

Prosvjetni rad

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835-1839)

| „PROSVJETA“ (Cetinje, 1889-1901) | „PROSVJETNI RAD“ (od 15. januara 1949)
Broj 5-6 APRIL-MAJ 2012 Izlazi mjesečno, cijena 0,40 € ISSN 0033-1686
DOBITNIK „OKTOIHA“ 1998.

Premjer dr Igor Lukšić položio kamen temeljac za studentski dom povodom obilježavanja Dana studenata

JAVNO-PRIVATNIM PARTNERSTVOM DO BOLJEG STANDARDA

Premjer dr Igor Lukšić i predsednik Studentskog parlamenta Petar Golubović

Predsednik Vlade dr Igor Lukšić, povodom obilježavanja Dana studenata (4. aprila) položio je kamen temeljac za objekat novog studentskog doma u naselju Kruševac u Podgorici. Tom činu su prisustvovali ministar prosvjete i sporta Slavoljub Stijepović, rektor Univerziteta Crne Gore prof. dr Predrag Miranović, rukovodstvo Domova učenika i studenata, te studentski predstavnici državnog i privatnih univerziteta UDG i „Mediteran“.

Cestitajući studentima njihov dan, premjer Lukšić je poručio da će se ovom investicijom unaprijediti uslovi studiranja.

„Poslije više decenija u prilici smo da kroz model javno-privatnog partnerstva pokrenemo radove na novom studentskom domu. To ne samo da hrabri u smislu nove investicije, nego će sasvim sigurno unaprijediti uslove studiranja naših studenata. Očekuje nas, nadam se vrlo brzo, i raspisivanje sličnog oglasa za izgradnju novog studentskog doma u Nikšiću. Jedan od planova jeste da se preprojektuje zdanje Starog studentskog doma u Podgorici kako bi bio kvalitetniji, moderniji, sa više kapaciteta“, naveo je Lukšić.

Predstavljen dodatni komplet istorijskih čitanki na crnogorskem jeziku „Nastava moderne istorije jugoistočne Evrope“

UJEDINJENI U RAZLIČITOSTIMA

(str 4)

U spomen na akademika prof. dr Branka Pavićevića, velikana crnogorske nauke, prosvjete i kulture

HVALA TI ZA SVE ŠTO SI DAO CRNOJ GORI

(str 5)

INTERVJU
Akademik prof. dr Branko Radojičić

OBRAZOVANJE PRESUDNO ZA NACIONALNI I DRŽAVNI IDENTITET

Geografija je vrlo važna kao nastavni predmet za obrazovanje i formiranje identiteta mladih.

(str 6)

KONKURS

ZA UPIS UČENIKA U PRVI RAZRED SREDNJIH ŠKOLA U CRNOJ GORI ZA ŠKOLSKU 2012/2013. GODINU

Na Ministarskoj konferenciji o visokom obrazovanju u Bukureštu o bolonjskom procesu

CRNA GORA BOLJA OD ZEMALJA REGIONA

Na Ministarskoj konferenciji o visokom obrazovanju u Bukureštu, održanoj krajem aprila, Crna Gora je u ocjenjivanju primjene Bolonjske deklaracije dobila 35 od ukupno 45 bodova, saopšteno je iz Ministarstva prosvjete i sporta.

Ovaj bodovni skor bolji je u odnosu na prethodne, koje je Crna Gora dobijala na ranije održanim ministarskim konferencijama. Poređenja radi, na regionalnom nivou Crna Gora je ispred Slovenije, koja ima skor 32, Srbije – 27, BiH koja ima 24, Albanije s 31 bodom, Bugarske koja ima 33 boda, dok Rumunija ima isti skor kao i Crna Gora.

Rezultati ovog izvještaja potvrda su dobre politike u oblasti visokog obrazovanja, koju uspješno sprovodi Ministerstvo prosvjete i sporta Crne Gore“, saopšteno je iz Ministarstva prosvjete.

Saopštenje Ministarstva prosvjete i sporta povodom inicijative MANS-a i Sindikata prosvjete Crne Gore

POŠTOVATI PRAVO ĐETETA NA OBRAZOVANJE

Ministarstvo prosvjete i sporta podržava sindikalno djelovanje u obrazovno-vaspitnim ustanovama koje se odvija u skladu sa Zakonom o radu, Opštim kolektivnim ugovorom i Granskim kolektivnim ugovorom za oblast prosvjete, kao i pravo svakog prosvjetnog radnika da se informiše o aktivnostima njegove sindikalne organizacije. Međutim, pravo đeteta na obrazovanje treba da bude na prvom mjestu svakom pojedincu u obrazovno-vaspitnim ustanovama.

Stoga skrećemo pažnju svim predstavnicima Sindikata prosvjete Crne Gore, kao i direktorima obrazovno-vaspitnih ustanova, da isticanje plakata i drugog propagandnog materijala u objektima obrazovno-vaspitnih ustanova, osim u prostoriji namijenjenoj za rad sindikalne organizacije, nije dozvoljen. Organizatori protesta ne treba da informišu učenike o sindikalnom aktivizmu, već samo zaposlene u toj ustanovi. Sigurno je da ni oni ne bi dozvolili takav vid informisanja da je riječ o aktivistima koji imaju suprotne ciljeve od njihovih.

Zato Ministarstvo prosvjete i sporta apeluje na sve prosvjetne radnike da u sindikalni aktivizam ne uključuju školarce, odnosno decu, jer to nije u skladu sa zakonima, kao i da tokom svog aktivizma prije svega poštuju prava đeteta na obrazovanje.

Ministar prosvjete i sporta Slavoljub Stijepović primio delegaciju Luksemburga

KONKRETNAA POMOĆ CRNOGORSKOM OBRAZOVANJU

VLADA LUKSEMBURGA SPREMNA DA POMOGNE CRNOJ GORI U PREGOVORAČKOM PROCESU: Sa sastanka

Ministar prosvjete i sporta Slavoljub Stijepović sa saradnicima sastao se krajem aprila sa ministarkom za razvojni saradnji i humanitarne poslove Marie-Žose Jakobs i delegacijom Velikog Vojvodstva Luksemburga. On je tom prilikom zahvalio Vladi i narodu Luksemburga na kontinuiranoj podršci Crnoj Gori, posebno u oblasti obrazovanja, koja se realizuje posredstvom vladine agencije Luks development i humanitarne organizacije Karitas Luksemburg na severoistoku naše zemlje.

Domaćini su goste upoznali sa saradnjom dviju država u okviru projekta „MNE011“ koji je od strane nezavisnih konsultanata ocijenjen kao snažan primjer dobre prakse. Projekat se nalazi u finalnoj fazi, u okviru koje će se realizovati, pored ostalih, i najkonkretnije aktivnosti – rekonstrukcija i opremanje školskih objekata u opština obuhvaćenim projektom.

Premijer dr Igor Lukšić položio kamen temeljac za studentski dom povodom obilježavanja Dana studenata JAVNO-PRIVATNIM PARTNERSTVOM DO BOLJEG STANDARDA

(Nastavak sa prve strane)

POTPISAN UGOVOR SA PREDUZEĆEM „KROLING“

Ministar prosvjete i sporta Slavoljub Stijepović i izvršni direktor građevinske firme „Kroling“ iz Danilovgrada Kosta Barac potpisali su ugovor o javno-privatnom partnerstvu za izgradnju studentskog doma u Podgorici.

Tim dokumentom predviđeno je da do septembra 2013. godine firma „Kroling“ izgradi objekat na zemljištu koje se nalazi u blizini postojećeg studentskog doma i studentske menze. „Kroling“ se obavezuje da narednih 30 godina održava i upravlja Domom, te pruža uslugu smještaja studentima. Novi dom, kapaciteta najmanje 380 mesta, biće prilagođen licima sa posebnim potrebama i imaće teretan, čitaonicu i dr.

Predviđeno je da tokom trajanja ugovora o javno-privatnom partnerstvu smještaj za studente ne može biti skuplji za više od 20 odsto u odnosu na cijenu koju visokoškolac plaća u javnoj ustanovi, a u studijskoj 2011./12. godini iznosi 90 eura. Cijenu smještaja u studentskom domu plaća Ministarstvo prosvjete proporcionalno procenjuje po studentu u javnoj ustanovi, odnosno u iznosu od 80 odsto od cijene koštanja, dok visokoškolci učestvuju sa 20 odsto, navodi se u tekstu konkursa. Planirano je da sobe budu dvokrevetne, da imaju sanitarni čvor, terasu i sistem za hlađenje i grijanje.

Nakon obilaska soba u domu, on je uz ručak u studentskoj menzi razgovarao

sa studentima o pitanjima važnim za njihov standard, socijalni položaj, mogućnost zapošljavanja i rada tokom studiranja. Lukšić je rekao da se priprema zakon koji će omogućiti obavljanje pripravnika staža kroz usavršavanje svršenih visokoškolaca.

„Nedavno smo usvojili novu upisnu politiku koja treba da bolje sinhronizuje sistem obrazovanja sa potrebama tržišta rada. To sada treba implementirati na kvalitetan način i kroz upisnu politiku, ne samo prema Univerzitetu Crne Gore, već kroz jednu vrstu usmjerjenja i privatnih univerziteta, podsticati što je moguće više specijalistička znanja koja će nam biti veoma važna u daljem procesu evropskih integracija“, zaključio je on.

O. Đ.

Premijer Lukšić i ministar Stijepović u menzi studentskog doma

BUDVA: Internacionalni sajam učeničkih preduzeća za vježbu

PODSTICANJE PREDUZETNIŠTVA

Obrazovni sistem je svjestan činjenice da su privredni pojedinci koji poseduju širok opseg vještina i kompetencija u svojoj stručnoj oblasti, ali i sposobnost timskog rada, kritičkog mišljenja, donošenja odluka – kazao je, otvarajući sajam, ministar prosvjete i sporta Slavoljub Stijepović

BOGAT ASORTIMAN

Oko 500 učenika iz šest zemalja (Austrija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Srbija, Kosovo i Crna Gora) predstavilo je svoje radove na 77 standova. Bili su izloženi prehrabeni i poslastičarsko-konditorski proizvodi, ali i maštoviti suveniri, reklamni posteri, leci i plakati. Posebno su bili zapaženi proizvodi zdrave, ekološke hrane u originalnom i atraktivnom pakovanju.

preduzeća za vježbu, koji je u organizaciji Ministarstva prosvjete i sporta, Centra za stručno obrazovanje i austrijske organizacije Kultur-kontakt održan 12. i 13. marta na Jadranskom sajmu u Budvi.

On je istakao da se u obrazovnom sistemu u Crnoj Gori sprovodi niz mjera i aktivnosti kako bi se

svakom pojedincu pomoglo da se što bolje snađe na tržištu rada.

„Obrazovanje i znanje o preduzetništvu od velike je važnosti za razvoj Crne Gore, jer na taj način treba da oposobimo mlade ljude da dobre zamisli pretvaraju u uspješan posao koji će postati osnov uspješne privrede. Naš je cilj da kod

Ministar na jednom od standova sajma

NAGRAĐENI NAJBOLJI

Nagrade za sveukupno predstavljanje na sajmu prileže su preduzećima za vježbu: „Honey bee“ (Srednja ekonomski škola „Mirko Vešović“ – Podgorica); „Vočna fantazija“ (Srednja ekonomski škola – Užice, Srbija) i „Katuski biser“ (Srednja mješovita škola „Danilo Kiš“ – Budva).

Najbolji standovi učeničkih preduzeća su: „Vau mjav“ (Srednja mješovita škola „Mladost“ – Tivat); „Comfort“ (Srednja mješovita škola „Danilo Kiš“ – Budva); i „Lissus“ (Stručna škola „Kolin Đoka“ – Lješ, Albanija).

Priznanja za najbolji tim pripala su preduzećima: „Nik Cold“ (Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola – Nikšić); „Global music“ (Srednja elektro-ekonomski škola – Bijelo Polje) i „12 šampitica“ (Pravno-poslovna škola – Beograd, Srbija).

Najbolji reklamni materijal imali su: „Adrenalin 019“ (Teknička škola – Knjaževac, Srbija); „Planinski sirko-milk“ (Srednja stručna škola – Pljevlja); „Spike“ (Pravno-poslovna škola – Niš, Srbija).

Najbolji učenik preduzetnik / mister sajma i najbolja učenica preduzetnica / mis sajma jesu Danilo Lončarević („Monte casa“ – Srednja ekonomski škola „Mirko Vešović“ – Podgorica) i Zorica Ćicvarić („Vočna fantazija“ – Srednja ekonomski škola – Užice, Srbija).

Agencija „In travel“ dodijelila je specijalnu nagradu iz oblasti turizma preduzeću za vježbu „Lotika“ (Srednja škola „Ivo Andrić“ – Višegrad, Bosna i Hercegovina), a Erste banka učenicima iz Zavoda za školovanje i profesionalnu rehabilitaciju invalidne dece i omladine iz Podgorice koji su predstavili preduzeće „Papercut“.

mladih ljudi podstičemo da budu preduzetnici. Crnogorski obrazovni sistem posvetio je pitanju preduzetništva posebnu pažnju uz podršku projekta EKO NET, koji predstavlja rezultat uspješne saradnje između Ministarstva prosvjete i sporta Crne Gore i austrijske organizacije Kultur-kontakt koja sprovodi projekt zahvaljujući podršci Austrijske agencije za razvoj (ADA) i Ministarstva za obrazovanje, nauku i kulturu Austrije, naglasio je ministar Stijepović.

Prilikom otvaranja prisutnima se obratio izvanredni i opunomoćeni ambasador Austrije u Crnoj Gori Martin Pamer, kao i direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković.

Učenici su se takmičili u nekoliko kategorija. Sponzori takmičenja bili su Erste banka, Hipo Alpe-Adria, Cosmetics marketi, turistička agencija „IN travel“ iz Podgorice.

Lj. V.

Donacija Japanske ambasade Obrazovnom centru u Šavniku

NOVAC ZA REKONSTRUKCIJU I RENOVIRANJE

Prilikom posete Obrazovnom centru u Šavniku, ambasador Japana u Crnoj Gori Tošio Cunozaki saopštilo je da je vlada njegove zemlje za rekonstrukciju te vaspitno-obrazovne ustanove uložila 74.312 eura. Novac će biti upotrijeti za zamjenu dotrajale stolarije i za renoviranje toaleta.

Podsećanje radi, Vlada Japana je od 1989. godine izdvojila oko petnaest miliona eura, od čega je trinaest miliona izdvojeno za osnovne potrebe stanovništva, a u tom okviru realizovan je i projekat kojim je obuhvaćena rekonstrukcija škole u Šavniku. Kako je naglašeno u saopštenju

japanske ambasade, Vlada Japana obezbjeđuje finansijsku pomoć za projekte koji doprinose ekonomskom i socijalnom razvoju zemlje. Glavne oblasti interesovanja i ulaganja su obrazovanje, životna sredina, te zdravstvena i socijalna zaštita.

Š. B.

Nastavnici crnogorskih srednjih škola iz Podgorice, Danilovgrada, Cetinja, Nikšića i primorskih opština prisustvovali su tokom marta i aprila seminarima na kojima su informisani o evroatlantskim integracijama Crne Gore. Riječ je o obuci koju su, u skladu sa Akcionim planom za implementaciju Komunikacione strategije za period januar-jun 2012., organizovali Ministarstvo prosvjete i sporta, Koordinacioni tim Vlade Crne Gore za implementaciju Komunikacione strategije o evroatlantskim integracijama Crne Gore i Uprava za kadrove.

„Nastavnici i učenici treba omogućiti da se informišu o svim društvenim temama i pojавama blagovremenim i na bazi naučnih izvora kako bi obogatili svoja znanja za budući rad“, kazao je sekretar Ministarstva prosvjete i sporta Srđan Raičević na otvaranju prvog seminara, 19. marta, u Zavodu za školstvo u Podgorici.

Efikasna organizacija

Dosadašnji šef Koordinacionog tima za implementaciju Komunikacione strategije o evroatlantskim integracijama Crne Gore Dragan Pejanović naglasio je značaj mladih

ljudi u procesu evroatlantskih integracija, te da je veoma važno da se profesori srednjih škola uključe u ovaj proces, koji je jedan od najvažnijih spoljopolitičkih prioriteta Crne Gore.

„NATO nije ona organizacija koja je bila tokom hladnog rata, niti iz strateškog koncepta 1999. godine. Poslije Lisabonskog samita postoje značajne novine u samoj strukturi, organizaciji i funkcionišanju ove organizacije. Zato je važno da NATO ne posmatramo kroz pušku, kroz vojni aspekt koji često percipira kod naših građana, nego sa ekonomskog, političkog, bezbjednostnog i humanitarnog aspekta“, smatra Pejanović.

Šef Sektora za mirovne misije i operacije iz Ministarstva odbrane Slovenije Aloš Selan, koji je na seminarima gost predavač, izrazio je zadovoljstvo dosadašnjom saradnjom Ministarstva odbrane Slovenije i Koordinacionog tima, uz očekivanje da će uspješna saradnja biti nastavljena i u narednom periodu“, ocijenio je Selan.

Glavni predavač dr Mehmedin Tahirović istakao je da obrazovanje predstavlja osnovu za razvoj svake zemlje i da je veoma važno pitanje kako prenijeti znanja o inte-

gracijskom procesu, te da je nivo znanja o ovoj temi veoma nizak – između 22 i 26 odsto.

Promjena vrijednosti gledišta

„Vi ste ti koji treba da mladim ljudima objasnite da su emocionalni osećaj i vremenske frustracije koje su stekle prema ovoj međunarodnoj organizaciji prošlost. Mladi ljudi treba da gledaju u budućnost. Ne sumnjam da ćete sa vrlo visokim stepenom senzibilitetu znati da im objasnite šta se dešavalo 1999. godine i da one negativne poruke koje dobijaju u okruženju jednostavno shvate da u istoriji postoje događaji koji mogu biti pozitivni i negativni, a da je progres ono čemu treba da se okrenu“, naglasio je Tahirović.

Obuka je koncipirana u tri tematske cjeline: Crna Gora na putu u NATO; Međunarodna bezbjednost i Crna Gora; Nacionalni sistem bezbjednosti Crne Gore.

Nastavnici srednjih škola na ševeru Crne Gore biće upoznati sa ovim temama na seminarima koji će u okviru drugog ciklusa obuke početi od septembra.

Lj. V.

Vlada posvećena usavršavanju i promociji mladih stručnjaka

OTVORENI ZA STUDENTE

Generalni sekretar Vlade Žarko Šuranović sa saradnicima primio je krajem aprila polaznike Internship programa u okviru projekta „Otvorene institucije“. On je naglasio važnost ovog programa, poručujući studentima da će Vlada i dalje raditi na prepoznavanju i promovisanju mlađih, kojima treba pružiti šansu za dalje stručno usavršavanje u oblastima za koje su se opredijelili.

U tom kontekstu istakao je da za mnoge koji su dio Internship programa to predstavlja jedinstvenu priliku, prednost i preporuku za budući angažman u institucijskim sistemima.

Tokom susreta, polaznici Internship programa razgovarali su sa svojim domaćinima o Ustavu, profesionalizmu u radu, manjinskim pravima i socijalnoj politici i pripravnim stazu. Posebno su akcentirali

neophodan aktivniji pristup politici razvoja severa u oblasti poljoprivrede, te potrebe za promovisanjem naših proizvoda na tržištu Crne Gore, u regionu i šire.

Projekat „Otvorene institucije“ realizuje Centar za demokratsku tranziciju, u saradnji sa Vladom Crne Gore, a posredstvom Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

O.Đ.

Studenti severa Crne Gore pozvali donatore

PREKINITE FINANSIRANJE MANS-A

Pozivamo strane donatore, koji finansiraju MANS, jednog od organizatora protesta, da prekinu finansiranje ove organizacije – kazali su juče na konferenciji za novinare predstavnici „Progresa studenata severa Crne Gore“ i „Savjeta studenata Bijelog Polja“.

- Da li je to pravi put da se Crna Gora približi Evropskoj uniji, finansiranjem ove organizacije, koja pokušava da nezakonito ruši sistem države, protiv volje građana Crne Gore – pitali su studenti donatore.

Predsednica Progresa studenata SCG Elma Škrijelj je rekla da su studenti i mlađi sa severa protiv svih rušilačkih namjera organizatora protesta u Podgorici.

Ona je pozvala da se prekinie sa vrijedanjem institucija

kao i omalovažavanjem države.

- Pozivamo pojedine medije, koje pomažu ovu organizaciju, da uzmu izjave i od studenata, mlađih i ostalih građana sa severa koji su protiv rušilačkih napada na našu državu, i da se ne svrstavaju samo u jednu malo manju, čiji cilj još nikom nije poznat – navodi se u saopštenju koje je potpisala Škrijelj.

- Njima je samo bitno da si-lom zauzmu Vladu, a što ni studenti, ni mlađi sa severa Crne Gore sigurno neće dozvoliti, jer je naša budućnost u pitanju – navodi ona.

U posljednje vrijeme u političkom životu Crne Gore, kaže se u saopštenju, primjećana je praksa po kojoj neki samoprovani lideri

pokušavaju da manipulišu studentskom populacijom, navodno tumačeći naše interese i zastupajući naša prava.

- Za tim nema nikakve potrebe. Po definiciji studenti su akademski građani, te su u stanju da sami artikulišu mjesto u društву. Stoga su, iz našeg ugla, smješni i nadobudni oni lideri koji pokušavaju da naše stavove domaćoj i međunarodnoj javnosti izdiktiraju iz svoje glave. Takve smo odmah procitali i više se nećemo baviti njima – kazala je Škrijelj.

Studenti sa severa Crne Gore misle i govore svojom glavom. Sve ostalo je čist blef i očigledno loša namjera – navodi se na kraju saopštenja.

Promovisan veb-sajt

Centra za stručno obrazovanje i GIZ-a

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Na portalu su objedinjeni svi materijali i sadržaji predstavljeni i korišćeni tokom obuke nastavnika

Kao rezultat višegodišnje saradnje Centra za stručno obrazovanje i njemačkog Društva za međunarodnu saradnju (GIZ – Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) na realizaciji projekta „Reforma stručnog obrazovanja u pravcu unapređenja zaposljavačanja“ i njegove dodatne komponente na temu „Inovirane nastavne metode u srednjem stručnom obrazovanju“, nastao je veb-sajt na kojem su objedinjeni svi materijali i sadržaji predstavljeni i korišćeni tokom obuke nastavnika.

– Veb-sajt je namijenjen nastavnicima srednjih stručnih škola bez obzira na to da li su prošli obuku. Na njemu se nalaze materijali koji im mogu olakšati rad, jer nam je cilj bio da sve primjere dobre prakse

smjestimo na jedno mjesto. Za sada su pokrivena četiri sektora: turizam, trgovina i ugovostiteljstvo; mašinstvo; elektrotehnika; građevina i arhitektura. Sajt će biti dopunjavan novim materijalima a u njegovom kreiranju mogu da učestvuju svi nastavnici – kazao je na konferenciji za novinare prilikom predstavljanja sajta direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković. On je podsetio na šestogodišnju saradnju sa GIZ-om, naglasivši da su u toj organizaciji imali kvalitetnog partnera s kojim su realizovali sve postavljene zadatke i ciljeve.

– Projekat je postigao izuzetne rezultate. U posljednje vrijeme akcenat je bio na obuci nastavnika. Organizованo je preko 40 seminara na

kojima je učestvovalo više od 250 nastavnika – ocjenio je Rajković i naglasio da će Centar za stručno obrazovanje nastaviti obuku sopstvenim kapacitetima.

Predstavnica GIZ-a Anika Lutig naglasila je da je ključni princip svakog projekta održivost.

– Kad se završi, onda je na vašim institucijama da nastave realizaciju i održavaju dobre rezultate. Crna Gora ima trenere i infrastrukturu koji su u mogućnosti da nastave obuku nastavnika i ne zavise od pomoći sa strane – rekla je ona.

Veb-sajt www.obukanastavnika.edu.me detaljno je predstavio Šćurija Uštabećir iz GIZ-a, saradnik na projektu.

Lj.v.

Ministarstvo prosvjete i sporta neće podržati prijedlog Univerziteta Crne Gore o povećanju školarina

PODRŠKA STUDENTIMA

Ministarstvo prosvjete i sporta neće podržati prijedlog rektora Univerziteta Crne Gore prof. dr Predraga Miranovića da se u narednoj školskoj godini povećaju školarine.

Ministarstvo ostaje prijavu da će podržati studente zahtjeve koji se odnose na školarine i neće dozvoliti da bilo ko sa Univerzitetom utiče na njihovo povećanje. „Kao i do sada, Ministar-

stvo kroz partnerski dijalog sa Studentskim parlamentom ostaje dosljedno uvažavanju, zajednički prihvatljivim rješenjima i realizaciji studentskih zahtjeva“, navodi se u saopštenju.

Ministar prosvjete i sporta Slavoljub Stijepović sa predstvincima Studentskog parlamenta

DO RJEŠENJA KROZ PARTNERSKI DIJALOG

U Ministarstvu prosvjete i sporta održan je sastanak ministra Slavoljuba Stijepovića sa saradnicima i predstvincima Studentskog parlamenta, na kojem je razmatran dosadašnji tok реализациje studentskih zahtjeva, kaže se u saopštenju Ministarstva.

Obostrano je konstatovano

puno razumijevanje za još uvijek nerealizovane zahtjeve koji objektivno, zbog postavljenih rokova, nisu mogli biti ispunjeni a da se u međuvremenu već krenulo u realizaciju preostalih.

U saopštenju se, pored ostalog, navodi da su studenti upoznali predstavnike

Ministarstva da je njihov parlament započeo pripreme za priključenje Evropskoj studentskoj uniji, najvažnijoj studentskoj organizaciji, i da će u narednim fazama, kao i do sada, računati na Ministarstvo prosvjete i sporta kao partnersku instituciju.

U KIC-u „Budo Tomović“ promovisane knjige: „O istoriji Crne Gore“ na mađarskom i „Crnogorsko pitanje“ na crnogorskem jeziku

CRNOGORSKO PROROČKO VASKRSNUĆE

Obje knjige, svaka na svoj način, doprinosu dubljem sagledavanju bitnih istorijskih činjenica vezanih za Crnu Goru, pogotovo u kontekstu evropske diplomatičke i svjetskih sila

Crna Gora i Mađarska nisu međusobno nikada imale problema, rečeno je na nedavnoj promociji dvije prevedene knjige o Crnoj Gori: „Crnogorsko pitanje“, mađarskog slaviste, filologa i istoričara Jozefa Bajze Mlađeg (1885-1938), u izdanju DANU, i „Istorijske Crne Gore sa mađarskim odnosima“, autora dr Zoltana Mađara, arhitekte i istoričara umjetnosti, koji je, kao mađarsko-crnogorski potomak, živio u Crnoj Gori. Knjigu „Crnogorsko pitanje“ Bajza je objavio još 1927. godine, najprije na mađarskom, da bi potom ubrzo bila prevedena na italijanski jezik, i sada konačno na crnogorski.

Zamjenik mađarskog ambasadora u Crnoj Gori gospodin Zoltan Česar, koji je učestvovao na promociji, govoreći o značaju ovih knjiga, od kojih svaka na svoj način predstavlja analitičko rasvjetljenje istorijskih pozicija i međusobnih veza dviju zemalja, istakao je da one, ilustrujući dosta toga zajedničkog, djeluju kao snažna kulturna kopča. U prilog sadržajnoj vjerodostojnosti i temeljnosti knjige „Crnogorsko pitanje“, Česar je, pored ostalog, naveo i bogatu kolekciju starih slika i crteža sadržanih na njениh stranicama. Da će sarad-

nja ovih država svakako ići uzlaznim putem, svjedoče i mnoge publikacije koje su prevedene, ili će to uskoro biti, sa crnogorskog na mađarski jezik, i obrnuto, kao na primjer Turistički vodič Crne Gore, koja će Mađarima približiti ovu, kako je istakao Česar, „lijepu i zanimljivu zemlju“.

Objavljanje ovih knjiga pomogao je i Centar za iseljenike Crne Gore, koji će, kako je kazao direktor te institucije prof. dr Milan Vukčević, brinuti o našoj dijaspori, koja je most saradnje između matice i zemlje u kojoj živi.

Veselin Kraljević, predsednik Društva mađarsko-crnogorskog prijateljstva „Vladika Danilo“, osnovanog u Budimpešti 2001. godine, naglasio je da je ono snažni faktor u okupljanju crnogorske dijaspore u ovom dijelu Europe i čuvanja svih njenih vrijednosti, duhovnog i intelektualnog potencijala. „Crnogorci u Mađarskoj su naši najbolji promotori, zahvaljujući kojima je poznati mađarski snimatelj Gabor Kiš snimio više filmova o Crnoj Gori, a koje će pokloniti Crnogorskoj kinotechi“, kazao je Kraljević.

Istoričar Mašo Miljić, govoreći o Jožefu Bajzi Mlađem, istakao je da on „u knjizi ‘Crnogorsko pitanje’

3

APRIL

-MAJ

Prosjetni rad

J. V.K.

Ministarstvo nauke saopštilo

ODLUKE CANU NEĆE BITI VALIDNE

Ministarstvo nauke donijelo je 27. aprila rješenje da se Pravilnik o postupku verifikacije redovnih, vanrednih i dopisnih članova NVO DANU u članstvo CANU, koji je donijela Skupština Crnogorske akademije nauka i umjetnosti na sednici 13. marta, zadržava od izvršenja do

okončanja postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti tog akta pred Ustavnim sudom Crne Gore, saopšteno je „Prosjetnom radu“ iz Ministarstva nauke.

Kako CANU nije postupila po upozorenju Ministarstva nauke da se Pravilnik usaglasi sa

članom 32 novog Zakona o CANU, upućivanje ovog rješenja bio je logičan sljed događaja s obzirom na to da je Ministarstvo nauke nadležno da prati implementaciju novog Zakona o CANU i preduzme potrebne mjeru ukoliko dođe do njezinog kršenja, navodi se u saopštenju.

Predstavljen dodatni komplet istorijskih čitanki na crnogorskom jeziku „Nastava moderne istorije jugoistočne Evrope“

UJEDINJENI U RAZLIČITOSTIMA

Glavna karakteristika ovih čitanki jeste multiperspektivnost. Ako u vezi s nekim događajem postoje različita mišljenja, ona su prezentirana na različit način

Evropska unija je, posredstvom Centra za demokratiju i pomirenje u jugoistočnoj Evropi, uz suzdržavstvo Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, objavila na crnogorskom jeziku četvorotomne istorijske čitanke namijenjene srednjoškolcima, pod nazivom „Nastava moderne istorije jugoistočne Evrope“. Nakon engleskog, albanskog, bosanskog, hrvatskog, grčkog, makedonskog, srpskog i turskog jezika, to je deveto lokalno izdanje zbirki istorijskih izvora istovjetnog sadržaja. U njima svaka od zemalja jugoistočne Evrope ima podjednak prostor, a obraden je period od Osmanskog carstva do kraja Drugog svjetskog rata.

Njihova glavna karakteristika jeste multiperspektivnost, naglašavajući da se istorija predstavlja i pomirene. Ako u vezi s nekim događajem postoje različita mišljenja, ona su prezentirana na različit način – u čitankama su zastupljena oba ili više mišljenja. Izvore iz crnogorske istorije, koji će biti unijeti u ostalih osam izdanja, odabrali su Zvezdan Folić i Dragutin Papović.

Ovaj komplet istorijskih čitanki „Osmansko carstvo“, „Nacije i države u jugoistočnoj Evropi“, „Balkanski ratovi“ i „Drugi svjetski rat“, ukupno na više od 550 stranica prati i priručnik za predavače, a do sada je oko 1.000 nastavnika srednjih škola iz regiona prošlo obuku za korišćenje tog nastavnog materijala.

Na promociji u Podgorici, o čitankama su govorili: Leopold Maurer, šef delegacije Evropske unije u Podgorici, Erhard Busek, predsedavajući Upravnog odbora Centra za demokratiju i pomirenje, dr Igor Lukšić, predsednik Vlade Crne Gore, te urednici crnogorskih izvora.

Harmonični mozaik

„Kako ukazati na posebnost i istovremeno poslati poruku da je budućnost i bogatstvo znati kako mnoštvo posebnosti utkati u jedinstveni raznovrsni mozaik?“, zapitao se premijer Lukšić. „Od nas Evropa očekuje da upravo taj harmonični mozaik jugoistočne Evrope uklapimo u onaj širi evropski koji se bazi-

ra na univerzalnim vrijednostima, a čiji je osnovni moto „ujedinjeni u različitostima“. Upravo u ovome jeste ujedno najveći izazov i najveća vrijednost ovog projekta. Da li smo mu dorasli? Mislim da jesmo. Da li nam je potrebna zajednička vodilja? Jeste i ka njoj se svi krećemo! Na tom putu, naše različitosti dolaze do izražaja, one uslovjavaju da neko ide brže, neko malo sporije, ali nas sve spaja zajednički cilj da smo dio zajednice evropskih država i naroda.“

Nije zamjena za udžbenike

Leopold Maurer naglašava da je „veoma bitno da se istorija predstavi onakvom kakva jeste, a u regionu u kojem je nedavno bilo ratova to je teško pitanje“, te da su mir i stabilnost najvažniji. „Mislim da je u regionu izgubljeno 20 godina, jer da je istorija bila drugačija, već bi Jugoslavija bila članica EU“, kaže Maurer.

Prema ocjeni Erharda Buseka, istorijske čitanke s potpuno identičnim sadržajem doprinosu boljem međusobnom kulturnoškom razumijevanju naroda udržavajući jugoistočne

Evropu. On naglašava da su u regionu prisutne različite percepcije istorije istog područja, što treba prevazići. A upravo je to cilj zajedničkog projekta: „Istorija čitanka nema namjeru da zamijeni udžbenike istorije, ali nastavnici može i treba da pomogne u zajedničkom pristupu ključnim istorijskim temama, događajima i procesima“.

Bez iluzije o jednoj istini

Zvezdan Folić podvlači da je ambiciozni projekt bio prevashodno stručan, ali istovremeno i plemenit posao koji stremi očuvanje sadašnjice.

„Njesmo gajili iluziju da je moguće prihvatiti jednu i za sve prihvatljivu istinu o tome što se u prošlosti dogodilo. Zato je multiperspektivnost njihova glavna karakteristika“, poručuje Folić.

„Čitanke nisu idealne“, smatra Dragutin Papović, „a to je i teško postići s obzirom na broj urednika, autora i različitih pogleda na prošlost. Ali ogroman je uspjeh to što su se u izradi ovih udžbenika učesnici saglasili oko osnovnih naučnih i profesionalnih principa, a u težnji da se napravi kvalitetna selekcija i prezentacija istorijskih izvora. Značajno je i to što su se autori i urednici ponašali ne kao predstavnici svojih zemalja, već prije svega kao predstavnici nauke kojima je ideja i želja da se u jugoistočnoj Evropi može saradivati i pokazati dobre rezultate“.

Erhard Busek najavio je da se pripremaju i čitanke u kojima će biti obrađeni ratovi 90-ih godina na prostoru bivše Jugoslavije, koje je naznačio kao najtraumatičniji period skorije istorije.

D. B. – J. V.

4

APRIL
-MAJ

Prosjetni rad

Uskoro i čitanke o ratovima 90-ih: Sa promocije u Podgorici

Igor Lukšić:

PROMOCIJA MULTIELNIČNOSTI

Uvjeren sam da će naši učenici, koristeći istorijske čitanke, stićući znanje o narodima i događajima jugoistočne Evrope ovog perioda, prepoznati dostignuća, suočiti se sa greškama, izgrađujući zdrave odnose i stavove, za dobrobit Crne Gore, ali i regionalnoj zajednici. Upravo sposobnost Crne Gore da kroz vještine harmonizuje razlike, odoli iskušenjima i istovremeno promoviše multietničnost, multikulturalnost, multikonfesionalnost – najveći je kapital i doprinos koji kao država pružamo ovom projektu.

Zvezdan Folić:

ŽIVI SVIJET DUGINIH BOJA

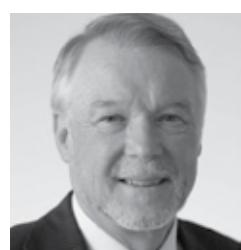
Bilo nam je jasno da, po pravdi modernog svijeta, jedna nacija treba da pokaže pažnju o različitim vrijednostima drugih nacija, te da je svijest o alternativama danas osnovno pravo. Bez nje čovjek ne može da se realizuje ni u svjetlosti vlastite kulture. Najvećeg neprijatelja ovog humanističkog pristupa predstavljaju nacionalizam i ksenofobija. Imali smo jedinstveno stanovište da istorija jugoistočne Evrope nije proti zbir nacionalnih istorija kojim se arbitriira po principu simetrija. Šabloniziranje prošlosti više šteti nego što koristi zbog toga što usađuje u svijest učenika crno-bijelu dioptriju umjesto živog svijeta dugih boja.

Leopold Maurer:

ZALOG ZA NAŠU ĐECU

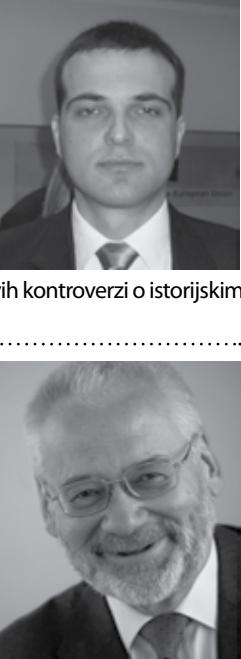
Nadam se da će ovaj projekat, koji je EU finansirala sa 950.000 €, doprinijeti prevalaženju problema iz prošlosti i da će imati efekat na udžbenike u različitim državama. Jer ono što radimo jeste, u stvari, zalog za našu decu koja žive u ovom regionu. Svi oni trebalo bi da uče što se desilo, kakva je prava istorija i da nakon toga pokušaju da žive zajedno.

Dragutin Papović:

IZLAZAK IZ EGOCENTRIČNOSTI

U ovim čitankama ima sadržaja koji se kose sa našim ukorijenjenim shvatanjima o sopstvenoj prošlosti. Ali to treba iskoristiti kao šansu za konstruktivnu raspravu. Čitanke treba posmatrati kao priliku da izademo iz egocentričnog i etnocentričnog shvatanja istorije i da budemo spremni da čujemo drugačije mišljenje, bez obzira na to da li nam se ono sviđa ili ne sviđa. Tako se otvara dijalog. I to je put ne samo ka većem znanju, već i ka objektivnoj i smirenoj raspravi kod svih kontroverzi o istorijskim čitankama.

Erhard Busek:

AUTO-PUT U BUDUĆNOST

Projekat je bio težak. Sumnjičili su nas da prekrjamo istoriju, ali smo sve preživjeli i na kraju smo uspjeli. Nekada je lakše dobiti pare za auto-put nego za obrazovanje, a to je loše jer je obrazovanje auto-put u budućnost.

U Podgorici otvorena Diplomska akademija Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija

OBUČITI MLADE ZA IZAZOVNE ZADATKE

Crnogorski diplomata treba da pošeduje znanje i vještine da bi odgovorio klasičnim i novim obavezama i da se dobro snalazi u više oblasti, kazao ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Milan Ročen

Ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Milan Ročen i generalni sekretar Ministarstva za evropske i međunarodne poslove Republike Austrije Johannes Kirle otvorili su 19. marta Diplomsku akademiju „Gavro Vuković“ Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija

obavezama i da se dobro snalazi u više oblasti.

– Crno戈ri je potreban profil diplomate koji će se jednako snalaziti na polju klimatskih promjena, regionalnih, globalnih kriza i objasniti prednosti članstva u EU i NATO. Male administracije ne mogu sebi da priušte da za

Promovisanje evropske i mediteranske prirode Crne Gore: Sa otvaranja Akademije

u Podgorici.

Ministar Ročen je tom prilikom istakao da se otvaranje Akademije podudara sa trenutkom kada Crna Gora ulazi u najzahtjevnejšu fazu integracije u EU i NATO, te da danas više nego ikada postoji potreba i obaveza za osavremenjavanjem sopstvenih kapaciteta i stvaranjem uslova da mladi diplomički stiču nova znanja. On smatra da crnogorski diplomata treba da pošeduje znanje i vještine da bi odgovorio klasičnim i novim

svako pitanje imaju po jednog eksperta – rekao je Ročen.

Johannes Kirle je ocijenio da se osnivanje Akademije odlično uklapa sa sveobuhvatnim i opsežnim reformama koje stoje pred našom zemljom na putu evropskih integracija, te da ovo „još više važi za male i srednje zemlje kao što su Crna Gora i Austrija“. On je čestito na osnivanju institucije koja se, kako je istakao, pridružuje porodici sličnih širom svijeta.

Lj. V.

Pomočnik generalnog sekretara NATO-a Dirk Brengelman održao predavanje na Fakultetu političkih nauka u Podgorici

BEZBJEDNIJI SA NATO-OM

Pomočnik generalnog sekretara NATO-a za politička pitanja i bezbjednosnu politiku Dirk Brengelman održao je 29. marta predavanje o jačanju podrške javnog mnenja članstvu Crne Gore u NATO. Skupu na Fakultetu političkih nauka prisustvovali su predstavnici odbora Skupštine Crne Gore, institucija, nevladinih sektora, diplomatskog kora, medija i studenata.

Brengelman je rekao da su kriterijumi ulaska u EU i NATO gotovo identični. „Vjerujem

lje Severnoatlantskom savezu.

Aljansa je 1949. godine imala 12 članica, a danas ih je 28, podsetio je Brengelman i doda: „Naš je uspjeh u tome što zemlje prepoznaju da u okviru NATO-a mogu da imaju daleko veću bezbjednost i stabilnost nego što bi same mogle da obezbijede“.

On je naglasio da zemlje članice ne pomažu samo jedne drugima u teškim i kriznim situacijama, već i zemljama koje nisu u alijansi.

„To je vaša zemlja iskusila

Sa predavanja na Fakultetu političkih nauka

da postoje politički naporci da zapadni Balkan bude dio EU i NATO zbog dugoročne bezbjednosti na ovom području“, istakao je on.

Studente FPN interesovalo je da li zvaničnici NATO mogu objasniti porodicama poginulih tokom bombardovanja 1999. godine prednosti članstva u alijansi. Brengelman je odgovorio da je „na taj način, način, NATO morao da djeluje u opasnoj situaciji u kojoj je režim nanosio štetu građanima“. On je poručio da je svjestan činjenice da je javno mnenje u Crnoj Gori podijeljeno u vezi s pristupanjem zemlje

dva puta. Prvi put tokom poplava 2011. godine, a drugi put ove godine kada je bila pogodjena jakim nevremenom. Pored toga, NATO donosi mnoge nematerijalne benefite koji su vezani za informacije, obuku, a svaka članica donosi nešto od svog znanja i iskustva“, rekao je Brengelman. Prema njegovim riječima, svaka zemlja članica treba da doprinosi internacionalnoj sigurnosti, što je, kako je kazao, „Crna Gora već učinila učešćem u međunarodnim mirovnim misijama“.

O. D.

U spomen na akademika prof. dr Branka Pavićevića, velikana crnogorske nauke, prosvjete i kulture

HVALA TI ZA SVE ŠTO SI DAO CRNOJ GORI

– Poštovani i veliki čovječe, Branko Pavićeviću, Crna Gora te u svoju povjesnicu upisuje kao rodonačelnika moderne istorijske misli, kao naučnika koji je otvorio puteve ka nama i budućnosti, obilježavajući ih međašima Tvojih djela – da budu jasni i sigurni, da ih vidimo i s Lovcena i Rumije kao i sa Nikšićkog polja, obale Lima, mosta na Tari. Hvala ti, poštovani Učitelju. Hvala ti za sve ono oplemenjeno i plemenito – što si ostavio u nasljeđe kao naučnu istinu, kao doprinos progresu Crne Gore, kao trajni ulog u riznici njene kulture. Poštovani i dragi Branko Pavićeviću, neka ti je vječna slava – istakao je ministar kulture Branislav Mićunović

Jedan od velikana crnogorske naučne misli, akademik Branko Pavićević preminuo je 14. marta ove godine. Njegovoj sahrani, dan kasnije na groblju Čepurci, prisustvovali su najviši državni zvanici, kulturni i naučni radnici, mnogi građani, predstavnici SUBNORA, visokoškolskih institucija, studentskih i mnogih drugih asocijacija Crne Gore. Uime

ba i ratnika, svoga oca Đoka i deda Šaja. Jačajući svoju ličnost primjerima časnih i hrabrih svojih rođaka, njihovih predaka i potomaka, Branko se nadahnjavao onima koje je zapamtilo narodno predanje i opjevala crnogorska epska pjesma. Znao je Branko da – dok su se drugi borili za slobodu – Crna Gora je svoju neprestano branila.

nim i umjetničkim institucijama i zato je bio rado viđen i u drugim sredinama, cijenjen, priznat i uvažen zvanjem počasnog i inostranog akademika u više južnoslovenskih i drugih zemalja. Među svima koji su, kao istoriografi ili naučnici srodnih struka, znalački procjenjivali teško stećeno slobodarsko iskustvo Crne Gore, njenih državnih i duhovnih predvod-

nosa i čestih naivnosti, mnogih izgubljenih nuda i depresivne domovinske ljubavi, kao i često zloupotrebljavanje žrtvene svijesti naroda. Brankovo djelo dragocjeno je pouka za nas – današnje, a siguran sam – i za one koji tek dolaze.

Porodica akademika Branka Pavićevića, kao i njegova patriotska Crna Gora, s ponosom danas prate ovog znamenitog

Crnogorca. Poštovani i veliki čovječe, Branko Pavićeviću, Crna Gora te u svoju povjesnicu upisuje kao rodonačelnika moderne istorijske misli, kao naučnika koji je otvorio puteve ka nama i budućnosti, obilježavajući ih međašima Tvojih djela – da budu jasni i sigurni, da ih vidimo i s Lovcena i Rumije kao i sa Nikšićkog polja, obale Lima, mosta na Tari... Hvala ti

za sve što si dao Onoj koja te je dala – Crnoj Gori.

Hvala ti, poštovani Učitelju. Hvala ti za sve ono oplemenjeno i plemenito – što si ostavio u nasljeđe kao naučnu istinu, kao doprinos progresu Crne Gore, kao trajni ulog u riznici njene kulture. Poštovani i dragi Branko Pavićeviću, neka ti je vječna slava – istakao je ministar kulture Branislav Mićunović

J. Vukanović

SVETI PETAR CETINJSKI: POGLAVAR CRNOGORSKE DRŽAVE I MITROPOLIT AUTOKEFALNE CRNOGORSKE CRKVE

„Branko Pavićević je s najvećim prijetetom prišao utvrđivanju značaja Svetog Petra Cetinjskog, ne samo kao poglavara Crnogorske države i mitropolita autokefalne Crnogorske crkve, nego i kao zakonodavca, stratega, ratnika i mudrog

državnika, kao mogućeg pravniku, moralnog učitelja i mirovorača među crnogorskim bratstvima i plemenima.

U antičkoj snazi poslanica Petra Prvog i antejskoj vezanosti najvrednijih crnogorskih grada na sudbinu Crne Gore, za njenu slobodu,

Branko Pavićević je našao i vlastiti put, oslonac u liku i djelu podlovcenskog Svetitelja i Prosvetitelja, čiju je ulogu u stvaranju Crnogorske države i Crkve svestrano osvijetlio.“

(Branislav Mićunović)

Vlade i državnih organa od akademika Pavićevića oprostio se ministar kulture Branislav Mićunović.

„Imam časnu i tužnu obavezu da se u ime državnih organa i Vlade Crne Gore oprostim od Čovjeka, Borca i Znamenitog istoriografa... da se oprostim od akademika Branka Pavićevića – velikana crnogorske istorijske nauke, čovjeka koji je u svojoj ličnosti odgajio visokocivilizovanu i stvaralački bogatu duhovnost. Opraćamo se od stvaraoca koji je sačuvao od zaborava i reafirmisao najkvalitetnije tradicionalne vrijednosti i vrline iz viševjekovne oslobođilačke istorije crnogorskog naroda.

Crnogorski univerziteti moralnosti

Moralne pouke Branko Pavićević nije morao da uči i usvaja iz povijesti antičkih ili drugih evropskih naroda, pa ni samo iz milenijumske povijesti Crne Gore; on je imao privilegiju da univerzitete moralnosti upozna u svojoj sredini, u svojim bratstvu, u svojoj familiji.

Po onome što je istražio proučavao, on kao da je neposredno sudjelovao u zbivanjima i događajima posljednja tri vijeka, iako se pomoću interesovanja i za dublje slojeve crnogorske istorije – za Vojislavljeviće i njihovu Duklju, za Balšiće i njihovu Zetu, za Crnojeviće i njihovu Podlovcensku Crnu Goru, ali najviše, najiscrpnije – za stvaranje i opstajanje moderne Crnogorske države, predvođene mudrom i odlučnom dinastijom Petrovića Njegoša.

Doprinos obnovi državne suverenosti

Nije se, dakle, Branko Pavićević slučajno opredijelio za istraživanje istine o procesima i tekonimama milenijumske istorije Crne Gore, za njeno naučno utemeljenje, što mu je i po mišljenju njegovih uglednih kolega, pribavilo autoritet najboljeg znalca i do potonjih vremena – najobjektivnijeg tumača i analitičara crnogorskog državno-pravnog uređenja i odnosa ove male zemlje sa prijateljskim i neprijateljskim velikim silama. To mu je i omogućilo da i u svojim poznim godinama aktivno učestvuje u jačanju istraživačke baze i odgoju mlađih naučnika, ali i da svojim bogatim iskustvom doprines obnovi državne suverenosti proevropske Crne Gore.

Bio je svjestan svojih obaveza prema Domu i Domovini: Branko Pavićević

Kapitalno naučno djelo

Ne treba zaboraviti da je Branko Pavićević – kao čovjek i patriota – uvijek znao da mu je mjesto, da treba i kad treba – od Trinestojulskog ustanka u rodnim Pješčicima, do Pete proleterske crnogorske brigade i učešća u svim njenim bitkama do oslobođenja jugoslovenskih zemalja. Mladi Branko bio je svjestan da u tom slobodarskom stroju mora slijediti patriotske principe svoga oca Đoka Šajova, balkanskog ratnika, najstarijeg partizanskog heroja, koji je sa cijelom porodicom – suprugom, dva sina i osam šeri – od početka Ustanika bio u partizanskom stroju, u prvim borbenim redovima.

Opraćajući se od velikog stvaraoca i rodoljuba, od prvog predsjednika Crnogorske akademije nauka i umjetnosti i suorganizatora i jednog od utemeljitelja Dukljanske akademije nauka i umjetnosti, mi se danas ne opraćamo od njegovog kapitalnog naučnog djela. Ono Državi Crnoj Gori, svima nama, ostaje kao zaloga istrajnog, istinoljubivog, naučno i građanski razboritog sagledavanja naših širokih za-

Branko Pavićević za naš list:

TITO JE BIO ZA CRNOGORSKU AKADEMIJU NAUKA I UMJETNOSTI, A PROTIV AKADEMIJE NAUKA I UMJETNOSTI CRNE GORE

Tokom rada na intervjuu za naš list, stigla je tužna vijest da je Branko Pavićević umro. Kada sam mu kao odgovorni urednik predočio ideju za razgovor, odmah je prihvatio, istakavši izuzetan značaj koji "Prosjetni rad" ima za crnogorski nacionalni, državni, obrazovni, kulturni i istorijski identitet. Podsetio se naše sadržine dok je bio dugogodišnji predsednik Redakcije Enciklopedije Jugoslavije za Crnu Goru (popularne "Jugoslavike", odnosno "Kraljevine Enciklopedije"), kao i svoje besede o vladici Danilu u Perjaničkom domu Dvorca kralja Nikole na Kruševcu u maju 1997., izgovorene na moju i molbu Marijana Maša Miljića povodom, tada jedinog „zvaničnog“, obilježavanja tri vijeka od dolaska dinastije Petrović Njegoša na duhovni i svjetovni prijesto Crne Gore.

Primjetio je da je inicijativa za razgovor došla u pravom trenutku, jer i on sam ima potrebu da govoriti. I govorio je, kako je samo on znao, umio i mogao. I

na početku i na kraju najviše o – Crnoj Gori. Za pitanja je rekao da su veoma dobra, s tim što bi dodao još jedno o Titu. „Bio je grandiozna istorijska figura. Hrabo je ustao protiv Hitlera, ali se suprotstavio i Staljinu.“ Potom je akademik Pavićević evocirao uspomene iz svog bliskog druženja sa Titom koji ga je uoči smrti pitao za savjet da će se sahrani – da li, možda, na Sutjesci ili pak u Kumrovcu... Branko Pavićević je predložio da to bude Beograd, jer „Druže Predsjedniče, Vi nijeste samo vojni komandan, niti pobednik samo dnebitke, a prevazišli ste i svoju užu domovinu i zavičaj“. U toku našeg razgovora, naravno, neizbjegno se nametla tema daljeg razvoja crnogorske nauke, prosvjete i kulture, kao i uloge CANU i DANU, te potrebe i važnosti njihovog ujedinjenja. Apostrofirajući izuzetan značaj ovih djelatnosti i institucija za ukupan razvoj crnogorske države, akademik Pavićević je ukazao na neophodnost formiranja Leksikografskog zavoda Crne Gore kao samostalne institucije sa osnovnim zadatkom završetka

i publikovanja Enciklopedije Crne Gore. A zatim se u sintezi ovog dijela razgovora (na neki način testamentarnog, jer je smrt onemogućila konačno objavljenje intervjuja, pa je i ljudska i moralna obaveza njegovo objelodanjivanje), osvrnuo na početke formiranja Društva za nauku i umjetnost Crne Gore i Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, čiji je bio prvi predsednik, kao i ulogu Josipa Broza Tita u tome, i zaključio:

„Tito mi je rekao da privata sam Crnogorsku akademiju nauka i umjetnosti, a da je protiv Akademije nauka i umjetnosti Crne Gore.“

Tako je i bilo. Branko Pavićević je naglasio da su mnogi očekivali ovaj drugi naziv, pa su se prilично iznenadili kada su čuli da je osnovana Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, što je bio još jedan doprinos afirmaciji crnogorskog državnog, nacionalnog, kulturnog i istorijskog identiteta.

Goran Sekulović

Sa komemoracije SUBNOR-a Grne Gore i DANU

ANDRIJA NIKOLIĆ: IMAO SE RAŠTA I RODITI

Zajednički komemorativni skup povodom smrti akademika Branka Pavićevića održali su SUBNOR Crne Gore i Dukljanska akademija nauka i umjetnosti. U ime SUBNOR-a od velikana crnogorske nauke oprostio se predsednik te organizacije Andrija Nikolić.

„Srećom, ko je, što je i kakav je Branko Pavićević, zna svekolika Crna Gora. Svojim životom pokazao je da se imao rašta i roditi. Na-

rodski rečeno – i kuća mu ga je dala! Sin čuvenog crnogorskog oficira, junaka Balkanskih ratova, narodnog heroja NOR-a Đoka Šajova, koji je u partizane poveo svu familiju – ženu, dva sina i osam šeri. Stariji sin Vojislav je prvih dana ustanka junački poginuo. Branko se imao na koga ugledati. Partizanska spomenica 1941. i više ratnih i mirnodopskih odlikovanja potvrđuju da se i otac s razlogom ponosi sinom. Baš kao i mi, Brankovi drugovi,

saborci i prijatelji. Baš kao i Crna Gora koju je volio iznad svega, čiju je istorijsku sudbinu znao i razumio bolje nego iko, u čijem je narodu i istaknutim ličnostima nalažio snažna uporišta u borbi za njenu slobodu. Odužio se Crnoj Gori kao rijetko ko u njenoj novijoj istoriji. I time nas zadužio da za njeno dobro radimo i koliko umijemo i više nego možemo“, rekao je, pored ostalog, predsednik SUBNOR-a Crne Gore.

BOŽIDAR NIKOLIĆ: BIO JE ŽESTOKI PROTIVNIK OSPORAVANJA CRNOGORSKE PROŠLOSTI

Prisutnima se, u ime DANU, obratio njen predsednik Božidar Nikolić. „Naučno djelo akademika Pavićevića je najsvjetlijia stranica Crne

Gore. Bio je žestoki protivnik osporavanja crnogorske prošlosti, brojnih svojatanja crnogorske nacionalne istorije, državnog i nacionalnog iden-

titeta, kulturnog nasljeđa i poricanja crnogorske istorijske samobitnosti“, rekao je, pored ostalog, akademik Božidar Nikolić.

Sa komemoracije u CANU

DRAGAN VUKČEVIĆ: MOĆNA SINTEZA O OBLIKOVANJU CRNOGORSKE NACIJE

Povodom smrti akademika Branka Pavićevića, u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti, čiji je bio prvi predsednik, održana je komemoracija koju je otvorio pred-

sednik CANU Momir Đurović. O ovom stvaraocu i velikanu crnogorske istoriografske nauke govorio je akademik Dragan Vukčević koji je, pored ostalog, zaključio: „Cjelokupno djelo

akademika Pavićevića je velika i moćna sinteza o stvaranju crnogorske države, oblikovanju crnogorske nacije i utemeljenju njenog identiteta, od kraja 18. do početka 20. vijeka.“

Dok su se drugi borili za slobodu - Crna Gora je svoju neprestano branila: Branislav Mićunović se oprašta od Branka Pavićevića

Duhovne obaveze i mudrost življenja imao je od koga i da naslijedi – od svojih roditelja i bližih i daljih predaka, oslanjajući se na moralno nasljeđe koje se kalilo u najtežim istorijskim okolnostima.

Svjestan svojih obaveza prema Domu i Domovini, Branko Pavićević je od mladih dana slijedio primjere svojih uzornih prethodnika, rodolju-

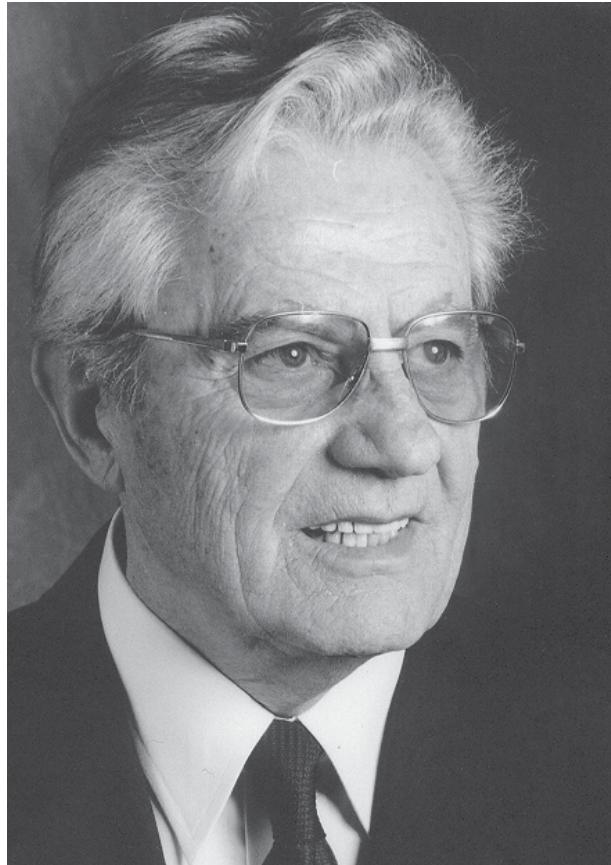
gućilo da i u svojim poznim godinama aktivno učestvuje u jačanju istraživačke baze i odgoju mlađih naučnika, ali i da svojim bogatim iskustvom doprines obnovi državne suverenosti proevropske Crne Gore. Bogato znanje iz pravnih nauka i naučnoistraživačka strast, vrline koje krase sva Brankova objavljena djela, imponovali su mnogim nauč-

INTERVJU

Akademik prof. dr Branko Radojičić

OBRAZOVANJE PRESUDNO ZA NACIONALNI I DRŽAVNI IDENTITET

Geografija je vrlo važna kao nastavni predmet za obrazovanje i formiranje identiteta mladih. U Parlamentu treba osnovati odbor za očuvanje i podizanje nacionalnog identiteta crnogorske države. Prosvjetni radnik ne može biti onaj koji ne prihvata osnovne norme države u kojoj živi i radi. U svijetu ljudi mijenjaju državljanstvo i vjeru, ali ne i naciju. Formiranje Dukljanske akademije pomogli su najveći crnogorski naučnici – Obren Blagojević, Dragiša Ivanović, Branko Pavićević...

6

APRIL
MAJ

Prosvjetni rad

Akademik prof. dr Branko Radojičić, jedan je od najistaknutijih i najuglednijih crnogorskih prosvjetara i naučnika, dobitnik najvišeg državnog priznanja u obrazovanju „Oktoih“, Ordena rada, Ordena zasluga za narod i Ordena Republike, dugogodišnji direktor Gimnazije „Stojan Cerović“ i dekan Filozofskog fakulteta u Nikšiću, profesor emeritus, član komisija za odbranu magistrskih i doktorskih teza na Univerzitetima u Podgorici, Beogradu, Novom Sadu i Sarajevu, redovni član i potpredsednik DANU, počasni član srpskog Geografskog društva, autor desetina knjiga, stotine studija, naučnih i stručnih radova, enciklopedijskih odrednica, član Redakcije Enciklopedije Jugoslavije, II izdanje, u Redakciji za Crnu Goru stručni urednik za geografiju, geologiju i klimatologiju, autor alfabetara i većeg broja članaka o Crnoj Gori iz pomenutih naučnih oblasti u objavljenih šest tomova Enciklopedije Jugoslavije...

Prof. Radojičić je bio predsednik Skupštine Republike samoupravne interese zajednice usmjerene obrazovanju od 1978. do 1982. g. kada se najbrže razvijalo visoko školstvo u Crnoj Gori, a istovremeno je to bio period i kada je sto odsto povećan prostor za srednje škole. Bio je i poslanik Skupštine RCG i predsednik njene Odbora za obrazovanje. Od početka bavljenja naukom, prof. Radojičić se suprotstavlja tendencioznom stvaranju inferiornosti kod Crnogoraca i predrasudama da je geografski položaj Crne Gore nepovoljan i da smo siromašna zemlja. Isteč da povoljni mediteranski klimi, kakvu ima veći dio Crne Gore, ima još samo oko tri odsto čovječanstva. U iz-

danju DANU objavio je voluminozno tretomno djelo na preko hiljadu strana – „Geografija Crne Gore“ („Prirodna osnova“, „Društvena osnova“ i „Regije Crne Gore“).

Prof. Radojičiću, što znači geografska nauka u svijetu, a što kod nas?

– Geografija se u svakoj civilizovanoj zemlji smatra jednom od osnovnih nauka, a posebno je veliki njen značaj kao obrazovnog predmeta u školama. Fundamentalno mjesto za formiranje identiteta u jednoj državi pripada nastavnim predmetima geografija, istorija, materinski jezik i književnost. Po najnovijim rezultatima popisa stanovništva, kod školske omladine naglo raste patriotizam i osećaj nacionalnog identiteta, što znači da rezultata u školama ima, ali oni moraju biti mnogo vidniji. Prosvjetni radnik ne može niče u svijetu biti onaj ko ne prihvata osnovne norme države u kojoj živi i radi. Patriotizam i čovjekoljublje moraju biti prisutni kod svakoga nastavnika i učenika. U civilizovanom svijetu nikada se ružno ne priča o svojoj državi, pogotovo ne u školama. Granice između država postaju prohodne, ali svako ljubomorno njege patriotski osećaj prema svojoj državi i nacijsi. Lijepi primjeri za ovo su odnosi u Evropskoj zajednici. Crnogorci se moraju vraćati svojim korijenima, svom biću i identitetu, a posebno svom školstvu. Zato u crnogorskoj Skupštini treba formirati odbor za očuvanje i podizanje nacionalnog i državnog identiteta Crne Gore.

Potrebna prava ocjena rada u prosvjeti

Bili ste 15 godina direktor nikšićke gimnazije u vrijeme kada je bila najbolja srednja škola u Crnoj Gori. Gimnazija je 1971. godine dobila nagradu „Oktoih“, a naredne godine i Vi ste je dobili. Što je, po Vama, najosjetljiviji prosvjetni problem?

– Čak je i zdravstvo primijenilo sistem ocjenjivanja rada ljekara i odgovarajućeg

nagrada, a u školstvu se po tom pitanju vrlo malo radi. Svaka škola mora biti mjesto kvalitetnog rada profesora i daka. Nažalost, danas se pretvaramo u društvo u kojem će odličan dak biti onaj kojemu roditelji mogu da plaćaju nastavu van škole. Takvi nam, uglavnom, osvajaju razne nagrade, a po njima slavimo pojedine profesore i škole. To je važno za stimulisanje i drugih, ali je to daleko od prave ocjene rada svakog pojedinca i svake škole. Direktori škola, njihovi pomoćnici, čak i pedagozi, rijetko su kada na časovima profesora. S profesorima treba raditi, direktor nije samo osoba koja upravlja, već i istaknuti pedagoški radnik. Odavno je prevedena sa engleskog jezika knjiga „Direktor“ koju treba da koriste svi direktori.

Patriotizam nastavnika i učenika

Koliki je značaj obrazovanog sistema u cjelini za nacionalni i državni identitet?

– Obrazovanje ima najznačajniju ulogu u formiranju nacionalnog i državnog identiteta svakog naroda, a posebno nacionalne nauke – geografija, istorija, materinski jezik i književnost. Po najnovijim rezultatima popisa stanovništva, kod školske omladine naglo raste patriotizam i osećaj nacionalnog identiteta, što znači da rezultata u školama ima, ali oni moraju biti mnogo vidniji. Prosvjetni radnik ne može niče u svijetu biti onaj ko ne prihvata osnovne norme države u kojoj živi i radi. Patriotizam i čovjekoljublje moraju biti prisutni kod svakoga nastavnika i učenika. U civilizovanom svijetu nikada se ružno ne priča o svojoj državi, pogotovo ne u školama. Granice između država postaju prohodne, ali svako ljubomorno njege patriotski osećaj prema svojoj državi i nacijsi. Lijepi primjeri za ovo su odnosi u Evropskoj zajednici. Crnogorci se moraju vraćati svojim korijenima, svom biću i identitetu, a posebno svom školstvu. Zato u crnogorskoj Skupštini treba formirati odbor za očuvanje i podizanje nacionalnog i državnog identiteta Crne Gore.

„Što će Nikšiću fakultet?!“

Profesore, da li je razlog nedovoljne svijesti o državnom identitetu evidentno dosadašnje istorijsko kašnjenje u formiranju ključnih nacionalnih prosvjetnih, naučnih i kulturnih institucija?

– Svuđe kod nas prisutan je taj osjećaj kašnjenja. U prvom planu je političko opredjeljenje, što je tragično za duhovni sferu. U oblasti kulture krenulo je dosta dobro. Temeljitije se moramo

pozabaviti obnovom kulturnih znamenitosti. Ministar prosvjetje danas vodi veliku i časnju borbu za razvoj obrazovanja. Ogromnu ulogu u svemu tome treba da imaju Zavod za školstvo i Zavod za udžbenike. Najviše se kasnilo zbog stalnog pritiska, u stilu – ne treba to vama. Kao dekan Filozofskog fakulteta, otišao sam u Beograd da molim jednog istaknutog Nikšićanina koji je vodio tadašnji Savezni zavod za načune veze sa inostranstvom, da pošalje tri-četiri mlađe čovjeku sa Fakulteta u inostranstvo na specijalizaciju. Odgovor je bio: „Što će Nikšiću fakultet?“

Kao predsednik Skupštine SIZ-a za usmjerenje obrazovanje mnogo sam se zalagao za otvaranje novih fakulteta. Trpio sam mnoge kritike, kao i svi oni koji su se za te ideje zalagali, od onih koji su tvrdili da nama nijesu potrebnii fakulteti, da ih imamo u Beogradu i sl. Uvijek želim istaći da me je najnsažnije pomagao u ostvarenju tih ideja Veljko Milatović.

Profesor je obavezan da bude na fakultetu

Vidno zaostajemo po broju visokoobrazovanih kadrova u odnosu na razvijene zemlje. Sada imamo više privatnih univerziteta i samostalnih fakulteta i mogućnost da se stanje popravi.

– Danas se u Evropi planira da 40 odsto određene generacije završava visoko školstvo. Mi smo daleko od toga. Uz kvantitet, naravno, ne smije se zaboraviti kvalitet. Istinskih visokih stručnjaka nikada nije dosta. Dakle, ne treba se plasti širenja visokog školstva, novih smjerova i fakulteta, ali se treba bojati da to loše ne utiče na kvalitet. Nastavu na fakultetima mogu da izvode profesori i asistenti koji imaju izbornu zvanje za određene naučne oblasti iz kojih obavljaju nastavu. Taj princip se često ne poštuje. Prihvatali smo Bolonjsku deklaraciju, ali osnovno nismo shvatili: da je profesor obavezan da bude svaki dan na fakultetu, na nastavi ili u svom kabinetu, spremjan da studentima svakodnevno određeno vrijeme pruži traženu pomoć. U Sloveniji je takva obaveza profesora utvrđena već više decenija ranije. Dok sam bio dekan fakulteta u Nikšiću, podigli smo novi dio zgrade od tri hiljade kvadrata. Svaki je profesor dobio kabinet. Mali je broj profesora koje studenti mogu naći u kabinetu osim u danim kada imaju nastavu ili ispite. Tako je na svim fakultetima. Kako shvatiti da Univerzitet za 30 profesora Filozofskog fakulteta u Nikšiću napravi stanove u Podgorici, a želi da sprovođi Bolonjsku deklaraciju. Tačno je i da profesori univerziteta

moraju biti bolje plaćeni, ali se i oni moraju odgovornije odnositi prema studentima. Na najpoznatijim fakultetima u svijetu normalnim se smatra da studenti ustanje u slobodno analizira vrijednost časa koji je profesor održao. Dakle, ostvarenje Bolonjske deklaracije i ukupni rad na univerzitetu najviše zavisi od rada profesora.

Prije 1948. nije bilo popisa po nacionalnosti

Rekli ste mi da se često zćudite kako neke podatke o svojoj zemlji ne poznaju javni djelatnici...

– Evo jednog primjera. U svim ranijim popisima tražena je samo vjerska pri-padnost. Tek od popisa iz 1948. moglo se izjasniti i nacionalno, pa je u Crnoj Gori tada bilo 91% Crnogoraca. I u sljedeća četiri popisa, znači sve do 1981. godine, bilo je najviše do 3% Srba u Crnoj Gori. Međutim, mi stalno slušamo priču da neko u Crnoj Gori pročeruje Srbe. Pročerani su Crnogorci. Ja ne želim da o tome mnogo govorim, to su statistički podaci. U svijetu ljudi mijenjaju državljanstvo i vjeru, ali ne i naciju.

Crnogorci su uvijek poštivali druge nacije, ali ne smiju dozvoliti ni potcenjivanje svoje. Drugi svojataju Miroslavljevo jevanđelje, Hroniku popa Dukljanina, Oktoih, Vojislavljeviće, Balšiće, Crnojeviće, Zmajeviće, Martinoviće, Petra I Petrovića Njegoša, Petra II Petrovića Njegoša, a naši daci i studenti u školama i na fakultetima o njima nedovoljno uče i znaju.

O mnogim moralnim maksimama izgrađenim u životu Crnogoraca, a koje su izuzetno cijenili najveći svjetski mislioci, učenici malo saznavaju u školama. Svi-

jet se divio crnogorskog čo-jstvu, junaštvu, slobodarstvu, pravičnosti, velikodušnosti, skromnosti, dobročinstvu i sličnim vrlinama. Oni koji se takvim moralnim vrijednostima predaka ne mogu po-hvaliti, danas kažu da to za savremeni život nije bitno,

što nije istina. Crnogorci su laž smatrali najvećom moralnom degradacijom koja uništava doстоjarstvo čovjeka. A danas svakodnevno slušamo laži, često i u najuglednijim ustanovama.

NEMANJA JE PORUŠIO GRADOVE U ZETI–DUKLJI

– Falsificuje se i dalje u nauci i niko na to ne reaguje. Npr. u Žitiju koji nosi njegovo ime ne spominje se da je Sveti Sava boravio u Crnoj Gori, a ni umni Petrović ga ne pominju, ali između dva svjetska rata i u novije vrijeme na svakom koraku su nastala izmišljena znamenja o njegovom boravku na tim mjestima i šta sve ne.

O pljevaljskoj opštini u knjizi S. Miloševića sve je u duhu velikosrpske i svu su stanovnici Srbi. Knjiga je objavljena u Beogradu, de je, po običaju, i doktorat zarađen. U drugoj knjizi, pak, autor M. Joknić, poslije višegodišnjeg istraživanja, navodi 890 najbrojnijih bratstava pljevaljske opštine i zaključuje da su preci 650 njih doselili iz drugih krajeva Crne Gore, i to u doba vladavine Turaka i poslije oslobođenja.

Krelež je u predgovoru II izdanja Enciklopedije Jugoslavije Srbima poručio da ne može shvatiti zašto se odriču značaja svoje države XV vijek, a veličaju onu iz XII i XIV vijeka. Nemanja je sve osvojene krajeve opustio. O tome piše i Nemanjin sin Stefan. To je bio primjer brutalnog rуšenja u svijetu. Istu sudbinu su doživjeli gradovi u današnjoj Istočnoj Srbiji, Zeti–Duklji i Crnogorskom primorju.

Građanska država

Govorite o potrebi čuvanja i osavremenjavanja crnogorskog nacionalnog identiteta (čoštva, junaštva, slobode). Kako nakon obnove suverenosti graditi duhovne vrijednosti bez kojih država nije sigurna, utemeljena i perspektivna?

– I to je dio moje struke, jer je geografija i politička nauka. Danas postaje normalno u Evropi da poslije 300 godina Škotska hoće svoju nezavisnost. Nije njoj bilo loše u Engleskoj, ali hoće nezavisnost. U Švajcarskoj 70 odsto stanovništva su Njemci, ali nikod od njih neće reći da je Njemač nego Švajcarac. Austrija je za vrijeme Hitlera, koji je i sam bio Austrijanac, nasilno pripojena Njemačkoj, ali se poslije rata odmah odvojila.

Nema primjera u Evropi da neka država vjekovima pokazuje toliko „bratske želje“ da pokori suđenu zemlju, koliko Srbija Crnu Goru. I danas se to sistematski radi, najizrazitije preko Srpske pravoslavne crkve, a i preko drugih institucija i pojedinaca. Dobro je što je Crna Gora građanska država, ali ona ne bi postojala da nije bilo Crnogoraca. Primjer za Evropu, koji navodi A. Evans, bila su riječi kralja Nikole koje je uputio nikšićkim Turcima, prilikom oslobođenja 1877.: „Ostanite sa Crnogorcima da bratski živate, jer smo braća po krvi, samo nas je vjera razdvojila i zadružile sva svoja bogatstva“.

NAUČNA ISTINA

U Drugom balkanskom ratu Crnogorci su ratovali za Srbiju, a u Prvom svjetskom ratu Crna Gora je prepustila komandu svoje vojske Srbima, i na svim frontovima ginali su Crnogorci za Srbiju i srpstvo. On onome što je uslijedilo malo znaju mlade generacije. Ko pošteno misli, ne može to opravdati. Nijesam srio Crnogoraca koji ne voli Srbе. Ali, naš etnos, kultura i običaji nigdje drugo nijesu brže nestajali kao kod onih Crnogoraca koji su se odselili u Srbiju. Sve su to naučne istine.

Potomci onih koji su ostali i danas su ponosni Crnogorci, bez obzira na njihovu vjersku pripadnost. Nijesam od onih koji žele da se premnogo ističe nacionalna pripadnost, ali nikada ne treba zaboraviti da je onima koji su vjekovima branili i čuvali slobodu Crne Gore uvijek bio najvažniji etički i etnički ponos da su Crnogorci.

Nema Crnogoraca i Crne Gore bez crnogorskog jezika

Izuzetno je važna i aktuelna tema identiteta sa aspekta školskog sistema. Svjedoci smo danas da pojedini politički subjekti uslovjavaju integracione evropske, civilizacijske procese, sa pitanjima jezički i slično.

– Nikada nikome nije smetalo da jezik na svom državnom prostoru nazove jezikom svoje države. Pogledate kako se neki žilavo bore protiv toga da se ustali crnogorski jezik, a to je državni, službeni jezik. Tačno je, male su razlike između srpskog, hrvatskog, bosanskog i crnogorskog jezika – sve je to jedan jezik, mi se veoma dobro razumijemo, ali, kao u svakoj državi u svijetu, ima i posebnih jezičkih razlika, koje ne treba nikome da smetaju. Ljepota našega jezika je izuzetna. Od 1992. godine nametnuto je da se srpskohrvatski nazove srpskim jezikom. Sada to hoće da utemelje. To je, u stvari, politička borba da nestane Crna Gora. Poznati srpski lin-

gvista Pavle Ivić je napisao da bi moralo ostaviti traga u jeziku da su ljudi koji su bježali sa Kosova dolazili u Zetsku kotinu. Naprotiv, ovde je jezik tako divno sačuvan, te se kao takav proširio i prema Šumadiji i drugim krajevima Srbije. Sve divne osobine Crnogoraca treba gajiti, a nema Crnogoraca i Crne Gore bez crnogorskog jezika. Država bi se mogla i moralna drugačije zaštititi od onih koji žele da nestanu identitetske osobine Crnogoraca, svakako uz najveća poštovanja identitetskih odlika i drugih naroda koji žive u Crnoj Gori. Mi imamo dug prema precima koji su na ovom kamenu branili slobodu preko 1.300 godina. U UN je 36 zemalja koje su po površini manje od Crne Gore, a 36 po broju stanovnika. Niko nema želju da te države nestanu.

Crna Gora je mediteranska, a ne balkanska zemlja

Vaš naučni stav je da smo mediteranska, a ne balkanska zemlja, zar ne?

– Više je argumenata za moju tvrdnju da je Crna Gora mediteranska zemlja. Akademik Josip Roglić iz Zagreba, veliko ime evropske geografije, koji je bio moj profesor i kod koga sam i specijalizirao i doktorirao, primjetio je da bismo na način kako nazivamo Balkansko poluostrvo, mogli nazvati i svu Evropu poluostrvom, što bi bila besmi-

ljevina, i to 140 godina prije njih. Veliki poznavalec istorije Vizantije, G. Ostrogorski (1970) kaže: „U poluzavisnim južnoslovenskim državama počeo je proces oslobađanja od vizantijske prevlasti i borba protiv nje. Prva je u tome uspjela Duklja, odnosno Zeta“. Zlonamernici zamjeraju što kažemo da je Duklja država Crnogoraca. U njoj su živjeli Sloveni, preci današnjih Crnogoraca, organizovani u jakim plemenima. Plemenski život je održao Crnu Goru. Svako pleme je bilo jedna zaokružena geografska cjelina. Na kartama s početka 16. vijeka zaokruženi su kao slobodni Crna Gora i Dubrovnik. Sve drugo je, do visoko na severu, bilo pod vlašću Turaka.

Uzrok nedostatku svijesti o nacionalnom identitetu nalazi se u nenaučnom tretiranju Crne Gore. Uzmimo kao primjer naša plemena. Ne uvida se nijihovo crnogorsko porijeklo i biće. Drugi nijesu imali plemenske organizacije. Za Nikšić su govorili da je to Hercegovina. Pleme Nikšići su porijeklom iz Zetske ravnicice. Naselili su nikšićki kraj. U doba Turaka mijenjala se pripadnost pojedinim sandžakatima. Jedan od prvih turskih vazala na južnoslovenskim prostorima bio je Herceg Stjepan. Ni po čemu on ne može biti uzor za slobodarske ideje. Na prostoru od Banjana, Rudina, staro je crnogorsko pleme Ridići, a najveći dio današnjeg stanovništva porijeklom je sa prostora slobodarske podlovcenske Crne Gore. Pleme Drobnjaci nekada je nasejavalo polovinu Nikšićkog polja, a pleme Vasojevići je prije najeza Turaka nasejavalo prostor Zetske ravnice, između Bratonožića i Kuča. Povlačili su se pred najeandom Turaka na svoje katune. Tako je bilo i sa Pivljanima. Danas imamo i turske izvore i mogućnosti da vidimo i ne izmišljamo podatke o njihovim popisima stanovništva. Na kretanje plemena Nikšića i Vasojevića sjajno je ukazao pok. dr Žarko Šćepanović, profesor i kolega sa fakulteta, pišući o Srednjem Potarju i Polimlju. Ukazao je na seobe Srba poslije Kosovskog boja i kako se taj kraj demografski ispraznio za vrijeme seoba Arsenija III i Arsenija IV, i kako su se tamo naselili Nikšići i ostali Crnogorci.

Temelji crnogorskog identiteta

Kako gledate na ujedinjenje CANU i DANU?

– Dugo sam vrlo aktivno saradivao u više odbora CANU, bio predstavnik Univerziteta u Odjeljenju prirodnih nauka, član Redakcije Enciklopedije Crne Gore, urednik za četiri naučne oblasti (geografija, geologija, hidrologija i klimatologija), napravio sam i alfabetar za te oblasti. No, u posebno žučnim raspravama oko Enciklopedije, vođenim tokom 1998., CANU se nije mogla pohvaliti nastojanjima za

RUŽNI VIDE SAMO RUŽNO OKO SEBE

Naši su preci govorili – ružni vide samo ružno oko sebe, a lopovi najviše galame i viču držte lopova. Danas su najviše grlati oni, pa i odredene vjerske institucije i određeni političari koji žive u Crnoj Gori, a čiji je jedini cilj da učine sve kako bi bilo što manje Crnogoraca. To je neprimjereno za civilizovani svijet. Malo je onih, pa i na najodgovornijim mjestima u državi, koji na ovakvo ponašanje adekvatno reaguju. Sve su to smišljeni napadi na državu, napadi najpogubnijeg karaktera.

Boravio sam i izučavao stanje u mnogim državama i danas mogu reći da su Crna Gora i njeni građani pri vrhu ljestvice po svim moralnim odlikama savremenog čovjekanstva. Pa zar nam to ne kažu i svi pošetnici ove naše lijepe zemlje i sve diplomate koji borave u Crnoj Gori.

Odgovorni urednik Goran Sekulović u razgovoru sa akademikom Brankom Radojičićem

afirmaciju Crne Gore. Pravljene su ozbiljne greške. Suprotstavljači sam se onima koji su grlato i nemilosrdno napadali najveće kulturne stvarače i borce za očuvanje identiteta i afirmaciju Crne Gore. Nikada nikoga ne želim uvrijediti, ali ne mogu pretprijeti ni neistine i uvrede koje se upućuju najistaknutijima. Zaključio sam da u takvim prilikama treba da prekinem učestvovanje u radu CANU, mada sam ostao u dobrim odnosima sa većinom akademika.

Na insistiranje najistaknutijih naučnih stvaralača i političkih prvaka Crne Gore, prihvatio sam se izbora za redovnog člana i potpredsednika DANU. Nastojao sam da stvaračkim radom doprinесем afirmaciju te institucije. Sadašnja težnja da se spoje akademije je dobra, ali to nije trebalo raditi samo zakonom. Ne mogu da prihvatom da uistinu vrijedna i poštovana ministarka za nauku Sanja Vlahović više puta razgovara u Crnogorskoj akademiji o tome, a da samo jedan kratki razgovor obavi sa nama, i to sa manjim brojem članova DANU.

Kao da je jedino bilo važno hoćemo li mi postati članovi CANU. Shvatio sam da to ne smije biti jedini cilj. Članovi Dukljanske akademije su svojim dugogodišnjim naučnim radom i stvaračtvom u oblasti kulture, objavljenim u brojnim knjigama i drugim radovima, značajno doprinijeli očuvanju značajnih temelja identiteta i opštem razvoju Crne Gore. Zaslužili su da se na sednici Skupštine Crne Gore i nešto lijepo kaže o njima, a ne samo da čujemo rečenicu da su se borili za nezavisnost Crne Gore. Za nezavisnost se na referendumu izjasnilo više od 55,6 % građana. Mojih deset knjiga, dvanaest studija, preko sto drugih naučnih radova, više od trista enciklopedijskih i drugih stručnih odrednica – doprinos su crnogorskom nacionalnom i državnom identitetu. Slična je situacija i drugih članova DANU.

Kao čovjek koji i daje želi mirno da stvara, ne osećam potrebu da ponovo slušam teške riječi upućene, često najvećim ličnostima koji su udarali temelje crnogorskoj kulturi i državi, kao što je to rađeno devedesetih godina prošloga stoljeća, kada sam prekinuo saradnju sa CANU. Nažalost, još uvijek se dosta takvih riječi čuje u CANU i u javnosti. U ovoj državi treba se otvorenije suprotstaviti onome što je negativno – riječju, djelom i radom. Sav moj rad, sve moje knjige i drugi radovi su takvi. Uz veliku podršku mojim kolegama, članovima DANU, i uz želju da se spajaju akademija dalje odvija bez konfliktata, ja sam riješio da ne predam dokumenta za prijem u CANU i da ne budem njen član.

Formirati Leksikografski zavod

Kakve su šanse da se na valjan način napiše Enciklopedija Crne Gore?

– Dosta je urađeno na izradi alfabetara i određenih tekstova, na čemu sam i sam dosta radio, ali je prije početka tako složenog posla potrebno formirati Leksikografski zavod, ili sličnu instituciju. No, kod ovakvog stanja u crnogorskoj nauci neće biti lako završiti Enciklopediju. Za to je potrebno angažovati mnoge radne ljudi, a ne naučnike paraderi, kakvih ima znatan broj. S posebnim poštovanjem pominjem akademika Mijata Šukovića. On i akademik Dragan Karadžić su bili predstavnici CANU, a ja i akademik Sreten Perović DANU

u Komisiji koju je formirao raniji ministar prof. dr Sreten Škuletić, a predsednik je bio pomoćnik ministra Radovan Damjanović. Dogovorili smo se da se formira posebna institucija Leksikografski zavod i pokrene izrada Enciklopedije, kao i drugih značajnih izdanja. Kao i za mnoga pitanja nauke u Crnoj Gori, nije se postiglo mišljenje o ljudima koji to treba da vode. Izgleda da bi opet to nama „najbolje“ uradili drugi. Šetio sam se riječi Miroslava Krleže, kada je pokretan rad na II izdanju Enciklopedije Jugoslavije, koji nam je kazao: „Kada je rađeno na prvom izdanju, vi ste Crnogorci Srbima dali da obrađuju Crnu Goru. Tako se dogodilo da mnogi crnogorski junaci, vojvode i serdarji nijesu ušli u Enciklopediju, a svaki srpski kaplar je unesen. Uradite sve da se to u drugom izdanju ispravi“. Uvjeren sam da će se i u budućoj CANU o mnogim pitanjima Enciklopedije teško postići saglasnost, ali je Zakon predviđao da će to biti važan zadatak Akademije. Volio bih da se u tome uspije.

Naučna kritika

Crna Gora u budućnosti?

– Potrebno je temeljiti na misliti i raditi o pravcima razvoja države, o novim radnim mjestima. Bolno pitanje za Crnu Goru jeste nizak natalitet. Prosto je tragičan podatak da je više onih koji imaju između pedeset i pedeset pet godina od onih koji imaju do pet godina života. Treba preduzimati razine mjere da se ta situacija mijenja.

No, i pored svih teškoća, možemo se radovati dokle smo kao država stigli. Zamislite kakvo bi danas stanje bilo u Crnoj Gori da se ostvarila ideja da ona postane 27. pokrajina ili region Srbije. Žalosno je kako se ophodimo prema ličnostima koje su ovu zemlju dovele do nezavisnosti i međunarodne afirmacije. No, takvu sudbinu je imao i Njegoš, knjaz Danilo, kralj Nikola i drugi načelnici. U crnogorskoj nauci potrebno je razvijati naučnu kritiku o objavljenim knjigama. Kada sam govorio na promociji dvotomne „Istorijske Crne Gore“, velikog crnogorskog naučnika i čovjeka akademika Branka Pačevića, rekao sam da nije trebalo da te dvije značajne knjige idu kao nastavak četiri toma nekadašnje Istorije Crne Gore koja je negirala crnogorskiju naciju i istoriju. Takve i slične stvari se ne bi smjele dešavati.

Goran Sekulović

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović učestvovala na Bledskom forumu „Više nego pametna, integrativna i održiva Evropa“

REGIONALNA SARADNJA NAUČNIKA

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović govorila je o ulozi nauke u zemljama zapadnog Balkana na 13. forumu „Više nego pametna, integrativna i održiva Evropa“, upriličenom 29. i 30. marta na Bledu. Kako je saopšteno iz Ministarstva nauke, ministarka se posebno osvrnula na važnost regionalne saradnje u kreiranju sinergije između naučnih zajednica, kao i važnost potenciranja naučnih istraživanja i inovacija u nacionalnim strategijama razvoja zemalja zapadnog Balkana.

Na skupu, u čijem su radu učestvovali poznati slovenački i inostrani eksperti, govorilo se i o napretku Balkana, doprinosu Turske njegovo budućnosti, kao i razvoju podunavskog regiona.

O. Đ.

Ministarka Sanja Vlahović govori o ulozi nauke

Osmo državno takmičenje ugostiteljskih škola u Budvi

ŠKOLA „SERGIJE STANIĆ“ BEZ PREMCA

Prosjetni rad

8

APRIL
-MAJ

Na VIII državnom prvenstvu ugostiteljskih škola Crne Gore, održanom u Budvi, učenici Srednje stručne škole „Sergije Stanić“ iz Podgorice osvojili su pet zlatnih medalja.

Zajedno sa svojim profesorima – mentorima dokazali su na najbolji način kako se usvojena teoretska znanja iz struke primjenjuju u praksi. Pregršt zlatnih medalja za osvojena prva mjesta i pehar kao apsolutni pobednici takmičenja, obogatili su kolekciju priznanja koja učenici ove škole već godinama osvajaju na državnom i međunarodnim takmičenjima“, rekao je Zoran Klikovac, direktor škole.

Prvo mjesto osvojili su: Marko Andrić (bar i barsko poslovanje), Milica Bušković, Mile Bošković i Nada Čurčić. Veličine zasluge za postignuti uspjeh imaju profesori Manojlo Vojvodić, Milan Bukarica, Božidar Marković, Darko Vukčević, Milivoje Đukanović, Dejan Labović, Dražen Radovanović i Dalibor Veljović.

Na takmičenju je učestvovalo 11 škola sa 67 takmičara.

O. Đ.

Dobitnici pehara sa svojim profesorima

Časopisi

VASPITANJE I OBRAZOVANJE
(Br. 1, Podgorica, 2012)

Časopis za pedagošku teoriju i praksu „Vaspitanje i obrazovanje“, koji izdaje Žavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica, u rubrici Članci (naučni, istraživački, pregledni, stručni radovi) objavljuje prijedloge sljedećih autora: Zorana Lalovića („Kulturno-potporno sredstvo u funkciji ostvarivanja ciljeva udžbenika“), Adnana Čirgića („Crnogorska usmena književnost u ogledima i studijama Novaka Kilibarde“), Otilija

Ispitni centar Crne Gore
REZULTATI DRŽAVNOG TAKMIČENJA UZNANJU

OSNOVNE ŠKOLE

**MATEMATIKA
V/VII razred**

1. Mia Raičević, OŠ „Luka Simonović“, Nikšić (mentorica Ljiljana Kruska)
2. Milivoje Karadžić, OŠ „Luka Simonović“, Nikšić (mentorica Ljiljana Kruska)
3. Đorđe Krstajić, OŠ „Štampar Makarije“, Podgorica (mentorica Stanislavka Aprcović)
4. Vladimir Vujišić, OŠ „Marko Miljanov“, Podgorica (mentor Mladen Vučelić)
5. –

VIII/IX razred

1. Ilija Gračanin, OŠ „Njegoš“, Kotor (mentorica Stanka Veljović)
2. Andela Marković, OŠ „Štampar Makarije“, Podgorica (mentorica Mirjana Šaranović)

FIZIKA

VIII/IX razred

1. Rade Dačević, OŠ „Ratko Žarić“, Nikšić (mentorica Nevenka Papović)
2. Bogdan Vlahović, OŠ „Ratko Žarić“, Nikšić (mentorica Nevena Papović)
3. Marko Petrušić, OŠ „Olga Golović“, Nikšić (mentorica Anđelija Leovac)

HEMIJA

VIII/IX razred

1. Liljana Novović, OŠ „Risto Ratković“, Bijelo Polje (mentorica Selma Dobardžić)
2. Maja Vujišić, OŠ „Sutjeska“, Podgorica (mentor Miomir Jevrić)
3. Samra Halilović, OŠ „9. maj“, Sutivan, Bijelo Polje (mentor Momčilo Vukićević)

BIOLOGIJA

VIII/IX razred

1. Janja Elez, OŠ „Orjenski bataljon“, Bijela, Herceg Novi (mentorica Suada Bešković)
2. Vladana Marković, OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica (mentorica Amela Babačić)
3. Tijana Klimović, OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“, Dobrota, Kotor (mentorica Anđelija Daković)

ENGLESKI JEZIK

VIII/IX razred

1. Marija Mijušković, OŠ „Milan Vuković“, Herceg Novi (mentorica Slavica Vasiljević)
2. Filip Fatić, OŠ „Maksim Gorki“, Podgorica (mentorica Sonja Maraš)
3. Bojan Knežević, OŠ „Njegoš“, Kotor (mentorica Dijana Frančesković)
4. –

RUSKI JEZIK

VIII/IX razred

1. Anita Šabotić, OŠ „Tucanje“, Tucanje, Berane (mentor Maruf Batilović)
2. Aljbina Kanalić, OŠ „9. maj“, Sutivan, Bijelo Polje (mentorica Ranka Joksimović)
3. Ksenija Drobnjak, OŠ „Risto Ratković“, Bijelo Polje (mentorica Vera Joksimović)

FRANCUSKI JEZIK

VIII/IX razred

1. Milica Janković, OŠ „Branko Božović“, Podgorica (mentorica Sanja Vukanović)
2. Andela Miliković, OŠ „Salko Aljković“, Pljevlja (mentorica Ermina Vlahovljak)
3. Itana Bulatović, OŠ „Štampar Makarije“ (mentorica Milijana Zubac)

ITALIJANSKI JEZIK

VIII/IX razred

1. Natalija Drekalović, OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica (mentorica Angela Baturan)
2. Blanka Alivodić, OŠ „Savo Pejanović“, Podgorica (mentorica Jelka Vukčević)
3. Ivona Opačić, OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica (mentor Predrag Jovović)
4. –

NJEMAČKI JEZIK

VIII/IX razred

1. Rialda Ramusović, OŠ „Vukašin Radunović“, Berane (mentorica Tanja Stijović)
2. Florin Gorana, OŠ „Maršal Tito“, Ulcinj (mentor Bernd Vogel)
3. Hamid Duraku, OŠ „Maršal Tito“, Ulcinj (mentor Artan Kurti)

SREDNJE ŠKOLE

MATEMATIKA III

1. –
2. –
3. Olja Krstović, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Ilija Bošković)

FIZIKA III

1. Vladimir Pejović, Gimnazija „S. Škerović“, Podgorica (mentorica Ana Bulatović)
2. Nikola Potpara, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentor Mićun Srvkota)
3. Petar Tadić, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (mentorica Ana Vujačić)

HEMIJA III

1. Milovan Roganović, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (mentorica Jasmina Bošković)
2. Stefan Kečina, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentorica Rosanda Terzić)
3. Ninoslava Lalatović, Gimnazija „S. Cerović“, Nikšić (mentorica Dušanka Laušević)

BIOLOGIJA III

1. Nebojša Bošković, Srednja mješovita škola „Vuksan Đukić“, Mojkovac (mentorica Zora Bjelajac)
2. Marko Pejatović, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentorica Vesna Kastratović)
3. Janko Žeković, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentorica Sanja Ognjanović)

ENGLESKI JEZIK III

1. Sergej Radan, Srednja mješovita škola „I. Goran Kovačić“, Herceg Novi (mentorica Sanja Ateljević)
2. Milica Golubović, Srednja stručna škola „Sergije Stanić“, Podgorica (mentorica Nataša Bešović)
3. Bojana Vučićević, Gimnazija „S. Škerović“, Podgorica (mentorica Tatjana Marinović)
4. –

RUSKI JEZIK III

1. Tatjana Radulović, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (mentorica Nevenka Obradović)

FRANCUSKI JEZIK III

1. Sara Pejaković, Gimnazija „S. Cerović“, Nikšić (mentorica Mirjana Međedović)
2. Vjera Kalezić, Gimnazija „S. Škerović“, Podgorica (mentorica Ljubica Krstonjelić)
3. Sara Mirković, Gimnazija „S. Cerović“, Nikšić (mentorica Mirjana Međedović)
4. –

ITALIJANSKI JEZIK III

1. Ema Radonjić, Gimnazija Kotor, Kotor (mentorica Valerija Jokić)
2. Isidora Rubežić, Gimnazija „S. Škerović“, Podgorica (mentorica Milica Usančević)
3. Aleksandra Bojanović, Srednja stručna škola „S. Stanić“ (mentorica Milena Keković)

NJEMAČKI JEZIK III

1. Aldin Duraković, Gimnazija „Panto Mališić“, Berane (mentorica Karin Švedes)
2. Irina Tuponja, Gimnazija „S. Škerović“, Podgorica, (mentorica Gordana Tmušić)
3. Iva Tuponja, Gimnazija „S. Škerović“, Podgorica (mentorica Gordana Tmušić)

ISTORIJA III

1. Nikola Nedović, Gimnazija „S. Škerović“, Podgorica (mentor Predrag Ražnatović)
2. Petar Subotić, Srednja mješovita škola „Mladost“, Tivat (mentor Žarko Ostojić)
3. Milica Jovanović, Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“, Danilovgrad (mentor Vanja Šćepanović)

GEOGRAFIJA III

1. Džaneta Hajdarpašić, Gimnazija „30. septembar“, Rožaje (mentorica Sabaheta Ramović)
2. Luka Pajović, Gimnazija „S. Škerović“, Podgorica (mentorica Milena Rakočević)
3. Đorđe Lakonić, Srednja mješovita škola „I. Goran Kovačić“, Herceg Novi (mentor Mileko Živković)

PROGRAMIRANJE III

1. –
2. –
3. Luka Bulatović, Gimnazija „S. Škerović“, Podgorica (mentorica Ana Miranović)

Pripremila : Lj.V.

Veljko Aleksić („Mješovito učenje – primjer dobre prakse“), Andreja Čoso („Slušanje muzike u početnoj nastavi solfeda“), Đoko G. Marković („Raritetni geometrijski konstruktivni zadaci u srednjoškolskoj nastavi matematike“) i Rada Vlahović („Responsibilna nastava“).

U okviru rubrike Aktuelnosti Radosav Milošević Atos piše o projektu „Crnogorsko-njemački omladinski kamp – Plužine 2011“, a Vasilij Jovović o

izdanjima instituta Filozofskog fakulteta u Nikšiću, kao i njihovoj popularizaciji.

U ovom broju prikaze su objavili: Nedjeljka Stojanović-Stanojlović (o projektu „Dobrovoljni rad učenika u osnovnoj školi“), Alija Đogovović (knjiga „Stara lična imena“, dr Draška Došljaka), Jovica Petković (monografija i udžbenik „Sportski trening, teorija, metodika i dijagnostika“, prof. dr Duška Bjelice i prof. dr Franje Fratića) i Vasilij

Jovović (knjiga „Kući kroz vježove“, prof. dr Zdravka N. Ivanovića). Borislav Čimeša objavio je kritiku knjige Sretena Zekovića („Etnička svijest današnja Petrović Njegoš – Etnikologija Petrovića“), a Ana Koprića monografije Vesne Đukić („Država i kultura, studije savremene kulturne politike“). Glavni urednik časopisa je Radovan Damjanović, odgovorni urednik dr Božidar Šekularac.

Š. B.

Završen konkurs za sufinansiranje nacionalnih naučnoistraživačkih projekata

PET MILIONA EURA ZA 104 PROJEKTA

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović saopštila je da će država uložiti pet miliona eura za sufinansiranje 104 projekta od ukupno 198, koliko ih je pristiglo na Konkurs za sufinansiranje nacionalnih naučnoistraživačkih projekata u 2012., 2013. i 2014. godini.

su u skladu sa Strategijom naučnoistraživačke djelatnosti (2008-2016) i Prioritetnim oblastima u istraživanju, utvrđenim od strane Ministarstva nauke, a to su: energija, identitet, informaciono-komunikacione tehnologije, kompetitivnost nacionalne

jednog eksperta bila pozitivna, a drugog negativna. Za taj posao bilo je angažovano 420 stručnjaka iz inostranstva.

„Od 45 licenciranih naučnoistraživačkih ustanova u Crnoj Gori, njih 28 je kandidovalo projekte koji su zadovoljili kriterijume i od strane

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović

Poseban značaj ovog projekta je to što je raspisano u najvećem iznosu do sad i što je prvi konkurs rađen u saradnji sa još šest resornih ministarstava: Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvom zdravlja, Ministarstvom za informaciono-društvo i telekomunikacije, Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Ministarstvom prosvjeti i sporta i Ministarstvom kulture.

Te institucije će zajedno sufinansirati projekte osnovnih, primjenjenih i razvojnih istraživanja, koji

ekonomije, medicina i zdravlje ljudi, nauka i obrazovanje, novi materijali, proizvodi i usluge, održivi razvoj i turizam, poljoprivreda i hrana i saobraćaj.

Prema riječima ministarke Vlahović, Ministarstvo nauke sproveo je proceduru ocjene svake prijave projekta pojedinačno od strane najmanje dva eksperta iz inostranstva, iz uže oblasti istraživanja projekta.

Za neke projekte angažovani su i treći eksperti, tj. u slučajevima da je ocjena

inostranih eksperata dobili ocjene u rasponu od 30 do maksimalnih 40 poena, koliko je bilo potrebno da bi projekat bio prihvoren. Procenat uspješnosti prihvaćenih projekata iznosi 52,50, dok prosečna zbirna ocjena prihvaćenih projekata iznosi 34,10 poena. Ovi podaci su ohrabrujući i pokazuju da naučna zajednica ima potencijala i da naučne institucije imaju motivaciju da učestvuju u ovakvim projektima. Sa druge strane, ona govori da je naša strategija objedinjavanja naučnog potencijala dobra, a institucije vrlo malo sarađuju na zajedničkim projektima tako da će nam u narednom periodu biti cilj da ih stimulišemo na saradnju”, istakla je Vlahovićeva.

Najveći broj projekata biće finansiran iz oblasti poljoprivrede i medicine i to po 15 projekata, dok su neke od oblasti ICT, kultura i identitet i obrazovanje takođe zastupljene sa velikim brojem projekata, a ostale sa tri do šest projekata. U prosjeku, po projektu oko 30.000 eura, mada imaju i onih čija je vrijednost znatno manja.

O. Đuričković

PODSTICAJ INSTITUCIJAMA I NAUČNICIMA

Ministarstvo nauke raspisalo je 22. marta konkurs za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u 2012. godini u iznosu od 300.000 eura.

Kako je objasnila ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović, cilj je „stimulisanje naučnoistraživačke zajednice, posebno u okviru onih naučnoistraživačkih aktivnosti u kojima je potporu posebno potrebljana kako institucijama, tako i naučnicima“.

Konkurs će biti raspisani u 13 kategorija, među kojima su: učešće na međunarodnim kongresima, objavljivanje naučnih radova, organizacija naučnih skupova, promovisanje i sufinansiranje patenata, magisterskih i doktorskih studija, učešće u evropskim programima, stimulisanje promocije nauke u društvu itd. Konkurs će biti otvoren do 31. decembra ove godine.

Nakon testiranja slijedi ocjenjivanje, zatim analiza, pa tek zbirni podaci. Rezultati se očekuju za godinu dana.

Koordinatorka Paljević-Šturm ističe da je 75 odsto dece koja će ove godine biti testirana završilo devetogodišnju osnovnu školu, tj. učilo je po reformisanim programima. Zahvaljujući tome moći će da se uporede rezultati daka učenika koji su radili po novim i stariim programima, te eventualne razlike u odnosu na ranije rezultate. Ona ukazuje da su i ove pripreme pratile određene poteškoće. Naime,

U CANU predstavljeni rezultati istraživanja „Položaj mladih naučnika u Crnoj Gori“

ŠANSA U EVROPSKIM FONDOVIMA

Sačinjena deklaracija koja poziva na osnovne principe naučnog rada i predlaže mјere za unapređenje nauke

Nedostatak novca za istraživanja, preopterećenost nastavom, loše opremljene laboratorije i oskudan bibliotečki fond – samo su neki od problema sa kojima se suočavaju mladi naučnici u Crnoj Gori. To je pokazalo istraživanje koje je uradio Centar mladih naučnika, i čiji su rezultati predstavljeni u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti.

Predsednik CANU Momir Đurović ocijenio je da su, u odnosu na vrijeme kada je on bio mladi naučnik, sada bolji uslovi kada je u pitanju otvorenost Evrope da se pristupi zajedničkom istraživanju.

„Ali za to treba imati iskustvo, a plašim se da vi to nemate i možda zbog toga bježite u lokalne okvire. Ne svuda mi se što puno tražite od države. Ona traži od vas, a ne vi od države. Naša država je bogata koliko je bogata, ne može objektivno da obezbijedi ono što tražite, ali mislim da vam je otvorila mogućnost da to zahtijevate od evropske i svjetske zajednice. Drugog izlaza za nauku u Crnoj Gori nema. Najveći problem mladih jeste što gube entuzijazam, a on je osnova osobina naučnika“, smatra akademik Đurović.

On je obećao da će Akademija, iako sa skromnim sredstvima, mlade naučnike podržavati u svemu. „Učinimo sve da zadovoljite svoje potrebe. Vrata su vam uvek otvorena i nemojte oklijevati da tražite i ono što mislite da je nemoguće. Jer i ono što je nemoguće, moguće je“, poručio je predsednik CANU.

Koordinator projekta doc. dr Ivana Jelić objasnila je da je 13 istraživača prikupljalo podatke o položaju mladih naučnika u Crnoj Gori, i da su

nakon toga sačinili deklaraciju koja poziva na osnovne principe naučnog rada i predlaže mјere za unapređenje nauke.

Opterećeni nastavom

U dokumentu se navodi da je za razvoj istraživačkog potencijala u Crnoj Gori potrebno obezbijediti što više kvalitetnih projekata kako bi se stvorili uslovi za veću zastupljenost i citiranost domaćih autora u renomiranim naučnim i stručnim časopisima. Takođe, treba smanjiti opterećenje u nastavi, što predstavlja ključni problem u istraživačkom radu, i obezbijediti znatan dio egzistencije mladih naučnika preko samih istraživanja. Za pojedine discipline neophodna su veća ulaganja u laboratorijsku opremu, kao i stimulisanje saradnje između različitih grupa radi kandidovanja za multidisciplinarnе i međunarodne projekte. Čak i kad se neki projekat EU odobri i dobije sredstva, zaposleni na Univerzitetu Crne Gore gube 40 posto honorara na račun poreza, penzionog i zdravstvenog osiguranja, iako se rad na projektu ne može smatrati njihovom osnovnom djelatnošću. Treba obezbijediti bolju ekonomsku potporu za finansiranje učešća mladih naučnika na međunarodnim skupovima, kao i troškova publikovanja radova. Uz ostalo, potrebno je dodatno ih motivisati kroz uvođenje obaveze mobilnosti i dužeg boravka u inostranim obrazovnim institucijama, stoji u dokumentu.

Malo naučnih radova

Doc. dr Marko Dokić mišljenja je da reforma visokog obrazovanja nije dala očekivane rezultate i da se „nije napredovalo, već naza-

dovo do obrazovanju“. „Došlo je do konkurenčne formiranju dva privatna univerziteta. Međutim, situacija nije popravljena. Umjesto da veći broj institucija doprinese kvalitetu u sferi sistema visokog obrazovanja, desilo se suprotno. Postavlja se pitanje zbog čega je to tako, a jedan od odgovora može biti „bolonjski proces“, smatra Đurović. On je naveo da je uvođenjem Bolonjske deklaracije kvalitet nastave opao, jer npr. profesor radi sa 500 studenata, a trebalo bi da je 30 do 50.

Prema riječima prof. dr Igo-Đurovića, 30 posto naučnika iz oblasti prirodnih nauka u Crnoj Gori nema nikakvu vidljivost, tj. ne objavljaju radove, nijesu mobilni, niti su citirani. Od 218 naučnika koji su se od 2006. do 2011. godine kandidovali na državnom univerzitetu za neko akademsko zvanje, 131 (ili 60 odsto) nema nijedan objavljen rad do 40. godine života. Njih 109 (ili 50 posto) nije citirano ni u jednom radu.

„Ima ih koji su objavljivali radove ali nemaju nijedan citat, što je veoma čudno, jer nijesu uspjeli ni sami sebe da citiraju. Što se mobilnosti tiče, putovao je 91 naučnik (45 procenata). Znači da nijesu statični. Ono što je posebno zabrinjavajuće jeste da što skoro 30 posto njih nije citirano, nema radove i nije mobilno, totalno su nevidljivi i jedino ih možete naći na Fejsbuku, ako imaju profil“, ukazao je Đurović.

On smatra da je problem u Crnoj Gori što je veliki broj ljudi pasivan, te da je neophodno naći način da se oni pokrenu, animiraju. Treba formirati naučne centre, da ljudi ne sedje, da ne predaju samo na fakultetima i čekaju penziju.

O. Đuričković

škole zbog nevremena nijesu radile, pa neke planirane aktivnosti nijesu mogle biti realizovane.

PISA testiranje (Programme for International Student Assessment – Program za međunarodno testiranje učenika) u Crnoj Gori realizuje Ispitni centar. Ovo je najveće međunarodno istraživanje u oblasti obrazovanja i ove godine se u Crnoj Gori održava treći put. U ovogodišnjem testiranju učestvuju učenici iz 67 zemalja.

PISA je važna jer pruža informacije o obrazovnim sistemima i omogućava upoređivanje učenika iz velikog broja zemalja, procjenjuje znanje povezano sa realnim životnim situacijama i vještine i spremnost za buduće učestvovanje u društvu odražili, ispituje odnos između dostignuća učenika i faktora koji utiču na učenje, kao što su karakteristike učenika i škole, te pomaže kreiranju obrazovne politike.

Lj. V.

KO MISLI DA JE NAJBOLJI NA SVIJETU?

PISA 2012. predstavlja najveće međunarodno testiranje u obrazovanju u kojem učestvuje 67 zemalja.

Pokažimo da smo spremni da damo sve od sebe i postignemo bolje rezultate.

Predstavite svoje vještine u najboljem svjetlu i budite ambasador znanja CRNE GORE!

Vidimo se u martu/aprilu!

Vaša PISA

* Saznajte više na www.iccsa.co.me, ili postanite naš prijatelj na Facebooku (www.facebook.com/pisacrncora)

Ispitni centar

PISA 2012. u Crnoj Gori

POD LUPOM MATEMATIČKA, ČITALAČKA I PRIRODNO-NAUČNA PISMENOST

Testiranjem obuhvaćeno oko 5.000 učenika svih srednjih škola, uglavnom prvog razreda. Novina je da oko 2.000 daka uz klasični pismeni test ove godine radi i kompjuterski

Testiranjem obuhvaćeno oko 5.000 učenika svih srednjih škola, uglavnom prvog razreda. Novina je da oko 2.000 daka uz klasični pismeni test ove godine radi i kompjuterski

oblasci: čitalačka, matematička i prirodno-naučna, a ove godine težište je na matematici. Kompjuterski dio sastoji se iz oblasti rješavanja problemskih zadataka.

– Važno je da su ove godine na sajtu Ispitnog centra objavljeni zadaci iz svih oblasti

koje se testiraju, a prvi put je otvoren nalog na Fejsbuku, imamo blog i Tวiter. Zahvaljujući tome, učenici mogu lakše da postavljaju pitanja i traže objašnjenja. Mislim da smo mi prvi PISA centar koji je na društvenoj mreži – kaže Divna Paljević-Šturm, koordinatorka za PISA testiranje.

TEMA „PROSVJETNOG RADA“: Solidarnost i herojstvo u savremenim uslovima

ČOVJEK JE UVIJEK NA ISPITU

Jedan od ciljeva škole jestе razvijanje stavova i vrijednosti učenika, među kojima su i solidarnost, hrabrost i humanost, kojima se uči direktno, indirektno ili u korelaciji više predmeta

Solidarnost se nije izgubila. I dalje je u vrhu ljudskih vrijednosti, zajedno sa humanošću, hrabrošću, požrtvovanosti, njegovanim kolektivnog duha. Imamo puno primjera koji to potvrđuju, i to je ono što vraća vjeru u čovjeka. Ne treba previđeti ni težinu tople riječi i podrške u nedacama. Toliko puta se potvrdila temeljna istina da nijesu prazne riječi kada čujemo da je čovjek čovjeku najvažniji.

Tokom posljednje snježne blokade imali smo primjer u Breznima kod Plužina, đe su ljudi, nažalost, ostali bez doma, ali pritekli su im u pomoć komšije, kumovi... Zabilježeno je još mnogo sličnih primjera. Milan Jeftić spasio je život Podgoričaninu V. M. koji je pokušao samoubistvo skokom sa mesta u Moraču. Jeftić je, čim je ugledao da je V. M. skočio u rijeku, krenuo za njim i nakon nekoliko minuta uspio da ga spasi.

Dječak neplivač spasio đevojčicu

„Prosvjetni rad“ je 2003. godine pisao o hrabrosti tada 13-godišnjeg Elvina Dautovića iz Korita kod Biogradskog Polja, koji je krenuo kisnog 24. oktobra sa drugarima iz okolnih zaselaka u školu ne sluteći da će tog jutra spasiti desetogodišnju Edisu Radić od skoro sigurne smrti. Prelazeći most širine manje od 30 cm, Edisa se okliznula i pala u nabavalu Sušiću, a Elvin se nijednog trenutka nije dvomio da skoči za njom i spasi je. „Uskočio sam u vodu, jer mi je bilo žao da se udavi“, objasnio je tada Elvin koji ni sam nije znao da pliva.

Da li se i na koji način kroz vaspitno-obrazovni sistem radi na razvijanju unutrašnjeg osjećaja za solidarnost? Treba li nešto da se dogodi, da bi se ona pokazala? Hoće li onaj ko ne pokaže solidarnost u normalnim, redovnim, uslovima, pokazati u nesreći? Da li solidarnost traži nešto zauzvrat? Kako smo spremni da danas pokažemo herojstvo i da pomognemo, imajući u vidu sve što nam se prethodne dvije decenije dešavalo? Na ova i slična pitanja potražili smo odgovore od neposrednih aktera vaspitno-obrazovnog sistema – učenika, njihovih nastavnika i vaspitača, kreatora nastavnih planova i programa.

RAZUMIJI PROBLEME DRUGIH: Jovana Škuletić, Andrea Mićanović i Blanka Alivodić iz OŠ „Savo Pejanović“

„Malo je ljudi koji će ravnodušno proći pored povrijeđene osobe. Posebno ako pomoći znači ne povrijediti sebe. Ljudi se rado uključuju i iže pružiti pomoći. Kada je o đeci riječ, njihov osjećaj saošćenja, nesebičnosti, odgovornosti, plemenitosti i solidarnosti razvijaju prije svega roditelji. Dijete će samo prirodno reflektovati takve stavove i postupke. Takođe, i učitelji putem igre, odnosno učenja, nastoje usaditi prave vrijednosti, razvijati osećaj solidarnosti i saošćenjnosti prema drugima koji su u nekoj nevolji. U đecu možemo vjerovati samo ako mi odrasli pružimo pravi primjer. Osim toga, te vrijednosti im pomazu da shvate koliko je važno biti odgovoran i biti oslonac drugima, bez obzira koji zadaci im se povjeravaju“, objašnjava profesorica Kuljić. Prema njenim riječima, nedavno je organizovana akcija pomoći dječaku koji je slabijeg materijalnog stanja.

Jelena Mrvošević, pedagogica niškičke OŠ „Mileva Lajović Lalatović“, smatra da su roditelji i škola presudni činiovi u razvijanju uzornih osobina kod dece.

Humanost žrtve prema drugima

„To se najsnažnije i najupečatljivije postiže pružanjem primjera, a manji efekti samom pričom. Tako svako od nas nosi sopstvenu (ne)odgovornost u tom procesu. Situacije krajnjih opasnosti obično podstiču na osećanje zajedništva i pomoći, ali isti stavovi dobijaju na težini i kada se sve odvija nesmetano. Čineći loša djela, sami sebe prljamo, čineći dobra djela sami sebe pročišćujemo. Dobra djela su, po prirodi, poklon koji sebi pružamo, ona mogu pokrenuti đecu da na žrtvu prema drugima gledaju kao nešto humano ne očekujući ništa zauzvrat u materijalnom smislu“, mišljenja je Mrvoševićeva.

Pedagogica OŠ „Dašo Pavićić“ iz Herceg Novog Nedjeljka Stojanović-Stanojlović smatra da impuls za solidarnost prvo treba da pošeduju svi zaposleni u školi.

„Tamo đe ‘caruje’ solidarnost, đe se ona njeguje i đe se obezbjeđuje klima za njen razvoj, rastu i vaspitavaju se solidarni mlađi ljudi. Nije dovoljno o tome govoriti na času odjeljenjske zajednice i kroz nekoliko akcija sakupljanja novčane ili materijalne pomoći u toku godine. O tome treba govoriti svakidan, na svakom času, na svakom malom i velikom odmoru. Stalno! I ne samo govoriti. Zaposleni treba da budu dobar primjer i model u svakom pogledu pozitivnog djelovanja na mlade, pa tako i po pitanju solidarnosti“, ističe Stojanović-Stanojlović.

Podijeljena tuga upola je manja

U školi „Dašo Pavićić“ imaju lijepu praksu organizovanog volonterskog rada, koja u kontinuitetu traje od 2009. godine. Riječ je o vršnjačkoj pomoći u učenju, pomoći đeci sa posebnim potrebama, ekološkim akcijama u školi, aktivnostima u vezi sa prevencijom narkomanije i bolestima zavisnosti, kao i njegovanjem

na stavove i vrijednosti koje đeca usvajaju.

„Međutim, veliki problem predstavlja popularisanje modernih sredstava komunikacije, te stoga đeca veoma malo čitaju. Činjenica je da oni že pomoći drugima, ali potrebno je razgovarati sa njima i usmjeravati ih putem pozitivnih primjera iz naše literature. Na primjer, veoma je važno isticati koliko je značajno uvijek govoriti istinu, jer ona gradi povjerenje i iskrenost među ljudima. Osim toga, te vrijednosti im pomazu da shvate koliko je važno biti odgovoran i biti oslonac drugima, bez obzira koji zadaci im se povjeravaju“, objašnjava profesorica Kuljić. Prema njenim riječima, nedavno je organizovana akcija pomoći dječaku koji je slabijeg materijalnog stanja.

Pedagogica škole „Dašo Pavićić“ Nedjeljka Stojanović-Stanojlović sa dćarcima svakodnevno razgovara o razvijanju kolektivnog duha

zdravih stilova života i u izradi školskog lista „Svitana“.

Naša sagovornica uvjerenja je da u svakom čovjeku postoji zrnce dobrote, pa kad za to dođe vrijeme, ono će prokljati. Ona nas podseća na stihove Jovana Jovanovića Zmaj:

„Podijeljena tuga
Upola je manja,
Podijeljena srča
Dva puta je veća.“

Učimo đecu i ljude oko sebe da: „Unoseći sunce u život drugih, ne možete ga od sebe otkloniti“.

Na našu konstataciju da nekad i nevidljivi gestovi pažnje mogu da budu veliki i važni, Nedjeljka Stojanović-Stanojlović podseća da je Mali princ naučio da „čovjek samo srcem dobro vidi; suština se očima ne da sagledati“.

Ona zaključuje da su „solidarnost i hrabrost svedrene kategorije i da nijesu imanentne trenutku. One su konstante, i samim tim čovjek je uvijek na ispitu. Bez obzira na okolnosti, uvijek je najteže biti čovjek“.

„Što baš ja da se mijesam“

„Solidarnost i humanost razvijaju se prvenstveno u porodici, potom školi, ali i kroz brojne neformalne oblike obrazovanja. Imajući u vidu to da samo uz pomoći drugih osoba pojedinac može da zadovolji čitav niz svojih značajnih motiva, đecu treba učiti da budu nesebično spremna da pomognu drugome i to bez ikakve nagrade, a čak nekada i po cijenu lične štete. Podijeljena rasplinuta, tzv. difuzna odgovornost objašnjava fenomen zašto ljudi ne pomazu bližnjem u nevolji. Takvo postupanje pravdamo tako što sebi kažemo: „Što baš ja da se mijesam, nijesam jedini, valjda će neko drugi pomoći! Svakako da nastavnici kroz vaspitni, savjetodavni rad sa učenicima podstiću mlade na solidarnost i humanost, nekada sa uspjehom, nekada on izostane. U dobroj mjeri zavisi koliko se tim kategorijama pridaje važnosti u porodičnom sistemu vrijednosti. Nije važna samo petica u dnevniku, već i od đece stvoriti dobre, plemenite i čestite ljudi, a sva đeca imaju šanse da postanu takva. Kroz rad sa njima imala sam brojne prilike da se sretjem sa mnogim prim-

jerima koji mlađe prikazuju u pozitivnom svjetlu“, priča Milanka Okuka, pedagogica u Srednjoj poljoprivrednoj školi u Baru.

Ona navodi i niz solidarnih akcija učenika sa kojima radi. Prošle godine predstavnici Đačkog parlamenta pokrenuli su plemenitu akciju i iskazali spremnost da svi učenici i zaposleni prikupe novac za operaciju njihove školske drugarice. I u Domu učenika ima mnogo primjera koji pokazuju spremnost đece da pomognu jedni drugima. Oni su lišena roditeljske brige, pažnje, roditelji im nijesu blizu, nijesu uvijek na usluzi, pa se sami dovijaju kako jedni drugima da po-

mognu. Nedavno su spasili život svojoj drugarici koja je doživjela teške fizičke povrede. Sami su se snašli, ukazali prvu pomoći, odnijeli je do Domu zdravlja uvijenu u čebe i predali u sigurne ruke. Humanost pojedinih učenika ogleda se i u stalnoj i adekvatnoj reakciji u slučajevima zlostavljanja đece sa smetnjama u razvoju. Zatim, nastavnici su često u situaciji da sagledaju koliko su učenici solidarni i humani i prilikom odgovaranja i ocjenjivanja, ali i kroz neke sitne stvari koje, ipak, čine život. Solidarnost je i veliki odziv učenika u akciji dobrovoljnog davanja krvi, učestvovanje u raščišćavanju snijega u Vir-

UZ DRUGA U NEVOLJI

Andrea Mićanović, učenica VIII razreda podgoričke OŠ „Savo Pejanović“, kaže da školu doživljava kao svoj drugi dom, da u njenom odjeljenju ima đece sa posebnim potrebama i svi se trude da se oni lijepo osjećaju u njihovom društvu.

Jovana Škuletić (IX razred) smatra da iako su oni đeca, ipak uviđaju teške životne situacije svojih drugara i žele da ih ublaže.

„Đevojčica sa oštećenjem vida od ove školske godine je sa nama, a dječak u kolicima je od prvog razreda u našem odjeljenju. Nastojimo da mu pomognemo pišći ohrabrujuće poruke, pozivamo ga na rođendanske žurke i priredujemo mu iznenađenja. Iako nije bio sa nama na ekskurziji, poslali smo mu razglednicu, kao znak da smo mislili na njega. Takođe, jedan naš drug je, zbog majčine smrti, prolazio kroz težak period i tjesnilo smo ga tako što smo bili uz njega“, objasnila je naša sagovornica.

Blanka Alivodić (IX razred) uviđa da su neki njihovi drugari pasivni. Ona primjećuje da imaju onih koji ne umiju da pomognu samo zato što se plaše da njihovi gestovi ne budu pogrešno shvaćeni.

„U našoj školi otvorena je stimulaciona soba, predviđena za hiperaktivnu đecu, opremljena neophodnim igračkama. Tu je i Đački parlament koji se borи da naši interesi budu zaštićeni. Časovi odjeljenjske zajednice izdvojeni su za razgovor o važnim problemima. Ima i onih koji imaju porodične probleme“, kaže Blanka.

BORBA SA NEBRIGOM

Jelka Marić, VII razred OŠ „Dašo Pavićić“, „Solidarnost je osobina koju svaki imamo u sebi. U školi se kroz predavanja i priče nastavnika može steći lijepo ponašanje i osećaj za solidarnost. Za nju nije potrebna posebna prilika ili događaj, već se može pokazati svakodnevno i u bilo kojoj prilici. Bilo da treba pomoći drugu, pomoći nekom na ulici... Često osobe za koje mislimo da nikad nijesu u stanju za takvo nešto, pokažu ogromnu solidarnost i saošćenje. I ne traže ništa zauzvrat. Međutim, u novije vrijeme manje se pomaže drugima, jer ljudi sve više gledaju svoje interese i ne brinu za druge“.

Sanja Đukić, VII razred: „Kroz obrazovno-vaspitni sistem đeca uče da budu solidarna. Nastavnici i drugi zaposleni u školi podstiču naša osećanja za solidarnost i herojstvo. Solidarnost ne traži ništa zauzvrat, ali mislim da osoba kojoj je ukazana pomoći ima potrebu da uzvratni nekom vrstom pažnje“.

Istog su mišljenja i Đorđe Vujačić i Filip Gojković, njeni drugovi iz odjeljenja.

UPORIŠTE U PORODICI

Rejhan Durović, učenik I razreda nikšićke Srednje ekonomsko-ugostiteljske škole, i Luka Janjušević (II razred) iz iste škole kažu da rado pomažu drugima, posebno starijima.

„Tokom zime čistili smo snijeg ispred ulaza, išli u kupovinu, donosili drva starijima, nemoćnim, onima koji su usamljeni, i to im je puno značilo. Lijep je osećaj pomoći drugima. Često sa drugovima razgovaramo o upečatljivim primjerima hrabrosti i solidarnosti u nekim filmovima“, ističu naši sagovornici. Ipak, oni primjećuju da je njihovim vršnjacima potrebna dobra organizacija, pod uslovom da ne bude imperativnog tona.

Studenti Filozofskog fakulteta, Uroš Ročenović (I godina, istorija), Vladimir Milović, Marina Đurović (II godina, engleski jezik) i Tina Jeftić (II godina, psihologija) smatraju da se uzorne osobine, poput herojstva i saoćećnosti, ne mogu naučiti u školi.

„To su vrijednosti koje usvajamo najviše u porodici, od ranog đetinjstva. Na primer, počinje se od lijepih manira, koji uz to ništa i ne koštaju, što je u vremenu krize veoma bitno. Nemamo izgovor za nekulturnu. Osim toga, veoma je važno njegovati navike čitanja, posebno klasična i naše i svjetske književnosti, koji takođe oblikuju stavove i pružaju lijepe primjere. Naravno, i izbor prijatelja je veoma važan, jer mi učimo jedni od drugih i tako formiramo poglede na život. Iako su i naša i svjetska istorija prepune pojedinačnih primjera herojstva u korist drugih, danas nažalost ipak pokreće samo nagrada, a to svakako ne može biti humanost niti solidarnost. Uvijek se mjeri koja je vrsta pomoći u pitanju. Svi gestovi svode se na pomoći drugome jedino ako je u ozbiljnoj nevolji“, objasnili su naši sagovornici.

NEDOSTAJE RAZUMIJEVANJA

Lenka Mirković, IX razred OŠ „Njegoš“ – Spuž: „U našoj školi nekoliko učenika je učlanjeno u klub volontera, u kojem sam i ja. Do sada smo učestvovali u mnogim humanitarnim akcijama koje su obično bile vezane za našu sredinu, te za pomoći deči sa posebnim potrebama. Želim da ta deca znaju da nijesu sama i da u nama vide iskrene drugare. Upravo zbog ovoga smatram da se tri stvari kojima u životu najviše težimo: bogatstvo, mir i duševna sreća, postižu tako što ih dajemo nekom drugom.“

Baša Dragojević, njen drug iz odjeljenja, kaže da bi pružio pomoći drugome i u situaciji kada bi rizikoval svoj život.

Luka Pejović, iz iste škole, postavlja pitanje o tome da li ljudi u današnjim uslovima pokazuju dovoljno međusobnog razumijevanja i pomoći. „Da li pomognemo staricima da pređe ulicu? Ponesemo li joj torbe do stana, saslušamo li tuđi problem, izbavimo li nekog iz nevolje...“

pazaru, učešće u radu Crvenog krsta, pomaganje starijima, pružanje prve pomoći...

Svaka pomoći je dobrodošla

U OŠ „Njegoš“ u Spužu u kontinuitetu se sprovode akcije pomoći onima kojima je ona najpotrebnija, a inicijatori su najčešće upravo učenici. U okviru izbornog predmeta Istraživanje humanitarnog prava sproveđena je akcija prikupljanja novca od kojeg je kupljen školski pribor za deču lošeg imovinskog stanja. Zatim, ugostili su, u okviru uzvratne posjeti, štice načelnika Đečjeg doma „Mladost“ u Bijeloj i poklonili im hrancu i odjeću koji su obezbijedili roditelji i školska uprava u Spužu.

Olja Bobićić, učiteljica u školi „Njegoš“, kaže da od prvog susreta sa dećom u učionici radi na razvijanju duha odgovornosti, povjerenja, iskrenosti i kolektivnog duha, što oni odlično prihvataju. Bobićićeva, kao dugogodišnji aktivista Crvenog krsta, kaže da se kod dece i kroz pripreme za takmičenje iz prve pomoći pokreće i širi ideja o tome da nekom treba pomoći. Tada počinju da se izdvajaju pojedinci po svojoj humanosti, hrabrosti... i tu počinje njihov aktivizam u Crvenom krstu.

Ivana Šibalić, profesorka geografije i izbornog predmeta Evropska unija, komentarišući pomoći stranih zemalja Crnoj Gori povodom vremenskih nepogoda, ukazuje da svaka zemlja treba da razvija sopstvene resurse kako bi mogla adekvatno da reaguje u vanrednim okolnostima, i dodaje da svaka pomoći dobrodošla.

Ne svesti čovjeka na broj

„U posljednje vrijeme svjedoci smo izostanka humanog odnosa čovjeka prema čovjeku i prirodi, da se sve više gubi saoćećanje i da se ljudi sve više otudaju. Zaboravljaju se tradicionalne vrijednosti, a u naletu

**UDRUŽENJE „KORAK PO KORAK“ I OŠ „MILORAD MUSA BURZAN“ IZ PODGORICE:
Projekat „Produceni stručni postupak“**

ZA USPJEŠNU VRŠNJACKU INTEGRACIJU

Neophodan je suptilan nivo komunikacije, što znači da specijalni pedagog, psiholog i predmetni nastavnik treba da budu sposobljeni za korišćenje širokog spektra socijalnih vještina, da imaju sposobnost empatije, te da raspolažu razumijevanjem i osnovnim znanjima o karakteristikama dece u riziku, kao i dece koja izlaze iz ustanova socijalne i dečije zaštite

Udruženje „Korak po korak“ osnovano je 2001. godine sa ciljem da pomogne deči u riziku, kao i deči koja izlaze iz ustanova socijalne i dečije zaštite a nemaju roditelje, odnosno roditelji o njima ne brinu, ostvarilo je više projekata iz oblasti socio-humanitarnih djelatnosti: „Kuća na pola puta“, „Beneficirano stanovanje“, „Rizično ponašanje mladih“ i druge. Jedan od njih jeste i „Produceni stručni postupak“, koji se realizuje u saradnji sa OŠ „Milorad Musa Burzan“ u Podgorici. Za projekat koji je trajao od 1. januara do 1. aprila ove godine dalo je preporuku i Ministarstvo prosvjete i sporta. U timu su bili specijalni pedagozi Milorad Šćekić, Sonja Dragojević i Blaga Jukić, i psiholog Aleksandra Mitrović, inače radnici Centra za dečju i mlade „Ljubović“, kao i Dragana Tvrdišić, psiholog iz OŠ „M. M. Burzan“, Rada Vujačić, prof. engleskog jezika, i nastavnice matematike Darinka Vučinić i Jovana Bašić.

Pozitivna slika o sebi

Produceni stručni postupak predstavlja pilot-projekt u Crnoj Gori, čiji je cilj rana prevencija poremećaja ponašanja mladih. Postupak je socio-pedagoški tretman, odnosno poseban oblik preventivnog rada sa dećom osnovnoškolskog uzrasta sa poremećajima u ponašanju. Tretman je usmjerjen na što raniju identifikaciju bilo kojeg oblika postupanja u ponašanju, na pružanje pomoći u otklanjanju već uočenih poteškoća, te zaustavljanje njihovog daljeg napredovanja. Prema dosadašnjim zapažanjima u radu sa dećom u osnovnim školama, od brojnih aktivnih i pasivnih oblika odstupanja u ponašanju treba istaći:

Aktivni oblici – agresivnost, bježanje od kuće, bježanje iz škole, neizvršavanje školskih obaveza, druženje s osobama

UKLJUČENI I RODITELJI

U grupi je bilo 12 dječaka, učenika VI razreda osnovne škole, koje su predložili razredne starješine u saradnji sa psihologom. Dečci su dobrovoljno prihvatali da učestvuju u programu, a od roditelja je dobijena pisrena saglasnost. Rad se odvija tri puta sedmično, poslije časova, u prostorijama škole. Deči je obezbjeđena užina. Sem neposrednog rada sa dećom, radi se i sa roditeljima i upoznaje njihov socio-ekonomski status kako bi se i pojedinim porodicama obezbjedila jednokratna pomoći.

problematičnog ponašanja, skitnja, prošnja, eksperimentisanje sa opijatima (droga, duvan, alkohol).

Pasivni oblici – plašljivost, povučenost, plaćljivost, sklonost subjektivnoj ili objektivnoj izolovanosti, nekomunikativnost, izražena motorička mirnoća (anemičnost lica, slaba fizička pokretljivost).

Značajne pretpostavke efikasnosti tretmana predstavljaju i kriterijumi za uključivanje dece u grupu

SIROK SPEKTAR SOCIJALNIH VJEŠTINA: Dio projektnog tima

roducenog stručnog postupka.

Indikacije:

- školski neuspjeh,
- odstupanje u ponašanju,
- socio-ekonomski status porodice.

Kontraindikacije:

- nespremnost roditelja na saradnju,
- nespremnost dečeta,
- kratak period tretmana.

Prioritetno je uključivanje u producenog stručnog postupak učenika nižih razreda osnovne škole (od III do VI razreda). Iako u preambuli Konvencije UN o pravima dečeta stoji da deči pripada posebna briga i pomoći, u praksi se izdvaja određeni broj dečiju kojima to nije omogućeno, pa je zbog niza različitih uzroka uskraćena adekvatna pomoći usmjerena na zdrav razum i pravilno učenje i zadovoljenje bioloških, socijalnih i psihičkih potreba. Upravo su u toj skupini i dečia u riziku, odnosno dečja sa poremećajima ponašanja. Rana intervencija sprječeće

zahtjevima socijalne sredine, uspješna integracija u grupu vršnjaka, te podučavanje kreativnim sadržajima provođenja slobodnog vremena. Svako vaspitno područje djelovanja moguće je raščlaniti na brojna specifična područja tretmana, uz koja su direktno vezani ciljevi, tj. sve one pozitivne promjene koje se tretmanom žele postići.

Suptilna komunikacija

Djelovanje producenog stručnog postupka usmje-

– Područje interesa i navika (razvijati postojeće i nove radne i higijenske navike, pravila ponašanja, zaštiti i razvijati lične potencijale).

Prilikom realizacije producenog stručnog postupka neophodan je suptilan nivo komunikacije s dečem, što znači da specijalni pedagog, psiholog i predmetni nastavnik treba da budu sposobljeni za korišćenje širokog spektra socijalnih vještina, sposobnošću empatije, te da raspolažu razumijevanjem i osnovnim znanjima o karakteristikama

GRUPNI I INDIVIDUALNI RAD

U producenom stručnom postupku koriste se tehnike grupnog i individualnog rada. Od tehnika grupnog rada najčešće se koriste grupne aktivnosti, grupni rad na obrazovnim sadržajima, tehnike i iskustvene diskusije kroz prirodne radionice.

Individualni rad se realizuje kroz metode podsticanja (podsticaj, obećanje, ocjenjivanje, pohvala, nagrada) i metode navikavanja (zahtjev, objašnjenje, vježbanje, kontrola i samokontrola), metode usmjeravanja (objašnjenje, primjer, persuazija, etički razgovor) i metode sprečavanja (nadzor, upozorenje, opomena, ograničenje, zamjena motiva).

reno je na pet osnovnih socio-pedagoških područja:

– Odnos prema sebi (samoaktivnost, odgovornost, samokontrola, razvijanje pozitivnih pojmovima o sebi).

– Odnos prema drugima (razvijanje zajedništva, pripadanje, pravilna komunikacija, uvažavanje zahtjeva, razumijevanje vlastite uloge u grupi i porodici, poštovanje različitosti).

– Područje obrazovanja (savladavanje školskog gradiva, stvaranje navika redovnog učenja, načini učenja, razvijanje samostalnosti u radu).

– Područje slobodnog vremena (razvijati uočene sklonosti, vještine i sposobnosti, podsticati mašt, kreativnost, prevenirati neprihvatljivo ponašanje).

ove populacije.

Pilot-projekat koji realizujemo traje relativno kratko, a iskustva drugih govore da je neophodno i do dvije godine kako bi uspješnost bila iznad 90%. Ukoliko kao tim uspijemo da 10 od 12 dečije otkloni određene oblike neprihvatljivog ponašanja i poboljša uspjeh u školi, smatraćemo da je projekat u potpunosti uspio.

Produceni stručni postupak u različitim oblicima realizuje se u mnogim zemljama, kao državni projekat, a mi se u Udržanju nadamo da ćemo tokom 2012/2013. projekt realizovati u više gradskih škola u Podgorici, jer je zaista neophodan.

Milorad – Gero Šćekić

ANKETA U OŠ „PAVLE ROVINSKI”, PODGORICA:

Učenici i kompjuter

RASPOZNATI VRIJEDNOSTI I ČUVATI SE OD OPASNOSTI

Nekontrolisana i besciljna upotreba interneta velika je opasnost za sve nas. Odrasli ponekad umanjuju opasnosti sa kojima se dijete može sresti. Deca mogu lako doći do neprimjerenih informacija, pornografije, materijala koji podstiču mržnju, diskriminaciju i sl.

Piše: Rena Rakčević

Deca danas rastu uz kompjutere i oni su za njih dio svakodnevice. Korišćenjem računara deca i mlađi mogu steći mnoga korisna znanja i razvijati vještine. Internet je postao način komunikacije s prijateljima, članovima porodice, omogućava pristup velikom broju informacija. Kroz rad na kompjuteru učenici mogu razvijati pamćenje, vještine rješavanja problema, sticati samopouzdanje, koordinaciju, te razvijati komunikacijske vještine. Putem interneta možemo učiti (tj. pisati domaće zadatke, pripremati školske projekte), upoznavati ljude, obrazovati se, a iznad svega internet deči obezbjeđuje i zabavu.

Pošto rastu uz računare koji su im na dohvrat ruke, a istovremeno obezbjeđuju zabavu, mlađi nemaju obazrnosti prema računarima kao odrasli, već se upravljaju prema svojim

htjenjima, emocijama, lagodnim odlukama o provođenju slobodnog vremena. Dakle, pored dobrih strana, upotreba kompjutera ima i onu drugu stranu koja zahtijeva odgovornost prema samom sebi, drugima... To su loše strane koje dobijamo upotrebotom kompjutera, a nijesmo obezbijedili svoju sigurnost. Stoga je jako važno da odrasli deči objasne moguće probleme i diskretno ih u tome kontrolišu i usmjeravaju. Sve ovo navelo nas je da sprovedemo ministraživanje na ovu temu i saznamo nešto više kad je učenička populacija u pitanju.

Metodologija i rezultati istraživanja

Osnovni cilj ankete jeste utvrditi koliko vremena učenici naše škole provode na kompjuteru, kakva su njihova iskustva, šta rade dok su na internetu, koje su im stranice zanimljive, imaju li roditelji uvid u ove aktivnosti, da li su ih neki od sadržaja uznemirili, i da li se ponašaju sigurno i odgovorno dok koriste internet.

U istraživanju je učestvovalo 119 učenika, od kojih su se samo tri učenika izjasnila da nemaju kompjuter, pa i nijesu popunjivali anketu. Istraživanje je sprovedeno u po jednom odjeljenju VI, VII, VIII i IX razreda. Uzorak je odabran slučajnim izborom. Istraživanje je realizovano tokom februara. Anketa je bila

BUDITE NA OPREZU

Dovoljite deči da vam budu „nastavnici“, zajedno koristite internetske stranice kako biste se upoznali sa sklonostima i navikama dečeta. Podstičite ih da vam prijave problem, predložite da na zakazane sastanke ne idu bez odrasle osobe. Naučite ih da nikako ne daju lične podatke, da samo koriste „jake lozinke“. Pratite aktivnost dečeta dok su na onlajn stranicama. Postavite čvrsta pravila za upotrebu kompjutera, u čijem će određivanju učestvovati i deča, pa će ih se samim tim bolje i pridržavati. Učite ih da koriste samo sigurne i pouzdane veb-sajtove, kako da zaštite lične podatke, da ne otvaraju spam poruke. Budite na oprezu, provjerite adrese koje učenik-dijete koristi.

anonimna, pa bi stoga i dobijeni podaci trebalo da budu iskreni.

Prvo pitanje bilo je da li imaju kompjuter kod kuće. Skoro svi su naveli da imaju računar – 97,48%, dok 2,52% kaže da ga ne posedi. Drugim pitanjem željeli smo da saznamo da im se u kući nalazi računar. Kompjuter se kod velikog broja dečje, tačnije u 53,97% slučajeva, nalazi u dečjoj sobi, zatim 38,09% navodi da im je računar u dnevnoj sobi, a 7,94% tvrdi da je neće drugo. Ovaj podatak govori nam da veliki broj dečje ima slobodu kad je korišćenje računara u pitanju. Na pitanje o tome koliko vremena provode u radu na računaru, 43,10% učenika odgovorilo je – po jedan sat dnevno. Visok procenat anketiranih, 41,38% navodi da su po dva ili više sati angažovani radom na računaru. Ovi rezultati govore da naši učenici

veliki dio slobodnog vremena provode koristeći računar, njih 84,48%, i to najmanje sat-dva i više sati dnevno. Samo 15,51% učenika tvrdi da za rad na računaru izdvaja manje od sat vremena.

Društvena mreža najprivlačnija

Neophodno je voditi računa o optimalnoj upotrebi računara.

Kako se učenici predstavljaju kada koriste internet? Više od polovine koristi svoje ime, tačnije 56,04%, od kojih 40,52% to čini samo na nekim mestima, a 15,51% uvijek; 43,96% ispitanika koristi šifru za predstavljanje. Na pitanje o tome kako najčešće provode vrijeme dok su na internetu, učenici su bili u mogućnosti da se odluče za više odgovora. U 84,48% slučajeva vrijeme provode u korišćenju društvenih mreža (Fejsbuk, Twiter...), internet učenicima uglavnom služi i za igranje igrica – u 68,97% slučajeva, skidanje i slušanje muzike u 58,62%, dok je korišćenje interneta za učenje, odnosno pretraživanje pojmove, tek na četvrtom mjestu, za što se izjasnilo 54,31% učenika. Vrijeme za pregledanje video spotova koristi 39,65% učenika, a samo 2,59% ispitanika koristi internet za nešto drugo.

Ispitanici su odgovarali i na pitanje o tome jesu li kada bili u situaciji da nešto loše napišu i objave na internetu. Njih 76,72% nije učestvovalo u tim aktivnostima. Manje od 10%, tačnije 7,76%, pisalo je i objavilo neprimjerenje sadržaje na internetu, a 15,52% njih se neće.

Kakva je uloga roditelja

u strukturiranju slobodnog vremena njihove dece, to jest koliko im ograničavaju vrijeme provedeno uz računar? Učenici su odgovarali na sljedeći način: 48,27% roditelja to čini ponekad, 22,41% stalno ograničava vrijeme rada na kompjuteru, skoro je petina učenika (18,97%) bez ograničenja, a 10,34% samo ako su kažnjeni. Upitali smo učenike kako roditelji reaguju kad oni koriste internet. Uče ih da prepozna opasnosti

se dijete može sresti. Deca mogu lako doći do neprimjerenih informacija, pornografije, materijala koji podstiču mržnju, diskriminaciju i sl. Mogu ih maltretirati razni ljudi, a često i deca koja vrijedaju, prijeti... Stoga vam navodimo neke od savjeta koji bi mogli biti od koristi za roditelje, učenike i nastavnike.

Razgovarajte sa decom, podstičite ih i ohrabrujte da vas pitaju i razgovaraju o sadržajima na internetu. Kompjuter postavite u dnevnu

OMILJENE STRANICE

Učenike smo pitali i koji su njihovi favoriti, odnosno omiljene stranice. Fejsbuk (Facebook) kao stranicu favorize 43,59%, njih 41,67% odlučuje se za Jutjub (YouTube), a 14,74% najviše voli ostale stranice interneta. Na pitanje o tome jesu li našli na sadržaje koji su ih uznemirili, više od polovine učenika (56,90%) odgovorilo je da nije. Neugodno iskustvo doživjelo je njih 23,27%, što je zabrinjavajuće. Ako se tome doda da je 5,17% učenika našlo na uznemiravajuće sadržaje u kojima je od njih traženo da posalju svoju fotografiju, a kod istog tolikog procenat učenika insistiralo se na susretu s njima, to govori da je 38,78% učenika doživjelo neku neprijatnost na internetu. Deset učenika, tj. 8,62% nije odgovorilo na ovo pitanje. Zanemarljiv procenat učenika, manje od 1%, navodi da mu je nepoznata osoba nudila ili tražila novac. Ovi rezultati ukazuju da je neophodno raditi s decom u cilju bezbjednijeg korišćenja interneta. Ispitanici smo pitali i kome bi se najprije povjerili ukoliko dožive neugodno iskustvo na internetu. Za veliki broj njih (61,89%) to su roditelji, povjerenje učenici imaju i u vršnjake (21,03%). Nikome se ne bi povjerilo 9,30% ispitanika, a 7,78% povjerilo bi se nastavnicima.

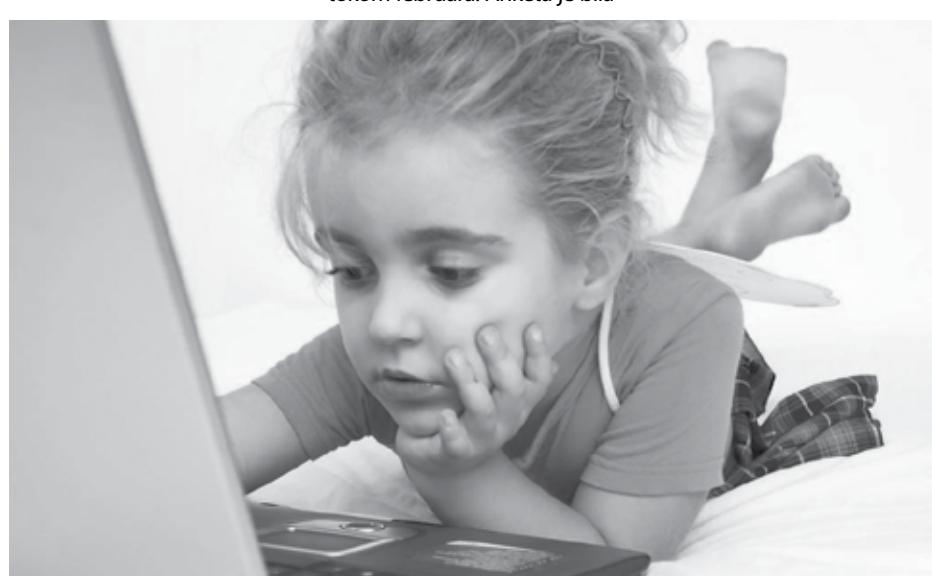
sobu ili na drugo mjesto deča mogu biti praćena. Dogovorite se s decom oko vremena provedenog u radu na kompjuteru – neophodno je voditi posebnu brigu o optimalnoj upotrebi računara, jer su briga o zdravlju, bavljenju sportom, druženju sa vršnjacima takođe veoma važni za razvoj dečeta. Upoznajte se sa tim kako vaša deca, odnosno učenici, koriste internet. Internet može biti opasan, ali ga se ne treba bojati ako ga pravilno upotrebljavamo jer je vrlo koristan i potreban. Dakle, internet ima svoje dobre i korisne strane. Naučimo li razvijati vještine bezbjednog i pravilnog korišćenja interneta, moći ćemo uspješno koristiti njegove mogućnosti i prednosti, posebno kada je sticanje znanja u pitanju.

(Autorka je pedagogica u OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica)

12

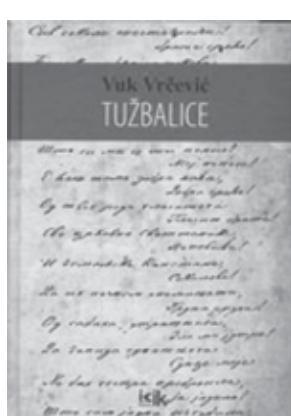
APRIL
-MAJ

Prosvojvetni rad

Izdanja Instituta za crnogorski jezik i književnost

BIBLIOTEKA PATRIMONIUM

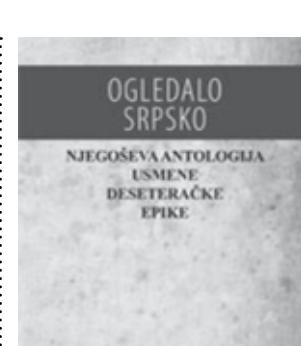

Rukopis Tužbalica koji je još 1868. godine pripremio jedan od najpoznatijih saradnika Vuka Karadžića, Rišnjakin Vuk Vrćević, za štampu je priredio dr Danilo Radojević, opremivši izdanje neophodnim predgovorom i objašnjenjima.

Osim predgovora, u kome objašnjava crnogo-

rske pogrebne običaje i svoj pristup tužbalicama pri klasifikaciji, Vrćević je zapisao veliki broj podataka o tužbalicama, o ličnostima za kojima se tuži, oblicima tužbalica i nekim tužilicama. Neki put dao je cjelovite portrete učesnika pokajanja, kao što je lik Njegoševa oca Toma, ili psihološke situacije, čime je pokazao osobit talent da zapazi karakteristične pojedinsti i da ih uobičai.

Vrćevićeva knjiga crnogorskih tužbalica, štampana prvi put 118 godina pošto je sačinjena, predstavlja prvo cjelovito djelo o jednoj vrsti crnogorskog narodnog stvaralaštva.

Ovo kritičko izdanje Ogledala srpskoga priredio je, u susret jubileju 200. godišnjice Njegoševa rođenja, dr Novak Kilibarda, prvi pisac komentara uz Ogledalo srpsko i zasigurno naš najbolji poznavalec usmene književnosti. Izdanje je grafički prilagođeno izvornome Njegoševu jeziku. Uz bilješke i objašnjenja dodat je rječnik riječi koje mogu biti nepoznate današnjem crnogorskom čitaocu.

POSEBNA IZDANJA

Knjiga Jakova Sabljića Iz metodičke teorije i prakse nastave književnosti donosi radove s temama vezanim za metodiku nastave književnosti u osnovnoj i srednjoj školi i na fakultetu. Svi primjeri metoda i oblika rada opisani su u primjeni, a preuzeti su iz stavnog konteksta. Zato

sadržaj knjige može biti od pomoći predavačima na svim nivoima obrazovanja.

U knjizi se problematizuju teorijska i praktična pitanja oko interpretacije u nastavi književnosti i govor o intertekstualnim relacijama u metodici. U završnom dijelu knjige kroz veliki broj primjera iz svakodnevne nastave predstavljene su metode upotrebljive u interpretaciji poezije i proze.

BIBLIOTEKA BIBLIOGRAPHIA

Bio-bibliografija Ćedomira Draškovića autorke Nade Drašković sadrži 1075 bibliografskih jedinica koje su sistematizovane u dvije glavne cjeline: Književnokritički rad Ćedomira Draškovića i Literatura o Ćedomiru Draškoviću. Knjiga je nastala povodom 65. godišnjice rođenja ovoga crnogorskog kulturnog poslenika

**U Modernoj galeriji u Podgorici
Izložba „Božanstveni svjetovi“ Salvadora Dalija**

FANTASTIČNA MOĆ IMAGINACIJE

**Izložbu grafika najvećeg nadrealiste otvorio princ Nikola Petrović.
Bio je čovjek neograničene mašte, rečeno za Dalija.
Manifestaciju prati i više kreativnih radionica crnogorskih umjetnika**

Prvi put u Crnoj Gori posjetiocu su imali priliku da ovih dana u Modernoj galeriji Podgorice vide izbor grafičkih radova najvećeg umjetnika nadrealizma, pod nazivom „Božanstveni svjetovi“ Salvadora Dalija.“

U prisustvu mnogobrojnih gostiju, kulturnih radnika, umjetnika i predstavnika najviših državnih organa, kao i diplomatskog kora, izložbu je svečano otvorio princ Nikola Petrović. Tom prilikom on je izjavio: „Prikazane

**DONACIJA IZ MOSKVE ZA NACIONALNU BIBLIOTEKU
Prvi tomovi ljetopisnog zbornika Ivana Groznog**

VELIKA POMOĆ SLAVISTIMA

Centralna narodna biblioteka „Đurđe Crnojević“ na Cetinju dobila je prvi deset tomova izuzetno vrijednog i skupocjenog izdanja – faksimila Ilustrovanog ljetopisnog zbornika Ivana Groznog. Donator je German Sterligov, predsednik Drustva ljubitelja drevne pismenosti iz Moskve.

Ovi tomovi stigli su u biblioteku početkom aprila, dok će svaki sljedeći stići nakon publikovanja. Ukupno će ih biti blizu 40, saopšteno je iz Bibli-

oteke. Zahvaljujući donatoru, od sada će ovaj zbornik biti dostupan naučnicima u Crnoj Gori, posebno slavistima i ljubiteljima starih rukopisa.

Drevni rukopis ima ogromnu umjetničku i istorijsku vrijednost, i u Rusiji se smatra nacionalnom relikvijom. Hronika obuhvata mnoštvo drevnih istorijskih i biblijskih tekstova, pisanih i ilustrovanih rukom ruskih majstora sakupljenih od davnina do 16. vijeka, a služila je obrazovanju ruske omladine

iz svih do tada poznatih oblasti znanja. Objedinjavanje rukom pisanih tekstova na jednom mjestu u formi rukopisne ilustrovane hronike incirao je ruski car Ivan IV Vasiljevič, nazvan Grozni, u 16. vijeku. On je, poput crnogorskog vladara Crnojevića, početkom 16. vijeka u Moskvi formirao štampariju i stampao religijske knjige tradicionalnim russkim pismom.

N.V.

Panel-diskusija o ulozi žena u modernom crnogorskom društvu

JOŠ TRAŽE SVOJE MJESTO

U okviru Mjeseca istorije žena, u Američkom uglu u Podgorici održana je panel-diskusija na temu „Uloga žena u modernom crnogorskom društvu“. U diskusiji su, pored koordinatorke Anice Vujnović, učestovale: Dženifer Zenović, Fulbrajtova stipendistkinja, Maja Raičević iz NVO „Sigurna ženska kuća“, dr Dragana Radević, izvršna direktorka

Centra za preduzetništvo i ekonomski razvoj, i dr Olivera Komar sa Fakulteta političkih nauka u Podgorici.

Dženifer Zenović je istakla da je još uvijek prisutna tradicionalna uloga žena u crnogorskom društvu (posvećenost braku, porodicu, odgajivanju dece i dr.) u kojem još živi kult rađanja muškog potomka kao nasljednika porodične loze. I pored

toga, njen je zaključak da se promjene polako dešavaju kroz osnaživanje uloge žena u društvu (napredak u obrazovanju, kao i u drugim oblastima i aktivnostima).

Maja Raičević je kazala da je žena u našem društvu još uvijek marginalizovana i često je žrtva porodičnog nasilja, ali i da se, prema njenim riječima, napravio revolucionarni iskorak u njihovo zaštitu, pored ostalog formiranjem NVO „Sigurna ženska kuća“.

Dr Dragana Radević je navela podatak da je 51 % populacije u Crnoj Gori čine žene, a da svega 9,2 % posjeduje privatnu firmu (što je ispod sva-
gog nivoa).

Dr Olivera Komar je predstavila učešće žena u političkom životu Crne Gore, ističući njihovu nedovoljnu zastupljenost u institucijama sistema, iako su, kako statistika pokazuju, žene u Crnoj Gori obrazovanije od muškaraca.

Od tradicionalnog ka savremenom – sporim korakom

Dan informisanja mladih – 17. april

DA RAZUMIJU I OSTVARE SVOJE PRAVO

Mladi iz Crne Gore uključili su se u evropsku kampanju o pravu mladih na informisanje, koju su pokrenuli Evropska agencija za informisanje i savjetovanje mladih (ERYICA) i Savjet Europe, a priključili su se Forum MNE i Uprava za mlade i sport. Kampanja je počela 17. aprila, na Evropski dan informisanja mladih, i trajeće do kraja 2012. godine.

Cilj je da se među mladima, donosiocima odluka i u medijima podigne svijest o pravu na informisanje kao ključnom

ljudskom pravu. Namjera je da se mladi motivišu da to pravo ostvaruju putem servisa za informisanje mladih, te da im donosioci odluka garantuju uslove za njegovo ostvarenje.

U sklopu kampanje planirane su brojne aktivnosti, kao što su: konkurs za fotografiju, susret mladih ambasadora informisanja, konferencija ministara za pitanja mladih u zemaljama članicama Savjeta Europe, a završetak kampanje biće obilježen 31. decembra.

Ključni partneri kampanje

u Crnoj Gori jesu mnoge institucije, među kojima Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, Centar za informisanje i profesionalno savjetovanje Zavoda za zapošljavanje, Kancelarija za međunarodnu saradnju Univerziteta Crne Gore, Gimnazija „Slobodan Škerović“, NVO Mladi info Montenegro, te Studentski parlament Univerziteta Donja Gorica.

O.D.

**Ko su organizatori tribine „Razgovori o vjeri“
na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore u Podgorici**

RADOVAN RADONJIĆ: U ŠKOLAMA VJERONAUKA NIJE DOZVOLJENA

Bilo bi dobro da program, teme i govornici budu rezultat usaglašenih stavova i dogovora između uprave fakulteta (članova vijeća) i organizatora, stoji u saopštenju Rektorata Univerziteta Crne Gore

Na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore u Podgorici svakog četvrtka organizuju se tribine „Razgovori o vjeri“, na kojima gostuju sveštenici Srpske pravoslavne crkve. Do sada je održano 25 tribina.

Pokušali smo da o tim dogadjajima razgovaramo s dekanom prof. dr Dragom Radulovićem, ali je on odbio da dà izjavu.

Maja Vukčević, predsjednica organizacije ELSA za Crnu Goru, i Zoran Rakočević, predsjednik Vijeća Saveza studenata, demandiraju da su organizatori ovih tribina.

Kao moderator ovih okupljanja najčešće se pojavljuje Pavle Božović, redovni student Pravnog fakulteta u Podgorici

i – istaknuti član organizacija „Mladi za Kosmet“ i „Familije srpskih navijača“. On to radi jer, kako kaže, želi da Pravni fakultet učini pristupačnim za razna vjerovanja i ubjedjenja.

Stav je Rektorata Univerziteta Crne Gore da je svaki fakultet sloboden da organizuje okrugle stolove, naučne tribine i akademske rasprave o temama za koje procijeniti da su od interesa kako za studentsku zajednicu tako i za širu javnost.

„Bilo bi dobro da program, teme i govornici na takvim okupljanjima budu rezultat usaglašenih stavova i dogovora između uprave fakulteta (članova vijeća) i organizatora“, stoji u saopštenju Rektorata.

„Niko studentima ne može da zabrani slobodu vjer-

ospovijesti, ali oni to ne mogu činiti tamo где nije predviđeno, i na štetu drugih ljudi“, kaže akademik prof. dr Radovan Radonjić.

Prema njegovim riječima, tribine na Pravnom fakultetu samo su dio organizovane akcije koja znači osvajanje terena, i prostorno i u svakom drugom pogledu“. „Zašto se to događa, ne treba pitati mene, već one koji vode državu i odgovorni su, i pred naredom i pred istorijom, za svoje postupke“, ističe Radonjić. On naglašava da u programima crnogorskih škola nema vjeronauke, što znači da svako gospodovanje sa tom tematikom nije dozvoljeno.

Lj.V.

**Anketa Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti
u barskim školama o konzumiranju droge**

PODACI OBAVEZUJU NA BRŽE REAGOVANJE

Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti Opštine Bar je, prevenciju radi početkom drugog polugodišta ove školske godine, u svim osnovnim i srednjim školama barskog područja sproveo anketu na temu: „Narkomanija i njena zastupljenost među učeničkom populacijom“.

Podaci tima koji je odradio deset osnovnih i tri srednje škole, odnosno, 929 učenika VIII i IX razreda, kao i 1.709 srednjoškolaca, govore da je 17,84% anketiranih došlo u dodir sa drogom, probali ili je koriste. Simptomatično je da je najveći procenat u najelitnijoj barskoj školi, Gimnaziji „Niko Roločić“, где je 130 učenika probalo ili koristi drogu. Slijedi Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola sa 148 i, kao treća, Poljoprivredna škola, u kojoj se 74 učenika izjasnilo da je probalo ili koristi opojne supstance.

„Nemamo iluziju da u našem gradu neće biti narkoman, ali je naša težnja da ih bude u znatno manjem

procentu od ovoga do kojeg smo došli anketom“, kaže sekretar ovog opštinskog Sekretarijata dr Boris Mijović, i ističe da dobijeni podaci obavezuju na brže reagovanje, posebno, ako se zna da je narkomaniju vrlo teško ili nemoguće suzbiti u korienu, jer je u pitanju biznis velikog ekonomskog profita. Ipak, uz angažovanje svih relevantnih činilaca i ona se, prema tvrdnji Mijovića, može zvesti na minimum.

Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti Opštine Bar se inače, na lokalnom nivou bavi ovom problematikom. Maksimalno je angažovan pa je, u cilju prevencije narkomanije u gradu, pripremio program koji će se realizovati u ovoj godini, a obuhvata aktivnosti od informativno-edukativnih predavanja u školama, do izrade brošura,

organizacije sportskih i kulturnih manifestacija. „Svjesni smo činjenice da sve aktivnosti koje su usmjerene na problem narkomanije treba da budu koordinirane iz jednog centra, tako da u sve akcije moraju biti uključeni roditelji, predstavnici prosvjete, direktori škola i, naravno, Ministarstvo unutrašnjih poslova, jer samo zajedno možemo postići uspeh“, naglašava Mijović.

U tom cilju je i pri Sekretarijatu za opštu upravu i društvene djelatnosti Opštine Bar se inače, na lokalnom nivou bavi ovom problematikom. Maksimalno je angažovan pa je, u cilju prevencije narkomanije u gradu, pripremio program koji će se realizovati u ovoj godini, a obuhvata aktivnosti od informativno-edukativnih predavanja u školama, do izrade brošura,

D.Janković

**Ambasador Rusije posjetio
Institut za strane jezike**

RJEĆNICI I DJELA RUSKIH KLASIKA NA POKLON

Ambasador Rusije Andrej Nesterenko posjetio je Institut za strane jezike u Podgorici i tom prilikom biblioteći i studentima koji izučavaju ruski jezik poklonio rječnike i djela ruskih klasika: Čehova, Dostoevskog, Tolstoja, Gogolja, I.Č.

Turgenjeva. Sa studentima je razgovarao o savremenoj međunarodnoj politici Ruske Federacije i podsetio na vjekovnu saradnju Rusije i Crne Gore.

Lj.V.

13

APRIL
-MAJ
Prosjetni rad

Dipl. ing. Zoran Ilinčić, dobitnik godišnje nagrade za naučna dostignuća u 2011. godini

MALO SE ULAŽE U PRIMIJENJENU NAUKU

Kada bi se našim naučnicima dali adekvatni uslovi za rad i pristojan život, oni bi ostali ovde, u suprotnom, veliki broj njih će otići

Novoustanovljenu godišnju nagradu Ministarstva nauke u kategoriji 'pronalazač – inovator za najuspješniji patent ili inovativno rješenje' dobio je dipl. inž. Zoran Ilinčić, koji ima preko 40 patentata i 70 mašina napravljenih na osnovu svojih izuma.

„Svaka nagrada je draga, posebno kada je dobijete od tako važne institucije kao što je Vlada Crne Gore”, kaže Ilinčić, koji je to priznanje zavrijedio na osnovu dugogodišnjeg rada i rezultata u nauci i njenog primjени u praksi.

Ipak, smatra da uslovi za bavljenje primijenjenom naukom u Crnoj Gori nijesu baš najbolji:

„Malo se ulaže u tu vrstu posla, što za posljedicu ima činjenicu da rezultati nijesu ni slični onima koji se dobijaju u razvijenim zemljama. Treba reći jednu notornu istinu, a to je da su razvijene zemlje postale razvijene zato što su ulagle u nauku i njenu primjenu u praksi. Međutim, Ministarstvo nauke počinje agresivnije djelovanja u pravcu reafirmacije nauke i naučnika i njihovog adekvatnog uključivanja u proces razvoja društva na savremenim osnovama. Kada bi se našim naučnicima dali adekvatni uslovi za rad i pristojan život, oni bi ostali ovde. U suprotnom, veliki broj njih će otići. To bi bila velika šteta za Crnu Goru po više osnova. Jer, da bi se dobio jedan stručnjak svjetskog kalibra, recimo u tehničkim naukama, potrebno je za

INOVACIJE

U toku 2011. godine Zoran Ilinčić prijavio je veći broj pronalazaka koji su u proceduri dobijanja patentata. Ministarstvo nauke stimulisalo je u toku prošle godine realizaciju dva patentata koji su zaštićeni od strane Zavoda za intelektualnu svojinu. Takođe, sa firmom Studio Moderna d.o.o. iz Ljubljane počela je serijska proizvodnja i prodaja nekih od pronalazaka, a u toku procesa izrade modela i pripreme serijske proizvodnje uspostavljena je saradnja sa poznatim firmama: Boš, Simens, Gorenje, Mines, Metalac, Eureka Mont d.o.o., Kolašin i dr. Po tom osnovu su za sada sklopljena tri ugovora, na osnovu kojih se očekuje da u 2012. počne i serijska proizvodnja.

njegovo dvadesetogodišnje školovanje, školske zgrade, plate profesorima, udžbenike i dr. uložiti bar milion eura. I onda takav čovjek jednostavno ode. Time nastaje još jedan veći gubitak: nema ni njegovih očekivanih rezultata rada u našoj državi. Rezultat toga jeste put u siromaštvo cijelog društva”, upozorava Ilinčić.

Za svoj istraživački rad nagrađen je 1990. godine Prvomajskom nagradom Prirodne komore Crne Gore za pronalazaštvo, 1995. dobio je plaketu „Ju menadžer” za privatni biznis, a 2008. nagradu „Naučnik godine” u izboru TV Atlas i dnevnog lista „Pobjeda”. Od 1997. god. član je Odbora za tehničke nauke CANU.

Na bazi njegovih pronalazaka i inovativnih rješenja do sada je napravljeno preko 70 mašina i uređaja. Izdvajamo: eliptični lančanik za pogon bicikla (Imano, Japan), brezgastro vratilo s promjenljivim brišnjem (Ferari, Italija), automatsko balansiranje bubenja veš-mašine (Gorenje, Slovenija), sokovnik za voće i povrće (Boš i Simens, Njemačka), ručna presa za tanjenje mesa (Iling, Srbija) i dr.

Sagovornik „Prosvjetnog rada” trenutno radi na razvoju više od trideset pronalazaka. „Ovo zvuči malo čudno, ali svakodnevno napravim neko poboljšanje na nekom od njih. Rješenja se često nameću sama, ovaj posao je nepredvidiv”, dodaje Ilinčić, uz opasku da je svaki čovjek rođenjem predviđen za neku vrstu djelatnosti. Kasnije, društvo je tu da mu pomogne da razvije svoje talente.

„Mislim da uslovi za stvaranje vrhunskih pronalazaka u Crnoj Gori nijesu adekvatni sadašnjem trenutku.

Mnogo više pažnje trebalo bi posvetiti talentima. Oni moraju da žive tako kako bi na najbolji način postigli spremnost za vrhunske rezultate. Posao pronalazača vrlo je specifičan, univerzalne formule za uspjeh nema. U pronalazaštvo ne postoje neka striktna pravila za postizanje uspjeha, ali osnovni preuslov za bavljenje tim poslom jeste vanserijska inteligencija i vrhunsko obrazovanje u oblasti kojom se pronalazač bavi, kao i u nizu srodnih i dodirnih stručnih i životnih oblasti. Bitna je upornost i vjera u sebe, jer razočaranja su vrlo česta. Ponekad je taj rad sličan tumarjanju u mraku. Rezultati dodu ili ne dođu, ali vrijedi pokušati”, zaključuje Ilinčić.

O. Đuričković

14 APRIL - MAJ

Prosvojetni rad

Kursevi intelektualnih vještina u Podgorici ZA BRŽE UČENJE

Škola za intelektualne vještine iz Beograda obučila je u Podgorici novih 15 polaznika kursa brzog čitanja. Ovo je peti trening te vrste u Podgorici.

„Zainteresovanost Podgoričana za poboljšanje intelektualnih vještina na visokom je nivou, a na našim treninzima učestvuju i polaznici iz svih krajeva Crne Gore”, rekao je Amir Arabelović, menadžer za Crnu Goru.

Među polaznicima ovog kursa bilo je učenika osnovnih i srednjih škola, studenata,

kompjuterskih inženjera, poslovnih administratora, portparola javnih institucija, profesora, politikologa, građevinskih inženjera. Trening je držao profesor Mateja Opačić, inače predavač informacionih tehnologija na jednom privatnom univerzitetu u Beogradu.

Treninzi traju dva dana po šest sati. Od polaznika se očekuje i da nastave vježbanje nakon treninga – 21 dan po 15 minuta dnevno.

Ivan Blažević, kompjute-

rski inženjer, kaže da se za obuku odlučio radi poboljšanja tehnike čitanja, koncentracije i motivacije. Igor Radulović, student Fakulteta informacionih tehnologija, odljedio se zbog lakšeg završavanja fakulteta i bržeg savladavanja gradiva. Milica Belević, poslovni administrator, objašnjava: „Želim otkriti na koji je način moguće brzo čitati i pritom usvojiti znanje”. Igor Ljutica, student medicine, kaže: „Razlog zbog kojeg sam ovde jeste ušteda vremena”. Gorica Soković, diplomirani profesor filozofije, želi da unapriredi brzo čitanje, kreativnost i pamćenje.

Brzo čitanje najviše može pomoći pri učenju društvenih i drugih predmeta koji sadrže velike količine teksta, pa ga često koriste srednjoškolci i studenti pravnih i drugih društvenih fakulteta. Metode brzog čitanja koriste oni koji se bave pravom ili drugim zanimanjem za koje često treba prolaziti kroz mnoštvo podataka. Istraživanja su pokazala da 98 posto polaznika uspešno savlada ovu metodu.

O. Đ.

Sa obuke u Podgorici

Ispitni centar: Počelo polaganje maturskog ispita

UČENICI PISALI ESEJ IZ CRNOGORSKOG-SRPSKOG, BOSANSKOG, HRVATSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

Ovogodišnji maturski ispit iz crnogorskog-srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti, kao i albanskog jezika i književnosti, učenici završnih razreda srednjih škola u Crnoj Gori polagali su 21. aprila. Kao i prošle godine, testovi će ocjenjivati profesori sa iskustvom u ovakvoj vrsti ispita, koji su prošli obuku u Ispit-

nom centru.

Konačni rezultati iz ovog predmeta biće poznati 6. juna.

Maturski i stručni ispit iz stranog jezika biće održan 4. juna, a iz matematike narednog dana.

Lj. V.

Konkurs za stipendije iz oblasti prirodnih nauka za 2013. godinu u okviru programa saradnje između UNESCO-a i Fondacije L’Oreal

POTPORA USAVRŠAVANJU MLADIH NAUČNICA

Ministarstvo nauke i Nacionalna komisija za UNESCO saopštali su da je objavljen konkurs za stipendije iz oblasti prirodnih nauka za 2013. godinu u okviru programa saradnje između UNESCO-a i Fondacije L’Oreal. Ovim programom dodjeljuje se 15 stipendija u iznosu od 20.000 američkih dolara. Namijenjen je mladim ženama, do 35 godina, koje se bave istraživačkim radom u oblasti prirodnih nauka.

Stipendiranje će trajati

jednu godinu, a po zahtjevu korisnice može se produžiti na još toliko. Po odobrenju produžetka stipendije, kandidatkinjama će biti dodijeljeno dodatnih 20.000 dolara.

Pri izboru kandidatkinja prednost će biti dodata onima koje su angažovane u istraživanjima na doktorskom ili postdoktorskom nivou u jednoj od bliskih oblasti prirodnih nauka, uključujući: biologiju, biohemiju, biotehnologiju, poljoprivredu, medicinu, far-

maciju i fiziologiju. Kandidatkinje koje u vrijeme apliciranja pošeduju doktorat iz navedenih oblasti istraživanja imajuće prednost pri selekciji, ali i aplikacije studentkinja koje rade istraživanja na doktorskim studijama uzeće se u razmatranje.

Rođ. za dostavu prijave je 29. jun. 2012. godine, a dodatne informacije mogu se naći na sajtu: www.unesco.org/en/fellowships/oreal.

O. Đ.

BRITANSKI SAVJET: Seminar o socijalnom preduzetništvu

OMOGUĆITI ZAPOŠLJAVANJE OSOBA SA INVALIDITETOM

Na seminaru „Socijalno preduzetništvo kao mehanizam zapošljavanja osoba sa invaliditetom i održivog razvoja društva”, koji je u organizaciji Britanskog savjeta, Univerziteta Crne Gore i Udruženja mladih sa hrvatskog podneblja, održan u sredinom marta u Podgorici, učesnici seminara upoznati su sa konceptom socijalnog preduzeća kao mehanizmom održivog razvoja, primjerima dobre prakse i uspješnim socijalnim preduzećima u Evropi,

pravnim okvirom socijalnog preduzetništva, te radom na projektnim idejama socijalnih preduzeća u Crnoj Gori.

U radu skupa učestvovali su predstavnici udruženja osoba sa invaliditetom, učesnici projekta „Inkluzivni dizajn”, kao i predstavnici Zavoda za zapošljavanje, Pamarka i UNDP-a.

Britanski ekspert dr Rori Ridley-Daf sa Univerziteta u Sefildu upoznao je prisutne sa tri oblika socijalnog preduzetništva u Velikoj

Nagrađeni pobjednici takmičenja iz engleskog jezika ZA NAJBOLJE DVONEĐELJNI KURS U LONDONU

Britanski savjet nagradio je pobjednike takmičenja iz engleskog jezika koje je u saradnji sa Zavodom za školstvo organizovao za učenike i nastavnike engleskog jezika u Crnoj Gori („British Council English Challenge“). Povod za ovo nadmetanje jesu predstojecje Olimpijske igre u Londonu, a cilj je da se podstakne korišćenje novih tehnologija kako u učionici, u procesu nastave, tako i u samostalnom učenju engleskog kod kuće.

Tokom jeseni predstavnici Britanskog savjeta pošetili su oko 20 osnovnih i srednjih škola, u kojima su promovisali šest specijalizovanih veb-sajtova s kvalitetnim materijalima za usavršavanje engleskog jezika i metodičke resurse za nastavnike engleskog.

Učenici između 13 i 18 godina takmičili su se u poznavanju istorijata olimpijskih igara i olimpijskih sportova, kao i znamenitosti Londona i engleskog vokabulara. U drugom krugu pisali su eseji na temu „Zašto su važne paraolimpijske igre“. Prvo mjesto pripalo je Andriji Jovoviću iz Podgorice, koji je nagrađen dvonедeljnim kursem iz engleskog jezika u Londonu; drugoplasirana Džana Kajević iz Bijelog Polja dobila je laptop, a treći Igor Aksentijević iz Tivta – MP4 plejer.

Nastavnici osnovnih i srednjih škola koji su učestvovali u nadmetanju imali su zadatak da, koristeći neke od postojećih resursa na specijalizovanim veb-sajtovima, osmisle interaktivni čas sa maksimalnim učešćem učenika.

Za tri najuspješnja časa nagrađene su: Dragana Radoman, OŠ „Milija Nikćević“ u Nikšiću – dvonedeljni kurs u Londonu; Alberta Avdiu, OŠ „Maršal Tito“ u Ulcinju – laptop; Biljana Mandić, OŠ „Dašo Pavićić“ u Herceg Novom – MP4 plejer.

RAZMJENA ISKUSTAVA: Sa skupu

CENTAR U HERCEG NOVOM

NVO „Nova šansa“ predstavila je projekat Centra za radno osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa teškoćama u radu. Centar će se baviti digitalnom grafičkom djelatnošću, koja je pogodna za upošljavanje osoba sa različitim vrstama omotenosti. Proizvodi urađeni na ovaj način spremni su za tržište već za nekoliko sati. U Centru su zaposlene četiri osobe sa smetnjama u razvoju i jedan volontер. Održivošć ovog projekta je izvjesna. Naglašeno je da će Centar raditi na tržišnim principima.

Britaniji: kooperativne i uzašnjome preduzeća, socijalne preduzeća i socijalni biznisi, te dobrovorna socijalna preduzeća.

Pomoćnik ministra rada i socijalnog staranja Vladimir Radovanović predstavio je Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom. Njime su predviđene kvote zapošljavanja, prema kojima je poslodavac koji ima od 20 do 50 zaposlenih obavezan da zaposli jedno lice sa invaliditetom; poslodavac koji ima više od 50 zaposlenih dužan je da zaposli 5% lica sa invaliditetom u odnosu na ukupan broj zaposlenih. Obaveze se ne odnose na novoosnovane poslodavce, tokom prva 24 mjeseca rada. Ako poslodavac ima ili zaposli osobu sa najmanje 80% invaliditetom, smatra se kao da je zaposlio dva lica s invaliditetom. Predviđen je i poseban doprinos za zapošljavanje tih lica. Poslodavac koji ima do 10 zaposlenih nije obveznik uplate doprinosa. Ako ima od 10 do 20 zaposlenih, plaća doprinos po stopi 5% od prosečne mjesечne zarade u Crnoj Gori. Za više od 20 zaposlenih, plaća po stopi od 20% od prosečne mjesечne zarade u Crnoj Gori ostvarene u godini koja prethodi plaćanju doprinosa.

Lj. Vukoslavović

ZANASTAVU

Godina XIX APRIL-MAJ 2012

Broj 141

Nastava crnogorskog-srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti

OBAVJEŠTENJE (VI razred)

Učenici sami pripremaju obrazovne materijale

Prioritetne promjene odnose se na promjenu metoda rada, uvođenje interaktivnosti u nastavnom procesu, kao i promjenu uloge nastavnika i učenice.

Cilj projekta jest sticanje znanja o informacijsko-komunikacijskim tehnologijama, primjena stičenog znanja u stvaralačkom didaktičko-metodičkom oblikovanju vlastitog nastavnog rada, kao i kritički i selektivni izbor savremenih strategija, metoda i oblike nastavnog rada. Intenzivnije koristeњe informacijske i komunikacijske tehnologije usmjeravaće nastavnike na kontinuirano usavršavanje i informacijsko opismenjavanje u okviru neprekidnog procesa cijeloživotnog učenja.

Školj umirenih duša

Umorni noćni vjetar se stišava

I jutarnja svježina na obrazu bridu
U rukama mladog ribara ikona
Ponovo nađena na podvodnoj hradi.

U snu što ga umori od zore ukrade
Iznad bonace na plavetnom polju
Ugleda ribar u blistavom sjaju
Školj ispred Perasta i crkvu na Školju.

Zavjetom skupog slova
Zavjetom sna i ikone
U pozdrav mornarima i ribarima
Zavjetna zvona zone.

Banke, brikovi, vešeli i škune
Posvećenim kamenom otok nasipaju
I crkvu podižu na kostima stijena
Da kroz vječnost samu judska djela traju.

Već star je ribar što ikonu nađe
Sa starom barkom što vesla ne sluša
Usred neke tihе i neznane noći
Smiriše na školju umireñih duša.

Zavjetom skupog slova
Zavjetom sna i ikone
U pozdrav mornarima i ribarima
Zavjetna zvona zvone.

Obrad Pavlović

„Boka Kotorska u stihovima“ – integriranje elemenata kulture i tradicije regiona

Operativni ciljevi

Učenici/lučenice:

- upoznaju namjenu i značaj neslužbenih i službenih obavljenja;
- razvijaju sposobnost slušanja, čitanja, razumijevanja i analize neumjetničkih tekstova;
- razvijaju sposobnost prepoznavanja vrste obavljenja u skladu sa njegovim osobinama (zvanično, nezvanično, javno i privatno obavljenje);
- sposobljavaju se da: prepozna karakteristike teksta, uče i izdvoje ključne pojmove i važne podatke iz teksta, obrade ih u okviru sheme i usmeno prezentuju;
- razvijaju sposobnost logičkog mišljenja i imenovanja;
- samostalno pišu slična obavljenja;
- razvijaju sposobnost samostalnog govornog nastupa;

Tip časa: usvajanje novog znanja

Nastavna metoda: tekst - metoda, dijaloga, metoda demonstriranja, metoda rješavanja problema;

Oblici rada: individualni, frontalni, rad u paru, grupni rad

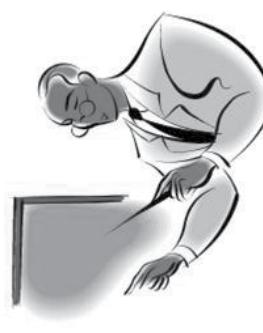
Nastavna sredstva: laptop i projektor, nastavni listići

Korelacije: Geografija (poznavanje mesta u Crnoj Gori), Likovna kultura (vizuelni efekat – rukopis autora i boja papira na koncu pisao), Gradiško vasпитање (kulturna govora), Muzička kultura (akustični efekat)

Uvodni dio časa	Aktivnosti učenika - u paru rješavaju zadatku na nastavnim listićima koji im otkrivaju nastavu i nastavne jedinice i motiviše ih za dalji rad (prilog 1)
-----------------	---

Glavni dio časa	OBAVJEŠTENJE U petak, 7. oktobra 2011. godine, održanje ce ješenja kros na brdu Goriča. Kros počinje u 9 часова, a ispred škole treba da будете у 8 часова и 30 минута ради заједничког одласка на опредилите.
-----------------	---

Završni dio časa	Управа ОШ „Бранко Божковић“ Подгорина
------------------	---

Završni dio časa	 - slušaju objašnjenje nastavnice za izradu domaćeg zadatka (Radna sveska) - slušaju objašnjenje nastavnice za izradu domaćeg zadatka (Radna sveska)
------------------	---

Prilog 1: Nastavni listici sa motivacionom igricom

1) Pronadi riječ koja nedostaje i dovrši posljednji stih. Tako ćeš otkriti nastavnu jedinicu.

U glavi mi prava zbirka,
niko ne zna kad je školska trika!
Pitam Jova, pitam Maju,
svi mi kazu da ne znaju.
Vidim da je jedino rješenje
da pročitam školsko!.....

2) Riješi rebus i dobićeš naziv današnje nastavne jedinice.

2bjentive

Prilog 2: Video-zapis obavljenja

Prilog 3: Tekstovi obavljenja prikazani na platnu

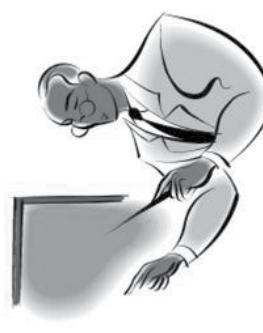
Bran!
*Grande anglo na kras. Hrvatske nekde je uvezao, ja mo
teg ponos je svaka sloboda.*
Hrvatske ne gospodarsko gospodarsko je.
Cesca!

OBAVJEŠTENJE

U petak, 7. oktobra 2011. godine, održanje ce ješenja kros na brdu Goriča. Kros počinje u 9 часова, a ispred škole treba da будете у 8 часова и 30 минута ради заједничkog odlaska na опредилите.

Управа

ОШ „Бранко Божковић“
Подгорина

Na osnovu člana 12, stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/2002 i 49/2007 i „Službeni list CG“, br. 45/2010) i na osnovu člana 15 Zakona o gimnaziji („Službeni list RCG“, br. 64/2002 i 49/2007 i „Službeni list CG“, br. 45/2010), Ministarstvo prosvjete i sporta raspisuje

KONKURS

ZA UPIS UČENIKA U PRVI RAZRED SREDNJIH ŠKOLA U CRNOJ GORI ZA ŠKOLSKU 2012/2013. GODINU

OPŠTI USLOVI

Na Konkurs za upis u I razred prijavljuju se kandidati koji su završili osnovnu školu i koji u vrijeme podnošenja prijave nijesu stariji od 17 godina. Izuzetno, u srednju stručnu školu mogu da se upišu i lica do 18 godina, uz odobrenje nastavničkog vijeća škole.

Kandidati za upis u I razred podnose sljedeća dokumenta:

1. Prijavu na Konkurs. Na osnovu člana 13 Zakona o administrativnim taksama („Službeni list RCG“, br. 55/2003) kandidati za upis su oslobođeni od plaćanja administrativne takse;
2. Originalna svjedočanstva posljednja tri razreda osnovne škole;
3. Izvod iz matične knjige rođenih (original ili ovjerena kopija, bez obzira na datum izdavanja).

Prijava na Konkurs podnosi se školi od 11. do 15. juna 2012. godine.

Rang-lista kandidata za upis u školu objavljuje se na oglasnoj tabli škole najkasnije do 18. juna 2012. godine.

Prijava za upis učenika će se podnosići školi 20., 21. i 22. juna 2012. godine.

KRITERIJUMI ZA UPIS

I Kriterijumi za upis učenika u I razred gimnazije

Upis učenika u I razred gimnazije, u slučaju kad je broj prijavljenih kandidata za upis veći od broja traženog Konkursem, vrši se na osnovu Pravilnika o načinu, postupku i vrednovanju kriterijuma za upis učenika u gimnaziju („Službeni list RCG“, br. 21/2005).

Redoslijed za upis u I razred gimnazije utvrđuje se na osnovu sljedećih kriterijuma:

1. opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole;
2. uspjeh iz maternjeg jezika, matematike i dva predmeta od značaja za dalje školovanje u posljednja tri razreda osnovne škole;
3. rezultati sa takmičenja, odnosno dobijene nagrade i priznanja.

Vrednovanje opštег uspjeha

Opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole iskazuje se brojem bodova tako što se saberi srednje ocjene opštег uspjeha u posljednja tri razreda i pomnože sa brojem tri (3).

Ukupan broj bodova zaokružuje se na dvije decimale.

Vrednovanje uspjeha iz predmeta

Uspjeh iz maternjeg jezika, matematike i dva predmeta od značaja za dalje školovanje u posljednja tri razreda osnovne škole vrednuje se tako što se pojedinačne ocjene iz tih predmeta saberi i njihov zbir podijeli sa brojem dva (2).

Predmeti od značaja za dalje školovanje pri upisu učenika u I razred opšte gimnazije su sljedeći: strani jezik i fizika.

Napomena: Za opštu gimnaziju vrednuje se uspjeh iz onog stranog jezika iz kojeg je učenik postigao bolji uspjeh.

Vrednovanje rezultata na takmičenju i priznanja

Vrednuju se rezultati učenika osnovne škole postignuti na pojedinačnom takmičenju iz nastavnih predmeta tako što se kandidatu, koji u posljednjem razredu osnovne škole osvoji jedno od prva tri mesta, dodjeljuju sljedeći bodovi:

1. Međunarodno takmičenje: I mjesto – 18 bodova; II mjesto – 16 bodova; III mjesto – 13 bodova;
2. Državno takmičenje: I mjesto – 12 bodova; II mjesto – 10 bodova; III mjesto – 7 bodova.

U slučaju kada kandidat iz jednog predmeta osvoji pojedinačna mjesta na više nivoa takmičenja uzima se u obzir najbolji ostvareni rezultat, odnosno najveći broj bodova osvojen na jednom nivou takmičenja.

U slučaju kada kandidat iz dva ili više predmeta osvoji po jedno ili više pojedinačnih mjesta, bodovi iz svih predmeta sabiraju se po nivoima takmičenja, pri čemu se uzima u obzir najbolji ostvareni rezultat, odnosno najveći broj bodova osvojen na jednom nivou takmičenja.

Državno priznanje Diploma „Luča“ vrednuje se sa 12 bodova.

Rangiranje kandidata za upis

Kandidati za upis u gimnaziju rangiraju se prema ukupnom broju bodova ostvarenom po svim osnovama koje se vrednuju za upis na jedinstvenoj rang-listi.

Kada više kandidata ostvari isti broj bodova, prednost u rangiranju imaju kandidati koji su osvojili veći broj bodova:

1. po osnovu opštег uspjeha u posljednja tri razreda osnovne škole;
2. po osnovu ocjena iz predmeta koji se vrednuju za upis.

Komisija za upis utvrđuje rang-listu kandidata u roku od sedam dana od dana isteka roka za podnošenje prijava za upis u gimnaziju.

Utvrđena rang-lista objavljuje se na oglasnoj tabli u prostorijama gimnazije.

Pravna pouka:

Na utvrđenu rang-listu kandidat za upis ili njegov roditelj mogu podnijeti prigovor nastavničkom vijeću gimnazije u roku od tri dana od dana objavljivanja rang-liste na oglasnoj tabli. Odluka nastavničkog vijeća je konačna.

II Kriterijumi za upis učenika u I razred srednjih stručnih škola

Redoslijed za upis učenika u I razred srednjih stručnih škola određuje se na osnovu Pravilnika o načinu, postupku i vrednovanju kriterijuma za upis učenika u stručnu školu („Službeni list RCG“, br. 21/2005).

Način, postupak i vrednovanje kriterijuma za upis učenika u srednju stručnu školu, u trogodišnjem ili četvogodišnjem trajanju, u slučaju kad je broj prijavljenih kandidata za upis veći od broja traženog Konkursem, vrši se na način propisan ovim Pravilnikom.

Provjera posebne nadarenosti i psihofizičke sposobnosti za upis vrši se u skladu sa Pravilnikom. Sadržaj provjere posebne nadarenosti i psihofizičke sposobnosti utvrđen je obrazovnim programom, a postignuti uspjeh se vrednuje na način propisan ovim Pravilnikom.

Redoslijed za upis u I razred srednje stručne škole utvrđuje se na osnovu sljedećih kriterijuma:
1. opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole;

2. posebna nadarenost odnosno umještost od značaja za sticanje obrazovanja.

Vrednovanje opštег uspjeha

Opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole iskazuje se brojem bodova tako što se saberi srednje ocjene opštег uspjeha u posljednja tri razreda i pomnože sa brojem tri (3). Ukupan broj bodova zaokružuje se na dvije decimale.

Vrednovanje posebne nadarenosti odnosno umještosti

Posebna nadarenost odnosno umještost pri upisu u srednju stručnu školu vrednuje se kroz uspjeh iz dva predmeta od značaja za sticanje obrazovanja u zadnja dva razreda osnovne škole tako što se ocjena odličan (5) vrednuje sa 11 bodova, ocjena vrlo dobar (4) se vrednuje sa 8 bodova, ocjena dobar (3) se vrednuje sa 5 bodova i ocjena dovoljan (2) vrednuje se sa dva boda.

Predmeti od značaja za sticanje stepena stručnog obrazovanja u srednjim stručnim školama su sljedeći:

1. Područje rada:	IV stepen	III stepen
– mašinstvo i obrada metala	matematika i fizika	matematika i tehničko obraz.
– saobraćaj	matematika i fizika	matematika i tehničko obraz.
– elektrotehnika	matematika i fizika	matematika i tehničko obraz.
– geodezija i građevinarstvo	matematika i fizika	matematika i tehničko obraz.
2. Područje rada:	IV stepen	III stepen
– geologija, rудarstvo i metalurgija	hemija i fizika	hemija i tehničko obraz.
– hemija, nemetalni i grafičarstvo	hemija i fizika	hemija i tehničko obraz.
– tekstilstvo i kožarstvo	hemija i fizika	hemija i tehničko obraz.
3. Područje rada:	IV stepen	III stepen
– poljoprivreda, veterina, proizvodnja i prerada hrane	biologija i hemija	biologija i hemija
– šumarstvo	biologija i hemija	biologija i hemija
– zdravstvo, farmacija i socijalna zaštita	biologija i hemija	biologija i hemija
4. Područje rada:	IV stepen	III stepen
– ekonomija, pravo, administracija	maternji jezik i prvi strani jezik	maternji jezik i prvi strani jezik
5. Područje rada:	IV stepen	III stepen
– turizam, ugostiteljstvo i trgovina	maternji jezik i prvi strani jezik	maternji jezik i prvi strani jezik
6. Područje rada:	IV stepen	III stepen
– lične usluge	hemija i likovno vaspitanje	hemija i likovno vaspitanje

III Umjetničke škole

Za upis u umjetničke škole umjesto vrednovanja uspjeha iz dva predmeta od značaja za sticanje obrazovanja u zadnja dva razreda osnovne škole, **vrednuje se posebna nadarenost i psihofizičke sposobnosti.**

Posebna nadarenost i psihofizičke sposobnosti vrednuju se tako što se pokazana posebna nadarenost i psihofizičke sposobnosti ocjenjuju opštim uspjehom: nedovoljan (1) vrednuje se sa 0 bodova, dovoljan (2) vrednuje se sa 10 bodova, dobar (3) vrednuje se sa 22 boda, vrlo dobar (4) vrednuje se sa 34 boda i odličan (5) koji se vrednuje sa 46 bodova.

Kandidat koji ima najmanje 10 bodova na provjeri posebne nadarenosti i psihofizičke sposobnosti stiće pravo na upis, odnosno rangiranje saglasno Pravilniku.

Opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole se vrednuje na isti način kao u drugim stručnim školama.

Rangiranje kandidata za upis

Kandidati za upis u srednju stručnu školu rangiraju se prema ukupnom broju bodova ostvarenim po svim osnovama koje se vrednuju za upis na jedinstvenoj rang-listi.

Kada više kandidata ostvari isti broj bodova, prednost u rangiranju imaju kandidati koji su osvojili veći broj bodova po osnovu:

1. opštег uspjeha u posljednja tri razreda osnovne škole;

2. posebne nadarenosti odnosno umještosti.

Pod jednakim uslovima dobitnici Diplome „Luča“ imaju pravo prvenstva upisa u I razred srednje stručne škole.

Komisija koju obrazuje direktor škole utvrđuje rang-listu kandidata u roku koji je predviđen ovim Konkuransom.

Utvrđena rang-lista objavljuje se na oglasnoj tabli u prostorijama škole.

Pravo na prigovor

Na utvrđenu rang-listu, kandidat za upis ili njegov roditelj mogu podnijeti prigovor nastavničkom vijeću škole u roku od tri dana od dana objavljivanja rang-liste na oglasnoj tabli.

Po prigovoru, nastavničko vijeće je dužno da odluci u roku od tri dana od dana podnošenja prigovora.

Odluka nastavničkog vijeća je konačna.

1. JU Srednja mješovita škola Andrijevica

- 1) Opšta gimnazija
Područje rada: poljoprivreda, proizvodnja, prerada hrane
Obrazovni profili IV stepena
1) Veterinarski tehničar/Prehrambeni tehničar
2) Mašinski tehničar za energetiku

2. JU Gimnazija „Niko Rolović“ Bar

- 1) Opšta gimnazija
5 odjeljenja 150 učenika

3. JU Srednja poljoprivredna škola Bar

- Područje rada: poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane
Obrazovni profili IV stepena
1) Poljoprivredni tehničar
2) Veterinarski tehničar
3) Prehrambeni tehničar
Obrazovni profili III stepena
1) Voćar-vinogradar podrumar / Cyjećar-rasadničar
2) Pekar
Područje rada: mašinstvo i obrada metala
Obrazovni profil III stepena
1) Automehaničar
Područje rada: Saobraćaj
Obrazovni profili IV stepena
1) Brodomašinski tehničar
2) Špeditorsko-agencijski i carinski tehničar
3) Nautički tehničar
Područje rada: Lične usluge
1) Frizer

4. JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Bar

- Područje rada: ekonomija, pravo, administracija
Obrazovni profil IV stepena
1) Ekonomski tehničar
Područje rada: turizam, ugostiteljstvo, trgovina
Obrazovni profili IV stepena
1) Turistički tehničar
2) Tehničar prodaje
Obrazovni profili III stepena
1) Konobar/Kuvar

5. JU Gimnazija „Panto Mališić“ Berane

- 1) Opšta gimnazija
5 odjeljenja 130 učenika

6. JU Srednja škola „Vukadin Vukadinović“ Berane

- Područje rada: Saobraćaj
Obrazovni profili IV stepena
1) Tehničar drumskog saobraćaja
Područje rada: mašinstvo i obrada metala
Obrazovni profil III stepena
1) Automehaničar / Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije
Područje rada: šumarstvo i obrada drveta
Obrazovni profil IV stepena
1) Šumarski tehničar
2) Tehničar drvorberade
Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam
Obrazovni profil IV stepena
1) Turistički tehničar
Obrazovni profili III stepena
1) Konobar/Kuvar
Područje rada: ekonomija, pravo, administracija
Obrazovni profil IV stepena
1) Ekonomski tehničar

Područno odjeljenje Petnica

- Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam
Obrazovni profil IV stepena
1) Ekonomski tehničar
Područje rada: poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane
Obrazovni profili IV stepena
1) Poljoprivredni tehničar/Veterinarski tehničar
Obrazovni profil III stepena
1) Ratar-povrtlar

7. JU Srednja stručna škola Berane

- Područje rada: elektrotehnika
Obrazovni profili IV stepena
1) Elektrotehničar energetike
2) Elektrotehničar računara
3) Elektrotehničar multimedija
Područje rada: lične usluge
Obrazovni profil III stepena
1) Frizer
Područje rada: arhitektura, geodezija, građevinarstvo
Obrazovni profil IV stepena
1) Građevinski tehničar

8. JU Srednja medicinska škola „Dr Branko Zogović“ Berane

- Područje rada: zdravstvo, farmacija, socijalna zaštita
Obrazovni profili IV stepena
1) Zdravstveni tehničar
2) Farmaceutski tehničar
3) Medicinsko-laboratorijski tehničar
4) Zubno-stomatološki tehničar

9. JU Gimnazija „Miloje Dobrašinović“ Bijelo Polje

- 1) Opšta gimnazija
5 odjeljenja 150 učenika

10. JU Srednja stručna škola Bijelo Polje

- Područje rada: mašinstvo i obrada metala
Obrazovni profil IV stepena
1) Tehničar za kompjutersko konstruisanje i upravljanje
Obrazovni profil III stepena
1) Automehaničar
2) Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije
Područje rada: poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane
Obrazovni profil IV stepena
1) Prehrambeni tehničar
Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam
Obrazovni profil IV stepena
1) Tehničar prodaje
2) Turistički tehničar
Obrazovni profil III stepena
1) Kuvar
2) Konobar
Područje rada: saobraćaj
Obrazovni profil IV stepena
1) Tehničar drumskog saobraćaja

11. JU Srednja elektro-ekonomska škola Bijelo Polje

- Područje rada: elektrotehnika
Obrazovni profil IV stepena
1) Elektrotehničar elektronike
2) Elektrotehničar multimedija
3) Elektrotehničar energetike
Obrazovni profil III stepena
1) Elektroinstalater
Područje rada: ekonomija, pravo, administracija
Obrazovni profil IV stepena
1) Ekonomski tehničar
2) Tehničar marketinga i trgovine
3) Pravno-administrativni tehničar
Obrazovni profil III stepena
1) Administrator

12. JU Srednja mješovita škola „Danilo Kiš“ Budva

- 1) Opšta gimnazija
Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam
Obrazovni profil IV stepena
1) Tehničar kulinarstva
2) Turistički tehničar
3) Tehničar usluživanja
4) Tehničar prodaje
Područje rada: ekonomija, pravo, administracija
Obrazovni profil IV stepena
1) Ekonomski tehničar

13. JU Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“ Danilovgrad

- 1) Opšta gimnazija
4 odjeljenja 120 učenika

14. JU Srednja mješovita škola „17. septembar“ Žabljak

- 1) Opšta gimnazija
Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam
Obrazovni profil IV stepena
1) Tehničar kulinarstva / Tehničar usluživanja

15. JU Srednja mješovita škola „Braća Selić“ Kolašin

- 1) Opšta gimnazija
Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam
Obrazovni profil IV stepena
1) Tehničar kulinarstva / Tehničar usluživanja
Obrazovni profil III stepena
1) Konobar / Kuvar
Područje rada: ekonomija, pravo, administracija
Obrazovni profil IV stepena
1) Ekonomski tehničar

16. JU Gimnazija Kotor

- 1) Opšta gimnazija
Područje rada: ekonomija, pravo, administracija
Obrazovni profil IV stepena
1) Ekonomski tehničar
Područje rada: zdravstvo, farmacija, socijalna zaštita
Obrazovni profil IV stepena
1) Zdravstveni tehničar

17. JU Pomorska škola Kotor

- Područje rada: saobraćaj
Obrazovni profil IV stepena
1) Nautički tehničar
2) Brodomašinski tehničar
3) Špeditorsko-agencijski i carinski tehničar

18. JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ Kotor

- Područje rada: kultura, umjetnost i javno informisanje
Obrazovni profil IV stepena
1) Muzički izvođač – trubač
2) Muzički izvođač – kontrabasista
3) Muzički izvođač – klavirista
4) Muzički izvođač – gitarista
5) Muzički izvođač – violinista
6) Muzički izvođač – violista
7) Muzički izvođač – flautista
8) Muzički izvođač – klarinetista
9) Solo pjevač
10) Muzički saradnik
11) Muzički izvođač – violinčelist
12) Muzički izvođač – harmonikaš
13) Muzički izvođač – saksofonista

ТО ДИВНО ЧУДО

(*Експериментални групни рад – мозаик пјесма, са претходном психолошко-вербалном припремом. Стихови су слуčajni узорци, алогично повезани након дводесетминутног говорења одабраних стихова.)

То дивно чудо
Љубав
Другарство
Игре
Изаји вечерас
Без престанка
Снијеки
Прав је сијег
Предаха нема
Аљубав
Она права
Можда и не постоји
Можда мој завичај
Има ту мој
Пролазе године
Нестају слике
Гђе
Нећу никад
Можда
Докучити
Дивно чудо
Љубав

Рад ученика VII-3
ОШ „Ловћенски партизански одред“, Цетиње

МАГНОЛИЈА

Магнолијо, ти си мој сан
мој цвијет за ноћ и дан.
Магнолијо, цвијете лијепи
знаш да цвјеташ самољети.

Прво цвјеташ, па олисташи,
а тад скроз заблестиши.
Пролазнике многе мамиш,
из авлија кад се хвалиши.

Те твоје врсте, те твоје шаре,
нема кога не озаре.
Твој цвијет мемами, а мирис зари
да те уберем,
и дам те мами.

Марија Милић
ОШ „Драго Миловић“
Тиват

Данило Шундић, ОШ „Југославија“, Бар

Дорис Дековић, ОШ „Драго Миловић“, Тиват

КО ВАС ЉУТИ? У КОГА СТЕ ЗАЉУБЉЕНИ?

Драги другари, кад завршите домаћи из математике, биологије, језика, слиједи одмор, пауза, интермецо... Чека вас ђечији свијет. Пишите, ко вас љути, ко вас нервира, ко вам досађује. А, тек, у кога сте заљубљени? Тајну ти мени, тајну ја теби. Дакле?

Лука из моје зграде, са другог спрата, заљубљен је у Мају, Сара са првог у Драгана са трећег. А, тек изненађење, Мильјан кошаркаш се затресао у Љиљу. Љиља је музички талент. Мильјан је антислухиста. Музика и он су двије различите планете. То ти је као Марс и Јупитер. Због Љиље,

почео је да слуша озбиљну музику, чак је заволио Баха и Шопена. Задиркују га другари из подмлатка „Будућности“, „За који тим игра тај Бах?“ И, настављају, „је ли то регионална или НБ лига?“ Мильјан све то мушки трпи. Почекео је и да јој носи флауту. Већ припада лиги централмена.

Како вам се свиђају филмови ЗД, и какав је то догађај кад ти мач, скоро дотакне нос. Страва. Причао ми је Марко Пекмен, то ти је као трећа генерација клона. Срце ти игра као билијар. У повјерењу, срце је играло билијар због Соње.

Молимо и компјутерске вирту-

озе, да нам се јаве, шта су значајно „оловили“ са интернета. Шта ради мој другар из осмог три. Страва! Какве је податке покупио... боли глава. То не зна нико из школе, из града, из Републике. Пс... тајна!

Чуће се, тако он каже. А, кад он каже, то је тако.

Чекамо, јавите се на мејл: prosjetnirad@t-com.me или на адресу: Просветни рад, 81000 Подгорица, Ул. Балшића 4 Да не заборавим, заглавље ђечији свијет је нацртала Милица Јовићевић из ОШ „Октоих“. Браво, Мајстрица Од Цртежа!

НЕБО

(пјесма посвећена преминулом оцу)

Опет облак
заклонио небо
и покрио мјесечево лице.
Нигде Малих
ни Великих кола,
није сјејтост
звијезде Данице.

Јаке муње
цијепају небо.
Планинама
и громови ору.
Твоје лице
увијек ће сијати
све да ноћи
замјијене зору.

Милица Масловарић
ОШ „Вук Карапић“
Беране

ВИСИБАБА

Висибаба мала,
јутрос је процвала.
Главицун је повила,
сунцу се поклонила.

Бијело лице росом умила
мирисом нас својим опила.

Борјана Обреновић
ОШ „Драго Миловић“
Тиват

МОЈОЈ НАСТАВНИЦИ

Мари Вучељић, с поштовањем

Та бијела рука,
та спуштена глава,
умени немир ствара.
Њене увеле руке
казују јој муке.

Ја те нећу заборавити,
тај пламен ће увијек умети горети,
и узор ћеш ми дugo бити.

Сузе ми умивају лице,
још једном збогом благајепотице.
О болести, што јој сломи крила,
зашто јој узе душу
а била је тако мила.

Мильјан Живковић
ОШ „Сутјеска“
Подгорица

ДОМОВИНА

Наша мила домовина
налази се покрај мора.
Увијек мила, увијек храбра
име јој је Црна Гора.

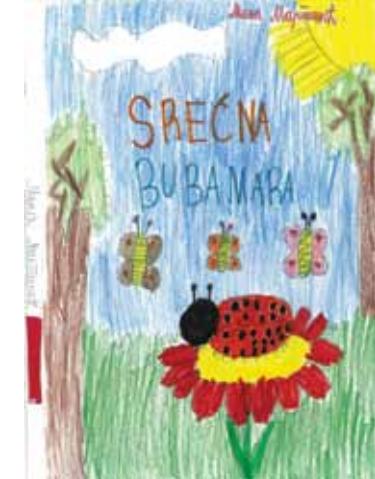
Поносимо се Црном Гором,
тим прекрасним планинама.
Домовину свако воли,
паје волим и ја.

Сваки камен прирастао
За срце је свима нама,
дивна наша земља мала,
окружена планинама.

Јелена Вучетић
ОШ „Павле Ковачевић“
Грахово

Тијана Грбовић, ОШ „Драго Миловић“, Тиват

Миња Мартинић,
ОШ „Блажо Јоков Орландић“, Бар

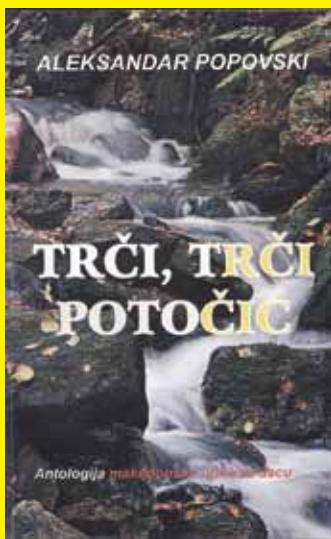
Дијана Дрљевић, ОШ „Октоих“, Подгорица

Лав Селхановић,
ОШ „Сутјеска“, Подгорица

Нове књиге

АНТОЛОГИЈА МАКЕДОНСКЕ ЛИРИКЕ ЗА ЂЕЦУ

одређеним изборима поезије, који покривају неки значајни период.

Посебно место у овој врсти књижевне продукције припада књижевном превођењу или приређивању антологија објављених у другим народима. Јер такве књиге, роред осталог, нуде још и могућност употребљавања и паралелног анализа различитих уметничких и естетских система.

Душан Ђуришић нуди нам пријевод Антологије македонске лирике за ђецу и младе „Трчи, трчи поточић“, Александра Поповског.

Основне пјесничке карактеристике овог избора процјењивају сми читаоци. Чини ми се да ће моћи да уоче и обиље самосвојности македонске поезије за ђецу, али и много сличности са поезијом за ђецу црногорских пјесника. Читаоци ће приметити, да је код македонских пјесника нешто више назначен музички аспект и ритмичка разноликост пјесама. Нешто мање је дескрипције, а више емоција. Све ово ће читаоци сами открити, и то ће бити свакако додатна љепота и вриједност књиге.

Јово Кнежевић

Под антологијом се подразумијева шири или ужи избор књижевних дела. Међутим, вриједност антологије у великој мјери зависи такође и од вриједности критеријума, односно кључа по коме је селекција направљена. Жанровске антологије (љубавне поезије, социјалне поезије, кратке приче итд) ради се читају, али се с поштовањем и саме склањају с пједестала и уступају место, на пример, национално

Обиљежен свјетски Дан планете Земље

ЗАСАЂЕНИ ХИБИСКУСИ, ФИКУСИ, ЦРНИ БОР

Свјетски Дан планете Земље (22. април) обиљежен је уз подршку Министарства туризма и одрживог развоја цјелодневном манифестијом „Дјељи пролећни викенд“ у Делта ситију у Подгорици. Манифестију је отворила помоћница министра одрживог развоја и туризма Ивана Војиновић. Она је том приликом поручила „да је обавеза одраслих да створе амбијент у коме ће наша ђеца на прави начин прихватити важност животне средине.“

У сусрет Дану планете Земље, представник Црне Горе на овогодишњем ЕуроСонгу Рамбо Амадеус посадио је хибискусе у новом парку ОШ „Народни херој Саво Илић“ у Доброти. Он је казао да је садња парка организована у част 57 година ЕуроСонга и да ће имати исто толико нових стабала.

Потом мотом „Моја је обавеза прво да засадим једно дрво“, невладино удружење „Дјеца Тивта“ и ђаци ОШ „Драго Миловић“ засадили су дрво (фикус еластик), у великом градском парку. У парку је одржан и краћи еко-час, на коме су ђаци III- 5 и IV-3 извели краћи еко-рецитал који су припремили са учитељицама Славицом

Лакићевић и Драгицом Петковић. Секција младих биолога Средње медицинске школе у Беранама обиљежила је овај дан сакупљањем отпада и срећивањем школског дворишта. Такође су пошумљавали локалитет Градина, надомак Берана, и том приликом посадили 1.500 садница црног бора.

Ученици три херцегновске основне школе, чланови еколошке секције Средње школе и представници Удружења родитеља ђеце и омладине са тешкоћама у развоју „Зрак сунца“ у организацији „Морског добра“ чистили су Ђечију плажу и плажу Дуга.

Амбасада Сједињених Америчких Држава у Црној Гори обиљежила је Дан планете Земље отварањем рециклажног острва на које ће запослени у америчкој амбасади одлагати и сакупљати разне врсте отпада. Острво су отворили замјеник амбасadora САД Даглас Џонс и директор ЈП „Чистоћа“ Борислав Ђурановић.

Пригодним активностима овај дан обиљежен је и у многим другим школама широм Црне Горе.

Љ. В.

УПОЗНАВАЊЕ БАШТОВАНСКИХ ТАЈНИ: Ђаци из Тивта саде фикус

СТИДЉИВА ВЈЕВЕРИЦА

У нашем парку има много дрвећа. Јако су висока, па су вјеверице одлучиле да станују у њиховим кроњима. Тамо има мјesta за скакање, вијање и сакривање. А има и пуно шишарки, жирева и љешника. Ти плодови су вјеверицама најслаже посластице, као мени чоколадице. Али, благо њима, што им се од свих тих и других слаткиша са грана не кваре зуби.

Ја сам већ три пута изблиза видјела једну вјеверицу. Мој ћед каже да то није ништа. Он је та мала скакутала видио бар сто пута.

Хтјела сам да је помилујем. Потрчала сам према стаблу. Скоро сам летјела, али узалуд. Вјеверица је била бржа, иако је много мања од мене. Попела се на дрво и сакрила у разгранатој кроњи. Она је провирила и поново се сакрила. – Ку-ку! – опет викнула сам.

Она је опет провирила, па је скочила још више, на тању грану,

а када сам ја поново викнула: „Ку-ку“, брзо се спустила доље, на траву.

Сада ћу да те помилујем – рекла сам. – Зваћу те Кика. Дођи, молим те. Немој да се стидиш! Ја волим вјеверице!

Није хтјела да ми се приближи. Мало је почепркала по сувом лишћу, али ништа нијесам нашла. Погледала ме је и опет је истрчала на дрво. Као да се постијела. – Немој да се стидиш, Кика! – опет сам је звала.

Не знам да ли је толико стидљива, или није разумјела да сам јој дала име Кика, али није дозволила да је помилујем. Можда она не разумје мој језик. Сјутра ћу јој однијети три љешника. Толико ваљда смије одједном да поједе. Ако не буде хтјела, позваћу неку другу вјеверицу. У нашем парку их има много, а сигурно нијесу све стидљиве као Кика.

Меланија Римар

Омаж професорици црногорског језика
Марија Вучелић

НАСТАВНИК, ПЈЕСНИК И ПРЕВОДИЛАЦ

У холу Основне школе „Сутјеска“ у Подгорици приређен је средином марта омаж њиховој недавно преминулој професорици црногорског језика и књижевности Марији Вучелић.

Омаж је отворен композицијом „Романса“ коју је на виолини извела ученица Тијана Рончевић. Гости школе били су чланови породице професорице Маре, а њен брат Саво Шекарић даровао је школској библиотеци књиге. Гости учесници били су и писци из Удружења црногорских писаца за ђецу и младе: Душан Ђуришић, Драгиша Л. Јововић и Љубинка Вешовић.

Омаж су осмислили и реализовали ученици VII, VIII и IX разреда, казујући стихове и прозне текстове из њене збирке „Дјеје борави срећа“, као и своје пјесме и стихове посвећене вољеној наставници.

Мара Вучелић рођена је 23. новембра 1948. године у Пилатовцима код Никшића. Свој радни вијек провела је у просвјети, често истичући да је бити у образовању велика мисија за човека. Осим што је била врсни предавач, педагог и човјек великог срца, професорица Мара је била члан Удружења црногорских писаца за ђецу и младе и Удружења књижевних преводилаца Црне Горе.

Писала је за ђецу и одрасле. Објавила је збирку пјесама и прича за ђецу, „Дјеје борави срећа“. С македонског на црногорски језик преведе је и препјевала збирку пјесама у прози „Очева прва љубав“ македонског писца Горјана Петревског. Објавила је збирку прича „Пилатовци“, и изврсну збирку хаику поезије „Завичајна шкриња“.

Новинарска секција:
Сара Драгићевић, Марија Драговић, Маша Даниловић, Марија Вучановић, Сара Гломазић, Анђела Газдић, Мильјан Живковић и Никола Томановић.

Катарина Лопичић, ОШ „Октобар“, Подгорица

НАР

У висини цвјета нар,
кап црвена као жар.

Када дрво роди род,
заплатиће румен плод.

Када прође љета нар,
сањи то ће бити дар.

Војислав Вулановић

КУБНИ РЕД

Нешто није у реду
са нашим кубним редом,
тата спава са мамом,
аја са плишаним медом.

Када угасе сјеветло
и собна шкољице квака,
хильјаду страшних чудеса
на мене вири из мрака.

Зато предлажем измене
и то веома хитно:
ја ћу спавати с мамом,
за тату – није битно.

Мухидин Шариф

ПОЛИГЛОТА

Мој пас је рођени полиглота:
говори сто језика првокласно.
Кад тај зарежи иза плота,
сви га разумију
и – све им је јасно.

Вито Николић

ИЗА СЕДАМ БРДА

Тијесно ми је поље
и претијесан друм.
Ту гдеје јесам мене нема –
за седмим брдом ми ум.

Иза седмога брда
и иза девет мора
а замисљам како се диге
једна висока гора.

А на високој гори
дворац цара или кнеза?
У њему, зна се кога,
бајна чека принциза.

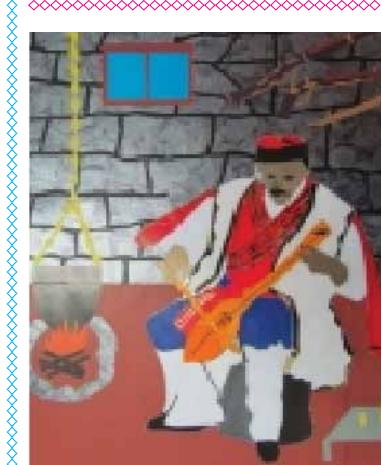
Тијесно ми поље
и претијесан друм.
Ту гдеје сам мене нема –
за седмим брдом ми ум.

Драгомир Брајковић

ШАРЕНА ЛАЖА

Е, у овој пјесми
ништа не тражи,
ово је пјесма
о шареној лажи.

Драган Радуловић

Арналд Шахман,
ОШ „Вл. С. Рибникар“, Расово

Фестивал фолклора дјеце и омладине Црне Горе И МУЗИКА И ЕТНО-ИЗЛОЖБА

У организацији Дјечјег савеза и Културно-информативног центра „Будо Томовић”, у Подгорици је одржан 31. марта и 1. априла Фестивал фолклора дјеце и омладине Црне Горе. Учествовали су КУД „Његош“ из Цетиња, КУД „Захумље“ из Никшића, „Бихор“ из Петњице, „Бока“ из Тивта, „Монте фолк“ из Подгорице, „С.М. Љубиша“ из Будве, „Дуга“ из Берана, „Никола Ђурковић“ из Котора, „Црна Гора“ из Голубоваца, „Даниловград“ из Даниловграда, „Рамадан Шаркић“ из Тузи, „Слога“ из Ђеновића, Центар

за културу из Рожаја и „Текстилац“ из Бијелог Поља.

Послједије наступа, организовани су окружни столови, на којим су се водиле интересантне дебате о развоју фолклора у Црној Гори. У оквиру фестивала била је интересантна изложба етно-поставке ђечије народне ношње. Ђечији савез је обезбиједио поклоне за све учеснике, а двоје најбољих из КУД „Бихор“ добило је бесплатно десетодневно љетовање на Веруши.

34. лимске вечери поезије за децу МЕЂУ НАГРАЂЕНИМА И АЊА ИЗ КОТОРА

„Њихове пјесме су порука и визија какво човјечанство треба да буде“, рекао је познати ђечији пјесник Тоде Николетић на завршној вечери 34. лимских вечери ђечије поезије одржаних недавно у Прибоју. На овај традиционални поетски фестивал основаца пристигло је ове године преко четири стотине пјесама из 23 града Црне Горе и Србије. Сваке године једна од награда стизала је у Црну Гору. Тако је било и овог пута. Највећимајују је пјесма „Истина“ Ање Апрудић, ученице шестог разреда ОШ „Народни

ј. Вк.

герој Саво Илић“, Доброта – Котор. За њу је награду осигурао наш лист „Просветни рад“. Аутор најмаштовите пјесме била је ЈЉубица Јовић, седми разред из Ниша, којој је награду додијелио „Просветни преглед“ из Београда. Трећа награда припадаје Маји Кричковић из Сомбора, друга Сеиди Колашинац из Новог Пазара, а прва Јовану Павловићу из Падежа код Крушевца. Међу десет похвалахваних учесника је и Бранка Радовановић, девети разред, ОШ „Народни херој Саво Илић“ из Доброте.

Ј. Вк.

Из ОШ „Махмут Лекић“ Тузи:
Гостовао глумац Драгиша Симовић

МАГИЧНА МОЋ СЕДМЕ УМЈЕТНОСТИ

Драгиша Симовић, драмски умјетник из Бара и уредник позоришног програма Културног центра Бар, одржао је у ОШ „Махмут Лекић“ у Тузима предавање о филму и позоришту под називом „Магична моћ седме умјетности“. Не кријући да је у фокусу његовог сензибилитета првенствено позориште, Симовић је једнако интересантно и пријемчиво узврати ученика говорио о тајнама драмске умјетности и љепотама, како он каже, најљепшег заната.

Након предавања, Симовић је одговарао на питања ученика VIII и IX разреда. „Из њихових реакција видљиво је да се у школи озбиљно прилази изучавању драмске

умјетности и филма“, истакао је глумац.

„Зainteresovanost наших ученика за предавања овакве врсте скоро да као императив намеће сличне пројекте, који се и иначе поклапају с наставним планом и програмом“, ријечи су директора Ђетра Иvezaja. Организатор активности професор Жељко Станковић рекао је да је ово само један у низу сличних пројеката који за циљ имају популаризацију позоришне умјетности и усмjeravanje pozitivne energije ka formiranju školskog dramskog ansambla.

Ш. Б.

ПОЗДРАВ ПРОЉЕЋУ

„У сусрет прљећу“ назив је манифестије коју су са својим наставницима осмислили ученици нижих разреда ОШ „Махмут Лекић“ из Тузи.

Мали сликари и спортисти на себи својствен начин – пјесmom, игrom, цртањem и спортским

активностима–на писти аеродрома Шипчаник поздравили су долазак прљећа.

„Наши ученици су ђечије искрено и отвореног срца прославили долазак најљепшег годишњег доба, а ми, њихови наставници, настојали smo да их у томе не спутавамо“,

ОШ „ЛОВЂЕНСКИ ПАРТИЗАНСКИ ОДРЕД“, ЦЕТИЊЕ: Пројекат „Спајамо генерације“ УЧЕНИЦИ АМБАСАДОРИ СИГУРНОГ ИНТЕРНЕТА

У ОШ „Ловћенски партизански одред“ на Цетињу одржане су, као pilot-пројекат, дводневне радионице на тему „Спајамо генерације“, у организацији Теленора Црне Горе и Министарства просвете и спорта.

Ученици VII разреда ове школе (Јован Јаблан, Анђела Пејаковић, Петар Шоћ и Андреа Зековић) након успјешне обуке

у Подгорици и стеченог ласкавог звања „амбасадора сигурног интернета“, својим вршњацима у школи одржали су предавање са циљем да се и они укључе у акцију која, осим што проширије знања у вези с употребом интернета, нуди и сазнања о могућностима спречавања злоупотреба овог медија.

Радионицама су присуствовали

представници Теленора и Министарства. Предвиђено је да пројекат траје двије године. Активности ће бити настављене: већ у мају биће одржана такмичења на нивоу школа, ће ће се најуспјешнији пласирати за државно такмичење.

Сретен Вујовић

~~~~~

У Центру за културу у Тивту

ПРОМОВИСАНА КЊИГА ДРАГИШЕ ЈОВОВИЋА

Драгиша Јововић, писац за ђеџу и одрасле, аутор уврштен у бројне антологије и превођен на четрдесет језика, представио је тиватској читалачкој публици своју нову књигу „Пећина духова“. О књизи сатканој од четрдесетак прича, бајки и легенди надахнутој је говорио колега му по перу и одговорни уредник „Просветног рада“ др Горан Секуловић.

„Ова је књига благосиљања

усмене ријечи и усменог предања. Потку својих прича Драгиша налази у богатим ризницама прошlosti, трајно и дубоко запретане у вишевјековном бићу народног предања, знамења и значења. Јововић пише ове приче и записе да не би остале и постале записи на писеску, већ да се огледамо у њима као у виданицама наших душа“, казао је др Секуловић.

На књижевној вечери, коју

је уз подршку Центра за културу организовало невладино удружење „Дјеца Тивта“, а приче и бајке читали су основци из школа „Бранко Бринић“ и „Драго Миловић“ и гимназијалци из Средње мјешовите школе „Младост“. Наступили су и ученици Музичке школе, са одсјека гитаре, флауте и кларинета.

С. Крстовић

~~~~~

Општинско такмичење рецитатора ученика основних школа

НАЈБОЉИ МАША ВУКЧЕВИЋ, ВУК РАШОВИЋ И ХАНА РАСТОДЕР

У КИЦ-у „Будо Томовић“, 5. маја је одржано општинско такмичење рецитатора ученика основних школа, под називом „Наш град–пријатељ ђеџе“. Одјуком жирија, који су сачињавали професори црногорског језика и књижевности, писци и глумци проглашени су најбољи.

У првој категорији, од првог разреда, прво место дјелује је Маши Вукчевић (ОШ „Октоих“); друго место дјелује Јасмин Јанко Јанко (ОШ „Вук Карачић“); треће место дјелује Јасмин Јанко Јанко (ОШ „Вук Јанковић“) и Немања Божковић (ОШ „Муса Бурзан“). Треће место дјелује Нађа Радојевић (ОШ „Др Драгиша Јанковић“) и Василије Чичић (ОШ „Владимир Назор“).

Специјална награда је додијељена Јасмину Јанко Јанко (ОШ „Муса Бурзан“). Треће место дјелује Нађа Радојевић (ОШ „Др Драгиша Јанковић“) и Василије Чичић (ОШ „Владимир Назор“).

Побједник друге категорије

, од четвртог до шестог разреда је Вук Ракочевић (ОШ „Октоих“); друго место дјелује Јасмин Јанко Јанко (ОШ „Др Драгиша Јанковић“) и Марина Павловић (ОШ „Саво Пејановић“). Треће место дјелује Јасмин Јанко Јанко (ОШ „Штампар Макарије“) и Вељко Чуровић (ОШ „Муса Бурзан“).

У трећој категорији, од 7 до 9 разреда побједник је Хана Растодер (ОШ „Вук Карачић“); друго место је припало Јасмини Јанко Јанко (ОШ „Муса Бурзан“). Треће место дјелује Јасмин Јанко Јанко (ОШ „Муса Бурзан“). Четврто место дјелује Јасмин Јанко Јанко (ОШ „Муса Бурзан“).

Програм су пратили: хор „Звјездице“, балерине Умјетничке школе за музiku и балет „Васа Павић“, плесна група „Беати“ и ђечији солисти.

Завршен конкурс Поште Црне Горе НАЈБОЉИ БОЈАН САВОВИЋ

Бојан Савовић, ученик ОШ „Владимир Назор“ у Подгорици, побједник је овогодишњег такмичења наградиће Поште Црне Горе на тему „Напишите писмо атлетичару или спортисти којем се дивите и објасните шта Олимпијске игре значе за вас“. Према оценији комисије Министарства просвете и спорта, Бојаново писмо Срђану Мрваљевићу било је најбоље међу више од 100 писама која су пошли Црногоре пристигла из 42 основне школе. Његов рад ће учествовати на међународном такмичењу које организује Свјетски поштансki савез.

Ријечи су Данке Михајлов, по-моћнице директора школе, координаторке ове манифестије.

„Наши ученици су ђечије искрено и отвореног срца прославили долазак најљепшег годишњег доба, а ми, њихови наставници, настојали smo да их у томе не спутавамо“,

Друго место на овом надметању припало је Анђелији Медојевић, ученици ОШ „Радомир Ракочевић“ из Мојковца. Трећа је била Мира Вујаћић, ученица ОШ „Октоих“ из Подгорице. Специјална награда припадла је Ђорђијију Гргуровићу, ученику ОШ „Вуко Јововић“ из Даниловграда.

Побједнице овогодишњег такмичења наградиће Пошта и спонзори (компаније С&Т, Грифон цомпјутерс и Оливети). Првонаграђени ће добити ureђај таблет, другонаграђени лаптоп, троћеласири дигитални фотопапарат, а посебна награда је бицикли.

Посебне похвале за своја писма добије и Јелена Радушићић, ОШ „Павле Ровински“, Подгорица; Дејан Ковач, ОШ „Народни херој Саво Илић“, Доброта, Котор; Барбара Брезић, ОШ „Блажко Јоков Орландић“, Бар; Теодора Грозданић, ОШ „Вуко Јововић“, Даниловград; Драгица Јањушевић, ОШ „Бошко Радуловић“, Комани, Подгорица, и Мира Клисић, ОШ „Октоих“, Подгорица.

Љ. В.

Још једном, по који пут, показало се велико, хумано срце које куца у грудима Бокеља. Невладина организација „Дјеца Тивта“ свима препознавајућа као ђечији савез, и Модни клуб „Да кви“ послали су пакете са храном, одјећом, хигијенским потроштима и играчкама пут Подгорице како би се помогло породици Дејана Гашића из подгоричког насеља Коник.

Овај десеточланна породица, са осморо ђеце и тромјесечном бебом, остала је услијед невремена без крова над главом своје трошне монтажне кућице, а неколико дана је чак провела под отвореним небом.

С. Крстовић

~~~~~

СИВИ СОКО

Сиви соко лети високо
лети преко брда планина
често слети на сплав
да обиђе Плав.

Наставља летјети
кроз градове Црне Горе,
често сврati и на море.

Врати се да посјети
Виситор, па слети на Дурмитор,
да обиђе родни крај,
тује његово станиште – Знај!

Мирела Метјахић
ОШ „Хајро Шахмановић“
Плав“

У ОШ „Радојица Перовић“ изложба поводом Олимпијских игара у Лондону ПРИЗНАЊЕ СЕИДИ БЕЛЕГОВИЋ

У сусрет Олимпијским играма у Лондону, британска амбасада и Секција ликовних талената „Раздрагана сликарска дружина“ организовали су у подгоричкој ОШ „Радојица Перовић“ изложбу 50 радова ликовних талената на

тему „Јуришамо на злато сваки дан“. Учесници изложбе били су: Алекса Томић, Андријан Таковић, Борис Миликић, Вељко Вулановић, Владимира Марин, Владимира Тодоровић, Михаило Лакушић, Николас Овен и Страхиња

Давидовић. Ауторка изложбе је мр Сеида Белеговић, којој је за ту поставку уручене признање од Британске амбасаде у Подгорици.

М. Ч.

ЗЕЛЕНА ЗЕТА

Зелена Зето поносу мого града,
моја љепота и моја туга.
Некада се твоје зелено лице
смијешило са разгледнице.

Некада су јата разних птица
красили твоје врбаке.
Сада тога све мање има,
а Зета није оно што је била.

Људска небрига и немир
Овој љепотици саломише крила,
А Зета није оно што је била.

Предраг Бауцал,
Бранко Томашевић
ОШ „Вуко Јововић“
Даниловград

ЖЕНА-СТРАХ ИЛИ ПОНОС

Корачајући кроз живот,
гледајући све око себе, питала сам
се: „Зашто свака жена жури? Каква
јој је улога на овоме свету?“

Улога јој је да обнавља свет.
Она је родилај, Теслу и Моцарту,
и Њутну и све оне који су пружили
руку један другом да открију науку
и освијетељте свет.

Често је жена била прогоњена
само што је жена. Стизала је и на
ломачу. Била је робиња и код оца и
код мужа.

Била! Била!

Ми се школујемо да би
промијенили свој положај. Желимо
да жену сви виде као успјешну, сам-
освјесну, храбру, предузимљиву.

Желим да свака жена буде
срећна,

Само што је жена

Анела Џемајловић
ОШ "Хајро Шахмановић"
Плав"

Школски спортски сусрети у Рожајама НАЈБОЉА ОШ „МУСТАФА ПЕЋАНИН“

На спортским сусретима, у организацији Савеза школских спортских друштава Рожаја, учествовало је девет основних школа са укупно 450 такмичара. Покровитељ такмичења у одбојци и фудбалу била је Општина Рожаје.

Школе „Мустафа Пећанин“, „Башча“, „25. мај“ и „Скарапача“, које су освојиле прва мјеста, представљају наш град на регионалном такмичењу. У кошарци за даље такмичење пласира се екипа ОШ „Мустафа Пећанин“, пошто остale школе нијесу имале своје представнике.

Ф. Кардовић

Промоција романа Душана Ђуришића ДУГА ИЗ ЂЕТИЊСТВА

У Завичајном музеју у Даниловграду, 27. априла одржана је промоција романа Душана Ђуришића „Дуга из ђетињства“. О књизи су говорили писци Жарко Малишић и Жарко Л. Ђуровић.

Душан Ђуришић је најпознатији црногорски писац за ћецу и младе, аутор је преко 50 књига поезије, прозе, драмских текстова и пријевода. Ову занимљиву књигу објавила је издавачка кућа „Побједа“. Како смо сазнали прво издање је распродато.

ДЈЕЦА ИМАЈУ ПРАВО

Дјеца имају право
на своју могућност.

Дјеца имају право
на своју будућност.

Дјеца имају право
на своју бригу.

Дјеца имају право
на своју бригу.

Дјеца имају право
на своју игру.

Овај свет је рај,
а у ђејчјим срцима
лежи радости сјај.

Ања Горановић, 3 р.
ОШ „Драго Миловић“, Тиват

КОТОР

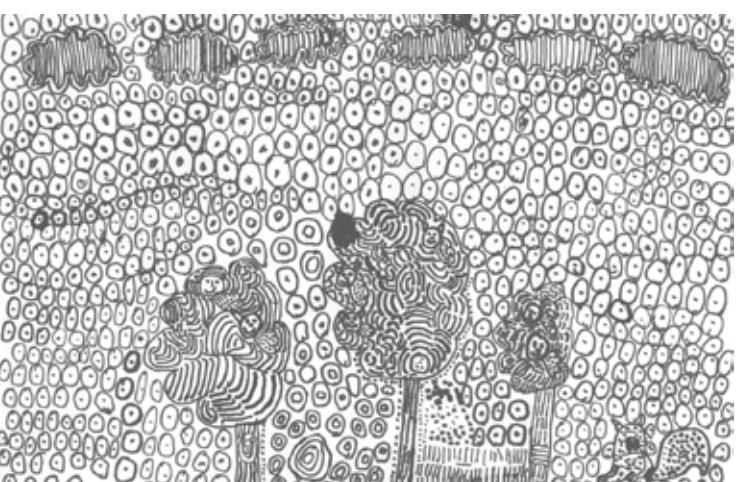
Чим зора сване
и јави се први сјај,
видим Котор
мој дивни завичај.

Кад погледам уоколо,
свуда видим брдо голо.
Вијенац тог масива
зидине му старе скрива.

На Ловћенској стрмој страни
гордо стоји Сан Ђоевани.
И док сунце жарко грије,
поносни се барјак вије.

Котор у мом срцу живи,
пјесма му се моја даси;
у њем живим и уживам
и најљепше снове снавам.

Ђорђија Бајровић
ОШ „Његош“
Котор

Лазар Милутиновић, 2.р ОШ "21 мај", Подгорица

ЂАЧКЕ ШАЛЕ

Школа је...

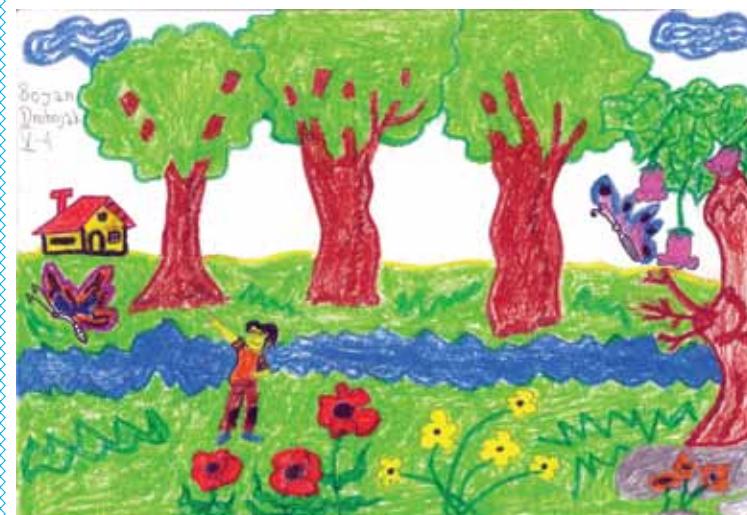
- Школа је пуна ћака као шипак, а ћаци су заробљена зrna у шипку.(Ања В.)
- Школа је место где се мучиш да нешто научиш.(Алекса К.)
- Школа прима мале незналице, а производи мале свезналице.(Ксенија П.)
- Школа је учење сваки дан испочекта. (Хелана Ђ.)
- Школа је неком рај, неком пакао.(Андрија Ј.)

Одјељење , V 4
ОШ „Сутјеска“, Подгорица

Дневник је...

- Дневник је мало злопамтило од папира које је заслужило поштено да се почијепа.(Сунчица С.)
- Дневник је циљ до којег се тркају оцјене, али увијек некако најбрже стигну јединице .(Владан Т.)
- Дневник је учитељичин блинкер за пецање. (Анђелија В.)
- Дневник је весела игра петица и плач двојки. (Борис В.)
- Дневник је дебела свешчуринка која нас понекад осрамоти. (Зоран П.)
- Дневник је запис за ћачке муке. (Мија Г.)
- Дневник је књига разних записа. Зар то није књига трачара? (Анета Д.)

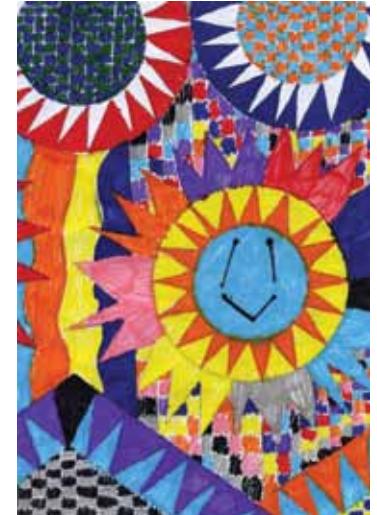
Одјељење 4
ОШ „Сутјеска“, Подгорица

Бојан Дробњак, ОШ „Југославија“, Бар

Ценета Тахировић
ОШ „Мустафа Пећанин“ - Рожаје

Денис Фетаховић
ОШ Мустафа Пећанин"- Рожаје

Мина Брајовић, ОШ "Павле Ровински"

Александра Суханова, ОШ "Блажо Јоков Орландић"

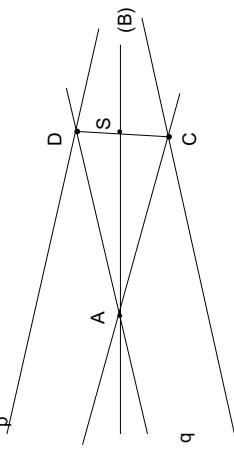
14) Muzički izvođač – hornista	1 učenik	26. JU Obrazovni centar Plužine	1 odjeljenje 26 učenika
15) Muzički izvođač – trombonista	1 učenik	1) Opšta gimnazija Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika
19. JU Srednja mješovita škola „Vuksan Đukić“ Mojkovac		1) Tehničar prodaje	1 odjeljenje 30 učenika
1) Opšta gimnazija Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	27. JU Gimnazija „Tanasije Pejatović“ Pljevlja	5 odjeljenja 130 učenika
1) Turistički tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	1) Opšta gimnazija	
1) Konobar/Kuvar Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 15 + 15 učenika	28. JU Srednja stručna škola Pljevlja	
1) Ekonomski tehničar Područje rada: poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Poljoprivredni tehničar/Veterinarski tehničar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika	1) Tehničar marketinga i trgovine	1 odjeljenje 30 učenika
20. JU Gimnazija „Stojan Cerović“ Nikšić		2) Ekonomski tehničar Područje rada: elektrotehnika <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Opšta gimnazija	9 odjeljenja 270 učenika	1) Elektrotehničar računara <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika
21. JU Srednja stručna škola Nikšić		1) Elektroinstalater / Autoelektrčar Područje rada: mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 15+15 učenika
Područje rada: elektrotehnika <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	1) Tehničar za kompjutersko upravljanje i konstruisanje <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Elektrotehničar računara	1 odjeljenje 30 učenika	1) Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije / Limar-autolimar Područje rada: saobraćaj <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 15+15 učenika
2) Elektrotehničar elektronike	1 odjeljenje 30 učenika	1) Tehničar drumskog saobraćaja Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika
3) Elektrotehničar telekomunikacija	1 odjeljenje 30 učenika	1) Tehničar prodaje <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika
4) Elektrotehničar energetike	1 odjeljenje 30 učenika	1) Konobar/Kuvar	1 odjeljenje 15+15 učenika
5) Elektrotehničar za rashladne i termičke uređaje	1 odjeljenje 30 učenika	29. JU Gimnazija „Slobodan Škerović“ Podgorica	
6) Elektrotehničar multimedija <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	1) Opšta gimnazija	10 odjeljenja 300 učenika
1) Elektroinstalater	1 odjeljenje 30 učenika	30. JU Srednja ekonomska škola „Mirko Vešović“ Podgorica	
2) Monter telekomunikacionih sistema	1 odjeljenje 30 učenika	Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	
Područje rada: lične usluge <i>Obrazovni profil III stepena</i>		1) Ekonomski tehničar	4 odjeljenja 120 učenika
1) Frizer	1 odjeljenje 30 učenika	2) Pravno-administrativni tehničar	3 odjeljenja 90 učenika
22. JU Prva srednja stručna škola Nikšić		3) Tehničar marketinga i trgovine	3 odjeljenja 90 učenika
Područje rada: mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	31. JU Srednja građevinsko-geodetska škola „Inž. Marko Radević“ Podgorica	
1) Tehničar za kompjutersko konstruisanje i upravljanje	1 odjeljenje 30 učenika	Područje rada: geodezija i građevinarstvo <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	
2) Automehatroničar <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	1) Građevinski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
1) Bravar/Zavarivač	1 odjeljenje 15+15 učenika	2) Građevinski tehničar za visokogradnju	1 odjeljenje 30 učenika
2) Automehaničar/instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije	1 odjeljenje 15+15 učenika	3) Geodetski tehničar – geometar	1 odjeljenje 30 učenika
Područje rada: saobraćaj <i>Obrazovni profil IV stepena</i>		4) Arhitektonski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
1) Tehničar drumskog saobraćaja	1 odjeljenje 30 učenika	5) Dizajner enterijera <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika
Područje rada: geodezija i građevinarstvo <i>Obrazovni profil IV stepena</i>		1) Keramičar	1 odjeljenje 30 učenika
1) Građevinski tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	2) Monter suve gradnje	1 odjeljenje 30 učenika
1) Tesar / Armirač-betonirac	1 odjeljenje 15+15 učenika	3) Tesar / Zidar	1 odjeljenje 15+15 učenika
Područje rada: zdravstvo, farmacija, socijalna zaštita <i>Obrazovni profil IV stepena</i>		4) Instalater u građevinarstvu / Moler-farbar	1 odjeljenje 15+15 učenika
1) Zdravstveni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika	32. JU Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ Podgorica	
Područje rada: poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane <i>Obrazovni profil IV stepena</i>		Područje rada: elektrotehnika <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	
1) Prehrambeni tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	1) Elektrotehničar multimedija	2 odjeljenja 60 učenika
1) Pekar/ Pprađivač mlijeka	1 odjeljenje 15+15 učenika	2) Elektrotehničar elektronike	1 odjeljenje 30 učenika
23. JU Ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić		3) Elektrotehničar telekomunikacija	2 odjeljenja 60 učenika
Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i>		4) Elektrotehničar energetike	2 odjeljenja 60 učenika
1) Ekonomski tehničar	2 odjeljenja 60 učenika	5) Elektrotehničar računara	3 odjeljenja 90 učenika
2) Tehničar marketinga i trgovine	2 odjeljenje 60 učenika	6) Elektrotehničar za rashladne i termičke uređaje <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika
3) Pravno administrativni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika	1) Elektroinstalater	1 odjeljenje 30 učenika
Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i>		2) Monter telekomunikacionih sistema	1 odjeljenje 30 učenika
1) Tehničar prodaje	1 odjeljenje 30 učenika	33. JU Srednja stručna škola „Ivan Uskoković“ Podgorica	
2) Turistički tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	Područje rada: mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	
1) Konobar	1 odjeljenje 30 učenika	1) Tehničar za kompjutersko konstruisanje i upravljanje	2 odjeljenja 60 učenika
24. JU Muzička škola „Dara Čokorilo“ Nikšić		2) Automehatroničar	1 odjeljenje 30 učenika
Područje rada: kultura, umjetnost, javno informisanje <i>Obrazovni profil IV stepena</i>		3) Mašinski tehničar za energetiku <i>Obrazovni profil III stepena</i>	2 odjeljenja 60 učenika
1) Muzički izvođač – klavirista	2 učenika	1) Automehaničar / Limar-autolimar	1 odjeljenje 15+15 učenika
2) Muzički izvođač – violinista	2 učenika	2) Zavarivač/Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije	1 odjeljenje 15+15 učenika
3) Muzički izvođač – violončelist	1 učenik	Područje rada: saobraćaj <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	
4) Muzički izvođač – harmonikaš	2 učenika	1) Tehničar drumskog saobraćaja <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	2 odjeljenja 60 učenika
5) Muzički izvođač – trubač	2 učenika	2) Špeditorsko-agencijski i carinski tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika
6) Muzički saradnik	5 učenika	1) Vozač motornog vozila	1 odjeljenje 30 učenika
7) Muzički izvođač – gitarista	2 učenika	34. JU Srednja medicinska škola Podgorica	
8) Muzički izvođač – trombonista	2 učenika	Područje rada: zdravstvo, farmacija, socijalna zaštita <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	
9) Muzički izvođač – klarinetista	2 učenika	1) Zdravstveni tehničar	4 odjeljenja 120 učenika
25. JU Srednja mješovita škola „Bećo Bašić“ Plav		2) Farmaceutski tehničar	2 odjeljenja 60 učenika
1) Opšta gimnazija	2 odjeljenja 60 učenika	3) Medicinski laboratorijski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Opšta gimnazija (na albanskom jeziku)	1 odjeljenje 30 učenika	4) Medicinski kozmetičar	1 odjeljenje 30 učenika
Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i>		5) Fizioterapeutski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
1) Turistički tehničar (na albanskom jeziku) <i>Obrazovni profil III stepena</i>	1 odjeljenje 30 učenika	6) Zubno-stomatološki tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
1) Prodavač	1 odjeljenje 30 učenika	35. JU Srednja stručna škola „Sergije Stanić“ Podgorica	
Područje rada: Zdravstvo, farmacija i socijalna zaštita <i>Obrazovni profil IV stepena</i>		Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i>	
1) Zdravstveni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika		
Područje rada: građevinarstvo <i>Obrazovni profil III stepena</i>			
1) Monter suve gradnje / Keramičar / Moler-farbar	1 odjeljenje 30 učenika		
1) Monter suve gradnje / Keramičar / Moler-farbar	1 odjeljenje 30 učenika		

1) Turistički tehničar 2) Tehničar usluživanja 3) Tehničar kulinarstva 4) Tehničar prodaje <i>Obrazovni profili III stepena</i> 1) Konobar 2) Kuvar 3) Prodavač 4) Poslastičar	3 odjeljenja 90 učenika 1 odjeljenje 30 učenika	1) Elektrotehničar elektronike <i>Obrazovni profili III stepena</i> 1) Elektroinstalater/ Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Tehničar marketinga i trgovine	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15+15 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
36. JU Srednja stručna škola „Spasoje Raspopović“ Podgorica		42. JU Gimnazija „25. maj“ Tuzi	
Područje rada: hemija, nemetalni, grafičarstvo <i>Obrazovni profili IV stepena</i> 1) Hemijsko-tehnološki tehničar/Hemijski laborant 2) Grafički tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Izrađivač hemijskih proizvoda Područje rada: geologija, rudarstvo, metalurgija <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Tehničar industrije aluminijuma <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Obradivač plemenitih metala Područje rada: tektstilstvo i kožarstvo <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Konfekcijski tehničar Područje rada: lične usluge <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Frizer Područje rada: poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Prehrambeni tehničar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika 1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15 učenika 1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15 učenika 1 odjeljenje 30 učenika	1) Opšta gimnazija 2) Opšta gimnazija (na albanskom jeziku)	2 odjeljenja 60 učenika 4 odjeljenja 120 učenika
37. JU Umjetnička škola osnovnog, srednjeg muzičkog i baletskog obrazovanja „Vasa Pavić“ Podgorica		43. JU Srednja mješovita škola „Bratstvo–jedinstvo“ Ulcinj	
Područje rada: kultura, umjetnost, javno informisanje <i>Obrazovni profili IV stepena</i> 1) Muzički izvođač – klavirista 2) Muzički izvođač – kontrabasista 3) Muzički izvođač – flautista 4) Muzički izvođač – violista 5) Muzički izvođač – violinista 6) Muzički izvođač – violončelista 7) Muzički izvođač – gitarista 8) Muzički izvođač – harmonikaš 9) Muzički izvođač – klarinetista 10) Muzički izvođač – oboista 11) Muzički izvođač – trubač 12) Muzički izvođač – hornista 13) Muzički izvođač – fagotista 14) Muzički izvođač – trombonista 15) Muzički izvođač – saksofonista 16) Muzički saradnik 17) Solo pjevač	5 učenika 1 učenik 1 učenik 2 učenika 4 učenika 2 učenika 1 učenik 3 učenika 1 učenik 1 učenik 1 učenik 1 učenik 1 učenik 1 učenik 18 učenika 1 učenik	1) Opšta gimnazija 2) Opšta gimnazija (na albanskom jeziku) Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Turistički tehničar 2) Turistički tehničar (na albanskom jeziku) 3) Tehničar prodaje (na albanskom jeziku) Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Ekonomski tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Konobar / Kuvar (na albanskom jeziku) Područje rada: elektrotehnika <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Elektrotehničar za rashladne i termičke uređaje Područje rada: mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Automehatroničar (na albanskom jeziku) <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Automehaničar (na albanskom jeziku) Područje rada: lične usluge <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Frizer (na albanskom jeziku)	1 odjeljenje 30 učenika 4 odjeljenja 120 učenika 1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15+15 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
38. JU Umjetnička škola osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andrej Navara“ Podgorica		44. JU Srednja mješovita škola „Ivan Goran Kovačić“ Herceg Novi	
Područje rada: kultura, umjetnost, javno informisanje <i>Obrazovni profili IV stepena</i> 1) Muzički izvođač – violinista 2) Muzički izvođač – violista 3) Muzički izvođač – violončelista 4) Muzički izvođač – klavirista 5) Muzički izvođač – kontrabasista 6) Muzički izvođač – flautista 7) Muzički izvođač – harmonikaš 8) Solo pjevač	3 učenika 2 učenika 2 učenika 2 učenika 2 učenika 1 učenik 1 učenik 1 učenik	1) Opšta gimnazija Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Turistički tehničar 2) Tehničar usluživanja/Tehničar kulinarstva <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Konobar/Kuvar 2) Prodavač Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Ekonomski tehničar Područje rada: zdravstvo, farmacija, socijalna zaštita <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Fizioterapeutski tehničar Područje rada: arhitektura, građevinarstvo i geodezija <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Dizajner enterijera	4 odjeljenja 120 učenika 1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15+15 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
39. JU Gimnazija „30. septembar“ Rožaje		45. JU Gimnazija Cetinje	
1) Opšta gimnazija	4 odjeljenja 120 učenika	1) Opšta gimnazija	3 odjeljenja 90 učenika
40. JU Stručna škola Rožaje		46. JU Srednja likovna škola „Petar Lubarda“ Cetinje	
Područje rada: mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Mašinski tehničar za energetiku <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Automehaničar 2) Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije Područje rada: elektrotehnika <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Elektrotehničar računara Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Turistički tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Prodavač Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Ekonomski tehničar Područje rada: šumarstvo i obrada drveta <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Tehničar drvoraprade Područje rada: poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Poljoprivredni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 30 učenika	Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Turistički tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Konobar / Kuvar Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Tehničar prodaje Područje rada: saobraćaj <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Tehničar drumskog saobraćaja	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15+15 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
41. JU Srednja mješovita škola „Mladost“ Tivat		47. JU Srednja stručna škola Cetinje	
<i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Opšta gimnazija Područje rada: mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Automehatroničar Područje rada: elektrotehnika <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Elektrotehničar Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Turistički tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Prodavač Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Ekonomski tehničar Područje rada: šumarstvo i obrada drveta <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Tehničar drvoraprade Područje rada: poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Poljoprivredni tehničar	2 odjeljenja 60 učenika 1 odjeljenje 30 učenika	Područje rada: trgovina, ugostiteljstvo, turizam <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Turistički tehničar <i>Obrazovni profil III stepena</i> 1) Konobar / Kuvar Područje rada: ekonomija, pravo, administracija <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Tehničar prodaje Područje rada: saobraćaj <i>Obrazovni profil IV stepena</i> 1) Tehničar drumskog saobraćaja	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15+15 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
Napomena			
		1) Učenici koji se upisuju u JU Obrazovni centar Šavnik, ako žive izvan Šavnika, imaju besplatan smještaj u Đačkom domu u Šavniku. 2) Škole ne mogu formirati odjeljenja ukoliko ne postoji minimum broja učenika koji je predviđen zakonom i Pravilnikom o normativima i standardima za sticanje sredstava iz javnih prihoda za ustanove koje izvode javno važeće obrazovne programe („Službeni list RCG“, br. 73/2003 i „Službeni list CG“, br. 45/2010). 3) Umjetničke škole mogu organizovati provjeru posebne nadarenosti odnosno sklonosti učenika od 1. do 8. juna 2012. godine. 4) Dokazi o obrazovanju stečeni u inostranstvu dostavljaju se u formi kopije, odnosno prevodu sudskega tumača, uz potvrdu o započetom postupku priznavanja inostrane obrazovne isprave koju izdaje Ministarstvo prosvjete i sporta.	

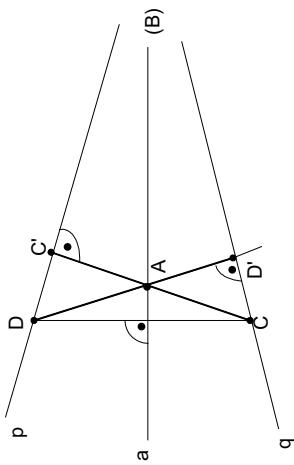
UZROK SPORIJEV USVAJANJA ZNANJA

Prijeđeće logično pitanje: Ko utvrđuje sa kojim se poteskočama učenik susreće, odnosno šta je prvi uzrok njegovog sporijeve usvajanja znanja?
 Taj posao sigurno ne radi sam nastavnik, nego samo i isključivo pedagoška služba u školi zajedno sa predmetnim nastavnikom.
 Kada stručni tim škole, na osnovu jasnih pokazatelja koji proizilaze iz adekvatnih analiza, utvrdi da učenik osim što zaostaje u usvajanju planiranih nastavnih sadržaja ima i evidentne kombinovane smetnje koje ponekad imaju i elemente psihološko-mentalnih ili nekih drugih smernih, onda se provode sve neophodne procedure da se učenik ukluci u inkluzivnu nastavu. U ovim slučajevima stručni tim škole usko saradjuje sa roditeljima ili stratešljima učenika.
 Kada je riječ o klasičnim psihološkim problemima koji izazivaju određene blokade, strahovi od teškog predmeta ili strogo nastavnika, ili trema bilo koje vrste i porijekla, kada je učenik po svojoj prirodi introvertan i slično, onda se isti problemi otklanaju izvjesnim stručnim terapeutskim tretmanom u kombinaciji sa individualnim radom. Ovu vrstu aktivnosti provodi pedagoško-psihološka služba u školi u saradnji sa predmetnim nastavnikom.

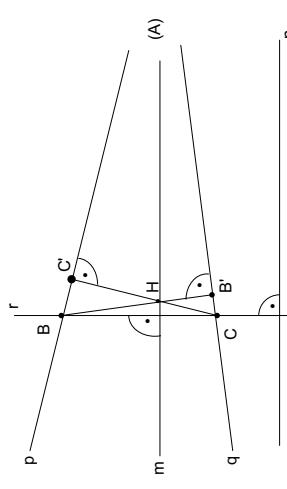
Ako se prave p i q sijeku u tački (B) , koja se nalazi van ravni crtanja (list papira, školska tabla i sl.), onda tačku (B) zovemo nedostizna tačka.
Zadatak 1. Kroz datu tačku A i nedostiznu tačku (B) konstruisati pravu a .
Rješenje: Pretpostavimo da je nedostizna tačka (B) presek pravih p i q . Tačka A je ortocentar trougla $(B)CD$, de tačke C i D pripadaju pravima p i q , a tačke C i D su podnožja normala konstruisanih kroz tačku A na prave p i q . Tada su duži CC' i DD' visine $\Delta(B)CD$, a prava a konstruisana kroz tačku A normalna na pravu CD je treća visina $\Delta(B)CD$, odnosno tražena prava a

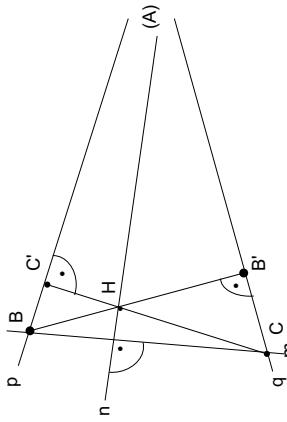
Slika za rješenje zadatka 1.

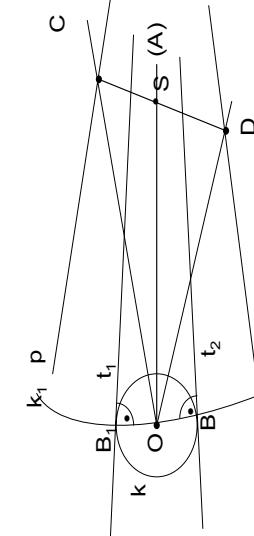
Slika za rješenje zadatka 2.

Slika za rješenje zadatka 3.

Slika za rješenje zadatka 4.

Slika za rješenje zadatka 5.

Nastava matematike

KONSTRUKCIJA KROZ NEDOSTIZNE TAČKE

(8. I 9. RAZRED – DODATNA/IZBORNA NASTAVA)

Ovdje ćemo predstaviti nekoliko konstrukcija kojih, kao i svih drugih konstruktivnih zadataci, doprinose razvijanju logičkog mišljenja i zaključivanja. Uspješno rješavanje ovakvih zadataka prepostavlja solidno poznavanje određenih geometrijskih sadržaja (značajne tačke trougla, svojstva paralelograma, međusobni položaji pravih, međusobni položaji kruga i prave i dr.), kao i sposobnost njihove primjene u rješavanju zadataka.

Pripremila se i sljedeće logično pitanje: Ko utvrđuje sa kojim se poteskočama učenik susreće, odnosno šta je prvi uzrok njegovog sporijeve usvajanja znanja?

Taj posao sigurno ne radi sam nastavnik, nego samo i isključivo pedagoška služba u školi zajedno sa predmetnim nastavnikom.

Kada stručni tim škole, na osnovu jasnih pokazatelja koji proizilaze iz adekvatnih analiza, utvrdi da učenik osim što zaostaje u usvajanju planiranih nastavnih sadržaja ima i evidentne kombinovane smetnje koje ponekad imaju i elemente psihološko-mentalnih ili nekih drugih smernih,

onda se provode sve neophodne procedure da se učenik ukluci u inkluzivnu nastavu. U ovim slučajevima stručni tim škole usko saradjuje sa roditeljima ili stratešljima učenika.

Kada je riječ o klasičnim psihološkim problemima koji izazivaju određene blokade, strahovi od teškog predmeta ili strogo nastavnika, ili trema bilo koje vrste i porijekla, kada je učenik po svojoj prirodi introvertan i slično, onda se isti problemi otklanaju izvjesnim stručnim terapeutskim tretmanom u kombinaciji sa individualnim radom. Ovu vrstu aktivnosti provodi pedagoško-psihološka služba u školi u saradnji sa predmetnim nastavnikom.

OCJENJIVAČKA REŠETKA S ELEMENTIMA PRAĆENJA

OPIS SKALE OCJENA		
Postupci	Opis	Brojčana ocjena
Tekstualne bilješke o učeniku i njegovom napredovanju u radu	Komponente praćenja postignuća učenika	
Usmena provjera znanja, razgovori, diskusije i sl.		
Pismene provjere znanja	Nizovi zadataka objektivnog tipa Esej test ili standardni pismeni zadatak	
Aktivnost učenika		
Domači radovi i prezentacije		

Postupci	Opis	Brojčana ocjena
Primjena znanja	Brzo, samostalno, tačno i uspješno	odličan (5)
	Umjereno brzo, tačno i uspješno bez pomoći nastavnika	vrlo dobar (4)
	U poznatim situacijama ili uz indirektnu pomoći nastavnika tačno rješava	dobar (3)
	Sporo, pravi pogreške, ali uz direktnu pomoći nastavnika ipak uspijeva	dovoljan (2)
Obrazloženje postupka	Ni uz nastavnikovu pomoć ne uspijeva dati tačan odgovor	nedovoljan (1)
	Samostalno, tačno (logično), temeljito, argumentirano (opširno)	odličan (5)
	Tačno (logično) temeljito, s razumijevanjem	vrlo dobar (4)
	Djelimično, logično, uvjerljivo	dobar (3)
	Nepotpuno, površno, s pogreškama	dovoljan (2)
	Nasumično (ne logično), bez razumijevanja	nedovoljan (1)

Pripremila: Sandra Kadum-Bošnjak i mr Davorin Brajković, PRAĆENJE, PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE UČENIKA U NASTAVI

Rade R. Laločić

Zadatak 2. Date su tačka A i nedostizna tačka (B). Konstruisati tačku S koja je središte duži A(B).

Rješenje: Neka je nedostizna tačka (B) presek pravih p i q. Kroz tačku A konstruišemo pravu AC||p (tačka C je na pravoj q) pravu AD||q (tačka D je na pravoj p). Tada je četvorougao AC(B)D paralelogram. Kako se dijagonale paralelograma polove, to je tražena tačka S sredina duži CD, a A(B) je druga dijagonalna i ona sadrži tačku S koja je sredina te dijagonale.

Zadatak 3. Konstruisati pravu n, koja sadrži datu nedostiznu tačku (A) i normalna je na datu pravu m.

Rješenje: Neka je nedostizna tačka (A) određena presekom pravih p i q i neka su B i C prečeće tačke pravih p i q sa datom pravom m. Konstruišemo visine BB' i CC' Δ(A)BC.

Dobijene visine se sijeku u tački H koja predstavlja ortocentar trougla. Kako i treća visina, tj. visina kroz nedostiznu tačku (A) Δ(A)BC mora proći kroz tačku H, to će ona biti tražena normala na pravu m.

Zadatak 4. Data je prava n i nedostizna tačka (A). Konstruisati pravu m koja sadrži nedostiznu tačku (A) i paralelna je sa datom pravom n.

Rješenje: Neka je nedostizna tačka (A) određena presekom pravih p i q. Neka je r proizvoljna prava koja je normalna na datu pravu n. Sa B i C označimo prečeće tačke pravih p i q sa pravom r. Konstruiramo visine BB' i CC' trougla (A)BC.

Neka se dobijene visine sijeku u tački H – ortocentar Δ(A)BC. Prava (A)H je tražena pravam, jer predstavlja treću visinu trougla (A)BC. Neka se dobijene visine sijeku u tački H – ortocentar Δ(A)BC. Prava (A)H je tražena pravam, jer predstavlja treću visinu trougla (A)BC. Sadrži nedostiznu tačku (A) i normalna je na pravu r. Kako je r ⊥ n, to je

je i m ⊥ n.

Zadatak 5. Dat je ugao x(O)y sa nedostiznim tjemenom (O).

Konstruisati simetralu datog ugla x(O)y.

Rješenje: Simetrala ugla je prava čija bilo koja tačka ima jednako udaljenje od krakova ugla. Zato je potrebno nad oba kraka izvršiti translaciju za jednak duži d. Simetrala s dobijenog ugla x₁O₁y₁ je takođe i simetrala ugla x(O)y. (Nije teško dokazati.)

Zadatak 6. Data je nedostizna tačka (A) i kružnica k(O, r). Konstruirati tangentu t kružnici k, koja sadrži nedostiznu tačku (A).

Rješenje: Neka je nedostizna tačka (A) određena presekom pravih p i q i neka tangenta t₁ dodiruje kružnicu k u tački B. Tada je ugao (A)BO prav. Geometrijsko mjesto tjemena svih pravih uglova konstruisanih nad duži O(A) je kružnica k₁ čiji je centar S sredina duži O(A). (Podsjetimo – Svi periferijski uglovi nad prečnikom su pravi). Zato tačku S konstruišemo po postupku kao u zadatku broj 2, a zatim konstruišemo kružnicu k(S, SO). Presek kružnica k i k₁ daje dvije dodirne tacke B i B₁. Tangente t₁ i t₂ su prave normalne na duži OB i OB₁.

A poteškoće ili problemi koji direktno usporavaju ili onemogućavaju adekvatno praćenje novih nastavnih sadržaja kod učenika mogu biti različiti: psihološko-mentalne smetnje, psihološki problemi, drže odsustvovanje sa nastave iz objektivnih razloga, pogrešno odabранe metode i oblici rada i mnogo šta još.

Najmanji problem jeste otklanjanje nedostataka koji su uslovljeni dužim objektivnim odustvom učenika sa nastave, ali su veoma složeni problemi koji proizilaze iz pogrešno odabranih oblika i metoda rada i u redovnoj i u dopunskoj nastavi. O tim problemima govore i Prodanović i Ničković. „Riječ je prvenstveno o tome što nastavnik (...) na časovima dopunske nastave radi po istim metodama kao i u odjeljenju. Istraživanja su, međutim, pokazala da je za zaostajanje učenika veoma često odgovoran metod rada nastavnika. U dopunskoj nastavi samo dominacija individualizovanih postupaka i metoda može dati željeni rezultat“ (Prodanović, Ničković, 1980), a Vilotijević eksplicitno skreće pažnju na različite projave i kaže: „Ukoliko se dogodi da veći broj učenika zaostaje (trećina i više), onda razloge neuspjeha treba tražiti na drugoj strani (Vilotijević, 1999). Tada pedagoška služba i rukovodstvo škole moraju djelovati i profesionalno i odgovorno jer vrlo često u tim slučajevima nastavnik svu krivicu prebacuje na učenike.“

Dio godišnjeg programa

Kada se pravilno identificuju razlozi zaostajanja u usvajajuju načina na kojima se učenici uči, onda nastavnik, ili još bolje – stručni aktiv nastavnika određenog predmeta, realnim mjerjenjem učeničkih postignuća na početku svake školske godine, dokle u septembru, identificuje u kojim nastavnim oblastima učenici imaju oskudnai ili vrlo loša znanja iz predmetnih razreda. Mjerjenja se obavljaju pažljivo sačinjenim zadacima objektivnog tipa, čiji zahtjevi olupuhvataju ključna, prethodno usvojena znanja neophodna za dalje praćenje novih nastavnih sadržaja, bez obzira u kome su se razredu ta prethodna znanja sticala. Ova mjerjenja pokazuće da učenici u kvalitetu znanja zaostaju iz različitih oblasti i da rijetko imamo veću grupu koja ima identične poteškoće. Zbog toga su Prodanović i Ničković u pravu kada u organizaciji dopunske nastave insistiraju na individualizovanim postupcima i metodama i na radu u malim grupama.

Nastavnik	Mjesec
Predmet	
Razred	
Planirani broj časova	
Nastavni ciljevi	
Nastavni zadaci	
Nastavne teme	
Nastavni oblici	
Nastavne metode	
STRUČNA LITERATURA ZA NASTAVNIKA	
NEOPHODNA LITERATURA ZA UČENIKE	

Jedan od značajnih praktičnih problema ili, bolje rečeno, jedno od slabijih mješta u valjanom programiranju svih vidova nastave u osnovnoj školi jesti dopunska nastava. Glavni je problem u tome što veliki broj škola i nastavnika potpuno površno i pogrešno poma suštinu odjeljenjima, nastavnika potpuno ignorirajući da se ona organizuje za loše učenike i sa velikim brojem loših ocjena iz nekog predmeta. Još gore od toga jeste činjenica da na nastavnici na časovima dopunske nastave rade na isti način kao i na časovima redovne nastave, samo po stave rade na isti način kao i na časovima redovne nastave, samo po kome je namijenjena, kada se organizuje, a zatim osmislioti metodologiju njenoga programiranja.

Sam pojam dopunske nastave dosta je korektno definisan u pedagoškim rječnicima, de stoji: „Dopunska nastava – odnosi se na onaj dio školskog rada koji nije propisan nastavnim programom, ali se organizuje za one učenike koji izvješne predmete slijadavaju s velikim poteškoćama, pa im je potrebna dopunska nastava.“ (ERP, 1963)

Da bi se izbjegle te i sve ostale nedoumice, prvo je neophodno izvršiti pojmovno određenje dopunske nastave: što je dopunska nastava, kako je namijenjena, kada se organizuje, a zatim osmislioti metodologiju njenoga programiranja.

Zadatak 1. Broj učenika u grupi dopunske nastave ne bi trebalo da bude nikada veći od minimalan broj učenika. Nastavni program za rad u okviru dodatne nastave nikada ne sačinjava samo jedan nastavnik, nego uvijek stručni aktív nastavnik, a kompletan program u vidu jedinstvenog dokumenta za sve predmete sa jasnim sadržajima, ciljevima i zadacima verifikuje se na šednici nastavnika i postaje dio godišnjeg programa rada škole.

Zadatak 2. Pažljivom analizom odrednice dopunska nastava u navedenoj literaturi vidi se da je sam pojam dopunske nastave jedino određen u Enciklopedijskom rječniku pedagogije. Sintezom svih stavova iz literaturu može se reći da je dopunska nastava poseban vid nastave koji se odnosi na one učenike koji izvješne predmete ili nastavne sadržaje iz tih predmeta iz bilo kojih razloga usvajaju sa većim poteškoćama ili u svome znanju imaju određene praznine odranije.

Zadatak 3. Da bi se valjano planirala i osmisiliла dopunska nastava iz bilo koga predmeta, a njeno izvođenje po školskim godišnjim programima i zaskonskim podzakonskim aktima počinje 1. oktobra tekuce školske godine, neophodno je blagovremeno, dakle u septembru, identifikovati učenike koji imaju određene poteškoće u usvajaju novih nastavnih sadržaja i svakako utvrditi vrste i oblike tih poteškoća.

Dopunski instruktivni rad

U Pedagoškoj enciklopediji (PE, 1989) ovaj se problem slično definije: „Dopunska nastava se organizira za one učenike koji zbog bilo

Zadatak 4. Evo kako u praksi može da izgleda jedan formulir za mjesечно planiranje dopunske nastave.

ŠKOLA: _____
MJESTO: _____

Onde je važno podsetiti i na to da nastavnik nikada ne smije da formira sam svoje kriterijume za vrednovanje znanja učenika. Te kriterijume diktiraju standardi znanja i nauka o vrednovanju učeničkih poznauti. Onde predstavljamo jedan takav model koji autori nazivaju i „ocjenjivačka rešetka“, nadajući se da će bar donekle biti od pomoći onim nastavnicima koji traguju za valjanim odgovorima kako ocjenjivati učenike, a što ponovo ima veoma snažnu vezu i sa redovnom, i sa dopunskom nastavom.

Jubilej: Pedeset godina škole za osnovno muzičko obrazovanje u Bijelom Polju PUT ISPISAN USPJESIMA

Pedeset godina rada škole za osnovno muzičko obrazovanje u Bijelom Polju značajan je jubilej za tu sredinu, istaknut u njoj je na svečanosti organizovano u Centru za kulturu.

Na svečanosti su se predstavili bivši i sadašnji đaci: studentice Irma Mulić (klavir) i Milena Popović (klavir), te učenici Marija Sinčić (flauta) Bogdan Vučićević (gitaru), Luka Bulatović (violinu) i Đeđela

Čindrak (harmonika). Posebno je uspješan bio đečji troglasni hor (dirigent profesorica Jelena Đaković) i vokalna grupa profesora. Pažnju je privukao i 10-minutni film o istorijatu i razvoju Muzičke škole.

U Galeriji Centra za kulturu bila je postavljena izložba fotografija učenika, orkestra i horova škole od osnivanja do danas, koju je pripremio akademski slikar Abaz Dizdarević.

NAJBOLJI TROGLASNI HOR

U školi, u kojoj radi 11 profesora i pet nastavnika, organizuju se muzičke radionice kroz koje je do sada prošlo oko 150 učenika, a nesebičnu stručnu pomoć pružao je profesor Senad Gačević sa ceterinske Muzičke akademije.

Đečiji troglasni hor u posljednjih deset godina najbolji je u Crnoj Gori, što potvrđuju zlatne i srebrne lire osvojene na državnom takmičenju. Dirigent hora je profesorica Jelena Đaković.

Vokalna grupa profesora

Opštinsko takmičenje iz biologije u Baru NAJUSPJEŠNIJI UČENICI OŠ „ANTO ĐEDOVIĆ“

Titulu najboljeg mладог биолога на Devetom opštinskom takmičenju iz biologije za učenike devetog razreda osnovnih škola, održanom u OŠ „Kekec“ u Sutomore, које је i ове године организовао Aktiv nastavnika biologije Bara, освојила је Milica Miletić, уčenica OŠ „Anto Đedović“. Iz iste школе је и добитник треће награде Milorad Vučelić.

Njihov mentor, nastavnica Radmila Šćekić i do sada је са svojim učenicima на brojnim takmičenjima u opštini i šire, освајала најprestižnije nagrade.

Druge mjesto pripalo je Mariji Dabović iz OŠ Blažo Jokov Orlandić, коју је pripremala nastavnica Jadranka Božović.

Zahvaljujući sponzorima, takmičenje је имalo nagradni

karakter. Dobitnicima prve nagrade, učeniku i mentoru, dodijeljeno је по 100 eura, drugoplasirani su dobili po 50, а за osvojeno treće mjesto po 30 eura. Sponsor је bila i Opština Bar, te preduzeća „Aragana“ i „Nimont“ која су покрила troškove takmičenja.

Ovo nadmetanje predstavljalo је dobru pripremu za Državno takmičenje. **D.J.**

Srednja medicinska „Dr Branko Zogović“ u Beranama DONACIJA OD KULTUR-KONTAKTA

Organizacija Kultur-kontakt iz Austrije mnogo је uložila u školsku infrastrukturu u Crnoj Gori. Jedna takva investicija јесте i izgradnja toaleta za djecu sa posebnim obra-

zovnim potrebama u Srednjoj medicinskoj školi u Beranama. Radove je izvela bjelopoljska građevinska firma HRF d.o.o.

Ova donacija је veoma korisna, i svima u školi draga

je što smo prepoznati kao ustanova koja okuplja ljude dobre volje i u kojoj se poštuju različitosti.

Ž. Raičević

OŠ „Radojica Perović“, Podgorica RENOVIRANI HOLOVI I ZBORNICA

U

Povodom jubileja, cijenjeni prijatelji (porodica Kunstman, ZOI „Lovćen osiguranje“, EURO UNIT „Jamaha“ iz Podgorice i Hajrudin Hadžajlić) poklonili su školi instrumente.

Škola je počela rad prije 50 godina, sa dva odsjeka (klavir i harmonika) i dva nastavnika. Osnivači su bili nastavnici Svetozar – Beli Vukićević i Matijaš Kunstlman, čijim su porodicama na svečanoj akademiji uručena priznanja za doprinos u osnivanju i razvoju škole. Osnovno muzičko obrazovanje do sada je steklo više od hiljadu učenika. Danas je nastava organizovana na odjelicima za klavir, harmoniku, gitaru, flautu i violinu, a zastupljena je i nastava teoretskih predmeta: solfedo sa teorijom muzike, harsko pjevanje, odnosno orkestri harmonike i gitare.

Jasmina Hot

Prijatljivi školski prostor

Ukratko, obnovljeno je oko 200 kvadratnih metara prostora i napravljen prijatan ambijent za učenike i nastavnike. Za ljeplji izgled zidova potrudila se i profesorica likovne umjetnosti Milena Perović, koja je sa učenicima uradila crteže na teme: crnogorska tradicija, likovi iz bajke, sport za spor-

tiste, a jedan je posvećen deci sa posebnim potrebama.

U zbornici je ofarbana stolarija i nabavljeno 30 novih stolica kako bi i nastavnici imali što prijatljiviji radni prostor. Roditelji odjeljenja I-1 obezbeđili su materijal za uređenje jedne učionice.

O.Đ.

15

APRIL
-MAJ

Prosjetni rad

Umjetnička škola osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara“ u Podgorici

OSVOJENO PET MEĐUNARODNIH NAGRADA

Na nedavnim takmičenjima muzičkih škola u Italiji i Bosni i Hercegovini, učenici podgoričke Umjetničke škole osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara“ osvojili su pet međunarodnih nagrada. Na međunarodnom takmičenju „Cita di Barletta“ (Italija) gudački kvartet Osnovne muzičke škole osvojio je prvu nagradu. Činili su ga učenici: Danilo Bujišić (violina), Tijana Rončević (violina), Milica Radonjić (violončelo) i

Vukica Rašović (violina, klasa profesorica violine Nade Glomazić i Vedrane Rašović). U disciplini 'violina solo' učenica Tijana Rončević osvojila je drugu, dok je Vukica Rašović pripala treća nagrada. Obje učenice su u klasa profesorice Nade Glomazić.

Na međunarodnom takmičenju „Akordeon art“, održanom u Sarajevu, učenici Srednje muzičke škole Dino Beharović (harmonika, IV razred, klasa prof. Aleksandra Basaraba) i Amela Frličkić (harmonika,

IV razred, klasa prof. Saše Markovića) osvojili su drugu nagradu. Uprava škole izrazila je zahvalnost brojnim donatorima koji su finansijski podržali putovanje učenika u Italiju i Sarajevo: Montenegro metropolis media, Educo centar, Agencija za elektronske komunikacije, NVO Pam CG, Kombinat aluminijuma, Institut za građevinarstvo, Bi Kod i Hipotekarna banka.

Š. B.

Najbolji gudački kvartet

VIJESTI IZ ŠKOLA

OŠ „BORO VUKMIROVIĆ“ IZ RIJEKE CRNOJEVIĆA

MALO UČENIKA A MNOGO ZNANJA

I pored činjenice da se nalaze u malom mjestu koje baš i ne pruža puno kulturno-zabavnih sadržaja, učenici i nastavnici „OŠ Boro Vukmirović“ iz Rijeke Crnojevića znaju da veoma dobro osmisle svoje slobodno vrijeme i kreativni rad u školi.

Samo u toku prvog polugodišta ove školske godine, učenici iz ove varošice učestvovali su na Novogodišnjem bazaru u podgoričkom Delta sitiju, где су predstavili na posebnom štandu sa suvenirima koji su nosili obilježja karakteristična za Rijeku Crnojevića. Mladi Riječani pokazali su umijeće u pravljenju ukrasnih predmeta, slika, posuda, nakita itd. Sva sredstva prikupljena prodajom ovih suvenira poklonjena su deci s posebnim potrebama.

Učenici su pošetili i Zetski dom na Cetinju. Tom prilikom uživali su u pozorišnoj predstavi „Mogli“ i razgledali naš najstariji teatar.

Početkom ove godine pošetili su u Podgorici izložbu „Svjet dinosaurusa“, где su

sa velikim interesovanjem posmatrali eksponate i fotoaparatom bilježili susret sa životinjama iz praistorije. Bila je to prilika da se učenici druže, nauče nešto novo i ponese lijepe uspomene, dokazujući da su uvijek spremni za učenje i susret s naukom.

Pregalaštvo i rad učenika OŠ „Boro Vukmirović“ nagrađeni su i brojnim priznanjima, pa su na konkursu Fondacije „Vukovi korijeni“ iz Petnica osvojili četvrtu nagradu na temu o suvenirima. Na konkursu Agencije za zaštitu životne sredine, na temu „Zaštita ozonskog omotača“, bili su prvi. Osvojili su i treću nagradu na konkursu Biblioteke „Njegoš“ sa Cetinjom, na temu „Cetinje, u srcu te nosim“, a šest učeničkih rada objavljeno je u prestižnom Zborniku Udrženja likovnih umjetnika Crne Gore. Uz učenike iz Rijeke Crnojevića, čije središte, shodno podacima sa posljednjeg popisa, ima 175 stanovnika, OŠ „Boro Vukmirović“ okuplja i decu iz drugih mesta koja gravitiraju toj varoši – Šindona, Rvaša,

Drušića, Meteriza... Direktorka Jagoda Šoškić-Turković ističe da škola u posljednjoj deceniji u kontinuitetu ima oko 30 učenika godišnje, i da taj broj stagnira. Prolaznost je svake školske godine stoprocentna. Ona kaže da škola ima kvalitetan kadar i da je jedina prednost škole sa malim brojem učenika u tome što je nastava skoro individualna, tako da svaka generacija ima ponekog talentovanog učenika i nosioca diplome „Luča“.

Veliki problem predstavlja i to što škola nema opremljene kabinete (fizika, biologija, hemija), kao ni sopstvenih materijalnih sredstava da pomognu talentovanim učenicima likovnjacima. Ipak, direktorka se nuda da će se stvari popraviti i poziva bivše učenike i sve ostale koji su u prilici da im finansijski pomognu i tako podstaknu učenike, a školu podignu na još viši nivo.

Nikola Vujanović

Sa nedavne proslave dana škole

16

APRIL
-MAJ

Prosjetni rad

Učenici OŠ „Mrkojevići“ iz Pečurica POŠETILI ŠKOLSKI BROD „JADRAN“

Učenici OŠ „Mrkojevići“ iz Pečurica pošetili su školski brod „Jadrani“ koji je prvi put ove zime usidren u barskoj luci. Pošetu je omogućila Komanda Mornarice Vojske Crne Gore.

Ljubazna posada dječi je sa puno strpljenja poka-zala jedrenjak čuven po

svojoj ljepoti, otmjenosti, trajanju. Dječa su bila impresionirana visinom velejarbola, površinom dvanaest jedara, a osobito ukupnom dužinom konopa – kao od barske luke do naše škole u Pečuricama...

Jedrenjak je u malim đacima rasplasao maštu: čulo se kako pominju Kapet-

ana Kuka, Pipi Dugu Čarapu i druge junake iz dečije literature.

Na rastanku zahvalili su ljubaznim domaćinima i poželjeli da naš „Jadrani“ još dugo plove sigurnim kursum i punim jedrima.

D. Kosać

Sigurnim jedrima

OŠ „VLADISLAV SL. RIBNIKAR“, BIJELO POLJE – O OCJENJIVANJU DA NASTAVNICI BUDU DOBRI UČENICI

Za zaposlene u OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar“ održan je seminar na temu „Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi“, koji su vodili Željko Korać i Milica Čabarkapa, predstavnici Zavoda za školstvo.

Nastavnici su upoznati s osnovnim principima i ciljevima procjenjivanja i ocjenjivanja, što će im pomoći da analiziraju sopstvene kriterijume. Poučno je bilo saznanje o različitim kriterijumima ocjenjivanja kod nastavnika iste struke. Važno je da se ovo

veoma osetljivo područje stalno prati, analizira, da se radi na usaglašavanju kriterijuma ocjenjivanja. Na ovaj način želi se unaprijediti kvalitet nastave, kvalitet znanja, vještina i sposobnosti učenika, a samim tim i da se poveća stepen zadovoljstva poslom koji obavljamo. Cilj je razvoj škole kao organizacije koja uči. Kako sam proces rada nalaže, trudimo se da i mi postanemo dobri učenici, da se uklopimo u savremene trendove, da budemo odgovorni

za oblike i načine sopstvenog procesa učenja.

Da bi profesionalni razvoj odista bio kontinuiran proces, naše dalje aktivnosti usmjerene su na edukaciju i u drugim oblastima. Seminar „Identifikacija i rad sa darovitim učenicima“, čiju smo realizaciju tražili od Zavoda za školstvo, za nas je prioritetan.

Dijana Kovačević,
koordinator tima za PRNS

USAGLAŠAVATI KRITERIJUME: Učesnici seminara

OŠ „Pavle Rovinski“ obilježila osamnaest godina rada TRADICIJA KOJA ULIVA POŠTOVANJE I SIGURNOST

Prigodnim kulturno-umjetničkim programom, u prisustvu brojnih gostiju, roditelja i učenika, Osnovna škola „Pavle Rovinski“ u Podgorici obilježila je 30. marta osamnaest godina rada.

– Iz dana u dan gradili smo našu školu, naše ime i ugled. Osamnaest godina u životu jedne škole nije ni

mnogo ni malo. U tom periodu imali smo puno uspjeha ali i želje i volje za još boljim, što potvrđuju i nagrade koje krušnišu naš rad. Danas sa ponosom možemo reći da je kolektiv ove škole sa tradicijom, kolektiv koji uliva poštovanje i sigurnost – kazala je direktorka Marijana Papić, pozdravljajući prisutne, među

kojima su bili ambasadori Rusije i Bosne i Hercegovine Izmir Talić i Andrej Nesterenko, i pomoćnica ministra prosvjete i sporta Vesna Vučurović.

– Najveći uspjeh i nagrada svima nama jesu naši uspješni učenici, jer ovo je otvorena škola, škola koju deca vole – naglasila je direktorka.

Lj. V

KREATIVNI I ORIGINALNI: Iz programa

Proslavljen ruski narodni praznik MASLJENICA – OPROŠTAJ OD ZIME

Učenici OŠ „Pavle Rovinski“ iz Podgorice, zajedno sa svojim nastavnicama ruskog jezika Jelenom Jovićević i Dragonom Radonjić, tradicionalno su proslavili Maslenicu – narodni praznik kojim se Rusi opruštaju od zime i dočekuju proljeće.

Đaci su na veoma maštovit način pokazali kako doživljavaju Rusiju i njene običaje. Pripremili su razne specijalitete iz rukohrane i izveli prigodan zabavni program, a uz poznatu rusku pjesmu „Kačuša“ spalili „Čućela“, strašilo koje simbolizuje zimu. Pored nastavnika i roditelja, svečanost su uveličali i gosti iz ruske ambasade sa svojim prijateljima.

Lj. Nedić

Spaljivanje „Čućela“

Sto deset godina od objavljanja prvog crnogorskog udžbenika iz istorije filozofije, autora Laza Popovića

NEMA KONAČNIH SUDOVA NI GOTOVIH ISTINA

Udžbenik je nastao iz autorove dvostrukе ljubavi: prema filozofiji i prema učenicima, i to se iz knjige vidi. Građa izložena na način koji otvara mogućnost za drugaćiju razmišljanja i pogleda

Crnogorska udžbenička literatura je veoma bogata. Prema istraživanjima dr Dušana J. Martinovića i Marka Markovića (Crnogorski udžbenici 1836-1881, istorijski pregled sa bibliografijom; Titograd, 1982), u Crnoj Gori su u označenom periodu objavljena 822 udžbenika. Posebno mjesto među njima, svakako, ima udžbenik Laza Popovića „Istoria filozofije“.

To je prvi crnogorski udžbenik iz ove oblasti. Štampan je u Knjaževskoj crnogorskoj državnoj štampariji na Cetinju 1902. godine. Prethodno je objavljen u nastavcima u „Prosvjeti“, časopisu za crkvu i školu 1899-1901.

Lazar Lazo Popović (1872-1928) istaknuta je ličnost prosvjetnog i kulturnog života svoga vremena. Bio je profesor Bogoslovsko-čiteljske škole na Cetinju (1896-1905), nadzornik Zapadnoškolske oblasti (1905-1908), vršilac dužnosti rektora Bogoslovsko-čiteljske škole na Cetinju (1908-1913), direktor gimnazije u Pljevljima (1913-1916), direktor Cetinjske gimnazije (1919-1925). Bavio se pedagogijom, filozofijom, književnošću, i iz tih oblasti objavio je više priloga (monografskih publikacija i članaka u novinama i časopisima).

Udžbenik „Istoria filozofije: Stari i srednji vijek“, knj. 1, Popović je sastavio „po raznim piscima“ (ruskim i njemačkim). Namijenjen je učenicima Bogoslovsko-čiteljske škole na Cetinju.

Jasno, kratko i zanimljivo

Autor je, kako sam navodi, imao na umu da predstavi filozofski razvoj čovječe misli tako da to izlaganje bude u isto vrijeme jasno, kratko i zanimljivo. I svoj naum je ostvario: sistematičnost, preglednost, jasnost – osnovne su odlike ovog udžbenika.

Predstaviti ukupni razvoj filozofije u formi udžbenika izuzetno je složen posao, jer i samo izlaganje filozofije podrazumijeva određeni vid

filozofiranja i izgrađeni koncept razvoja filozofije.

Tako se Lazo Popović već na početku našao pred neizbjegnim pitanjem: šta je filozofija? Filozofiju definise kao nauku o uzrocima svega što postoji, sistem znanja, nauku principa i ideja. Precizira: „Svaki je čovjek po prirodi toliko filozof u koliko je u njemu urođena težnja da ispituje i poznaće istinu; a odgovor na pitanje šta je istina – i jeste pravi zadatak filozofije“. Predmet filozofije je svijet u cjelini. Da bi spoznao Apsolutno, čovjek treba prvo da spozna sebe i svoje sposobnosti.

Razmatranja o određenju pojma filozofija i njenom mjestu u ukupnoj čovjekovo duhovnoj aktivnosti Popović zaključuje: „Jednom riječu filozofija je nauka, koja ima za zadatak da iz jedne apsolutne osnove objasnji unutrašnju prirodu svega što postoji; – drukčije, – nauka o osnovnim načelima cijelokupnog znanja i bića uopšte“. Uz to, istoričari filozofije su saglasni u tome da ni za jednu oblast istorija nije toliko neophodna za razumijevanje njenog razvoja kao za filozofiju. Lazo Popović to posebno naglašava i smatra da „čitati istoriju filozofije znači samom filozofirati“.

Nesumnjivo, ovaj udžbenik je pružao mogućnost učenicima da uđu u tajanstven svijet filozofskih ideja i učinio filozofiju razumljivom i dostupnijom.

Zaslужuje uvažavanje

Laza Popović ne izriče konačne sudsive o filozofskim učenjima i ne nudi gotove istine. „Gradu“ je izložio na način koji otvara mogućnost za drugaćiju razmišljanja i pogleda. I kod filozofa čija ubjedjenja ne dijeli, traži i nalazi elemente racionalnog promišljanja o čovjeku i svijetu. Otkriva ono što je prvo u pojedinim filozofskim učenjima i školama ali i njihov uticaj na kasniji razvoj filozofije. Na kraju izlaganja daje svoj osvrt.

Udžbenik je nastao iz autorove dvostrukе ljubavi: prema filozofiji i prema

UVOĐENJE U FILOZOFIJU:
Lazo D. Popović (1872-1928)

učenicima, i to se iz knjige vidi. Time je omogućeno da se, i poslije više od jednog stoljeća od objavljanja, prema ovom udžbeniku i njegovom autoru odnosimo sa uvažavanjem.

Pored ovoga L. Popović je objavio još jedan udžbenik – „Omlilitika ili upustva u crkvenom besjedništvu“ (Cetinje, 1899) koji je, kao i prethodni, prvo objavljen u nastavcima u „Prosvjeti“.

Valja naglasiti da su u 2012. dvije godišnjice vezane za život i djelo Laza D. Popovića: 140 godina od njegovog rođenja i 110 godina od objavljanja udžbenika „Istoria filozofije“. Udžbenik je objavio kada je imao svega 30 godina.

Nikola Racković

Održana neđelja studenata od 2. do 8. aprila

HUMANITARNE, EKO, MUZIČKE I SPORTSKE AKCIJE

Neđelja studenata nosila je naziv „Green week“ i bila je posvećena aktivnostima u vezi s očuvanjem životne sredine, kao i humanitarnom radu. Organizovani su okrugli stolovi, akcija dobrovoljnog davanja krvi, te kampanja podizanja svijesti o zaštiti životne sredine. Studenti su uredivali dvorište između Ekonomskog i Pravnog fakulteta, u saradnji sa NVO „Green home“ i Zelenilom, a odigrano je i nekoliko fudbalskih utakmica između akademaca, novinara i javnih licinosti.

Povodom Dana studenata, u Podgorici je od 2. do 8. aprila organizovana tradicionalna Neđelja studenata. Studentski parlament Univerziteta Crne Gore, u saradnji sa Vijećem studenata Pravnog fakulteta, Savezom studenata i Volonterskim klubom Ekonomskog fakulteta, organizovao je već osmu godinu za redom akciju prikupljanja slatkisa i igračaka za malisane iz Bijele.

Naime, svi koji su 3. aprila ulazili u zgradu, i studenti i profesori, morali su pla-

titi ulaznicu u vidu slatkisa ili igračke. Akciji se odazvao i veliki broj građana, pa je prikupljeno mnoštvo poklonova. Kasnije je organizovan odlazak u Bijelu i druženje sa malisanim uz prigodan kulturno-muzički program u kojem su dečci zabavljali brojni crnogorski muzičari, glumci i animatori, kao i plesne grupe.

Završni dio manifestacije bio je rezervisan za koncerte bosanskohercegovačkog benda „Dubioza kolektiv“, te

Kikića Lesandrića i grupe „Piloti“.

Dan studenata (4. april) obilježava se u znak šećeranja na komunistu i studenta Pravnog fakulteta u Beogradu Žarka Marinkovića, rođenog u selu Očinići kod Cetinja, koga je policija u Kraljevini Jugoslaviji ubila na Medicinskom fakultetu u Beogradu tokom generalnog štrajka studenata 1936. godine.

O. D.

Paketipuni darova

Jedan zimski dan u Obrazovnom centru u Plužinama

SLOŽNI KAO PORODICA

Nastavnici i vaspitači do kraja posvećeni svom poslu. Život u domu kod kuće. Direktorica Gordana Radović druga majka

U sastavu Obrazovnog centra u Plužinama radi vrtić, osnovna i srednja škola i Dom za učenike. Nedavnu snježnu blokadu posebno će pamtitи stanari Doma, koji su u njemu ostali zatečeni. Za dvadesetak dana nijesu mogli da posete svoje, a ni oni njih. Mnogima je ponestalo higijenskih sredstava, topila veš, odjeća. Međutim, o svemu tome potroblula se direktorica Centra, preduzimljiva i odgovorna Gordana Radović. Uprkos nezapamćenom nevremenom uspjela je da im nabavi najneophodnije artikle. U Domu, u kome je sve besprijekorno čisto, boravi devetnaest učenika. Sa njima su vaspitači Spasoje Kraljačić, Živana Vuković i Jovanka Suknović, koji svi zajedno čine jednu složnu porodicu.

Na pitanje o tome kako se živi u Domu, Sonja Adžić kaže: „Sve treba pohvaliti, od direktorce Gordane do načelnika“.

Jovana Bogdanović:

„Veoma smo zadovoljni, neka

se samo ovako nastavi“. Isto govori i Danijela Gogić, koja ističe da im je kao kod kuće, a nekima možda još i bolje.

Stanka Radojičić je manje škrta u riječima: „Bilo je malo dosadno, nema nastave, a za ovih dvadeset dana nikud nijesmo mogli izći po snijegu višem od metra i po, ali je sve dobro prošlo jer imamo dobru direktoricu i vaspitače koji se roditeljski brinu o nama“.

Tu sve blista

Iz domskog života imalo bi se mnogo toga dobrog zabilježiti, ali Dom nije jedina ustanova u kompetenciji Gordane Radović. Ona brine i o tri škole u jednoj zgradi u koju svakodnevno dolazi 450 učenika. U prvoj smjeni su osnovci, u drugoj srednjoškolci. Većina nastavnicih kadra dolazi autobusima iz Nikšića. Škola ima tri kombija, od kojih je dva nedavno dobila od Ministarstva prosvjeti. Time je, prema riječima direktorce Radović, u potpunosti riješen

i prijevoz učenika po selima bregovite Pive.

Obrazovni centar je jedinstvena škola po organizacionoj strukturi. To je ustanova u kojoj se dobro radi i uči, o čemu svjedoče brojne nagrade i priznanja postignuta na značajnim takmičenjima opštine, regije i državnim prvenstvima. Tu sve blista, diše se jednom dušom u carstvu rada, reda, mira i velikih uspjeha koji se nižu iz godine u godinu. U ovoj složenoj ustanovi, od predškola do polumaturanata i maturanta, i Ginis bi imao ponešto zabilježiti.

Malo pješke, malo prijevozom

Vidosava Mićanović, kad su uslovi prekinuli redovnu saobraćajnu komunikaciju do škole, gazila je po dubokom snijegu deset kilometara, probijajući se kroz mečave. Sonja Kadić, profesorica engleskog jezika, malo pješke, a više prijevozom, stiže da predaje u osam razuđenih područnih škola.

Od najmladih sve počinje: Direktorica Gordana Radović sa svojim učenicima

Od najmladih sve počinje: direktorica Gordana Radović sa svojim učenicima

Dom učenika „Dušan Marović“ u Baru

NEDOVOLJNA POPUNJENOST

Ove školske godine u Domu učenika „Dušan Marović“ u Baru boravi 41 učenik i četiri studenta. Prema riječima direktora Aleksandra Milića, bilo je toliko zainteresovanih za smještaj. Od 115 raspoloživih ležaja, time je popunjeno svega 45 posto kapaciteta.

„Razlog takvoj situaciji vidim u širenju mreže škola u Crnoj Gori. Uz to su u Petnjici, Šavniku i Podgorici otvorena odjeljenja koja pokrivaju profile naših korisnika koji poštuju Srednju poljoprivrednu školu u Baru, kao što su veterinar, poljoprivredni tehničar i dr. Takva situacija utiče i na naše poslovanje, ali imamo razumijevanje Ministarstva prosvjeti koje izmjeruje sve potrebe Doma učenika kada su bruto plate u pitanju.

Od Ministarstva prosvjeti traženo je da ispoštujte odluku Upravnog odbora Doma, da se ime promijeni u – Dom učenika i studenata. S obzirom na to da u Baru ima nekoliko privatnih fakulteta, njihovim studentima odgovaralo bi da u ovom domu dobiju kvalitetan smještaj po

Aleksandar Milić

veoma povoljnoj cijeni.

Od izgradnje novog objekta doma nije se oduštalo, podseća direktor Milić. Glavni projekat u završnoj je fazi, ali je ekomska kriza sve to odložila za neko bolje vrijeme. Lokacija u blizini Poljoprivredne škole i dalje strpljivo čeka...

D. Janković

17

APRIL - MAJ
Prosvođeni rad

Bl. Koprić

Tiha svjetska kriza obrazovanja

HUMANISTIKA I UMJETNOST POTREBNI I PROFITU I DEMOKRATIJI

Nijesmo primorani da biramo između forme obrazovanja koja promoviše profit i one koja promoviše dobro građanstvo.
Živa ekonomija zahtjeva iste one vještine koje podržava i građanstvo

Piše: Marta Nusbaum
(Martha C. Nussbaum)

Obrazovanje je proces kojim se mišljenje oslobađa iz duše, ujedinjuje sa spoljašnjim stvarima, reflektuje se i tako postaje svjesno njihove stvarnosti i oblika.

Bronson Alkot, edukator iz Masačusetsa, 1850

Dok koristi materijalna dobra, čovjek mora da bude pažljiv da se zaštiti od njihove tiranije. Ako je dovoljno slab da mora da se smanji kako bi se smjestio pod njihov pokrivač, onda se to pretvara u proces postepenog samoubistva putem smanjivanja duše.

Rabindranat Tagore, indijski edukator, 1917

Trenutno se nalazimo usred jedne krize ogromnih razmjera i globalnog značaja. Ne, ne mislim na globalnu ekonomsku krizu koja je počela 2008. Barem su tada svi znali da je kriza nadomak, i mnogi svjetski lideri radili su brzo i naporno da pronađu rješenja. Istina, vlade koje su u ovome omanule, trpeće su ozbiljne posljedice, a mnoge su bile i smijene. Ne, ne mislim na krizu koja prolazi uglavnom neprimjećena, poput raka; krizu koja može biti, na duge staze, mnogo štetnija za budućnost demokratske autonomije: svjetsku krizu obrazovanja.

Radikalne promjene događaju se u onome čemu demokratska društva podučavaju svoje mlade, i ove promjene nijesu bile dobro promišljene. Žedne nacionalnog profita, nacije i njihovi sistemi obrazovanja neobazirivo odbacuju vještine koje su neophodne da se demokratije održe u životu. Ako se ovaj trend nastavi, nacije širom svijeta uskoro će proizvoditi generacije korisnih mašina, a ne kompletne građane koji misle svojom glavom, kritikuju tradiciju i razumiju značaj tudi patnji i dostignuća. Budućnost demokratija je neizvjesna.

Radikalne promjene

O kakvim se radikalnim promjenama radi? Humanističke discipline i umjetnosti se eliminisu, kako u osnovnom/srednjem obrazovanju, tako i na nivou koledža/univerziteta, u skoro svim nacijama na svijetu. Pošto ih kreatori javnih politika vide kao beskorisne ukrase, u trenutku kada nacije moraju da se odreku svih beskorisnih stvari kako bi ostale kompetitivne na globalnom tržištu, one ubrzano gube svoje mjesto u nastavnom programu, ali i u umo-

vima i srcima roditelja i dece. Zapravo, ono što bismo mogli nazvati humanističkim aspektima prirode i društvene nauke – imaginativni, kreativni aspekt, i aspekt rigorozne kritičke misli – takođe gubi bitku, jer nacije radije streme ka kratkoročnom profitu, kultivirajući korisne i visoko primijenjene vještine primjerene stvaranju profit-a.

Ova kriza nas gleda u lice, ali mi se sa njom još uvijek nijesmo suočili. Nastavljamo kao da je sve po starom, iako su zapravo ogromne promjene naglaska očigledne svuda oko nas. Mi nijesmo zaista liberalirali o ovim promjenama, nijesmo ih zaista izabrali, a one ipak sve više ograničavaju našu budućnost.

Razmotrimo pet primjera, namjerno izabranih iz raznih nacija i obrazovnih ravnin:

– U jesen 2006. komisija za budućnost visokog obrazovanja, pri ministarstvu za obrazovanje, na čelu sa sekretarkom za obrazovanje Margaret Spelings, objavila je svoj izvještaj o stanju visokog obrazovanja u naciji: Test vođstva: mapiranje budućnosti visokog obrazovanja SAD. Ovaj izvještaj je sadržao vrijednu kritiku nejednakosti dostupnosti visokog obrazovanja. Kada se tiče materije, međutim, on se bavio isključivo prepoznatim nedostacima u nauci, tehnologiji i inženjerstvu – ne osnovnim naučnim istraživanjem u ovim oblastima, već samo visoko primjenjenim znanjem, znanjem koje može brzo da generiše strategije za proizvodnju profita. Humanističke discipline, umjetnosti i kritičko mišljenje bili su praktično odsutni. Izostavljajući ih, izvještaj je snažno sugerisao da bi bilo sasvim u redu ako bi se ovim sposobnostima dopustilo da odumru u interesu korisnijih disciplina.

Nekritičko grupno razmišljanje

– U martu 2004. grupa naučnika iz mnogo različitih nacija okupila se da raspravlja o filozofiji Rabindranata Tagore – dobitnika Nobelove nagrade za književnost 1913. i vodećeg obrazovnog inovatora. Njegovi obrazovni eksperimenti, koji su imali širokog uticaja u Evropi, Japanu i Sjedinjenim Državama, fokusirali su se na osnaživanje učenika kroz prakse sokratske rasprave, izlaganja mnoštvu svjetskih kultura, i, prije svega, uvođenja muzike, lijepih umjetnosti, pozorišta i plesa u sve djelove nastavnog programa. U Indiji, njegove se ideje danas zapostavljaju, pa čak i ismijevaju. Svi učesnici konferencije složili su

se da je nova koncepcija, fokusirana na profit, zavladala – i pri tom izgurala na sporedan kolosek cijelu zamisao imaginativnog i kritičkog samorazvoja putem koje je Tagore formirao tako mnogo građana uspješne indijske demokratije. Da li će demokratija u Indiji preživjeti današnji napad na svoju dušu? Suočeni sa tako mnogo nedavnih dokaza birokratske bezosećajnosti i nekritičkog grupnog razmišljanja, mnogi učesnici su se bojali da je odgovor „ne“.

– U novembru 2005. održana je nastavnička konferencija u Laboratorijskoj školi u Čikagu – školi, u kampusu mog univerziteta, u kojoj je Džon Dui sprovodio revolucionarne eksperimente u demokratskom obrazovanju građanstva. Tu se razmatrala široka paleta obrazovnih eksperimenata, proučavale su se figure iz zapadne tradicije, od Sokrata do Djuija, koje su najблиže idejama koje je Tagore propovijedao u Indiji. Ali nešto je očigledno nedostajalo. Nastavnici – koji se ponose

Nalet kompetitivnosti

– U zimu 2006. još jedan prestižni američki univerzitet – nazovimo ga Y – organizovao je simpozijum povodom jedne značajne godišnjice, čiji je središnji dio trebalo da bude diskusija o budućnosti liberalnog obrazovanja. Nekoliko mjeseci prije samog događaja, govornicima koji su pristali da učestvuju na simpoziju mu rečeno je da je fokus promijenjen i da treba samo da dodu i održe predavanje pred malobrojnim departmanskim publikama, na koju god temu žele. Predusretljiv i prijatno razgovorljiv mlađi administrator rekao mi je da je razlog za promjenu odluka predsednika Y-a da simpozijum o liberalnom obrazovanju neće „ostaviti utisak“, te da ga treba zamijeniti simpozijumom o najnovijim tehnološkim dostignućima i njihovoj ulozi u proizvodnji profita u biznisu i industriji.

Budući da sve nacije revnosno jure ekonomski rast, naročito u ovim kriznim vre-

MEĐUZAVISNOST SVIJETA

Tvrdim da su kultivirani kapaciteti za kritičko mišljenje i refleksiju od suštinskog značaja da se demokratija održi životom i budnjem. Sposobnost da se kompetentno misli u širokom rasponu kultura, grupa i nacija, u kontekstu razumijevanja globalne ekonomije i istorije mnogih nacionalnih i grupnih interakcija, od suštinskog je značaja za osposobljavanje demokratije da se odgovorno bavi problemima sa kojima se trenutno suočavamo kao pripadnici međužavisnog svijeta. I sposobnost da se zamisli iskustva drugih – sposobnost koju skoro sva ljudska bića imaju u nekom obliku – mora biti posebno uvećana i istančana ako želimo da imamo ikakvu nadu u održavanje pristojnih institucija uprkos mnoštvu podjela koje sadrži svaku savremeno društvo.

da se svjetskim problemima pride kao „građanin svijeta“; i, konačno, sposobnost da se sa saoćećajnošću zamisli nedaće druge osobe.

Svoju tezu ču izložiti is-ticanjem kontrasta koji je već nagovijesten mojim primjerima: između obrazovanja zarad sticanja profita i obrazovanja zarad inkluzivnog modela građanstva. Pokušaću da pokažem kako su humanističke nauke i umjetnosti kručjalne kako u osnovnom/srednjoškolskom tako i u visokom obrazovanju, pozivajući se na primjere iz raznih ravnih i faza. Ne poričem da su nauka i društvene nauke, pogotovo ekonomija, takođe kručjalne za obrazovanje građana. Ali niko ne predlaže da napustimo te studije. Stoga se fokusiram na ono što je u isto vrijeme dragocjeno i duboko ugroženo.

Kada se obavljaju na najbolji mogući način, ove druge discipline prožete su onim što možemo nazvati duhom humanističkih nauka: radoznalom kritičkom mišlju, odvažnom imaginacijom, saoćećajnim razumijevanjem različitih vrsta ljudskog iskustva i razumijevanjem kompleksnosti svijeta u kome živimo. Naučno obrazovanje se posljednjih godina s pravom fokusiralo na obrazovanje sposobnosti za kritičko mišljenje, logičku analizu i imaginaciju. Kada se pravilno bavimo njome, nauka je prijatelj humanističkih nauka, a ne njihov neprijatelj. Iako dobro naučno obrazovanje nije moja tema, prateća studija na tu temu bila bi vrijedna dopuna mom fokusu na humanističke nauke.

Radoznala kritička misao

Obrazovanje se ne odvija samo u školi. Većina osobina na koje se fokusiram moraju se razvijati i u porodicu, kako u ranom djetinjstvu, tako i tokom sazrijevanja. Jedan dio sveobuhvatnog pristupa javne politike pitanjima koja se pokreće u ovom manifestu, mora uključiti i diskusiju o tome kako podržati porodice u razvijanju dečjih sposobnosti. Vršnjачka kultura koja okružuje porodicu, kao i šira kultura društvenih normi i političkih institucija, takođe igraju bitnu ulogu, ili podržavajući ili podrivajući ono što se postiglo u školama i porodicama. Međutim, fokusiranje na škole, koledže i univerzitete je opravdano jer se u tim institucijama događaju najstetnije promjene, uslijed pritisaka da se postigne ekonomski rast koji izaziva u nastavnom programu, pedagogiji i finansiranju. Ako smo svjesni da se bavimo samo dijelom priče o tome kako se razvijaju građani, možemo slijediti ovaj fokus bez izvršanja priče.

Smislenost života

Obrazovanje ne služi samo građanstvu. Ono sprema lju-

EKONOMSKI RAST

Nacionalni interes svake moderne demokratije zahtjeva snažnu ekonomiju i živu poslovnu kulturu. Paralelno sa razvijanjem svog primarnog argumenta, razvijajući još jedan, sekundarni. Taj ekonomski interes takođe zahtjeva od nas da pozajmimo humanističke discipline i umjetnosti kako bismo promovisali klimu odgovornog i brižljivog upravljanja resursima i kulturu kreativne inovacije. Stoga nismo primorani da biramo između forme obrazovanja koja promoviše profit i one koja promoviše dobro građanstvo. Živa ekonomija zahtjeva iste one vještine koje podržavaju i građanstvo, što znači da su pobornici onoga što ču nazvati „obrazovanje za profit“, ili (malо preciznije) „obrazovanje za ekonomski rast“, usvojili jednu osiromašnu koncepciju onoga što je potrebno da postignu sopstveni cilj. Taj argument, međutim, treba da bude podređen argumentu koji se tiče stabilnosti demokratskih institucija, pošto je snažna ekonomija sredstvo za ljudske ciljeve, a ne cilj sama po sebi. Većina nas ne bi izabrala da živi u bogatoj naciji koja je prestala da bude demokratska. Staviše, iako je jasno da snažna poslovna kultura zahtjeva izvestan broj ljudi koji su imaginativni i kritični, nije očito da zahtjeva i od svih pripadnika nacije da razviju te vještine. Demokratska participacija postavlja šire zahtjeve, a moj primarni argument podupire upravo njih.

time što deču podstiču da preispituju, kritikuju i razvijaju imaginaciju – izrazili su bojan u vezi sa pritiskom kojem su izloženi od strane bogatih roditelja koji šalju svoju dečju u elitne škole. Bez strpljenja za navodno nepotrebne vještine, ti roditelji pokušavaju da promijene vodeću viziju ove škole. Izgleda da su se namjerili da istjeraju svoje.

– U jesen 2005. šefica istraživačkog komiteta, koju je postavio dekan departmana za obrazovanje na jednom od naših prestižnih univerziteta, pozvala je da me pita za savjet. Nadalje ču ovaj univerzitet nazivati X. X-ov departman za obrazovanje ima ogroman utjecaj na nastavnike i škole širom SAD. Kada sam počela da pričam o ulozi humanističkih disciplina i umjetnosti u obrazovanju za demokratisko građanstvo, govoreći nešto što sam smatrala poznatim i očiglednim, moja sagovornica je bila iznenađena. „Kako neobično“, rekla je, „niko drugi sa kim sam razgovarala nije mi pomenuo ništa od toga. Pričali smo samo o tome kako univerzitet X može da doprinese naučnom i tehničkom obrazovanju širom svijeta, i to je stvar za koju je naš predsednik stvarno zainteresovan. Ali to što kažete je jako interesantno, i stvarno bih željela da razmislim o tome.“

Nauka nije neprijatelj humanistike

Ove sposobnosti vezuju se za humanističke nauke i umjetnosti: sposobnost kritičkog mišljenja; sposobnost da se prevaziđe lokalpatriotizam i

de za zaposlenje i, još bitnije, za vođenje smislenih života. Još jedna cijela knjiga mogla bi biti napisana o ulozi umjetnosti i humanističkih nauka u unapređenju ovih ciljeva. Sve moderne demokratije, međutim, jesu društva u kojima su smisao i krajnji ciljevi ljudskog života teme razložnih neslaganja među građanima koji drže mnoštvo različitih religijskih i sekularnih gledišta, i ti građani se sasvim prirodno neće slagati oko toga kako različite vrste humanističkog obrazovanja služe njihovim pojedinačnim ciljevima. Ali možemo da se složimo da mladi ljudi širom svijeta, u bilo kojoj naciji koja je dovoljno srećna da bude demokratska, moraju da odrastu i učestvuju u obliku vladavine u kome se ljudi informišu o bitnim pitanjima o kojima će odlučivati kao glasaci, a ponekad i kao izabrani ili postavljeni službenici. Svaka moderna demokratija takođe je društvo u kome se ljudi veoma razlikuju po mnogim parametrima, uključujući religiju, etnicitet, bogatstvo i klasu, tjelesna oštećenja, pol i seksualnost, i u kome svaki glasaci čine izbore koji imaju velikog utjecaja na živote ljudi koji se razlikuju od njih. Jedan način za procjenu bilo kog obrazovnog plana jeste to da se zapitamo koliko dobro on priprema mlade ljude za život u obliku društvene i političke organizacije koja ima ove osobine. Bez podrške prikladno obrazovanju, građani, nijedna demokratija ne može da ostane stabilna.

Dostupnost obrazovanja

Nijedan obrazovni sistem ne radi svoj posao kako valja ako korist od njega imaju samo bogate elite. Raspodjeljena dostupnost kvalitetnog obrazovanja važan je problem u svim modernim demokratijama. Izvještaj komisije M. Spelings zaslužuje pohvalu zato što skreće pažnju na to pitanje. Dugo je bila sramota za SAD da što je u ovoj bogatoj naciji dostupnost kvalitetnog osnovnog/srednjeg obrazovanja, posebno koledža/univerziteta, bila vrlo nejednako raspodijeljena. Mnoge nacije u razvoju sadrže još veće disparitete u dostupnosti obrazovanja: u Indiji, na primjer, među muškarima je svega oko 65 postotnih pismenih, a među ženama oko 50. Disparitet između urbanog i ruralnog još su veći. U srednjem i visokom obrazovanju ima još upadljivih jazova – između muškaraca i žena, bogatih i siromašnih, urbanog i ruralnog. Životi dečje koja su odrasla znajući da će ići na univerzitet, pa čak i na postdiplomske studije, potpuno su drugačiji od života dečje koja u većini slučajeva uposte i ne dobiju šansu da se školju. Mnogo se toga dobrog radi po ovom pitanju u mnogim zemljama.

(Sa engleskog prevodi
Ana Jovanović i Rastislav
Dinić, Peščanik.net, oprema
redakcijska)

CETINJE: Otvoren muzej novca DIO ISTORIJE CRNE GORJE

Muzej novca, koji je početkom aprila otvoren na Cetinju, jeste ekonomski priča o državi Crnoj Gori. Kroz historiju novca može se pratiti burna istorija Crne Gore – od nezavisne države, preko okupirane teritorije, dijela bivše Jugoslavije, do ponovo nezavisne države – reka je guverner Centralne banke Crne Gore Radoje Žugić na ceremoniji otvaranja kojoj su, pored predstavnika Vlade, političkog i kulturnog života, diplomatskog kora, prisustvovali i guverneri država iz regiona. Muzej su presijecanjem vrpe otvorili ministri kulture i medija Branislav Mićunović, finansija Milorad Katnić i guverner Radoje Žugić.

Prve ideje o kovanju crnogorskog državnog novca, kao obilježja suverenosti države i samostalnosti, imao je vladika Petar I Petrović Njegoš. Njegov naum ostvario je knjaz, potom kralj Nikola I, prije 106 godina, kada je donio ukaz o iskivanju prvog novca na teritoriji današnje Crne Gore.

– Prema arheološkim nalazima, bakarni i srebrni novac kovan je u drevnim primorskim gradovima između drugog i trećeg vijeka nove ere. Brojna osvajajuća teritorije današnje Crne Gore uticala su na promjenu valute. Imali smo rimske i bizantske, novac Ilira, Grka, mletačke, francuske, srpske, austrogarske – kazao je guverner.

On je podsetio da su zemlje koje ne poznaju i ne pamte svoju istoriju

PREPOZNATA PRIPADNOST EVROPI: Sa svečanosti

osuđene da ponavljaju greške.

– Učiti na istorijskim greškama još je značajnije u ovim izazovnim vremenima, kada se drugi talas ili druga ekonomski kriza nadvija Evropskom unijom, regionom i Crnom Gorom. Zbog toga je neophodan naš odgovoran odnos prema ograničenoj količini novca kojom raspoložemo, kako budućim generacijama ne bismo ostavili teret naših dugova – kazao je Žugić i podsetio na izreku da čovjek stvara novac, a ne novac čovjeka.

Ministar finansija Milorad Katnić rekao je da perper, prvi crnogorski novac, u trenutku kada je nastao, nije bio samo sredstvo plaćanja, već simbol crnogorske nezavisnosti.

– Crna Gora je svoju pri-padnost Evropi prepoznaла u mnogim politikama, među kojima i u monetarnoj. Evropske integracije na kojima

predano radimo samo su potvrda tog opredjeljenja – kazao je Katnić podsećajući da je Crna Gora primjer države koja prije okončanja evropskog puta ispunjava oštре uslove korišćenja evropske valute.

Ministar kulture i medija Branislav Mićunović kazao je da je nakon više od vijeka od emisije prve zvanične crnogorske valute – perpera, dio istorije Crne Gore svoje mjesto našao u Muzeju novca, u Njegoševoj ulici na Cetinju.

– Ne postoji prostor ni grad koji bi više odgovarali ovakvoj namjeni do zgrade Prve crnogorske banke, osnovane 1905. godine. Osnivanjem muzeja u sastavu Centralne banke Crne Gore obogaćujemo i kulturnu ponudu crnogorske prijestonice – ocijenio je Mićunović.

N.V.

Medicinska škola „Dr Branko Zogović“ iz Berana na festivalu „Nauk nije bauk“

BUDI I TI DIO SVIJETA NAUKE

Srednja medicinska škola „Dr Branko Zogović“ iz Berana učestvovala je na tradicionalnom međunarodnom festivalu „Nauk nije bauk“ koji je održan u Nišu.

Slogan našeg stenda bio je „Budi i ti dio svijeta nauke“. Na festivalu smo prikazali interesantne hemijske ogledle (dokazivanje skroba, proteina i vitamina C u namirnicama, de-

postavke bila je profesorica hemije Ivana Kljajić, a logističku podršku dala je profesorica engleskog Kanita Dizdarević, asistentkinja na projektu.

Štand je bio dekorisan panoima u vezi sa izvedenim eksperimentima. Na svaka dva sata organizovan je kviz na kojem su pošetnici festivala dobijali poklone (kreme, sapune, piling) ukoliko tačno

je podsticanje istraživačkog stvaralaštva darovitih učenika za prirodne nauke, prvenstveno za hemiju zainteresovanih učenika koji su sa svojim mentorima podijelili znanje i vještine sa posjetiocima festivala.

Za sve ovo zasluzni su svi članovi ekipa, kao i svi oni koji su bili u vezi sa školom u ovom periodu. Posebno treba istaći

EKIPA MEDICINSKE ŠKOLE: Sa festivala nauke u Nišu

naturacija proteina, pravljenje hidrantne kreme sa medom, sapuna i piling.

Ekipo naše škole činile su učenice obrazovnog profila farmaceutski tehničar: Kosa Čukić (II razred), Danica Jelić (II), Marija Dašić (II), Miljana Kljajić (II), Ema Kalač (III), Nikolina Rakonjac (III) i Kristina Lazarević (IV razred). Autor

odgovore na pitanja iz oblasti hemije i prirodnog bogatstva Crne Gore.

Bili smo dobri ambasadori Crne Gore, predstavili prije svega njeno biljno bogatstvo, ljekovita bilja sa Komova, Bjelasiće i Prokletja i na taj način direktno povezali nauku sa turističkim aktivnostima.

Osnovni cilj projekta bio

Regionalnu razvojnu agenciju za Bjelasiću, Komove i Prokletje, koju finansiraju Austrijska razvojna agencija, Kultur-kontakt i drugi koji su doprinijeli da naša škola bude među najboljima na festivalu.

Ivana Kljajić,
profesorica hemije

Tribina u CANU: „Evropska dimenzija visokoškolskog obrazovanja i bolonjski proces“

REFORMA JE UVIEK RIZIČNA

Kad su počinjali reformu prije desetak godina, potpisnici Bolonjske deklaracije upozorili su da su evropske zemlje imale toliko različite sisteme visokog obrazovanja da je to postala prepreka mobilnosti, kazao je prof. dr Pavel Zgaga (Univerzitet u Ljubljani) na tribini održanoj 13. marta u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti. Tribina je imala naziv „Evropska dimenzija visokoškolskog obrazovanja u bolonjskom procesu – dostignuća u posljednjem desetljeću, novi izazovi i perspektive evropske saradnje u visokoškolskom obrazovanju.“

Prof. dr Pavel Zgaga na predavanju u CANU

utvrđivanje sistema kredita, promociju mobilnosti, te promovisanje evropske saradnje u obezbjeđivanju kvaliteta.

Površne izmjene

„Različitosti visokoobrazovnih programa među zemljama toliko su izražene da se to slabodno može nazvati konfuzijom, ili čak haosom. Gusta džungla stepena, institucija i sistema najveća je prepreka za veću mobilnost u evropskom visokom obrazovanju“, naglasio je Zgaga. On je dodao da ne postoji model koji bi mogao da bude opšteprihvatljiv, jer Evropa treba da razvije sopstveni model koji bi odgovarao njenim jedinstvenim kulturnim i obrazovnim potrebama. „Reforme koje su skoro uvedene, ili su u procesu uvođenja, označavaju kretanje ka kraćim studijama“, rekao je prof. Zgaga.

On je podsetio da Bolonjska deklaracija podrazumejava usvajanje sistema lako čitljivih i uporedivih stepenova obrazovanja, usvajanje sistema baziranog na dva glavna ciklusa,

„Sprovođenje visokoobrazovnih reformi uvijek je rizičan proces. Nacionalne reforme visokog obrazovanja inicirane su sa vrha, od ministara i rektora, ali su odgovornosti podijeljene između svih partnera na različitim nivoima. Bolonjske

reforme su volonterski, a ne obavezan proces povezivanja nacionalnih reformi. One su dizajnirane na evropskom nivou, ali se sprovođenje mora prilagoditi zemlji u kojoj se reforme sprovode zbog specifičnosti koje svaka potpisnica Bolonjske deklaracije ima“, rekao je gost sa Ljubljanskog univerziteta.

On smatra da je pogrešno što su rađeni „radikalni rezovi“, jer je za reformu potrebno više vremena, ali i sredstava.

„Bolonjski proces se, u principu, pozitivno pokazao za sve zemlje regiona, ali se mora voditi računa i o nekim detaljima u kojima leži davo.“

Istraživanja su pokazala da primjena bolonjskog procesa u zemljama zapadnog Balkana nije najbolja. Razlog za to je što se u proces ušlo prebrzo. Bolonjski proces je započeo 1999. godine sa 29 zemalja, a zemlje zapadnog Balkana su ušle 2003. godine. Dakle, trebala je biti duža priprema“, zaključio je, uz ostalo, prof. Zgaga.

O. Đuričković

19

APRIL
-MAJ

Prosjetni rad

Janko Radulović, učenik trećeg razreda Gimnazije „Stojan Cerović“

u Nikšiću, najuspješniji mladi istraživač

PODSTREK I ODGOVORNOST

Prema odluci Ministarstva nauke, najuspješniji mladi istraživač – talenten do 20. godine života jeste Janko Radulović, učenik trećeg razreda Gimnazije „Stojan Cerović“ u Nikšiću, dje je osnovao sekciju za fiziku i elektroniku. Učestvovao je u brojnim samostalnim projektima: radiotransmiter, solarni ventilator, dinamo mašina, zvonce sa porukom, analiza rada generatora naizmjenične struje, posmatranje elektromagnetskog spektra, opservacija magnetnog polja, fizika poluprovodnika. Na Prvom sajmu mladih pronalazača, održanom 2010. godine u Podgorici, osvojio je prvu nagradu za izum svijetlećeg

prekidača. Na državnim takmičenjima znanja proglašavan je za najboljeg mladog fizičara u 2010. i 2011. godini. Angažovan je kao demonstrator na Festivalu nauke – u manifestaciji Noć istraživača u protekle tri godine. Njegov istraživački rad „Entropija i treći princip termodynamike“ prihvaćen je za štampu u Zborniku mladih istraživača 2011. godine (Pronine sveske, br. 1).

„Nagrade, kao podstrek za dalje i više ciljeve, nesumnjivo obavljaju svoju ulogu. Nepotrebno je napominjati koliko je pogrešno juriti nagrade ukoliko je vaš rad zarad njih samih i ničega više. Priznanja, od kolike god važnosti, nose

sa sobom odgovornost, pa ih tako i doživljavam“, ističe Radulović.

Radulović poručuje vršnjacima da ne dozvole da neko vrši presiju na njihove odluke, ma kakve one bile, ali da isto tako preuzmu posljedice zbog vlastitog izbora i da ne bježe od sukoba sopstvenih želja sa željama njima bliskih ljudi.

O. Đ.

KASKAMO ZA EVROPOM

O uslovima za rad mladih talenata Radulović kaže: „Obrazovni sistem i njegova primjena u Crnoj Gori kaskaju za nekim standardom u Evropi. Očećam da se neke stvari pokreću u pozitivnom smjeru. Podržavam organizaciju PRONA, jer zahvaljujući njihovom radu danas u Crnoj Gori imamo priliku da kao srednjoškolci naučimo nešto temeljnije i da osetimo znake života nauke u našoj zemlji.“

Kontinuirano se realizuju brojni programi književne večeri, promocije, festivali, a održana je i izložba studenata Fakulteta vizuelnih umjetnosti Univerziteta „Mediteran“.

Š.B.

Knjižara „Karver“, Podgorica

ČASOPISI I KNJIGE ZA SREDNJE ŠKOLE

Povodom sedam godina rada, knjižara „Karver“ poklonila je časopise i knjige bibliotekama podgoričkih srednjih škola: Gimnaziji „Slobodan Škerović“, Ekonomskoj školi „Mirko Vešović“, Medicinskoj

školi, te stručnim školama „Sergije Stanić“ i „Spasoje Raspopović“. Knjižara „Karver“ jedna je od rijetkih u regionu koja nudi veliki broj naslova različitih izdavača, kao i časopise iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije.

Kako žive i čemu se nadaju bjelopoljski akademci

ODLAZILO SE A SADA SE DOLAZI

U zavičaju Rista Ratkovića, Miodraga Bulatovića i Čamila Sijarića najviše pričaju o mlinuoj zimi koja im je donijela brojne nevolje. No, nezaobilazna je tema život mladih, pogotovo studenata koji su ođe, kako ističu, ponos grada. Potpredsednik Opštine Radovan Obradović ne krije zadovoljstvo što više od 1.000 mladih iz Plava, Rožja, Berana,

Iz godine u godinu Bijelo Polje postaje lider kada je omladinska politika u Crnoj Gori u pitanju. U Savjetu mlađih zastupljene su učeničke i studentske organizacije, kao i predstavnici opštinskih i državnih institucija koje se bave pitanjima od interesa za mlađe. Bijelo Polje je dobitnik OEBS-ove nagrade za toleranciju, što svjedoči o tome da stanovnici grada na Limu,

cima i razmišljanjima studenata stranih jezika i turizma, nijesmo uspjeli – vrata njihove Studentske službe bila su zaključana.

Alen Franca, student III godine Pravnog fakulteta, ističe da je dosta problema sa kojima se ovdašnji akademci susreću, pa ovi dana užurbano rade na formiranju studentskog parlamenta, preko koga bi

U IŠČEKIVANJU PREDAVANJA: Bjelopoljski studenti

Mojkovca, Pljevalja, Prijepljala... stiče visoko obrazovanje na studijama ekonomije, prava i poljoprivrede Univerziteta Crne Gore, te turizma i stranih jezika Univerziteta „Mediteran“. Intenzivno se, kaže, pripremaju za gradnju studentskog doma. Istoči da lokalna zajednica iz budžeta izdvaja sredstva za plaćanje vode, struje i grijanja na fakultetima, dok za 250 studenata „driješi kesu“ za stipendiranje najboljih i socijalno najugroženijih studenata. Ove godine 25 diplomiranih visokoškolaca sa ovdašnjih fakulteta obavlja pripravnički staž.

Otvaranjem studija ekonomije i prava 2005. godine, a kasnije poljoprivrede, turizma i stranih jezika, Bijelo Polje je postalo pravi akademski centar, a time i mjesto susreta velikog broja mladih sa severa Crne Gore i šire. Osnivanjem Savjeta studenata Bijelog Polja kao prve studentske organizacije na severu države, u okviru Ekonomskog fakulteta, stvoren je omladinski kutak, где studenti i drugi mladi mogu da se druže, zabave, ali i iznesu kreativne ideje, što je rezultiralo višegodišnjim obilježavanjem Dana studenata na gradskom trgu, humanitarnim i drugim aktivnostima.

pogotovo mladi, baštine dobre odnose i da nema podjela po vjerskoj, nacionalnoj ili bilo kojoj drugoj osnovi. „U Bijelom Polju djeluju sportski klubovi koji zajedno sa kulturno-zabavnim manifestacijama povezuju mlađe. Razvojnom politikom Vlade i lokalne uprave, posebno dolaskom mladog predsednika Opštine Aleksandra Žurića i osvježavanjem njegovog saradničkog tima, siguran sam da dolaze bolja vremena za opstanak mladih na ovome području“, kaže predsednik Udrženja studenata Ilija Rakočević.

Na studijama poljoprivrede, na smjeru za kontinentalno voćarstvo, studira oko 90 studenata. Nijesu bili mnogo raspoloženi za razgovor, ali su nam ipak rekli da su zadovoljni uslovima studiranja u Bijelom Polju. Najviše vole da slušaju predavanja profesora Miodraga Jovanićevića i Nebojše Minkovića. Zadovoljni su opremljenosti laboratorija, kao i nastavom koju održavaju na terenu. Nadaju se da će im nekadašnji gradonačelnik Bijelog Polja, sada ministar poljoprivrede, Šumarstva i vodoprivrede Tarzan Milošević pokloniti potrebnu pažnju. Pokušavajući da nešto više saznamo o utis-

mnoga pitanja bila riješena. Haris Canović, takođe student Pravnog fakulteta, ne krije žal za studijama u Sarajevu ili Podgorici, ali mu ni u Bijelom Polju nije neobično. „Učiti se mora svude. Profesori i njihovi kriterijumi jednak su i ovde i u Podgorici. Istina, u Podgorici su veće mogućnosti za sticanje šireg znanja. Sigurno će se nakon studija vratiti u Plav, koji neizmerno volim“, kaže Haris. Miljan Madžgal naglašava da studiranje u Bijelom Polju nije skupo, ali doći do diplome pravnika, menadžera, profesora jezika, hotelijera, nije nimalo lako. „Problem je u tome što 50 odsto studenata u Bijelom Polju nema pristup internetu, pa ostaju uskraćeni za brojne korisne informacije“, kaže Miljan. Dragana Šestović je srećna što je završila srednju školu u Bijelom Polju i što studira menadžment u rođnom gradu. Ima visok prošek ocjena, prima stipendiju od lokalne uprave, vjeruje u razvoj preduzetničke i tržišne ekonomije na ovom području, zaljubljena je i u voli svog momka. Potrudice se, kaže, da se u budućnosti bavi nekim preduzetničkim poslovima.

M. Čabarkapa
Foto: Slavka Klikvac

GRAĐEVINSKO-GEODETSKA ŠKOLA „ING. MARKO RADEVIC“: Zanatski smjerovi

PROFESORI ZAVRNU RUKAVE U RADIONICI

Nakon naučenih lekcija iz knjiga, učenici zanatskih smjerova gradivo utvrđuju u praksi

Kada je prije tri godine pravio planove za upis u srednju školu, Erfad Zverotić nije mnogo razmišljao. Izabrao je zanat. Pošao je bratovim stopama i sada kao keramičar, nakon nastave u školi, sa njim radi i zarađuje.

„Išao sam po građilištima. Interesuje me ovaj zanat, i već imam posla. Isprva sam radio kao šegrt, miješao malter, a sada sam na majstorskim radovima“, priča Erfad.

Njegov školski drug Radisav Radović za koji mjesec dobiće diplomu vodoins-

talatera. Nada se da će za njega biti posla. I on je školu izabrao po preporuci.

„Poznanik koji radi u Vodovodu rekao mi je da je to dobar zanat i da može da se zarađi. Nijesam se pokajao“, kaže Radisav.

Da su majstorski radovi dobra prilika da se brzo nađe posao, smatraju i profesori, koji nakon završene lekcije sa učenicima zavrnu rukave u radionici.

„Ovo su deficitarna zanimanja. Na birou rada ih ili nema ili je malo nezapošljenih. U našoj školi

mogu dobro naučiti zanat jer imaju praksu u radionicama i kod poslodavaca“, objašnjava profesorica ing. Mirjana Aleksić.

Ponosan je direktor Dragan Miranović na profesore kojima nije teško da miješaju malter sa đacima. Kaže da su dosta toga naučili i na praktici u Njemačkoj, gdje su sa tamošnjim stručnjacima sticali nove zanatske vještine i metode, ne samo kako da kvalitetno završe posao već i da uštide materijal.

D. P.

Volonterski projekat đaka Elektrotehničke škole iz Podgorice i Zavoda za školovanje i profesionalnu rehabilitaciju invalidne djece i omladine

NAJVEĆA NAGRADA NASMIJANA LICA

„Inkluzivno obrazovanje i ti“ naziv je projekta koji su učenici podgoričke Elektrotehničke škole realizovali u Zavodu za školovanje i profesionalnu rehabilitaciju invalidne djece i omladine. Dobar rezultat potvrđa je đacima i profesorima da su opravdali povjerenje koje im je dala Akademija centralno-evropskih škola

TURNIR U MALOM FUDBALU

Sa idejom da promoviše i popularizuje mali fudbal i sport uopšte, Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice, u organizaciji profesora fizičkog vaspitanja, organizovala je turnir u malom fudbalu. Učestvovalo je 30 ekipa, koje su uformljene od različitih odjeljenja škole. Pošetnici ovog turnira mogli su uživati u fer utakmicama i ljestvici takmičarskoj atmosferi. Pravog sportskog uzbudnja nije nedostajalo do samog kraja, de je pobednik odlučen izvođenjem penala. Ekipa odjeljenja S2e savladala je ekipu odjeljenja S3f i time osvojila turnir. Za najboljeg igrača turnira proglašen je Aleksandar Paljević, učenik odjeljenja S3f. Iz škole poručuju da je ovo tek početak i da će organizovati slične manifestacije.

M. Lučić

„Kao nosioci projekta, pokazali smo da smo prava evropska škola: učestvovali smo u evropskim projektima, pobijedili, dobili nagradu. Izuzetno mi je draga što su naši daci i profesori osmisili interesantan projekt ‘Inkluzivno obrazovanje i ti‘, de su svojim volonterskim radom pokušali da našim drugarima iz Zavoda prenesu znanja za rad na računaru“, objašnjava direktor ETŠ Veselin Pićurić.

Projekat je realizovan u partnerstvu sa još dvije obrazovne ustanove iz Makedonije i Rumunije. „Veoma smo srećni što smo radili zajedničke radionice. I u Bitolju imamo takve projekte sa decom sa smetnjama

D. Perović

u razvoju, pa je zadovoljstvo što smo proširili saradnju“, kaže profesorica informatike iz Bitolja Gordana Jordeva.

To što su Crna Gora i Makedonija partneri i u obrazovnom programu, raduje i makedonsku ambasadorku. „Ovo potvrđuje da škola i država posvećuju ovim mlađim ljudima posebnu pažnju“, kaže ambasadorka Aleksandra Vasiljevska.

Nakon znanja na računaru, sada će ovi mlađi ljudi brže završavati administrativne poslove, ali i naći nove prijatelje putem društvenih mreža.

I prijateljstvo i znanje

Majstorsko znanje obezbeđuje posao

MUZIKA ZA SVA ČULA

Kamij Sen-Sans: „Karneval životinja“, Dani frankofonije, koncert u KIC-u „Budo Tomović“, Podgorica

Piše: Mira Popović

U okviru Dana frankofonije, u produkciji KIC-a „Budo Tomović“ izvedeno je djelo „Karneval životinja“ francuskog kompozitora kasnoromantičarske epohe, Kamija Sen-Sansa. Ova produkcija ostvarena je u saradnji sa Umjetničkom školom za muziku i balet „Vasa Pavić“, Internacionalnim ansamblom Joy of Music i Francuskim institutom u Podgorici.

Djelo „Karneval životinja“ predstavlja izuzetak u stvaralaštvu Kamija Sen-Sansa; po svojoj formi i sadržaju je deskriptivnog karaktera, sa puno elemenata humoru i satire. Sadrži 14 stavova, od kojih je svaki posvećen određenoj životinji ili grupi životinja: Uvod i kraljevski marš lava, Kokoške i pilići, Mazge, Kornjače, Slon, Kenguri, Akvarijum, Dugouhe ličnosti, Kukavica na kraju šume, Ptičji kavez, Pijanisti, Fosili, Labud, Finale. Ovo djelo pišano je za gudački kvintet, flautu, klarinet i ksilofon i dva klavira. Za ovu priliku gudački kvintet pojačan je Kompletom gudačkom sekcijom, što je takođe čest način izvođenja ovoga djele. Orkestar su činili učenici i nastavnici Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“, pomognuti ansamblom Joy of Music, kojima je rukovodila dirigentica Irena Vuković, vođa orkestra u istoj školi. Za

dva klavira bili su pijanisti Davor Novak i Nikola Vučković, profesionalno angažovani kao korepetitor u nastavi gudačkih i duvačkih instrumenata u Umjetničkoj školi za muziku i balet „Vasa Pavić“, a solističke uloge u pojedinih stavovima nosili su članovi ansambla Joy of Music: Marko Simović (violinist) u stavu „Kokoške i pilići“, Igor Tinčerov (violončelo) u poznatom komadu „Labud“, Zoran Zakraješ (kontrabas) u stavu pod nazivom „Slon“, Anton Melnikov (klarinjet) u „Kukavici“ i „Fosilima“, i Michael Šnur (flauta) u „Ptičjem kavezu“. Zbog nedostajućih lokalnih izvođača na udaljikama, zvuk ksilofona i metalofona dočarali su pijanisti koji su u svom aranžmanu dodali te instrumente, ostvarujući njihove boje uz korišćenje posebnih registara na električnim klavirima.

Multimedijalni spektakl

Kao djelo programskog sadržaja, „Karneval životinja“ inspirisao je mnoge pisce i umjetnike različitih profila da daju svoj pečat djelu kroz druge umjetničke medije: pisac, vizuelnu kreaciju, kostimografiju, koreografiju itd. Tako je zamišljeno i ovo podgoričko izdanje: praćeno je naracijom Fransisa Blanša (Francis Blanche), poznatog francuskog glumca i književnika, te naručenom video-animacijom Vuka Markovića i koreografijom Tamare Vujošević-Mandić, u izvedbi učenika baletskog odsjeka Umjetničke škole „Vasa Pavić“. Time je ovo izvođenje poprimilo karakter multimedijalnog spektakla u kome je svaki od uključenih umjetničkih medija (riječ-pokret-slika) bio u funkciji programa muzike.

Tekst naracije bio je interpretiran na dva jezika, francuskom i crnogorskom. Bila je to prilika da se u okviru ovog umjetničkog progra-

ma čuje ljepota francuskog jezika kroz originalan tekst, pun rime i igre riječi, za one posjetioce koji ga govore i razumiju, a takvih na programima Dana frankofonije uviđe imo, i da u isto vrijeme drugi dio publike ima mogućnost da kroz prevod istoga doživi dio te umjetničke kreacije. Uloge naratora tumačili su: Florent Guglielmetti, lektor francuskog jezika u Francuskom institutu u Podgorici, i Bojana Knežević, glumica Crnogorskog narodnog pozorišta.

Projekti visokog kvaliteta

Tekst naracije pratio je svi 14 stavova ove muzičke svite, uvodeći u svaku pojedinačnu muzičku priču Karnevala. Brižljivo odsvirane, stavove je podržavala i video-projekcija, kroz skladno odabранe pokretne slike u animiranoj tehnici. U pet stavova ove muzičke svite pridružuju se mladi igrači, kombinujući elemente skeća cirkusa u stavovima „Uvod i kraljevski marš lava“, „Kenguri“, sa naglašenim elementima humora; u stavovima „Akvarijum“ i „Labud“ služe se klasičnim baletskim sredstvima u praćenju priča o tim protagonistima, „Karnevala životinja“.

Finale objedinjava sve prethodne muzičke priče, kroz pojavu različitih karakterističnih instrumentalnih tema, a vizuelna i koreografska igra takođe doprinose muzičkoj ideji i zahvatljivanju atmosfere „Karnevala“ i njegovog brižljantnog kraja. Pošetnici su imali priliku da ovu muziku, brižljivo interpretiraju u svim stavovima, dožive svim čulima. Znaci odobravanja i ovacije publike, koja je do posljednjeg mesta ispunila veliku salu KIC-a „Budo Tomović“, bili su najbolja nagrada za originalnu interpretaciju popularnog djela.

Ovaj projekat pokazao je kako se u saradnji institucija, organizacija, slobodnih umjetnika i uz producijsku podršku, što je u ovom slučaju bio Kulturno-informativni centar „Budo Tomović“, mogu ostvariti projekti visokog estetskog kvaliteta koji promovisu i podstiču domaće umjetničke potencijale u kreiranju umjetničke scene.

Pored toga, učeće učenika u ovakvim projektima dragocjen je pedagoški potez u njihovom motivisanju i sticanju iskustva u umjetničkoj produkciji.

ZA EDUKACIJU MLADIH

Djelo „Karneval životinja“ napisano je povodom održavanja karnevala u Parizu. Nakon toga, kompozitor je zabranio svako njegovo dalje izvođenje s izuzetkom komada „Labud“, koji je decenijama bio hit u literaturi za violončelo. Tek nakon njegove smrti, muzički svijet otkriva ovo djelo u cjelini. Pretpostavlja se da je njegova odluka da zabrani dalje izvođenje ovog djela nakon premijere bila motivisana neodobravanjem muzičkih krugova u kojima je Sen-Sans važio za ozbiljnog kompozitora, te da bi mu ovo djelo taj status moglo poljuljati. Danas se „Karneval životinja“ izvodi širom svijeta i koristi u edukativnim programima djece i mladih.

Stvaralaštvo Seide Belegović

ORNAMENTIKA RASKOŠNIH VEZOVA

Iz etničko-etičkog promišljanja, intelekta, osećanja i čula Seide Belegović formirala se individualna likovna mitologija

Piše: Ljiljana Zeković

U kontekstu pregleda savremene crnogorske likovne scene, stvaralaštvo Seide Belegović, grafičarke po likovnoj vokaciji, predstavlja miran i dosljedan kreativni proces. Ona pripada umjetnicima koji inspiraciju i zadovoljstvo stvaranja nalaze u vizuelnim opservacijama neposrednog okruženja: makovima, maslinama, tokama i derdanima koji njenom likovnom interpretacijom dobijaju jedan novi duhovni, estetski i likovni kvalitet. Na prvi pogled prezentirani kao odvojeni tematski ciklusi, oni predstavljaju Seidin jedinstven filozofsko-egzistencijalni stav o životu i prirodi koje posmatra kroz psihološko-ontološku dimenziju rođenja, smrti i zaborava, plodnosti, očišćenja i snage, ali i kroz vezu prošlosti i sadašnjosti nastalu sažimanjem višestrukog u jedno. Nostalgičnost i privrženost tradiciji predstavljaju osnovu njenog arhaično-poetskog specifickuma nastalog spajanjem prošlog, duhovnog i sanjaju-

Seide Belegović

materijalu – narodnim nošnjama koje pored nacionalnih pošeduju i univerzalne vrijednosti koje povezuju narode na istim geografskim prostorima. One predstavljaju osnovni sadržinski element njenih grafika. Uz pomoć njih definiše forme i praznine

Bez obzira na harmonična međudejstva bojenih površina, formi, stavova i položaja figuralnih obličja, njene grafike formirane su na kontrastima bijele pozadine, bojenih ploha i stilizovanih odjevnih predmeta sa minuciozno iscrtanim detaljima.

Od reduciranih i slobođeno komponovanih fragmenta nošnji, mahrame, jeleka, fermena – ona definiše figure/nefigure koje lebde u irealnom prostoru, dok pramenovi kose simuliraju oblik praznog lica koje nekada postavlja van logičkih i anatomskih pravila.

Unutrašnji sklad

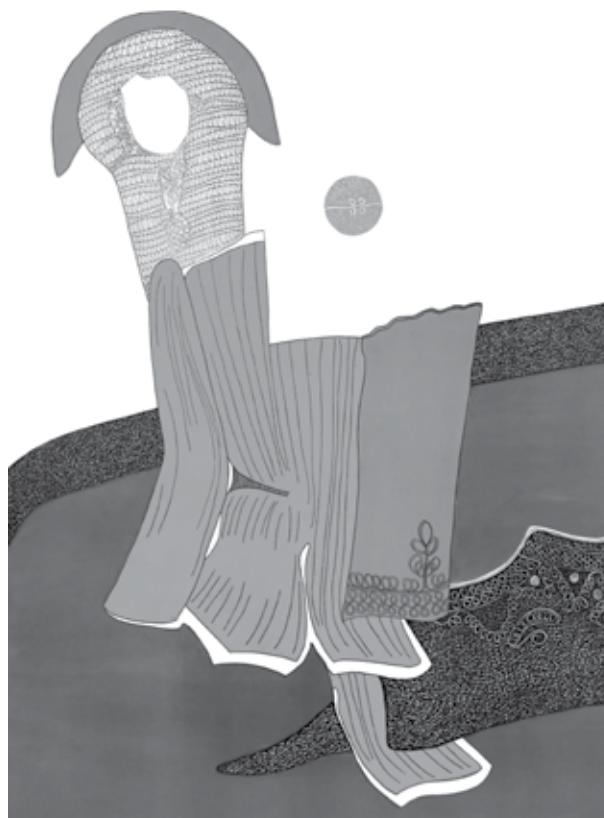
Kompozicije unutrašnjeg sklada i harmonije očišćene su od suvišnog, dok je primarna forma predmeta postignuta jednostavnim sredstvima. Na njima je definisan jasan ikonografski sadržaj kao apstraktna kategorija – nagovještaj osećanja u kojima se stilizovane forme i simboli izdvajaju ljestvom izraza i duha.

Višebojna štampa kojom savršeno vlada, dovedena je do zasićenja boja visokog i intenzivnog hromatskog zvuka, bez pasaža. Osnovna koloristička orkestracija, osim dominirajućih bijele i crne svedena je na žutu, narandžastu i bordo.

Seida Belegović nije se slučajno opredjelila za bakropis, grafičku tehniku koja joj je omogućila da ostvari svoj likovni izraz zasnovan na sažetosti sadržaja i crteža.

Kao lajmotiv na grafičkim listovima javlja se žuti krug, poput izvezene perle, ispunjen sjajem sunčeve svjetlosti i topline, kao ženski princip jin. Njegova skrivena simbolika može se tumačiti kao znakovni potpis umjetnice čiji Autoportret sublimira formalne i duhovne vrijednosti modernog i tradicionalnog.

To je slikarstvo ispunjeno nostalgičnom štetom i prefinjenim senzibilitetom Seide Belegović, umjetnice koja svojim intelektualnim, estetskim i likovnim vrijednostima zauzima posebno mjesto u savremenoj crnogorskoj grafici.

Ilirova igra

nog sa savremenim.

Idejno polazište njenih djela u kontekstu tradicija-moderna možemo povezati sa univerzalnim osobenostima likovne umjetnosti kroz njenu dugu istoriju. Međutim, kreativni izraz umjetnice pošeduje ličnu notu koja proizilazi iz svjesnog prepoznavanja i pijeteta prema vlastitom identitetu i porijeklu. Upravo iz Seidinog etničko-etičkog promišljanja, intelekta, osećanja i čula formirala se njezinu individualnu likovnu mitologiju.

Univerzalne vrijednosti

Identifikacioni kod svog istorijsko-kulturnog nasljeđa ona je našla u etnografskom

u kojima naslućujemo virtuelno prisustvo čovjeka koji se izgubio neđe u prostornovremenskom vakuumu.

U saglasju sa svojom prefinjenom, lirske intoniranom osećajnošću, ona je potencirala životnost sudbinskim nitima utkanim u razigranoj ornamentici raskošnih vezova. I sami nazivi grafika imaju posebnu poetsku notu i zvuče kao himna posvećena radosti života – Ilirova igra, Ruho srće, Jantar snovi, Srećna vremena. A tu je i kompleksna, kružnica – niska derdana Hurijska poema – dženetska hurija – rajska ljetopisica, čiji hidžab reflektuje nevinost, čistotu, skromnost, stidljivost i druge moralne osobenosti žene.

Ministar kulture Branislav Mićunović ugostio direktoricu Kulturne baštine Rima Lukreciju Ungaro

CRNA GORA POSVEĆENA OČUVANJU KULTURNOG NASLJEĐA

U okviru programa Cetinje – grad kulture 2010–2013, tokom prve dvije godine završeno 26 projekata, a dio tog programa jeste i preseljenje Ministarstva kulture iz Podgorice

Ministar kulture Branislav Mićunović razgovarao je na Cetinju sa direktoricom Kulturne baštine Rima Lukrecijom Ungaro o mogućnosti za proširenje saradnje između Crne Gore i Italije u zaštiti kulturne baštine.

„Veoma smo posvećeni očuvanju naše baštine. Iza Crne Gore je desetovječkovni državni kontinuitet, dugaistorija jedne zemlje, koja rađa kulturno nasljeđe. Možda ne možemo porediti kulturno bogatstvo kojim raspolažu Rim i Crna Gora, možda se i ne možemo podići brojnim arhitektonskim zdanjima i spomenicima kulture kakve ima Rim, ali to što imamo nama je sveto i veoma važno. U toj crnogorskoj prići Cetinje je najznačajnija istorijska tačka, mjesto koje gotovo i nije osetilo što znači biti bez slobode. Upravo je ta sloboda, karakteristična za ovaj grad, najveća nematerijalna i univerzalna vrijednost koju smo prepoznali tokom izrade nominacionog dosjeća za upis istorijskog jezgra Cetinja na UNESCO listu zaštićene svjetske baštine“

ISTI PROBLEMI U RIMU I NA CETINJU

Lukrecija Ungaro ocijenila je da je kulturno bogatstvo važno onoliko koliko ga narod jedne zemlje smatra važnim. „U ovom poslu srijećemo se sa istovjetnim problemima, bez obzira na to da li smo u Rimu ili na Cetinju. Često ni sami ne vidimo vrijednost onoga što imamo, ali tako prepoznajemo bogatstva koja ima neka druga zemlja. Vjerujem da vam mogu pomoći u poslu u kome ste do sada i sami mnogo postigli, prije svega zbog toga što se nijesam bavila isključivo arheologijom, već i drugim naučnim i tehničkim poslovima u vezi sa baštinom“, kazala je Ungaro.

kazao je ministar Mićunović.

On je istakao da je država veoma posvećena očuvanju crnogorske prijestonice, što je pokazala usvajanjem Menadžment-planova istorijskog jezgra Cetinja, te sprovodenjem četvorogodišnjeg programa „Cetinje – grad kulture 2010–2013“.

„U okviru programa ‘Cetinje – grad kulture 2010–2013’ tokom prve dvije godine završili smo 26 projekata, što govori o dobroj dinamici posla i dobrom pravcu u kom se krećemo. Dio tog programa jeste i preseljenje Ministarstva kulture iz Podgorice na Cetinje, čime smo ostvarili mnogo bolju

i bliskiju saradnju sa našim institucijama i stekli jasniju sliku o svemu što treba da učinimo. Mi zaista živimo misiju za Cetinje i veoma rado u nju uključujemo i naše prijatelje, kakvima i vas doživljavamo. Veoma bliske prijateljske veze Crne Gore i Italije možemo i dalje unapređivati kroz saradnju na polju kulture“, zaključio je ministar Mićunović.

Lukrecija Ungaro je nagnula da se upoznala i sa dijelom savremenog crnogorskog stvaralaštva, koje smatra veoma vrijednim i značajnim, posebno u kontekstu istorijskog tumačenja mnogih dešavanja. „Dukljia, koju smo posetili, veoma je zanimljiva oblast koja može otkriti mnogo toga. I u poslu istraživanja Duklje čitava zajednica mora sagledati njen značaj, jer se na taj način dolazi do najboljih rezultata. Cetinje je po svemu veoma specifično, ima posebnu atmosferu kakvu nema ni jedan drugi grad. Važno je da se učini sve da Cetinje ne izgubi svoj duh“, kazala je Ungaro.

Pomoćnica ministra za kulturnu baštinu Lidiya Ljesar upoznala je Lukreciju Ungaro sa kapitalnim petogodišnjim projektom Ministarstva kulture „Putevi kontinuiteta“, koji se sprovodi u saradnji sa Narodnim muzejem Crne Gore.

O.Đ.

Ministar kulture Branislav Mićunović sa Lukrecijom Ungaro na Cetinju

Časopis za pozorište, izvedbene umjetnosti i kulturu

GEST

Br. 1
Avgust–oktobar 2011

Časopis za pozorište, izvedbene umjetnosti i kulturu „Gest“, u izdanju Udruženja dramskih umjetnika Crne Gore, donosi priloge o značajnim prošlogodišnjim kulturnim dešavanjima u periodu od avgusta do oktobra. Pored osvrta na festival „Budva grad teatar 2011“, kao i 45. Bitez, festival u regionu, časopis donosi i domaće pozorišne teme. O njima pišu: Vanja Kovačević („Rizik domaćeg teksta“), Nataša Nelević („Domaća tijela ženskog teksta“), Zorana Kralj („Zajednički kulturni prostori“), i Maja Mrđenović („Debata o pozorišnim interesima“).

Između ostalog predstavljene su i publikacije: monografija „Stoljeće crnogorskog državnog teatra“ II tom, publikacija „Ženski glasovi u izvedbenim umjetnostima Zapadnog Balkana 1990–2010“, te zbirka dramskih tekstova „Klasa – nova crnogorska drama“. Časopis donosi i niz informacija o pozorišnim dešavanjima u Cr-

noj Gori (Kotor art, Tivatski festival, „Purgatorije“ Barski ljepotipis), te o Pozorišnom centru u Moskvi i performansu Marine Abramović, takođe u Moskvi.

Urednica časopisa je Nataša Nelević.

Š. B.

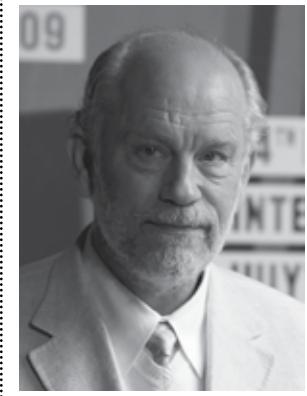
Br. 2,
novembar 2011–februar 2012

U drugom broju časopisa za pozorište, izvedbene umjetnosti i kulturu „Gest“ napravljen je presek uglavnom domaće i međunarodne

Uz Svjetski dan pozorišta: Poruka Džona Malkovića

NEKA VAŠA DJELA BUDU DUBOKA I JEDINSTVENA

Već 50 godina širom svijeta obilježava se Svjetski dan pozorišta, 27. mart, na inicijativu Međunarodnog pozorišnog instituta. Tradicionalno, pored mnogobrojnih manifestacija, tog dana

čita se poruka koju svake godine upućuje pozorišna ličnost svjetskog ugleda. Ove godine poruku je napisao američki glumac, producent, dramski pisac i reditelj – Džon Malković.

„Čast mi je što me je Međunarodni pozorišni institut pri organizaciji UNESCO pozvao da se obratim povodom pedesetogodišnjice Svjetskog dana pozorišta. Ovo kratko obraćanje upućujem svojim kolegama i sa drugovima, pozorišnim djelatnicima.

Želim vam da ono što radićete bude neodoljivo i originalno. Neka vaša djela budu duboka, dirljiva, promišljena i jedinstvena. Neka nam pomognu da razmislimo o pitanju što znači biti čovjek, a ta mi-

sao neka bude iz srca, prožeta iskrenošću, slobodoumnosću i blagonaklonosću. Želim vam da pobijedite nedaleč, cenzuru, siromaštvo i nihilizam, što će mnogi od vas, izvjesno, morati. Neka vam bog podari talenta i neumljivosti da nas naučite kako kuća ljudsko srce u svoj svojoj složenosti, kao i poniznosti i ljubopitljivosti da taj zadatak učinite svojim životnim djelom. I neka najbolji među vama – pošto će to biti samo najbolji od vas, i tadi samo u najrjeđim i najkrćim trenucima – uspiju da daju okvir onom najvažnijem od svih pitanja: ‘kako živimo?’ Srećno“, poručio je Malković.

www.iti-worldwide.org
Prevod: Lidija Kapuci

POVODI: Razgovor s Natašom Nelević, autorkom drame „Jaja“, premijerno izvedene u CNP-u

NE VOLIM KAD SE ŽENA PREDSTAVLJA KAO ŽRTVA

Reditelj ove predstave opredijelio se za neka druga sredstva koja mi je u ovom trenutku teško da definisem drugačije nego kao neku vrstu etno-alternative, kaže autorka drame

Krajem marta u Crnogorskem narodnom pozorištu izvedena je premijera drame „Jaja“ autorke Nataše Nelević, pozorišne kritičarkе i spisateljice koja se zalaže za afirmaciju ženske estetičke i političke perspektive. Ova drama osvojila je nagradu Crnogorskog narodnog pozorišta za najbolji savremeni domaći dramski tekst na konkursu te kuće 2010. godine. To je bila i prilika za razgovor sa autorkom.

Na ukupan scenski doživljaj utiču mnogi elementi, ali rediteljska palica je svakako ona koja vodi priču. Da li je prethodno bilo potrebne za vašom međusobnom konsultacijom?

– Tokom pripreme ove predstave bilo je reditelja i pisaca koji su mi govorili da je najbolje da se pisac i reditelj ne mijesaju jedan drugome u posao. Ipak mislim da to nije ono što je zaista najbolje, da je to samo mišljenje koje je nastalo kao rezultat lošeg iskustva, lijenosći i neozbiljnosti... Naprotiv, ne postoje pravila o saradnji pisca i reditelja. Ali, nekako se u tim debatama uvijek pisci smatraju lošim momcima. Oni su oni koji prave problem, koji su sujetni, kruti, preosjetljivi na svoj tekst, bez senzibilitetu za pozorišnu igru itd. Nakon iskustva koje sam sama imala sa ovom dramom zaista bih se založila za veća prava pisaca da odlučuju o stvarima koje se tiču na kraju osnovnog značenja njihovog teksta. Reditelji i pisci zaista koriste različite jezike, tu nema nikakve dileme, ali ti jezici moraju da korespondiraju i moraju da govore o istoj stvari.

Publika se prvi put susrela sa Vašom prvom dramom. Zar niješte, u neku ruku, i Vi? Jer, njeni scenski život, u odnosu na onaj u knjizi, jeste i njen novi vidik i domet?

– Da, prvi put sam na premijeri vidjela postavku „Jaja“. I istina je da to što sam vidjela na sceni nije odgovaralo onome što sam ja mislila da će se dogoditi. Moja je situacija specifična u tom smislu što ja nisam samo spisateljica već i

pozorišna kritičarka. Dakle, ja nisam rediteljka, ali ipak imam određena znanja o pozorištu. Dok sam pisala ovaj tekst, računala sam na određene rediteljske strategije i postupke za koje sam bila sigurna da mogu da podrže ovakav tekst (ili koji mogu biti podržani ovakvim tekstrom), inače ne bih ni pisala ovakav tekst. Međutim, reditelj ove predstave opredijelio se za neka druga sredstva koja mi je u ovom trenutku teško da definisem drugačije nego kao neku vrstu etno-alternative. Meni se to nije dopalo. To ne znači, naravno, da se nekome drugome neće dopasti. I naravno da se nadam da će se nekome drugome, mnogima čak, dopasti ova postavka.

Koliko ste svoj tekst prepoznali u glumackim rolama? Ili ste ga možda zamišljali u drugačijoj interpretaciji?

– Mislim da za glumice i glumce u ovoj predstavi ovo nije bio lak zadatak jer je ovaj tekst zahtijevao specifičnu vrstu glume. Moram da primjetim da su se oni, pogotovo neki od njih, ipak jako dobro snašli u svemu tome. Neke od junakinja svoje drame zaista sam prepoznala na sceni zahvaljujući glumicama koje su ih tumačile, i to mi je predstavljalo ogromno zadovoljstvo. Pogotovo mi je bilo zadovoljstvo da vidim kako su te junakinje zahvaljujući tim glumicama ne samo „dobije život“ nego i nadrasle ili transformisale moje junakinje. Prosto osjećam ličnu zahvalnost prema glumicama zbog toga.

Iz svega što ste rekli, čini se, očekivali ste drugačiju scensku postavku Vaše drame. Drugim riječima, kada je njen scenski život, u odnosu na onaj u knjizi, jeste i njen novi vidik i domet?

– Meni je bilo jako bitno da se osjeti bliskost koja postoji među ženama, ili bolje rečeno – stremljenje ka toj bliskosti. To je osnova emocija bez koje ova drama zapravo nema nikakve emocije. Žao mi je što to nije dovoljno vidljivo u ovoj postavci jer je iz tog

razloga ova drama napisana. Takođe imam problem sa intervencijama koje cijelu priču pomjeraju ka tradicionalizmu. Mislim da prikazivanje žena kao „vrana“, u tradicionalnoj crnogorskoj crnini, ispod koje im proviruju samo oči itd. predstavlja samo „zakucavanje stereotipova“ i ništa više. To je prosto dio folklora koji ne znači ništa. To čak nije ni istina o ženama u prošlosti Crne Gore. Ja sam pročitala mnoga dokumenta kao urednica knjige „Žene u Crnoj Gori od 1792. do 1915“ i odgovorno mogu da tvrdim da su one bile subjekti, obespravljeni na hiljadu načina, ali ipak subjekti, bića koja su imala prostor slobode i izraza. Ne volim kada se žena predstavlja kao žrtva na taj način, jer je to jedna manipulacija i objektivacija koja ima za cilj upravo da ženu pretvoriti u objekat i proizvede naprosti jeftini efekat za koji se misli da će „dobro proći na tržištu“. Ne volim to predstavljanje naših pretkinja kao „vrana“. Naprotiv, to mi je krajnje antipatično, a takva predstava o ženi se, eto, našla u postavci drame koju sam upravo ja napisala.

Publika je, ako je suditi po pljesku, zaista lijepo dočekala Vaš dramski prijenac. Da li to znači da je i razumjela suštinu problema o kojem govorite?

– Malo mi je teško da odgovorim na to pitanje jer imam utisak da publika nije sa ovom predstavom uspostavila kontakt, ali to je ipak samo moj utisak.

J. Vukanović

Mladi Tivta i Podgorice

SEĆANJE NA DRUGARA

Minulo je deset godina od smrti Dragana Radulovića, velikog prijatelja dece i odraslih. Pjesnik, urednik i TV autor, slikar i humanista. Njegova prerana smrt – umro je u 51. godini – rastužila je porodicu, brojne saradnike, braću pjesnike, a posebno dečku iz svih krajeva zemlje.

Piše: Husein – Bato Dukaj
Ove godine navršava se deset godina od smrti Dragana Radulovića, velikog prijatelja dece i odraslih. Pjesnik, urednik i TV autor, slikar i humanista. Njegova prerana smrt – umro je u 51. godini – rastužila je porodicu, brojne saradnike, braću pjesnike, a posebno dečku iz svih krajeva zemlje.

Dragan Radulović je bio čarobnjak i maštar, čudesni pjesnik i stvaralač, davni ali i vječiti dječak zaokupljen svjetom đetinjstva, igre, ljepote i dobre.

Njegov veliki drugar, pjesnik Mošo Odalović zapisaо je: „Postoji jedna reč od starinske pozlate: mnogosvećnjak. Njome je 1. maja 1951. godine ognut Dragan Radulović, i nikome nije tako dobro pris-tajala. U svim svojim službama – pesničkoj, sličarskoj, novinarskoj – imao je mrave za pomoćnike sebi.

Mrajinjak u levom dlanu, Pčelinjak u desnojести, Dva dana u jednom danu Svaki dan mu blagovestil!

Igra je ozbiljna stvar

Grabeći od života, zidao je kuću za svu dečku: građevinu od pravične mjere i trajnije radošt. Čineći drugima radost, gasio je sopstveno žitje... Gos-pode preblagi, kako se jedna

Draganova bezazlena strofa, koju znaju sva dečka ovog jezika, pretočila u epitaf:

„Imam kuću nemoguću, U njoj ložim led u peći, Smrkne joj se pri svetu, Nemoj ovo nikom reći!“ Književnik Vuk Cerović piše:

„Malo je više pjesnika koji su s toliko ljubavi i žara pre-davali đetetu, kao što je to u svojim pjesmama, u svojim televizijskim emisijama i na svojim slikama činio Dragan. Đecu grije toplina njegovih stihova. Blage, jednostavne, prsne su nam Draganove slike, na kojima ružne stvari, polomljene igracke, pred-meti s otpada, oživljene kao čarobnim štapićem sijaju novom, neočekivanim topli-nom. Iz svega što je Dragan radio uvijek će sijati njegova dobra duša, njegov vredni duh i briga za male ljudi koji imaju velike probleme.“

Jednom davno novinar đečjeg lista je zapisaо:

„U lepršavim stihovima punim sunca i mirisa mora, raspevanih vjetrova sa crno-gorskih planina i kristalnih pahuljica snijega, punih nekih zanimljivih i smiješnih pitalica o devojčicama i đečacima, o igrackama i crtanjkama, o pjesmama i pjesnicima, o ljubavi i malim varnicama u đevojčičnim ili lutkinim očima, svako će od nas naći po jedno

SRUŠENO GNIEZDO, SJETAN ZVUK VIOLINE

Mnoga deca iz domova, napuštena deca u trenucima rastanka, očešala su se kao da ih ponovo ostavljuju tek pristigli roditelji, a Draganova ekipa kao da napušta tek usvojenu đecu. Dragan je jedini znao da opiše te trenutke, kroz stih, kroz pjesmu. Takvi trenuci često su ličili na srušeno gniezdo, na goluzdravog ptica, na šetan zvuk violine. Tokom više od dvije decenije rada na televiziji takvih susreta bilo je mnogo, od Bijele do Subotice, od Kotora do Podgorice, od Beograda do Sarajeva. Tako su nastale brojne emisije o đeci bez roditelja, bez srećnog đetinjstva, o ostavljenoj, nezbrinutoj i hendihepiranoj đeci, o gluonijemoj đeci, o malim delinkventima, o hrabroj đeci koja su pokušala da nadoknade nepravde prirode i ljudi. Sami su rasli. Velike nevolje malog Borisa, Tri sestre, Koljevića, Kroz koprive Olivere Koprivice, Tišina koja govori, Čarolija tišine, Šaputanje vremena, Gorki slatkiši, Zamagljena jutra, Nadina nuda, Mali život, i desetine drugih emisija posvećeno je đeci iz domova, koja nijesu imala sreće da rastu u toplim domovima, pored svojih roditelja, da imaju bezbržna đetinjstva, da uče u školi kao ostala đeca, da imaju živote kao mnogi njihovi vršnjaci širom zemlje i planete.

parčence našeg ljetovanja, po jedan list našeg spomenara, po jednu nezaboravnu uspo-menu iz đetinjstva...“

Djeca koju želite muče, I studenih vjetra mota, To su djeca što nas uče Da su veća od života.

Apel na savjest odraslih

Dragan Radulović je pi-sao, snimao i slikao iz istinske potrebe i stvaralačkog zadovoljstva. Uvijek je pokušavao da podseti male i velike kako život i okruženje dece nije uvijek ružičasto i iskićeno, nakidureno, već često veoma surovo. Sav je njegov rad u neku ruku apel na savjest odraslih ne bi li sa višeслуша i volje prihvatali i prigrili svjet malenih.

U „Prosvjetnom radu“ 1997. godine je zapisaо: „Dijete je čovjek važan, pa odrasli svijete budi jednom dijete...“

U nastavku, veliki pjesnik je rekao: „Po vokaciji sam prije svega pjesnik, s tim osjetljivim, treptavim epitetom đečji – radoznalošću, nekim finim nemirom za igru koja je traganje. Katkad sivu i dosadnu svakodnevnicu oplemenim preko poezije, televizijom, slikama – preko tih zanimljivih i tajnovitih staza. A pjesnik je neka vrsta suncokreta i stalno traga za svjetlošću... osluškujem... pratim, naslućujem, uvijek nešto domaštavam...“ riječi su Dragana Radulovića. „Iz igre nastaju moji stihovi, moje sličice i TV emisije. Igra je, možda mnogi

i ne znaju – vrlo ozbiljna stvar. Treba biti dovoljno pažljiv i osjetljiv pa se popeti na đečiji nivo... Ja sam to pokušavao godinama, a sudeći po tome koliko sam drag malenim drugarima, po tome što su mi oni sve šapnuli, možda sam do-nekle i uspio – makar da im se približim, a i to je nešto...“ znao je često da kaže veliki pjesnik i humanista.

Đeca su Draganu pričala najveće tajne, otvarala dnevnike i spomenare, čitala nikad poslatu pisma, otkrivala njemu i oku kamere najtanjanija očećanja. Nevena, Mira, Ljilja, Boris, Fatan, Stefan, Ljubićica, Nada, Marko, Thimor i još stotine drugih malisana, đečaka i đevojčica, prihvatali su njegovu malu TV ekipu kao svoje najbliže. Mnogi sastanci sa tom decom bili su tužni, često praćeni suzama.

Dragan je snimio stotine emisija o srećnoj đeci, o talentovanoj đeci, o uspješnim muzičarima, plesačima, botaničarima, matematičarima, malim poeta-ma, glumcima, o đeci kojoj je predskazao sjajnu profesionalnu karijeru. Danas su mnogi njegovi junaci uspješni umjetnici, naučnici, sportisti, političari... Pored brojnih TV emisija svih žanrova, Dragan je napisao hiljade pjesama koje su sačuvane u više zbirki poe-zije. Tu su i njegove čudesne reljefne slike, fotografije i drugi predmeti koje je napravio. Bio je svestrani umjetnik i veliki humanista koga će pamtitи još mnoge generacije.

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“ MIROSLAV KRLEŽA U KAVANI

Godine gasnu, mutni su, blatni dani, teški su pečati naših umornih stopa, čovek u nama gnije, u čovjeku čežnja kopna, i kuca bilo u gnijilo, sagnjiloj rani: o, kako se vuči živi negdje u šumama vani, gdje nisu tako mutni, blatni i bolesni dani, kao u kavani.

Silne su mase tmine, na oknu su mutna stakla, lica su militave krinke od vonjava voska i šminke: oči su naše okna, musava, prazna, siva, u dnu se zjenice naše gadna spodoba skriva.

I tako gasnu blatni sumorni dani, I tako gasnemo tiho u kavani. Kroz ovo blato nosimo godine jalove, a sanjamo o nebu, gledamo ptice, ždralove: kako plove kroz snove i leti kroz azurne valove, krilima kako jedre kroz prostore caklene, vedre.

Sanjamo zastave, stihove, vatromet zvjezdanih lukova, Sanjamo vjetrove noćne i divlju pjesmu vukova. Zastave, stihovi, pjesme, odjek drvenih rječi Kroz dim kavane kao u grobu jeći.

Tako godine gasnu i olovna gasne gluma sanjivih slika i umornog uma. Svetlijike gasnu, mutni su, blatni dani, Dimi se, gnije, u blatu, u kavani.

Pjesnički opus Miroslava Krleže (1893–1981), s izuzetkom „Balada Petrice Kerem-puha“, bio je i ostao u šeni njegovih drama, romana, eseja. Pjesma koju objavljujemo – „U kavani“, s motivom provincije u stvarnom i prenesenom značenju, s pravom će pobuditi dilemu o tome nije li Krleži kao pjesniku nanesena nepravda...

Priredjuje: N. Knežević

U Galerija Ad u Ženevi

IZLAGAO ANDREJ ĐERKOVIĆ

Nedavno je u Galeriji Ad u Ženevi premijerno predstavljena umjetnička sveska Andreja Đerkovića, pod nazivom „Deportivo“.

Svesku publikovanu na osam jezika, u izdanju Norgunk Publishing House iz Istanbula, likovno je oblikovala akademski dizajnerka Marina Glavanović (Lion), a uredili Ause Orhun Gultekin (Istanbul) i Fabio Pjeroti Ćei (Milano). Premjera je prisustvovala i Asli Erdogan, jedna od vodećih turskih književnica koja je takođe sarađivala na ovoj svesci, a koju je francuski magazin „Lire“ uvrstio na listu „50

književnika koji će obilježiti 21. stoljeće“. Cijeli događaj pratila je i izložbena postavka originalnih printova iz ove sveske, koja će do kraja godine biti predstavljena u Istanbulu, Miljanu, Amsterdamu i Marseju.

Udruženje umjetnika „Vizija“, Golubovci MJESEC KULTURE

Udruženje umjetnika „Vizija“ iz Golubovaca planiralo je za ovu godinu niz kulturnih događaja. Pored ostalog, velika pažnja biće posvećena međunarodnoj kulturnoj manifestaciji „Mjesec kulture u Zeti“, tokom koje će posjetiocima imati priliku da se sretnu sa kulturnim sadržajima iz oblasti književnosti, slikarstva, muzike, folklora, pozorišta, đečijeg književnog stvaralaštva, modernog plesa, haiku poezije, umjetničke fotografije, izrade svenira...

Slavka Klikovac, predsjednica Udruženja, ističe da će među 200 učesnika u programu biti blizu 100 učenika sa područja Golubovaca. Budući da je Udruženje umjetnika „Vizija“ do sada koračalo sa uspješnim koracima, za realizaciju ovih i sličnih projekata

M. Č.

nadaju se pomoći Ministarstvu kulture, Ministarstvu prosvjete i sporta, te šire društvene zajednice.

TAKMIČENJE HAĐINA

Udruženje umjetnika „Vizija“ raspisuje međunarodni konkurs za najbolju haiku pjesmu, na kome mogu učestvovati stvaraoci iz Crne Gore i dijaspora. Od pet do deset pjesama u tri primjera i potpisane šifrom, slati do kraja aprila na adresu: Udruženje umjetnika „Vizija“, Mojanović, 81304 Golubovci. Najbolji radovi biće nagrađeni i štampani u zborniku. Učesnici konkursa, pored šifre u posebnoj koverti, treba da napišu i kraću biografiju i kontakt-adrese.

Crnogorski flautisti briljirali u Beogradu i Valjevu

ZLATO ZA JOVANU, LAZARA I IVANKU

Na Međunarodnom takmičenju flautista „Davorin Jenko“ u Beogradu i internacionalnom Susretu flautista „Tahir Kulenović“ u Valjevu predstavnici muzičkih škola iz Kotora i Cetinja osvojili su prva tri mesta.

Na takmičenju „Davorin Jenko“ prvo mjesto podijelili su Lazar Muhanović sa Cetinja, njegova sestra Ivanka Muhanović i Kotorska Jovana Radoman. Drugo mjesto osvojila je Ines Petrović (Kotor), dok su treće podijelile Srđana Đurašković i Vedrana Nikolić, takođe iz Kotora. Oni su osvojili nagrade i na Susretima flautista „Tahir Kulenović“.

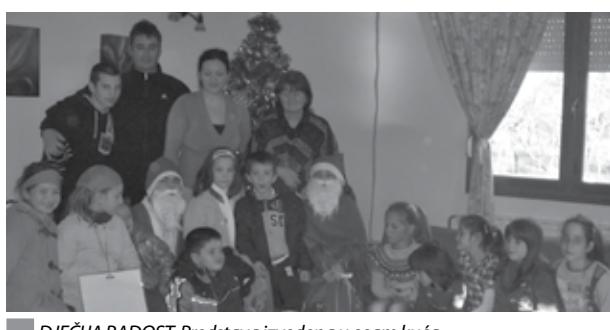
Na takmičenjima u Beogradu i Valjevu učestvovalo

je oko 220 mlađih flautista iz Srbije, Slovenije, Makedonije, Njemačke, Rusije, Crne Gore, BiH, Hrvatske i Koreje.

Redovni profesor Muzičke akademije sa Cetinja Ljubiša Jovanović, koji je bio i član žirija na takmičenjima, rekao je da ovakvi umjetnički domeni djece iz Crne Gore mogu predstaviti samo s najvećim sportskim uspjesima u regionalnim i evropskim takmičenjima.

„Iza njih stoji dugogodišnji istrajan i požrtvovan rad svih profesora flauta u Crnoj Gori. Ne mogu zamisliti veću dragocjenost jednog naroda od toga da ima ovakve mlade ljudi“, kazao je Jovanović.

O. Đ.

DJEĆJA RADOŠT: Predstava izvedena u osam kuća

U spomen akademiku Asimu Pecu (1927–2011)

NAUČNIK OD UGLEDA

Napisao je tri univerzetska udžbenika, preko 550 naučnih i stručnih radova i tridesetak knjiga.
Bio je dopisni član CANU

Nedavno je preminuo dr. Asim Peco, redovni profesor Filološkog fakulteta u Beogradu, redovni član Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine i dopisni član

Crnogorske akademije nauka i umjetnosti.

Asim Peco je rođen 1927. godine u Orijetu kod Mostara. Šrednju školu završio je u Mostaru, Višu pedagošku školu u Sarajevu, a Filozofski fakultet (grupa za južnoslovenske jezike i opštu lingvistiku) u Beogradu, sa prošćenom ocjenom 9,50 i kao jedan od najboljih studenata svoje generacije. Po završetku studija radio je kao asistent za srpskohrvatski jezik (dijalektologija i akcentologija) kod eminentnih profesora Mihaila Stevanovića i Radosava Boškovića. U novembru 1958. godine odbranio je doktorsku disertaciju „Govor istočne Hercegovine“. Od 1957. do 1960. godine bio je lektor u Strazburu, a školsku

1967/1968. godinu proveo je na Univerzitetu u Lenjingradu, de je predavao srpskohrvatski jezik. Decembra 1960. izabran je za docenta, u oktobru 1968. za vanrednog, a 1972. godine za redovnog profesora Filološkog fakulteta u Beogradu. Više puta biran je za šefu Katedre za srpskohrvatski jezik i južnoslovenske književnosti. U toku svoje naučne karijere učestvovao je na mnogim domaćim i međunarodnim naučnim skupovima, te držao predavanja po pozivu u Manhaju, Berlinu, Hamburgu, Minsteru, Kostancu, Lajpcigu, Moskvi, Lenjingradu, Kijevu, Parizu, Korteu, Pragu, Krakovu, Upsali, Bokureštu, Getingenu, Bolonji, Firenci, Bratislavi, Beču, Varšavi, Lidsu, Sofiji...

Poznati profesor i mentor

Bio je član matičnih komisija za osnivanje Defektoškog fakulteta u Beogradu i Nastavničkog (Filozofskog) fakulteta u Nikšiću. Kao profesor po pozivu predavao je na Defektoškom fakultetu u Beogradu, Filozofskom fakultetu u Nikšiću, Filozofskom fakultetu u Nišu, Filološkom fakultetu u Prištini i na Akademiji muzičkih umjetnosti u Beogradu. Bio je mentor prilikom izrade velikog broja magistrskih radova i doktorskih disertacija.

Napisao je tri univerzetska udžbenika, preko 550 naučnih i stručnih radova i tridesetak knjiga, od kojih izdajamo: „Stazama našega jezika“, „Iz jezičke teorije i prakse“, „Vukovim jezičkim stopama“, „Pisci i njihov jezik“, „Iz života naših riječi“, „Književni jezik i narodni govor“, „Do Vuka i od Vuka“, „Sa našeg jezičkog podnebesja“...

„Piscu i njihov jezik“, „Iz života naših riječi“, „Književni jezik i narodni govor“, „Do Vuka i od Vuka“, „Sa našeg jezičkog podnebesja“...

Bio je urednik „Bosanskohercegovačkog dijalektološkog zbornika“ i član uredništava naučnih časopisa „Južnoslovenski filolog“, „Srpski dijalektološki zbornik“, „Naš jezik“ i „Polono-slavika“.

Crnogorski lingvisti

Krajem prošlog vijeka, povodom pojedinih prijedloga da se ukine ijkavica, akademik Asim Peco dao je potpisniku ovih redova za „Nikšičke novine“ (25. novembar 1999. godine) intervju u kome je, između ostalog, izjavio: „Ijkavica ima sva prava kao i eikavica. Ona je i danas zastupljena u književnosti, reklo bi se, kao i eikavstina. A naša istorija, istorija našega književnog jezika – možete ga zvati kako Vam drago – ne može se ni zamisliti bez ujeda ijkavštine“. U istom in-

tervju akademik Peco izjavio je da se „otvaranjem Filozofskog fakulteta u Nikšiću nije pogriješilo, jer je to investicija koja se do sada višestruko isplatila“. On se tom prilikom osvrnuo i na naučni doseg trojice poznatih crnogorskih lingvista, i rekao: „Gdje je god Radosav Bošković kročio svom naučnom nogom, bilo je duboko i temeljito... Zna se mjesto Mihaila Stevanovića u našoj nauci o jeziku. Do nje-govog vremena naša sintaksa je bila zapostavljena... Bez naučnih radova akademika Jovana Vukovića ne bismo se danas u lingvistici tako sigurno kretali“.

Prof. dr. Asim Peco bio je jedan od najuglednijih dopisnih članova Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, koji je u to zvanje izabran decembra 2003. godine.

I kao čovjek, i kao naučnik, veliki prijatelj Crne Gore i Crnogoraca, te profesor brojnih studenata iz Crne Gore, zasluzio je da ga se trajno šećemo i s poštovanjem pomjenimo.

Branko A. Koprivica

Mjesec poštovanja džeca u Crnoj Gori

GOSTOVALI UMJETNICI IZ SAD I AUSTRIJE

U okviru manifestacije Mjesec poštovanja džeca u Crnoj Gori – JAM 2012 (Jazz Appreciation Month) april je u cijelini bio posvećen džez programima u Podgorici, Cetinju, Kotoru, Tivtu, Herceg Novom i Pljevljima.

Prema rječima menadžerke projekta Majke Popović, pored koncertnih aktivnosti i gostovanja umjetnika iz SAD, Austrije i Crne Gore, publika je imala priliku da prati sedmodnevne džez radionice u Umjetničkoj školi za muziku u borici, „Vasa Pavic“ u Podgorici, cikluse filmova koje je Podgorici, Tivtu i Pljevljima priredio Američki ugao, predavanja, kao i druge forme predstavljanja ovog žanra.

Ambasador Austrije Mar-

tin Pamer govorio je o ansamblu Radio String Quartet iz Beča, rekvavši da se radi o smjelim muzičarima koji istražuju graničnu liniju između klasične muzike, džez-a, roka i popa, stvarajući jedinstvenu polirimtičku tenziju i fascinante oberte.

Šeli Silver, šefica Odjeljenja za kulturu i štampu, izrazila je zadovoljstvo što Ambasade SAD u Podgorici pomaže ovu manifestaciju. Ona je govorila o uglednoj umjetnici Dini Dirouz, koja je ovom prilikom u Podgorici održala radionicu sa koleginicom Kristin Korb. Pjevačica, pijanistkinja i kompozitorka Dina Dirouz poznata je i kao edukator. Već šest godina vodi odsjek za džez pjevanje na Džez institutu

pri Umjetničkoj akademiji u Gracu.

Američki ugao u Podgorici priredio je više filmskih projekcija, radionice kreativnog čitanja, predavanja i neformalne večeri poput „Chicago Night“, koje su kreirali američki profesori i njihovi saradnici.

U okviru programa predstavljena je knjiga „Jazz u Srbiji: 1927–1944“ Mihaila Blama, izložba „Aranžeri oblaka“ (umjetničke fotografije slovenačkog umjetnika Zige Koritnika), a crnogorski ansambl Baltazar gostovalo je u Herceg Novom, Tivtu i Podgorici. Koncerete je imala i grupa „Clazz“, koju čine uglavnom klasični muzičari i profesori muzike iz Podgorice.

I.Č.

HEMIJSKA ŠKOLA „SPASOJE RASPOPOVIĆ“, PODGORICA:
Dan otvorenih vrata

ZANATSKA UMIJEĆA – I LIJEPA I KORISNA

Povodom dolaska proljeća učenici organizovali Dan otvorenih vrata. To je bila prilika da pokažu što sve znaju i umiju

Tjesno je bilo u kabinetu za praktičnu nastavu Hemijeske škole „Spasoje Raspopović“ u Podgorici, de nijesu mogli da stanu svi koji su željeli da vide rukotvorine srednjoškolaca i njihovih profesora. Nakit je dominirao. To je naročito obradio dake sa smjerom za obradivača plemenitog metala.

„Smjer mi se sviđa. Pravim minđuse od žice, suvenire od metal-a...“, objašnjava učenica Aleksandra Petrović.

lako je kabinet okićen nakitom, Dan otvorenih vrata nije bio namijenjen samo za razgledanje i kupovinu. Bilo je tu i da se zasladi. Peciva i slatkise pripremili su učenici u školskoj radionici.

„Od tjesteta, pravimo različite proizvode: kiflice i pe-

civa. Vidim da svi rado probaju naše proizvode“, zadovoljno kaže učenica Milica Ivanović.

A da bi sve bilo lijepo i ukusno, brinuli su dekorateri. Manifestacija je za njih bila prava prilika da pokažu svoje vještine. Ipak, aranžiranje cvjeća samo je djelić onoga što daci izučavaju na tom smjeru.

Hortikultura je mnogo šira oblast, koja pruža veću mogućnost da nakon škole ovi učenici brzo nađu posao.

„Prvi put se predstavljamo cvjetnim aranžmanima na manifestaciji u susret proljeću. Interesovanje daka za ovaj smjer veoma je slabo, jer deca ne znaju što je hortikultura. To nije samo dekoracija cvijeća, već i gajenje i proizvodnja. Sve to daci mogu učiti u našoj laboratoriji, ali i rasadnicama“, kaže D. Perović

profesorica praktične nastave Anja Jovović. Napominje da deca imaju velike šanse da nakon završenog tog smjera brzo nađu posao, posebno što je to kod nas novi smjer i što nema tog kadra.

Nije to jedini smjer u Hemijeskoj školi koji daje šansu za posao. Hortikultura je mnogo šira oblast, koja pruža veću mogućnost da nakon škole ovi učenici brzo nađu posao.

„Prva generacija pekarica odmah je našla posao, nadam se da će tako biti i sa izradačima hemijskih proizvoda jer je to lijepo i perspektivno zanimanje. Oni rade krede, sapune, destilovanu vodu, deterdžente, zaista puno toga raznovrsnog. Na birou rada nema tog kadra, a ipak je prilikom upisa malo daka zainteresovan za taj smjer“, kaže Ljeposava Vuksanović, direktorka škole.

D. Perović

Održani „Dani frankofonije“ u Crnoj Gori

KONCERTI, TAKMIČENJA, PREDSTAVE

Sa otvaranja manifestacije na Filozofском fakultetu u Nikšiću

studenti Studijskog programa za francuski jezik i književnost. KIC „Budo Tomović“ i sala „Dodest“ u Podgorici bili su rezervisani za ciklus dokumentarnih filmova zemalja članica Međunarodne organizacije frankofonije.

Za Filozofском fakultetu u Nikšiću, Studijski program za francuski jezik i književnost priredio je sadržajan program. Održano je finale studentskog takmičenja „Deset riječi frankofonije 2012“. Finalisti sa različitim univerzitetskim jedinicama izlagali su svoje literarne rade dove na temu „Gastronomija“, a petočlani žiri, sastavljen od predstavnika Francuskog instituta u Crnoj Gori, za najbolje je proglašio: Milanu Glišić (Studijski program za francuski jezik i književnost, Filozofski fakultet), Sanju Đurović (Institut za strane jezike, Podgorica) i Senku Popović (Ekonomski fakultet, Podgorica).

Ambasada Francuske u Crnoj Gori pobjednike je nagradila petnaestodnevnim boravkom u Francuskoj na ljetu, dok su drugoplascirani i trećeplascirani dobili knjige.

Svoje umijeće pokazali su glumci, pjevači i recitatori –

koje su priredili umjetnici iz kluba „Ami“. U podgoričkom klubu „Sejdžazz“ nastupio je sastav „Ishijazz“, a u CNP-u francuski duo „Belle du Berry & David Lewis“. Poznato muzičko djelo Kamila Senn-Sansa „Karneval životinja“ izveo je združeni ansambel orkestra učenika i profesora Umetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavic“ u Podgorici i internacionalnog ansambla „Joy of Music“. Završnicu manifestacije obilježili su filmovi „Veliko zavodenje“, „Krizi krst“ i „Čovjek koji je želio da živi svoj život“, triler Daglasa Kenedija koji je većim dijelom sniman u Crnoj Gori.

O. Đuričković

Promovisana antologija pjesama sadašnjih i bivših učenika Gimnazije „Slobodan Škerović“

PEČAT I ZNAK VREMENA

Antologija sadrži dvije cjeline koje se međusobno dopunjavaju. Prva je u znaku bivših i sadašnjih gimnazijalaca, druga obuhvata neprolaznu poeziju francuskih simbolista i eks-jugoslovenskih pjesnika

PODSTREK ZA DALJI RAD: Sa promocije

„Antologija „Moja poezija“, koju je u septembru prošle godine objavila Gimnazija „Slobodan Škerović“, promovisana je krajem marta u Podgorici. Knjiga ima dva segmenta. U prvom su objedinjeni radovi sadašnjih i bivših učenika, a u drugom su pjesme najistaknutijih predstavnika moderne poezije po izboru učenika u koordinaciji sa profesoricom Mirjanom Perović.

Drugi dio obuhvata neprolaznu poeziju francuskih simbolista i eks-jugoslovenskih pjesnika: Bodlera, Remboea, Malarnea, Verlena, Šantića, Dučića, Rakica i Disa. „Antologija je plod želje da se učenicima budemo zajedno u ovom projektu. Ona je podstrek za dalje pisanje i rad. Gimnazija nije samo obrazovna nego i kulturna institucija“, kazao je direktor Gimnazije Radiša Šćekić.

„Vrijeme prolazi, ali mladi ljudi uvijek su isti, daroviti, mislioni. I nije važno u kojem vremenu žive“, istakla je pomoćnica direktora Jadranka Đerković. „Vrijeme prolazi, ali mladi ljudi uvijek su isti, daroviti, mislioni. I nije važno u kojem vremenu žive“, istakla je pomoćnica direktora Jadranka Đerković.

jednosti, dr Miloš Krivokapić, profesor na Filozofском fakultetu u Nikšiću, naglasio je da je sedamdesetak pjesama Gimnazijalaca i najuspješnijih predstavnika moderne poezije stavljeni u novi odnos iz koga izviru bujice nadahnuća.

Lj. V.

Forum inovativnih nastavnika u Lisabonu

CRNU GORU PREDSTAVLJALA DIJANA MILOŠEVIĆ

Profesorica matematike u OŠ „Narodni heroj Sava Ilić“ iz Kotora Dijana Milošević, pobjednica na Majkrosoftu-

vom konkursu „Kreativna nastava“, predstavljala je Crnu Goru na Forumu inovativnih nastavnika (Partners in Learning Forum), održanom nedavno u Lisabonu. Na skupu je učestvovalo 300 najinovativnijih nastavnika iz oko 40 zemalja Europe, a izložen je 81 obrazovni projekat inovativnog korištenja tehnologija u nastavi.

Nastavnici su svoje projekte predstavili međunarodnim sudijskim, a nakon uvida u sve radove proglašeni su pobjednici i najbolji radovi koji će učestvovati na Svjetskom

forumu u Atini, u oktobru ove godine.

Vodeći Majkrosoftovi stručnjaci u održali su predavanja na teme koje se odnose na osavremenjavanje nastavne prakse.

Uz Dijanu Milošević, na Forumu su učestvovali Ranko Čabrić, menadžer za akademiske programe u Majkrosoftu za Crnu Goru, i prosvjetni nadzornik u Zavodu za školstvo Aleksandra Vešović-Ivanović, član komisije za realizaciju projekta „Kreativna nastava“.

Lj. V.

AKADEMIJA CENTRALNOEVROPSKIH ŠKOLA: Saradnja škola u Baru i Strugi MOST PRIJATELJSTVA

U okviru programa međunarodne saradnje Akademije centralnoevropskih škola (ACES), na temu ovogodišnjeg konkursa „Gradi mostove u društvu – volontiraj u svojoj zajednici“, 27. učenica i pet nastavnika OŠ „Josip Broz Tito“ iz Struge boravili su od 27. februara do 3. marta u uzvratnoj pošeti OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ u Baru.

Gosti iz Makedonije bili su smješteni kod svojih drugara iz škole domaćina. U skladu sa projektnim zadacima i konkretnom temom, svaki dan bio je posebno osmišljen. Učenici su tako, u saradnji sa JP „Komunalne djelatnosti“, očistili i uredili školsko dvorište, dio grad-

ske plaže, oslikali žardinjere i vrata učionica, pravili panće od materijala iz prirode, crtali po majicama... Domaćini su se potrudili da gosti ponese lijepe uspomene iz Bara, pa su ih vodili u obilazak Stare masline, Starog Bara, Dvorca kralja Nikole, Kotora, Tivta, Perasta, Budve. Za goste je u školi organizovan i maskenbal koji je, prema riječima direktorice Svetlane Macanović, protekao u divnoj atmosferi. Posljednjeg dana sve aktivnosti su, kako je potvrdila i koordinatorica projekta profesorica Ana Marojević, ocijenjene kao izuzetno uspješne.

Saradnja škola iz Struge i Bara započela je na ACES-

ovom sastanku u Sarajevu, krajem septembra prošle godine, i nastavila se početkom novembra, kada su 23 učenika osmog i devetog razreda OŠ „Blažo Jokov Orlandić“, nastavnice Ana Marojević, Milena Milatović, Nataša Borović i direktorka Svetlana Macanović, kao gosti učenika i nastavnika struške škole, boravili u Makedoniji.

Završni ACES-ov sastanak održan je 27. marta u Senjcu (Slovačka). Iz škole „Blažo Jokov Orlandić“ ovom skupu prisustvovala je profesorica Milena Milatović i učenik Dimitrije Mijač.

D. Janković

Zajednički snimak ispred Dvorca kralja Nikole

Povelja o prijateljstvu između OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ iz Podgorice i „Musa Čazim Čatić“ iz Zenice

ĐECA SU NAJBOLJI AMBASADORI

Direktori osnovnih škola „Božidar Vuković Podgoričanin“ iz Podgorice i „Musa Čazim Čatić“ iz Zenice potpisali su 12. marta u Podgorici Povelju o prijateljstvu i saradnji. Svečanom činu prisustvovalo je i ambasador Bosne i Hercegovine u Crnoj Gori Izmir Talić.

Ovim je završen projekt „Give, get, share“, finansiran od Akademije srednjoevropskih zemalja osnovnih i srednjih škola (ACES), koji je trajao od septembra prošle godine.

Ambasador Talić je rekao da je ovo odlična prilika da se dvije zemlje upoznaju, jer „đeca uvijek nose pozitivnu poruku mira, zajedničkog rada i suživotu. Đeca su pravi ambasadori“.

Kako je kazao direktor OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ Zoran Kalezić, u sklopu projekta 10 učenika i tri nastavnika boravili su od 28. do 30. oktobra u Zenici. Oformili su volonterske klubove, đe-

se najviše radilo na uređenju školskog dvorišta i učionica, kao i vršnjačkoj edukaciji. Direktorica OŠ „Musa Čazim Čatić“ Amna Sofić istakla je da potpisivanje povelje omogućava da se razmijene iskustva u radu. Ona je podsetila da će na završnoj aktivnosti projekta, krajem marta u Senku – Bratislava (Republika Slovačka) biti detaljno analizirani rezultati projekta.

Lj. V.

DOM KULTURE CRVENKA I ORGANIZACIIONI ODBOR 19. MEĐUNARODNOG FESTIVALA PJESENKA ZA DJECU RASPISUJU KONKURS

„BULKA“ CRVENKA 2012.

Pjesnici, sanjari i snovatači! Bliži nam se 19. međunarodni festival pjesnika za decu „Bulka 2012“. Udrženi oko poetske misli pozivamo vas u Crvenku sa ciljem da deci bude vedrje, da svijetu bude svjetlijie, da pjesmi bude toplice. Svi vi koji niste zaboravili detinjstvo, a imate više od 16 godina, šaljite nam svoje tri neobjavljene pjesme, pod šifrom, u četiri primjerka, na adresu: Trg Duška Trifunovića br 10,

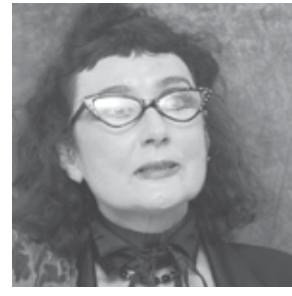
25220 Crvenka (s naznakom: Za konkurs) do 10 avgusta.

Deset najuspješnijih pjesnika takmičiće se za tri vrijedne nagrade na završnim večerima 13.-15. septembra. Uz pjesničke i umjetničke veličine, kao što su: Ljubivoje Ršumović, Dobrica Erić, Mošo Odalović, Ismet Bekrić, Slobodan Stanišić, Šimo Ešić, Boro Kapetanović, Luko Paljetak, Pero Zubac, Raša Popov, Ivica Vanja Rorić, Minja Subota, Jo-

van Adamov, Enes Kišević, Uroš Vošnjak, Uroš Petrović, Jovo Čulić, Vlasta Cenić, Violeta Jović, Boško Lomović, Madam Piano, Miona Ilić, Kristina Ivanović, Ajna Hasanbegović, Mateja Bokan, Dejan Đonović, Velimir Ralević, biće vam nezaboravno u slatkoj Crvenki.

Sve informacije možete dobiti putem telefona +381-25-731-713 i +381-63-8458-903.

Jarmila Vešović dobila Prvu nagradu Francuske akademije nauka i umjetnosti PRESTIŽNO PRIZNANJE

najviše i najstarije naučne i kulturne ustanove Francuske. Jedan od članova žirija akademik Vladimir Veličković, koji je i sam francuski akademik, kaže je da se radi o izuzetnom priznanju.

Jarmila Vešović rođena je 1954. godine. Diplomirala je 1980. na Fakultetu likovnih umjetnosti u klasi prof. Stojana Ćelića, kod koga je i magistrirala. Od 1986. živi u Parizu. Bavi se slikarstvom, grafikom, instalacijama. Piše i objavljuje poeziju. Izlaže redovno na važnim francuskim i evropskim likovnim manifestacijama, a održala je preko 20 saostalnih izložbi u Beogradu, Kraljevu, Parizu, Podgorici, zatim u Matisovom muzeju u Le Kato-Kambreziju, u Narboni

i dr. Njena djela nalaze se u velikim muzejima i privatnim kolekcijama u Srbiji, Francuskoj, Španiji, Egipatu i Japanu. Dobitnica je više značajnijih nagrada u Francuskoj, kao što su zlatna medalja za slikarstvo „Mikelandjelo“ Akademije „Mazarin“, priznanje „Feliks Brakemon“ za grafiku na Salonu „Bozar“ u Karuselu Luvra.

Nagrada „Aršil Fulde-Stirbe“ jedna je od najstarijih u Francuskoj, pa i u Evropi. Među prvima dobio ju je čuveni slikar Ežen Delakroa sredinom 19. vijeka, a za mecenarsku porodicu Fulde-Stirbe, koja je ustanovila nagradu, zna se da je doprinijela organizovanju velikih svjetskih izložbi koje su svojim karakterom obilježile prosperitetni 19. vijek.

Lj. V.

OŠ „Kekec“ Sutomore

PROSLAVLJEN DOLAZAK PROLJEĆA

Osnovna škola „Kekec“ iz Sutomora obilježila je 23. marta početak proljeća, u sklopu redovnih aktivnosti sa lokalnom zajednicom, manifestacijom pod nazivom „Proljeće na moje rame slijće“. Učenici svih razreda potrudili su se da ostave kreativan lični pečat u proslavi dolaska godišnjeg doba koje se širom svijeta tradicionalno slave kao buđenje prirode. Najmlađi osnovci pravili

su šešire najrazličitih oblika, ukrašene vjesnicima proljeća. Učenici starijih razreda izradili su maske čiji su motivi bile svojevrsna evokacija velike obnove u prirodi.

Učenici devetog razreda odigrali su performans pod nazivom „Buđenje proljeća“, dje su igrom, pjesmom i slikevitim kostimima izrazili svoju umjetničku viziju ovog godišnjeg doba. Sutomorski

korzo, kojim su prodefilovali, podsećao je na velike lene-ske svečanosti iz doba Stare Grčke. Bogatstvo boja, slike i zvukova kojima je zračila povorka, olijena dečjom i mladalačkom energijom, predstavljala je pravi praznik za oči naših sugrađana koji su se priključili ovoj igri.

Novinarska sekција

25

APRIL
-MAJ

Prosjetni rad

Predstavnici slovenačke NVO Zavod „Krog“ u OŠ „Mustafa Pećanin“ u Rožajama

RADIONICE ZA NASTAVNIKE I UČENIKE

U okviru projekta „Od okoliša do porodice“ predstavnici slovenačke međunarodne humanitarne organizacije Zavod „Krog“ posetili su OŠ „Mustafa Pećanin“ u Rožajama i održali radionice za nastavnike i učenike.

Kako je kazala Emina Hadžić, direktorka „Kroga“, projekat se bavi pitanjima nasilja u porodicama, zaštitom okoline, reciklažom i rehabilitacijom socijalno ugrožene dece. Realizuje se pod pokroviteljstvom Ministarstva za vanjske poslove Slovenije, a u saradnji sa Zavodom „Ema“.

Predstavnice Zavoda „Ema“ održale su radionice sa nastavnicima i učenicima VII razreda, upoznajući ih sa načinom prepoznavanja i sprečavanja nasilja. Ljuba Sredić, psiholog u OŠ „Ivan Cankar“ u Vrhnike, govorila je nastavnicima o iskustvima te škole u radu sa decom s posebnim obrazovnim potrebama.

Održane su i radionice za učenike i nastavnike na temu reciklaža.

Direktorica Zavoda „Krog“ i direktor škole doc. dr Ibro Skenderović posetili su deset socijalno ugroženih porodica i tom prilikom dogovoreno je da deca iz tih porodica ljetuju u Kopru o trošku ove NVO.

Melida Nurković,
pedagog škole

Učenici učesnici radionica

IN MEMORIAM

VLADIMIR BULATOVIĆ

Krajem januara ove godine preminuo je Vladimir Jagošev Bulatović, dugogodišnji nastavnik i direktor OŠ „Mojsije Stevanović“ u Manastiru Morača. Rođen je 1933. godine u Cerovici, Rovca. Završio je Učiteljsku školu u Nikšiću. Učiteljsku karijeru započeo je u rodnim Rovcima, a zatim nekoliko godina službovao u Bosanskoj Krajini, da bi se 1960. godine vratio u Manastir Morača. Vanredno je završio Višu pedagošku školu u Nišu, Odsjek za istoriju i geografiju.

Vlado Bulatović je bio pedagoški pregalac za primjer. Znalački je organizovao nastavu i umio da motiviše učenike u procesu učenja, a kao rukovodilac škole posebnu pažnju poklanjao je saradnji sa društvenom sredinom. Biće zapamćen od svojih učenika kao vrstan istoričar, a od kolega kao uzoran drug, pouzdan, odgovoran i principijelan. U svom radu nije ništa improvizovao, sve je imalo smisao i logičku vezu. Za svoj profesionalni rad i rukovođenje školom, kao i društveni angažman, dobio je priznanja: nagradu „Najdraži učitelj“ i Orden rada sa zlatnim vijencem.

Naša sjećanja na lik i dijelo Vlada Bulatovića ostaće trajna.

Svetozar Kujović

MOMČILO – MOMO GLIGOROVIĆ

Početkom marta ove godine preminuo je cijenjeni prosvjetni radnik, učitelj Momčilo – Momo Gligorović. Rođen je 1933. godine u uglednoj porodici sveštenika Novaka Gligorovića, selo Crnci – Piperi. U ranoj mlađosti opredijelio se za uzvišeni poziv prosvjetnog radnika. Završava učiteljsku školu u Nikšiću. Prvo službovanje bilo mu je u sredu pljevaljskom (selo Podblaće), odakle poslije nekoliko godina dolazi u svoje Piperi i radi u školama u rodnim Crncima i Stanojevića Rupi, a zatim u školama „Radojica Perović“ i „Vuk Karadžić“ u Podgorici, odakle odlazi u zasluženu penziju.

Momčilo Gligorović je bio izvanredan pedagog i veoma omiljen među svojim učenicima, kolegama i daćkim roditeljima.

Bio je aktivan društveno-politički radnik: odbornik Skupštine opštine, funkcioniator u SIZ-u obrazovanja, a u kolektivu gdje smo zajedno radili (OŠ „Vuk Karadžić“) biran je za predsjednika Savjeta škole i Radne zajednice. Od strane Prosvjetno-pedagoške službe ocjenjivan je najboljim ocjenjena. Za takav rad dobijao je pohvale, nagrade i odlikovanja. Bio je primjer drugima kako treba raditi i vaspitavati mlade generacije i usmjeravati ih ka pravim životnim vrijednostima.

Njegov častan život i pošten rad, zajedno sa njegovim dragim likom, živjeće u trajnom sjećanju njegovih učenika i kolega, prijatelja. Pa da se poslužim onom Njegoševom: „Blago tome ko dovijek živi, imao se rašta i roditi“.

Risto Bogojević

VERA CICMIL

APRIL
-MAJ

Prosvojetni rad

Krajem prošle godine preminula je Vera Cicmil. Rođena je 1951. god. u Banjaluci. Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Nikšiću, a potom pedagošku akademiju, grupa za matematiku. Filozofski fakultet, smjer za pedagogiju, završila je u Novom Sadu. Radila je u OŠ „Nikica Mrvaljević“ u Gornjem Trepčima, u OŠ „Dušan Bojović“ – Župa Nikšićka, a od 1986. u OŠ „Olga Golović“.

Urođena dobrota i čovjekoljubje nadgradili su njeno pedagoško znanje i praksu, koje je nenametljivo, majčinski prenosila na učenike i svoje kolege. Primjernim i profesionalnim angažmanom doprinijela je da se stanje u školama mijenja, uz unapređivanje sistematičnog, znalačkog, odgovornog i kreativnog rada. Zračila je svojim ogromnim znanjem, izdašno i bez ikakve materijalne nadoknade. Dvala je pečat realizaciji brojnih seminara, akcija, manifestacija...

Bez ostatka posvećena svojoj profesiji, ostaće upamćena kao neko ko se posebno zalagao za reformu obrazovnog sistema.

Generacijama učenika ulivala je povjerenje i samopouzdanje, a svojim kolegama služila kao primjer časnog čovjeka i prijatelja, postojanog karaktera i promišljene riječi. Zbog svega toga, ona je ostavila trajno mjesto u istoriji ove škole, a i šire.

Kolektiv OŠ „Olga Golović“, Nikšić

VOJISLAV P. VUKČEVIĆ

Među nama više nema divnog čovjeka i kolege, Voja Perova Vukčevića, direktora OŠ „Vuk Karadžić“ iz Podgorice i OŠ „Savo Kažić“ iz Barutane.

Nastavnik po zvanju, razredni starješina po zaduženju, direktor po položaju, pedagoški rukovodilac po odgovornosti. Blagorodni čovjek, divna ljudska priroda, u svom roditeljskom domu naučen je kako se čuva glas i obraz, stiče mudrost i poštenje.

Kao prosvjetni misionar, Vojo je podržavao mnoge naraštaje i generacije uvodeći svoje vaspitanike u carstvo knjige i učenosti. Za prosvjetni poziv bio je predodređen prirodom svoje ličnosti, magijskom snagom pljenio je duh učenika. Svi koji su ga poznavali znaju da je bio nenametljiv, skroman, tih, istinoljubiv, zatočenik istine i poštenja.

Hvala mu za krepost duha, radost smijeha, ljepotu susreta i vedrinu duše koju nam je po-klanjao.

Dušan Đurov Brnović

ĐORDIJE-ĐOKA BAĆOVIĆ

Kolektiv OŠ „Ratko Žarić“ izgubio je izuzetnog učitelja, Đordija – Đoka Baćovića, velikog čovjeka, druga i prijatelja. Rođen je 6. maja 1947. godine u Broćancu, opština Nikšić. Učiteljsku školu završio je u Sarajevu.

Posao prosvjetnog radnika počeo je na Vilusima, u OŠ „Braća Bulajić“, gdje radi od 1969. do 1988. godine. U ovom periodu, osim pedagoškog rada, povjeravani su mu odgovorni društveni poslovi.

Teška bolest pobijedila je njegovu borbu za život i prekinula njegov dugogodišnji rad u našoj školi. Učitelj Đordije je odgovorno i stručno prilazio svakom poslu. Volio je svoj poziv učitelja. Razumio je dušu djeteta, njegove želje i probleme, i u svakom djetetu je vidič čovjeka. Bio je blage naravi, skroman, druželjubiv, čovjek od povjerenja i principa. Uživao je ugled dobrog nastavnika i saradnika. Kao takav, bio je cijenjen od kolega, učenika i njihovih roditelja.

Kolektiv će se dugo sjećati kao divnog čovjeka i omiljenog učitelja.

Radomir Kisić

LISTOVI

KOMUNA

(Časopis za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine)

(Br. 1, decembar 2011)

„Komuna“ novoosnovani časopis za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine – ima cilj da na popularan način incira i afirmiše stručnu valorizaciju blaga predaka, te njegovu obnovu, zaštitu i njegovanje, kako bi u što boljem stanju bilo ostavljeno potomstvu. Baština podrazumijeva i veoma raskošan tematski spektar, od tradicijske arhitekture i kulture življena, poljoprivredne proizvodnje, do načina ishrane, starih zanata, legendi, narodnih predanja, običaja, poručuje uredništvo časopisa. Na stranicama „Komune“ naći će se istaknuti arhitekti, arheolozi, konzervatori, etnolozi, sociolozi kulture, znaci pomorstva i tradicionalne brodogradnje, ekolozi, i drugi stručnjaci.

Za ovaj broj o Duklji je pisao Danilo Burzan, o Pod-

gorici za početnike Husein Ceno Tuzović, maslini na Mirovici staroj više od 2.000 godina Suljo Mustafić. Iz pera Vesne Đurović čitaoci će saznati više o neimarskom nasledju Donje Lastve. Tu su, između ostalog, prilozi o: 120 godina andrijevačke biblioteke, Kulturnoumetničkom društvu „Zahumlje“ iz Nikšića i Perastu. Časopis izlazi tromjesečno, a glavni i odgovorni urednik je Amer Ramusović.

(Br. 2, februar 2012)

U ovom broju čitaocima se uvodnikom „Iskorak na komunu“ obraća mr Željko Rutović. Predstavljen je umjetnički projekat Marine Abramović u vezi sa kompleksom bivše fabrike „Obod“, zatim prilozi o: Starom mostu u Klenzi kod Ulcinja, kulturno-arhitektonskoj vrijednosti petnjičke džamije, pljevaljskom arheološkom na-

selju Komini, festivalu „Zlatna pahulja“, Kseniji Cicvarić, kolačinskom zdanju Barutana, Starom mostu na Bistrici kod Bijelog Polja, Starom Baru... Na kraju je izveštaj sa promocije prvog broja „Komune“ u Podgorici i Baru.

O. Đ.

ODZIVI

(Br. 137, Bijelo Polje)

Uvodne strane časopisa za književnost, kulturu, umjetnost i nauku „Odzivi“ posvećene su dobitnicima književne nagrade „40. Ratkovićevih večeri poezije“ za neobjavljenu knjigu poezije mladih stvaralača, kao i Osmim pjesničkim susretima „Pjesnici sa Lima o Limu“.

U odjelu Poesija predstavili su se: Dara Sekulić („Kad čovjek sam plače“), Izet Sarajlić („Sestre“), Veselko Koroman (Nije, još nije“), Vojimir Milošević („Bože dugo li umiremo“), Biserka Alikadić („Žena sa kandilom“), Kemal Mahmutefendić („Dobro je što te ne sretoh“), Ranko Risojević („Babina smrt“), Abdulah Sidran („Tuga“), Fehim Kajević („Juda Buda Isus i Muhamed“), Ivan Kordić („Netaknuto“), Marko Vešović („Besmrtni tren“), Josip Osti („Ljubavno pismo starca djevojčici“), Stevan Tontić („Put u Pariz“), Branko Čučak („Pušeći u mraku“), Goran Simić („Obična priča“), Željko Ivanković („Krist na transporteru“), Mile Stojić („Bijela omča“), Radomir Ilić

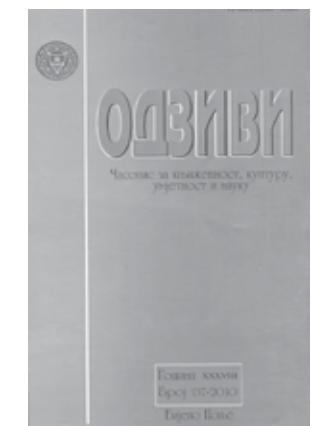
(„Na Jukićevu grobu u groblju St. Marx u Beču“), Hušein Hasković („Hrast“), Refik Ličina („Pijevčeva kuća“), Džemaludin Latić („Zapadna civilizacija“), Semezdin Mehmedinović („Esej“), Zilhad Ključanin („Ruka koja napiše praćku“), Amir Brka („Ovdje u ovom gradu“), Dragoslav Dedović („Kada pomislim da je nikada neću dodirnuti“), Damir Uzunović („Ludaci“), Miljenko Jergović („Izgubljeni prsten“), Senadin Musabegović („Nabranjanja“), Aasmir Kujović („Grada“) i Lejla Šehabović („Postmoderna“).

Proznim tekstovima predstavili su se: Redžep Kijametović („Nepogoda“), Mijailo Ašanin („Utihnući milozvučni akordi gajdi“), Danilo Vuković („Istina bistrih voda“) i Goran Sekulović („U gradu“).

Kritike su objavili: Slavka Luković („Limom i biserom“), Centar za kulturu, Žarko Đurović (Velizar Bošković, „Ja što ti velju“), Jovanka Vukanović (Perivoje Popović, „Bijela omča“), Radomir Ilić

(Veselin Konjević, „Vraneška legenda“), Blaga Žurić (Borka Smolović, „Krater“), Ružica Komar (Žarko Đurović, „Ivicom nesna“), Jovo Knežević (Zoran Raonić, „Oko pjesme“), Dobri Marković (Vojislav Bubanja, „Sjenka stare kuće“), Radomir Čećović (O poeziji Radojice Boškovića), Danilo Burzan i Veseljko Koprivica (Osman Čoković, „Putevi raskršća“). Odgovorni urednik časopisa je mr Blagoje Vujisić.

Š. B.

MEDIJSKI DIJALOZI

(Br. 10, podgorica, novembar 2011)

Časopis za istraživanje medija i društva „Medijski dijalozi“, čiji je izdavač Istraživački medijski centar iz Podgorice, u 10. broju objavljuje blizu 60 radova i prikaza autora iz Crne Gore, Srbije, Hrvatske, BiH, Bugarske, Rusije, Ukraine i Australije. Tu su tekstovi Majkla T. Ederstona (Medijska koncentracija u Australiji), dr Veselina Draškovića i mr Dragana Radovića („Ekonomija“ u /ne/zavisnim medijima), dr Slobodana Lakića (Fondovi berzanskih indeksa u medijskoj industriji), dr Nade Zgrabljić Kotar i Karin Peruško (Medijski senzacionalizam prirodnih katastrofa), mr Željka Rutovića (Tabloidi – /zlo/ upotreba sedme sile – slučaj „News of the World“). Za jubilarni broj pišu i: Aleksander Kaumov (Pogled na evropske standarde i bugarski nacionalni zakon koji se odnose na govor mržnje), dr Željko Simić (Jaspersov otklon od raciocentrizma), dr Đorđe Obradović (Korijeni suvremene kulture

digitalnih medija, IP TV i mobilna TV). Među brojnim drugim temama su i one koje se tiču položaja dece i mlađih u kodeksima novinara i medija, školskog nasilja, kao vrste medijskog spektakla, opasnosti i zaštite mlađih na internetu, policije za suzbijanje maloljetničke delinkvencije, te zaštite maloljetnika na internetu.

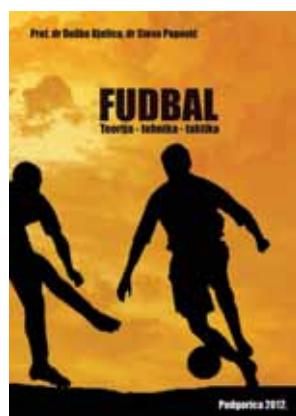
Glavni i odgovorni urednik je dr Mimo Drašković.

O. Đ.

LIČNIM STILOM DO USPJEHA U FUDBALU

(Prof. dr Duško Bjelica i dr Stevo Popović: „Fudbal: teorija, tehnika, taktika”, Fakultet za sport i fizičko vaspitanje, Nikšić, Crnogorska sportska akademija, Podgorica, 2012)

Udžbenik „Fudbal: teorija, tehnika, taktika“ najnovije je izdanje prof. dr Duška Bjelice i dr Steva Popovića koji na blizu trista stranica osvjetljavaju iz stručnog ugla „najvažniju sporednu stvar na svijetu“.

Autori, između ostalog, navode da izraz tehnika nije baš najadekvatniji, ali se on toliko odomačio da u sportskim krugovima svako zna da se pod tim pojmom podrazumijeva struktura određenog sportskog kretanja. Na osnovno pitanje o tome da se radi, odgovara se projekcijom jedne tehničke na konstituciju određenog sportista. Kada sportista primjenjuje određenu tehniku, on je prilagodi sopstvenoj konstituciji, što predstavlja lični stil. A to je u fudbalu jedan od faktora uspjeha.

Profesori Bjelica i Popović smatraju da je put

od prvih pokušaja do relativno konačnog dinamičkog stereotipa vrlo složen, a za mnoge pojedince i nedostupan. Poznavanje složenog kretanja nije samo vizuelna predstava, nego i sadržajno poznavanje prirode svih aktuelnih unutrašnjih i spoljašnjih sila, kao i karaktera njihovog djelovanja u prostoru i vremenu. To navode kao jedan od najbitnijih faktora u fudbalskom sportu.

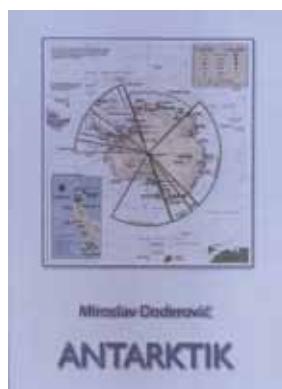
U knjizi se navodi da se glavni elementi u fudbalu odvijaju sukljesivo, formirajući psihomotornu cjelinu sistemom baze i nadgradnje. Prvu fazu predstavlja teoretsko usvajanje koncepta aktuelnog kretanja. Nakon toga počinje sljedeća faza – obučavanje. Tek kada se složeno kretanje savlada na relativno najvišem psihosomatskom nivou, prelazi se na sljedeću fazu – treniranje. Suština treniranja predstavlja stalna tendencija razvoja elementarnih biomotornih dimenzija i usavršavanje dinamičkog stereotipa u fudbalu.

Ukratko, prof. dr Duško Bjelica i dr Stevo Popović dali su značajan doprinos daljem razvoju stručne misli kada je fudbalski sport u pitanju, pa će ova knjiga biti nezaobilazno štivo svima kojima je fudbal struka, posao, rekreacija ili razonoda.

Doc. dr Jovica Petković

NAJHLADNIJE MJESTO NA ZEMLJI

(Doc. dr Miroslav Doderović: „Antarktik, regionalno-geografski aspekti“, geografski institut i studijski program za geografiju Filozofskog fakulteta, Nikšić, 2011)

Nedavno je izašla iz štampe knjiga doc. dr Miroslava Doderovića „Antarktik, regionalno-geografski aspekti“. Monografija se sastoji od šest poglavljja: Teorija regije; Ime, položaj i veličina Antarktika; Geografsko-fizičke osnove Antarktika; Geografsko-istorijske osnove Antarktika; Geografsko-ekonomski osnove Antarktika i Komparacija severnih i južnih polarnih oblasti.

Autor obrađuje postanak i građu antarktičke teritorije, geološku građu i morfološke odlike, planinske vijence Antarktika, ostrva Antarktika, klimatske prilike, savremene klimatske promjene, vode Antarktika, biogeografske odlike i prirodne pojave. To je najhladnije mjesto na Zemlji i gotovo je uvijek prekriveno ledom (98% površine), čija je prošćena debljina oko 1,6 km. Antarktik je najsvljivi i najvjetrovitiji kontinent na svijetu, a takođe

je kontinent sa najvećom prošćenom nadmorskom visinom. Na njemu ne postoje stalne ljudske naseljene, a nastanjuju ga samo biljke i životinje koje su prilagođene velikoj hladnoći: pingvini, morski medvedi, mahovine, lisajevi i mnoge vrste algi.

Autor obrađuje istraživanja Antarktika, otkriće Južnog pola, istraživanje veze Rosovog i Vedelovog mora, snimanje i kartiranje Antarktika, hronološki pregled otkrića Antarktika, savremena naučna istraživanja, političko-geografske probleme ovog kontinenta. Južni pol otkrio je norveški istraživač Roald Amundsen 14. decembra 1911. godine. Antarktičku povetu do danas je potpisalo 45 država – njome se zabranjuju vojne aktivnosti i iskopavanje ruda, podržavaju naučna istraživanja i štiti eko-zona kontinenta.

Treba istaći da je knjiga „Antarktik, regionalno-geografski aspekti“ nakon pedeset godina prva monografija o ovom kontinentu koja se pojavila na prostoru bivše Jugoslavije. Knjiga plijeni eruditijom, minucioznim analizama ogromne gradiće i činjenica, obiljem odabranih primjera, oštromnim zapažanjima, ljepotom stila i jezika, što je preporučuje za čitanje i korišćenje.

Mr Vasilj Jovović

FENOMEN MODERNOG DOBA

(Željko Rutović: „Digitalni Demos“, Grafo Crna Gora, Podgorica, 2011)

Otuda autor Željko Rutović u predgovoru svoje knjige kaže: „Zavodljiva brzina promjene sa ‘mejnstrim’ velikim masovnim medijima de su sredstva distribucije potpuno otvorena, globalno donose nova (ne) razumijevanja i njihova tumačenja na mnogo novih načina. Granice i principi (zlo)upotrebe tehnike posmatraju se iz ravni vizije konzumerističkog društva, u kojem kako primjećuje filozof Peter Sloterdijk ‘živjeti ima smisla samo ako si slavan. To su poruke reklama našeg vremena‘.“ Zato je i razumljivo nje-govo nastojanje da se komunikacija kao proces, i interakcija i kultura kao vrijednost, prožimaju u svakoj komponenti svoga postojanja. Medijska kultura, kultura svakodnevja i politička kultura u ovoj knjizi dobili su aktuelnog i vjerodostojnog tumača.

Najveći broj tekstova sabranih u ovoj knjizi objavljeni su od 2004. do 2011. godine u „Agori“, časopisu za kulturu i društvena pitanja u izdanju „Pobjede“. Tekstovi u ovom mjeseca objavljeni su u okviru kolumnne „Negativni fenomeni“. Tekstovi u knjizi ne prate datum objavljanja u „Agori“ već tematsku povezanost sadržaja knjige.

Prof. dr Ratko Božović

27

APRIL

-MAJ

Prosveštivi rad

SLIKE IZ NAJRANIJEG PAMĆENJA

(Radovan Vujadinović: „Izvor“, Udruženje crnogorskih pisaca za decu i mlade, Podgorica, 2011)

Radovan Vujadinović objavio je šest zbirki pripovedaka, dvije knjige kratkih priča za decu, dva romana, jednu dramu i četiri publističke knjige. U njegovim knjigama dominira ratna i socijalna tematika, uglavnom vezana za ljude i predjele iz zavičaja. Stradanja i nemaština u vrijeme ravnih i prvih poratnih godina doživljeni iz ugla deteta, čine okosnicu i njegove najnovije knjige priča za decu „Izvor“. U njoj se prati život dječaka od samog početka njego-

vog pamćenja pa sve do blizu punoljetstva i zrelosti.

Život jedne seoske porodice, sa likom dječaka u krupnom planu, upečatljivo je prikazan preko predočavanja mnogih dramatičnih scena i situacija koje se odvijaju pred očima deteta. U središnjem toku ovih priča su događaji koji su uzročno-posljedično povezani u vremenu, sa brojnim zapećima, iznenadenjima i mnoštvom zbivanja što su socijalno i psihološki motivisana. Vujadinović se ovde pokazao kao izvanredan poznavalac psihologije deteta, a istovremeno i potvrdio da je dramatiku teških vremena upoznao u dobu kada se ona najsnažnije doživljavala.

Slike ratnih strahota ovde nijesu detaljno i dokumentaristički prikazivane, već su najčešće iznošene njihove posljedice koje su se odražavale u čovjekovoj psihici. Ove priče karakteristične su po svojoj uzbudljivosti, iznenadenjima i neočeki-

vanim obrtimima. Linije fabularnog toka imaju dramsku formu u čijoj se kulminaciji maleno i nejako biće suočava sa najtežim dilemama. Miješanje realnog i fiktivnog, prisustvo tajnovitosti i zagonetnosti, mnoštvo neочекivanosti i iznenade-nja i brojni drugi postupci oneobičavanja, pribavili su ovim pričama visok stepen dramske uzbudljivosti, kao i narativnu punoću i prirodnost. U knjizi je sačuvan i govor jednog kraja, sa mnogim leksemama koje nijesu više u upotrebi. No, takve riječi ovde nijesu uzimane iz razloga da bi bile sačuvane od zaborava, već one imaju izvanrednu stilogenu ulogu.

Ova knjiga, za koju je autor dobio prvu nagradu na anonimnom književnom konkursu „Dragojoš Dudić“, predstavlja svojevrstan doprinos obogaćivanju crnogorske literature za decu.

Mr Isak Kalpačina

Za male narode i njihove kulture veoma je važno predstavljanje u inostranstvu. Od knjige do pozorišne predstave, izložbe ili koncerta. Do 2009. godine pojавa antologije crnogorske poezije u inostranstvu bila je nezamisliva. Čak su i u Jugoslaviji ostale republike književnosti bile reprezentovane pojedinačno i prevodene. Pored srpskih i hrvatskih, makedonska je bila značajno objavljivana na drugim jezicima. Crnogorska je bila neposteća, a crnogorski autori pripadali su srpskoj ili bosanskoj (ako su živjeli u BiH) ili Hrvatskoj (ako su bili stanovnici te republike).

Od 2009. godine situacija se mijenja. Gžegž Latašinski, izdavač i prevodilac južnoslovenskih jezika, u Varšavi kao izdavač objavljuje antologiju crnogorske poezije, zatim 2010. na italijanskom, u izboru Pavla Goranovića, štampana je „Dalla Montagna Nera“. Predstavljena je poezija i proza, izdavač je „Besa“, a prevodioci Nada Janković i Sinan Gučević. Pri kraju 2011. godine pojavljuje se u Tiranii na albanskom jeziku „Antologji e poezise Malazeze“, u izboru i

prijevodu Dimitrova Popovića.

Unajnovije antologiji predstavljeno je 40 autora. Urednik izdanja prof. dr Rikard Kadija, između ostalog, u predgovoru kaže: „Dimitrov Popović je veoma dobar poznavalac ne samo albanskog jezika već i albanske književnosti. Njegov poduhvat nije nimalo lak. Bilo mu je potrebno prevazići mnoge izazove koje predstavlja prijevod poezije različitih stilova i sadržajne slikovitosti stvaralaštva pjesnika koji pripadaju različitim vjejkovima, od 14. i 15. do danas, sa individualnim književnim osobinama i sa najrazličitijim filozofskim i estetskim pogledima.“

Knjiga počinje automima, od prvih književnih djela, Jelene Bašić, Ljudevitu Paskovića, Petru Petroviću, Njegošu, zatim Ristu Ratkoviću, Mirku Banjeviću, Radovanu Zogoviću, Lesu Ivanoviću, do naših savremenika, Voja Vučanovića, Sretena Perovića, Jevrema Brkovića, Mila Kralja, Ratka Vujoševića, Zuvdije Hodžića, Mladena Lompara, Slobodana Vukanovića, Milorada Popovića, Bogića Rakočevića, Pavla Goranovića, Borisa Jovanovića, Jovanke Uljarević i Sanje Martinović.

Saradnja Crne Gore i Albanije ne treba da završi na ovome. Bliski smo susedi, a uopšte nijesmo poznavali naše kulture (književnost, slikarstvo, pozorište, muziku). Nadamo se da je ovo početak našeg poznanstva i saradnje. A o zastupljenim autorima, kao i onima koji nijesu, reći će kritika.

Pohvala izdavaču i prevodiocu, recenzentima Zuvdiji Hodžiću i Petru Drešaju. Antologija je tehnički laksuzno opremljena.

S. Ljubov

U Srednjoj stručnoj školi „Sergije Stanić“ održano takmičenje PROVJERILI ZNANJE I VJEŠTINE

Tradicionalno školsko takmičenje iz opšteobrazovnih i stručno-teorijskih predmeta u Srednjoj stručnoj školi „Sergije Stanić“ u Podgorici održano je polovinom marta. Cilj nadmetanja je bio provjeriti primjene znanja i vještina u rješavanju zadataka, utvrđivanje nivoa

Djela budućih kuvara i poslastičara

znanja iz oblasti u kojima su se učenici takmičili, razvijanje timskog rada, kao i povezivanje teorijskih i praktičnih znanja.

Najbolji u pisanju eseja bili su: Aleksandar Tošić II-3, Tijana Vujičić I-3, Irena Ristovska IV-3 i Andela Dragović III-1. Iz

engleskog jezika najuspješnija je bila Milica Golubović IV-2, iz ruskog Milica Pešić IV-2, francuskog Martina Vlahović IV-1, a iz italijanskog jezika Aleksandra Bojanović I-9. Najbolji u poznavanju geografije je Marko Raspopović I-7.

Iz praktične nastave u turizmu najviše poena osvojile su Jovana Braletić i Nataša Ivanović III-3. U pripremanju jela prema datom meniju u kategoriji pojedinačno najbolji je bio Ivan Četković III-6, a ekipno Milica Bošković, Mile Bošković i Momčilo Tomašević iz IV-6. U flambiranju najbolja je bila Maja Milić IV-4, pripremanju koktela Mašan Marković III-4, usluživanju vina Marija Otašević II-5, a u poslaštičarstvu Jana Klikovac III-8. U tehnici prodaje najviše bodova osvojile su Andela Jovanović i Anja Brajović III-9.

O. Đ.

Peti međunarodni festival solo pjevača „Bruna Špiler“ SKORO SVI POBJEDNICI

U Herceg Novom je krajem marta održan V međunarodni festival solo pjevača „Bruna Špiler“, u znak šećeranja na Brunu Špler, vrsnog muzičkog pedagoga iz Herceg Novog. U devet kategorija takmičilo se oko 130 solo pjevača iz svih republika nekadašnje Jugoslavije, te Litvanije, Rusije i Njemačke, od kojih je njih 101 osvojilo nagrade.

O priznanjima je odluči-

vao žiri koji su činili dirigent i profesor emeritus iz Beograda Darinka Matić-Marović, mecosopran i pedagog Lilia Ilijeva iz Sofije i vokalni pedagog Sead Buljubašić iz Beća.

U pratećem programu priređena je izložba slika Gordane Špralja-Tomašević i promocija knjige Brune Špler „Umjetnost solo pjevanja“ koja je, prema ocjeni primadone Radmire Smiljanić, umjetničke

direktorke festivala, najsveobuhvatniji udžbenik. Takođe, Radmila Smiljanić i Snežana – Nena Brzaković održale su dvije master-kurse, a u Muzičkoj školi „Vida Matjan“ u Kotoru izvedena je opera „Sestra Andelika“ Đakoma Pučinija.

Festival je završen koncertom nagrađenih takmičara, pod nazivom „Belkanto za sjećanje“.

O. Đ.

Završni koncert „Belkanto za sjećanje“

Manifestacija „Proljeće u nama i oko nas“ NAGRADA ANDREI PEPELJAK

Tradicionalna manifestacija „Proljeće u nama i oko nas“ i pola vijeka rada Udrženja gorana Podgorice proslavljeni su ove godine istovremeno. U programu kolažnog sadržaja, učenici podgoričkih osnovnih škola „Maksim Gorki“, „Oktoih“, „Milorad Musa Burzan“ i „Radodjica Perović“ predstavili su se stihovima dečjih pjesnika Dragana Radulovića i Dušana Đurišića. Pored njih, program su uljepšale i balerine, učenice Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“, glumili su mališani iz vrtića „Ljubica Popović“ i „Đina Vrbica“, a uz pratnju hora „Zvezdice“ nastupili su i solisti sa festivala „Naša radost“: Mia Jovanović,

Maša Vujadinović, Lara Šćekić, Ksenija Bogićević i Simona Bešović.

Uručena je i nagrada najboljem mlađom goranu, koja je ove godine pripala Andrei Pepeļjak, učenici IX razreda OŠ „Vuk Karadžić“. Za nju je Djeci savez obezbijedio sedmodnevni boravak u odmaralištu na Veruši. Čestitajući Udrženju gorana veliki jubilej, Ivana Vojinović, pomoćnica ministra Ministarstva održivog razvoja i turizma, naglasila je da aktivnosti kojima se ovo udrženje bavi, kao i ostvareni rezultati tokom postojanja dugog pola vijeka, zaslužuju pohvalu.

„Uspjeh Udrženja potvrda

je spremnosti i posvećenosti da se stvoriti ljepši i zdraviji ambijent za sve. Prirodne ljepote Crne Gore obavezuju nas da svi zajedno uložimo napor kako bismo sačuvali neprocjenjivo blago kojima naša zemlja obiluje, i istovremeno pružimo svoj doprinos zaštiti i obnavljanju prirodnih resursa. Crna Gora kao ekološka država ima zadatak da svoju budućnost gradi na načelima održivog razvoja promovisući odgovoran odnos prema životnoj sredini i budućim generacijama“, istakla je Ivana Vojinović.

Š. B.

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

GLAVNI UREDNIK: Aleksandar Čogurić

ODGOVORNJI UREDNIKI: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesечно. Godišnja preplata 4,40 eura, polugodišnja 2,20 eura

Broj zira računa: 510 - 267 - 15

WEB-SAJT: www.prosvjetnirad.co.me

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/231-254 i 020/231-255; mob: 067/ 222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

Sedmi međunarodni muzički dečiji festival u Ulcinju NAJBOLJA HENA LUNJI

Sedmi međunarodni festival dječje muzike, održan u Ulcinju, okupio je učenike iz Crne Gore, Albanije i Kosova.

U dvije večeri takmičilo se 26 devojčica i dječaka.

Za pobednika festivala žiri je proglašio Henu Lunji iz Ulcinja, koja je dobila vrijedne nagrade. Najbolja kompozici-

ja bila je Ljearete Hasanaga, a interpretacija Hafijasa Ljamja.

Ana Ajković iz OŠ „Milan Vukotić“ (pjesma „Nikola“),

muzika i tekst Renata Perazić osvojila je drugo mjesto. Burne aplauze i zahvalnicu dobiti su Milena Jovićević iz OŠ „Radodjica Perović“ (pjesma „Sirena iz mašte“, autor teksta Slav-

ka Klikovac, a muzike Milovan Dedić) i Božidarka Kaluderović iz OŠ „Milan Vukotić“ iz Golubovaca, koja je član Udrženja umjetnika „Vizija“.

Program su vodile Suzana Ganić i Dafina Telići. Pokrovitelji festivala bili su Centar za kulturu i SO Ulcinj.

M. Č.

Hena Lunji na sceni

UKRŠTENE RIJEČI BR. 135

VODORAVNO: 1. Ime i prezime makedonskog književnika, 13. Država u Africi, 14. Manastir u Crnoj Gori, 15. Kontakt, veza, 16. Stari grad u Apuliji, 17. Jedan mjesec, 19. Gruba vunena tkanina, 20. Simboli galijuma, 21. Nobelovac, Andrić, 22. Boja lica, 24. Ista slova, 25. Roman Mihaila Lalića, 31. Nota solmizacije, 32. Jezero u Škotskoj, 33. Prvi i drugi samoglasnik, 35. Engleska pjevačica, Lenoks, 37. Vrsta tropskog voća, 38. Francuski filmski reditelj, Luj, 40. Društvo za osiguranje plovnih objekata u Londonu, 42. Antički grad i nekadašnja grčka kolonija, 43. Evropska bokzerska organizacija, 44. Holivudska glumica, Linda, 46. Oznaka za Tunis, 47. Vjerski propis ili narodni običaj, 48. Rijeka u Crnoj Gori, 49. Vrsta povrća.

USPRAVNO: 1. Stari slovenski naziv za zastavu, 2. Poslovna prostorija, 3. Najniži plemić u staroj Turkoj, 4. Domaća životinja, 5. Rastavljeno, posebno, 6. Strana svijeta, 7. Rijeka u Francuskoj, 8. Producetak, 9. Inicijali slikara Stanića, 10. Banja u Belgiji, 11. Velika zmija otrovnica, 12. Osmi mjesec jevrejske godine, 17. Starorimski pozdrav, 18. Mjerilo na vagi, 21. Prevara (turc.), 23. Vrsta vinove loze, 26. Francuski pjesnik, Pol, 27. Početak trke, 28. Lijek protiv malarije, 29. Njemački književnik, Erih Maria, 30. Lijek u obliku masti, 34. Balvan, trupac, 36. Neupotrebljavano, 39. Norveški matematičar, Nils, 41. Donji dio posude (mn.), 43. Planine u Njemačkoj, 45. Inicijali glumice Ceris, 47. Inicijali glumice i reditelja, Vels.

Nikola Mirković

1	2	3	4		5	6	7	8		9	10	11	12
13					14					15			
16				17					18		19		
20		21				22			23		24		
25	26				27	28			29			30	
31				32					33			34	
36			37						38		39		
41		42							43				
45		46							47				
48					49								

RJEŠENJE UKRŠTENIH RIJEĆI BROJ 134 – VODORAVNO: Dante Aligijeri, Elen, Neni, erir, bor, staklo, Ana, In, IJ, GSP, GM, Žoze Saramago, k, so, alem, GU, a, Ebi, onager, sef, oroz, ariš, žile, ponos, mn, linjak, smotra, regent.

Najmlađi na sceni

OBAVJEŠTAVAMO

**POŠTOVANE ČITAOCE
I SARADNIKE DA,
ZBOG TEHNIČKIH
INOVACIJA,
LIST OVOGA
PUTA IZLAZI KAO
DVOBROJ.**

UREĐNIŠTVO